Milliyet
YAYINLARI

ÖZTÜRK SERENGİL

YEŞİLÇAM'I BENDEN SORUN

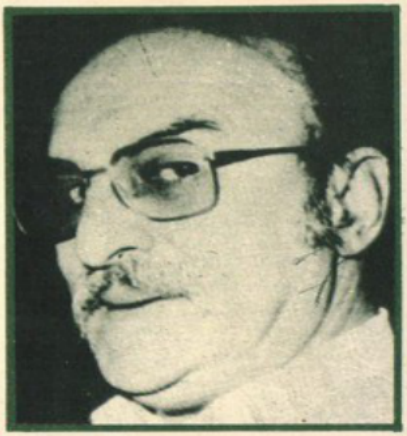

GERÇEK KİŞİLER,
GERÇEK OLAYLAR
VE GERÇEK BİR YAŞAM ÖYKÜSÜ...

Yeşilçam'ı Benden Sorun

Öztürk Serengil

Milliyet Yayınları - 1985

Öztürk Serengil

Öğretmen Turgut Beyin oğlu olarak Artvin'de doğdu. Lise ikinci sınıftan sonra öğrenimini bırakarak geleceğin ünlü bankeri Banker Kastelli Cevher Özden ve geleceğin ünlü ressamı Cemal Akyıldız ile birlikte 1949'da İstanbul'a geldi. 1953'te Oğlum Edvard adlı oyunla sanat hayatına başladı. 1958'de Oda Tiyatrosu, 1959'da İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda sahneye çıktı. 1950'li yılların başlarında Babıali'de ressamlık yaptı. 3. Kat Cinayeti filmiyle sinema oyunculuğuna başladı. İlk dönemlerde 142 filmde 'kötü adam' tiplemesi yapan ve daha sonra da argolu komedilerin değişmez oyuncusu hâline geldi ve 300'e yakın filmde rol aldı. "Adanalı Tayfur" tiplemesi ile ün yaptı. 1966'da sinema oyunculuğunun yanı sıra sahneye de çıkarak şovmenlik yapmaya başladı.

Serengil, hayatın çeşitli konularına özgün bakış açısı ve Türkçeye kazandırdığı ifade ve kelimelerle büyük tartışmalara yol açtı. Bazıları tarafından eleştirilen bu kelimeleri halk benimsemişti. Değişik, kendine has vurgulamalarıyla söylediği "yeşşe", "kelaj" gibi yeni deyişleri Türk argosuna soktu. Şen şakrak sesiyle "yeşşe" diyerek halkın gönlünde taht kurmuştu. Bunda, filmlerinde onu seslendiren eski patronu Mücap Ofluoğlu'nun da büyük katkısı vardır. Hatta bu "yeşşe" kelimesi o kadar meşhur olmuştu ki İsmet İnönü bile bir olay karşısında kendini tutamayıp "yeşşe" deyivermişti.

Televizyonda "Gülünüz Güldürünüz" adlı yarışma programını hazırladı ve sundu. Bu yarışma sayesinde birçok kişi sahne ve sinema dünyasına adım attı. Çeşitli TV dizilerinde rol aldı. Politik güldürü tarzında çeşitli 45'lik plaklar yaptı.

Dört kez evlendi. Şarkıcı ve sunucu Seren Serengil'in babasıdır.

YEŞİLÇAM DEDİKLERİ

Yeşilçam Sokağı, eskiden geceleri kaçamak çiş ettiğimiz garaj bozuntusu yerle (Ermeni Vakfı'nındı, şimdiki Bab Kafeterya) rahmetli büyük prodüktör/rejisör Nevzat Pesen'in firması Pesen Film şirketinin bulunduğu bina arasında, 68 adımlık küçük bir sokaktır aslında... İşte 1950'lerde yeni sinema anlayışının başladığı, adını Türk sinemasına veren Yeşilçam Sokağı... Bütün hayatımı adadığım, anılarımın kaynağı, hayallerimi yeşerten, her yıl karısını, kocasını, okulunu, işyerini bırakarak artist olmak için Anadolu'dan gelenlerin uğrak yeri Yeşilçam Sokağı...

Hangi birinden başlasam? Sokak ortasında rol keserek ilgi çekmek isteyenlerden mi, karısını ya da kızını elinden tutup artist yapmaya getirenlerden mi, devrin ünlü artistlerini görmek için toplanan meraklı kalabalığından mı, «Cahide Sonku beni çağırtmış, rolü beğenmedim. Paşa rolü için 25 lira az deyip reddettim» gibi palavralar atarak ömür tüketen figüranlardan, ne oldum budalası zavallılardan mı? Yoksa erketeye yatmış pezevenklerden mi? Madam Atina'nın evine sermaye bulmak için papyonuyla bütün gün sokak boyunca tur atan, kendini rejisör diye tanıtan ünlü Stavro'dan, büyük senarist pozundaki vedet pezevenk Zurnik'ten örneğin?

İki de külhanbeyi vardı bu sokakta. Biri, sonradan adına film bile çekilen Bahriyeli Ahmet, öteki Türk sinemasında güçlü bir karakter oyuncusu olarak ün yapan Taka Hayati (Hamzaoğlu) idi. Hayati, Halk Film'in köşesinde bekler, sokağı oradan yönetirdi. Ökçelerine basarak giyerdi yüksek topuklu ayakkabılarını. Tek omuzunda tutarak yaz kış giymediği ceketi bir eliyle kavrar, hafif laz şivesiyle arada bir posta koyar, şaklabanlık yapanlarla seslerini yükseltenleri «tecziye» ederdi. Yalnız patronların selâmını alır, yağ çekenleri görmezden gelirdi. Ayrıca, parasını alamayan figüranlarla kahvede hır çıkaranlar için raconu o keserdi. Görmeliydiniz, Taka Hayati yürürken, kendine hava vermek için sağ ayağını solundan daha uzun atar, lodosa tutulmuş tekne gibi yalpa vura vura ilerlerdi. Bu yüzden «Taka» denmişti ona.

Abanoz Sokağı'nın patroniçelerinden birini dost tutmuştu Hayati. «Güzel Niça» adıyla tanınan bu hayat kadını, otuz yaşlarında, yeşil

gözlü, dolgun kalçalı bir Rum dilberiydi. Her gün öğleden sonra 4 sularında sokağa düşerdi. Elinde bir baklava paketiyle... Yalnız 2-3 cümle konuşurlardı. Kadın elindekini bırakıp acele toz olurdu. O konuşurken Hayati hiç dinlemez, kafasını başka yana çevirirdi. Dostu gittikten sonra da bir süre aynı pozda durur, sonra sokağın garibanlarına işaret ederek baklava paketini açtırıp içindekileri dağıttırırdı. Kendisi bir samsa bile yemez, soranlara, kalın davudi sesiyle «Dişim ağriy... » derdi, sonra da gülerdi.

İşte ben de kahvede yatıp kalkanlardan, her akşamüstü bu baklava partisinden nasibini alanlardan biriydim o zamanlar. Evet, Yeşilçam'ın gerçek çocuklarından biri... Kimler geçmedi ki bu sokaktan? Sırası geldikçe adını edeceğim nice ünlüler... Rahmetli Suphi Kaner, rahmetli Hasan Ceylân, Fikret Hakan, Sami Hazinses, rahmetli Danyal Topatan, Reha Yurdakul, Eşref Kolçak, Fatma Girik ve annesi, Türkân Şoray ve annesi, Bülent Ufuk, rahmetli Şinasi Özonuk, rahmetli Ahmet Tarık Tekçe, rahmetli Muazzez Arçay, Vanlı Niyazi ve nice adı sanı bilinmeyen insan. Ne ocaklar söndü bu artist olmak merakı yüzünden, ne civanmert gençler alkolik, esrarkeş oldu, hırsız oldu. Ve de gül gibi kızlarımız harcandı gitti, bozuk para gibi.

1951'de Yeşilçam'a akın eden binlerce meraklı gençten üç kişi, evet yalnızca üç kişiye talih gülecekti ilerdeki yıllarda: Suphi Kaner, Bumin Çitanak (Fikret Hakan) ve ben...

GÖRÜR GÖRMEZ TUTULMUŞTUM SİNEMAYA

Sinemayı hayatımda ilk kez 8 yaşındayken görmüştüm. O ne müthiş olaydı Allahım! Bir yumrukta devrilen 10 kişi... Atlardan tepetaklak yuvarlanıp da hiçbir şey olmamış gibi yürüyüp gidenler... Her silâh patlayışında buğday tarlası gibi biçilenler... Muhteşemdi doğrusu! Bembeyaz perde nasıl canlanıyordu, akıl alacak gibi değildi! Küçük kafam, babamın açıklamalarına rağmen, bir türlü kabullenemiyordu. Nasıl olurdu da cansız insanlar, bir film makarasından çıkıp canlanırlardı?

Geceleri rüyalarım filmlerle dolmaya başladı. Bir de aşka düştüm. Son yıllara dek en büyük aşkım olmaya devam eden Shirley Temple tüm benliğimi sarmıştı. Biraz ona benziyor diye sınıftaki polisin kızı Ayten'e deliler gibi tutuldum.

Shirley, tam benim yaşımdaydı. Küçük dünyamın kraliçesi... Her gece rüyalarımda onunla film çeviriyordum. Geçirmekte olduğum bunalımı ailem ne yazık ki göremiyordu. Değnek gibi bacaklarım, çelimsiz vücudumla doktor doktor dolaştırılıyordum. Ancak dayak ve gözdağıyla yemek yiyordum. Neden zayıfladığımı ne onlar, ne ben anlayabiliyorduk. Dersler de hiç girmiyordu kafama. Bu kız beni öldürecekti.

Sonunda mektup yazmaya karar verdim bir gün ona. Oturdum, aşkımı bir güzel anlattım. Hiç unutmuyorum, beni tanıdıktan sonra bir daha başkasıyla film çeviremeyeceğini yazmıştım. Mektup bitince köşe bucak sakladım, kimsenin eline geçmesin diye. İş göndermeye gelmişti. iyi ama nereye, nasıl yollayacaktım? Olayı kimseye çaktırmamaya kararlıydım ya, çıkar yol bulamıyordum.

Derken parlak bir fikir geldi aklıma. Onun adresini bilse bilse sinemanın makinisti bilirdi. Öyle ya, onu her gün canlandıran o değil miydi? Belki de konuşuyorlardı bile, kimbilir? Evini de biliyor olabilirdi. Evet, evet, makiniste gitmek en iyi yoldu.

Dayanamayıp bir matine sonrası makinist Kör Abdi'ye gittim. Ne var ki, ben daha Shirley'in adresini sorunca, Abdi büyük bir gülme krizine tutuldu. Kendini yere atıp tepinmeye başladı. Hâlâ hatırlarım, donup kalmış, adamı dehşet içinde seyretmiştim. Olup bitene bir türlü anlam veremiyordum.

Biraz kendine geldikten sonra, «Peki, olur» dedi. Abdi. Mektubu elimden aldı. Yakında cevabını getireceğini de sözlerine eklemeyi unutmadı.

Antakya küçük bir yerdi. Babam lisede öğretmen olduğu için ailem şehirde bilinirdi. Tanıdık tanımadık kim rastlasa yolda, alayla seslenmeye başladılar: «N'aber artist Öz?». Anlaşılan, Kör Abdi mektup olayında herkesin diline düşürmüştü beni. Kimbilir nasıl ballandırmış, neler uydurmuştu!

Bu yüzden yıllarca «artist» diye çağırdılar. Yıllarca dişlerimi sıktım, «Hepinize göstereceğim» diye söylenip durdum. Nitekim Allah da utandırmadı. Dualarım ve azmim sonuç verdi. 1964'te Antakya'ya gittiğimde, bir zamanlar beni alaya alanların binlercesi otelin önüne toplandılar. Bu kez alay etmek için değil, gerçek «Artist Öz»ü görebilmek için!

Neyse, biz kaldığımız yerden sürdürelim anlatmayı.

1947'de babam Giresun'a atandı. Kardeşim Yalçın'la ben, hareket gününü iple çekmeye başladık. Doğup büyüdüğümüz, havasını soluduğumuz, karakterini taşıdığımız, denizinde yüzdüğümüz topraklara gidiyorduk işte.

Giresun, taşına toprağına kurban olduğum Giresun! Arkadaşlık duygusu veren, mertliği, sanat aşkını öğreten Giresun! Acaba imkân var mı seni unutmaya? Kukara'ndan, Sütlaç Çeşmesi'nden, Osman Ağa Anıtı ve Deli Nebiye'nden Bıdıklik'ine kadar sen benim canımsın!

Çocukluktan gençliğe adım attığım yıllar burda geçti diyebilirim. Giresun'un insanı öyle kültürlü ve doludur ki bir bakışta anlayamazsınız. Allah sanki espri yapma sanatını bu yöre insanına bağışlamıştır. Ayrıca çok büyük halk sanatçıları yetişmiştir bu yöreden. Aklıma hemen gelen birkaç ad: Küçük Hüseyin, şair Can, eski futbolcu saz şairi Cin Ahmet ...

Giresun'da gençlik şanslıydı. O devrin halkevi çalışmaları çok yüksek düzeydeydi. Temsil kolu çalışmaları, resim ve İngilizce kursları bizlere uzun yıllar ışık tuttu. Sonraları bunun yararını çok daha iyi anladım.

Sporda da ünlüler vardı. Eski Galatasaraylı Mustafa ve Hilmi Ok, Giresunludur. Hilmi, «Kalipcunun picu» ya da «Sarı Hilmi» diye tanınırdı. Sonraki yıllarda Türkiye'nin en büyük futbol hakemlerinden biri olmuştur. İnanılmaz bir taklit yeteneği vardı. Okul temsillerinde Hilmi başrole çıkarken benim daha adım sanım yoktu.

Şimdi şöyle bir düşünüyorum da, bir Kıvır Ömer, Piç Muhlis, Kuru Naci, Ayı Kemal, Ayı Burhan gibi futbolcu inanın bugünkü millî takımda yok. Bir Mustafa vardı, maraton koşardı. Hiç kimseden yardım görmeden amatör ruhla gece gündüz antrenman yaparak...

Giresun, esprilerin, neşenin, dostluğun, dayanışmanın, sadakatin ve vefanın, hamsiyle fındığın harman olduğu yerdir. Artvinli'yim. Bunu her zaman onurla belirtirim. Ama aynı zamanda Giresunluyum da. Hani çift pasaportlu olmak gibi bir şey.

Lise çağlarında iyiden iyiye serpilmiştim. Arkadaşlar, «Hah, işte artiste benzer hale geldin» demeye başladıklarında, benim için her şey bitmişti. Okumak artık gerçek bir angarya halini almıştı. Bütün günlerim Muzaffer abimin sinemasında geçiyordu artık. Yerli yabancı tüm artistlerin adlarını, aşklarını ezbere biliyordum. Yolda yürürken, evde yemek yerken film çeviriyordum hep.

Bir gün sınıfta şöyle bir olay oldu. Tarih dersindeydik. Hocamız Behçet bey, atletik yapılı ve gururlu bir insandı. Öteki hocaların aksine, en ufak sululuğu bağışlamaz, insanı fena haşlardı. O yıl ben, nasıl olsa kaldım diye, bütün dersleri askıya almış, dalga geçiyordum.

Ama Behçet beyden korktuğum için onun dersinde ilgili görünmeye çalışırdım. Anlattıklarını dinlemez, ama gözlerimi gözlerinden ayırmayıp büyük bir ciddilikle dinliyormuş gibi davranırdım.

Oysa o sırada Behçet beyle film çevirmeye başlamış olurdum çoktan. O Şerif olurdu, bense kızı kurtaran kovboy. Sınıftaki kızlardan biri de beni seven, yanımdan hiç ayrılmayan sevgilim olurdu. Nedense kovboy filmlerini hep tarih derslerinde çevirirdim.

Yine böyle bir tarih dersinde, dalga geçtiğim anlaşılmasın diye gözlerimi hocanın gözlerine dikmiş, film çevirmeye başlamıştım bile. İyice daldığım bir an, parmağını bana uzatıp gülümsediğini farkettim. Sonra yüzü değişti. Elini hızla silahına atınca ben de kendimi korumak için yandaki sütunun arkasına sığındım. Demek Şerif'le aramız bozulmuştu.

Davudî bir ses gürledi:

«Hey, kendine gel!»

Kendime geldiğimde, sıra arkadaşım Ovalı Yaşar'a sarılmış durumdaydım. Sütunun arkasına sığınıyorum diye arkadaşıma sarıldığımı anlamıştım.

Sınıf kahkahadan kırılıyordu. Şaşırmış ve son derece utanmıştım. Behçet bey eliyle işaret ediyordu:

«Sen kaçık mısın? Ayağa kalk. Duymuyor musun, sana söylüyorum.»

Hemen ayağa fırladım.

«Buyrun hocam!»

«Sana kalk, anlattıklarımı özetle diyorum! Gözlerini dikip manyetizme

olmuş gibi bakıyor, Yaşar'a sarılıyorsun. Deli misin oğlum sen?»

«.....»

«Söyle bakalım, neler anlattım?»

«.....»

«Uzat ellerini»

Ellerime vurmaya başladı, tâ ki cetvel kırılıncaya kadar... sonra defterini çıkarıp kocaman bir sıfır verdi.

O gece evde de bir pandomim vardı. Annemle babam beni köşeye sıkıştırmışlar, veryansın ediyorlardı. Biri bırakıp öbürü alıyordu eline.

Aynı lisede hoca olan babam, benden gelen şikâyetlerden bunalmıştı. Öbür hocalar arasında itibarı zedelenmişti adamcağızın. Nasıl zedelenmesin ki...

Her cumartesi, disiplin kuruluna verilip okuldan uzaklaştırma cezası alan öğrenciler, İstiklâl Marşı okunmadan önce, bütün okulun önünde açıklanır, böylece herkese rezil edilirdi. Aşağı yukarı iki haftada bir bu törenin baş kahramanı ben olurdum.

O kadar ki, işlediğim suçlar yalnız okulda değil, Giresun kahvehanelerinde bile anlatılır olmuştu. Bu suçlar arasında neler neler yoktu ki... Derste acayip (!) sesler çıkarmak, hocanın koltuğuna iğne yerleştirmek, sıralar arasında dolaşan hocaların sırtına «Bu inek satılıktır» gibi yaftalar asmak, genç bayan hocalara ayna tutmak, kopya çekerken yakalanmak, yazılı sınav kâğıtlarına hocanın resmini çizmek, çirkin seks resimleri çizip sınıfta dağıtmak, ilgisiz sorular sorarak dersi kaynatmak, kızlara aşk mektupları yazmak, komiklik yapmak, tahtada ders anlatırken hocalara lastikle kâğıt atmak.

Bütün bunlar yetişmiyormuş gibi bir de orjinal numaram vardı. Başıma babamın eski fötrlerinden birini geçirir, yüzüme kalemle bıyık yapar, zil çaldıktan sonra sınıflardan birine girip öğrenci velisi pozunda hocadan bir öğrencinin durumunu sorardım. Hemen hepsinde de başarılı olurdum.

Aynı şeyi ciddi ve sinirli bir adam olan babamın sınıfında da yapıp yapamayacağım konusunda bütün sınıfla iddiaya tutuşmuş, ama bu tehlikeli girişimden yüzümün akıyla çıkamamıştım. Hem eşek sudan gelinceye kadar dayak yemiş, hem de bir hafta okuldan uzaklaştırma cezası almıştım.

Bütün bu akıl almaz yaramazlıkları, babamı kızdırmak ve intikam almak duygusuyla yapıyordum. Çünkü evde ya da kahvede benim çocukluk suçlarımı anlatmıştı babam. Bu da beni yaralamış, kendisinden intikam almaya yöneltmişti. Kötü olduğunu, ayıp olduğunu bile bile yapıyordum.

Babamla olsun, annemle olsun, hiçbir konuda anlaşamadık zaten. Onlar sanki anne-baba değil de uzak akrabalar gibi mesafeli davrandılar. Şu anda da durum değişmiş değil. Onlara ne kadar yaklaşmak, sevmek için çaba harcadıysam da başarılı olamadım.

Yaralandım dedim. Örnek vereyim. İlkokuldaydım. Tuvaletin içine değil de kenarına kaka yaptığımı bütün okul biliyordu. Babam hocama anlatmış, o da sınıfın ortasında söyleyince, arkadaşlarımın gözünde ne hale geldiğimi tasavvur edin. Annem de okulda öğretmen arkadaşlarına, dışarda konu komşuya her olayımı süsleyerek anlatmıştır. Karı-koca beni farkında olmadan sistemli bir şekilde yaraladılar.

İşte bu yaralanmalar, ilerki yıllarda, başarısız, yaka silkilen, tembel ve yaramaz öğrenci Öztürk'ü yarattı.

Çok ilginçtir, onların baskısından kurtulduktan sonra, bambaşka bir insan oldum. Çünkü benliğimi bulmuştum artık. Hoca olarak herkesin beğendiği, sevdiği ebeveynim nedense sevgilerini benden

esirgemişlerdi. Tâ ki ben para kazanıp şöhret olana kadar...

Estek köstek lisenin ikinci sınıfına kadar gelebilmiştim, ama Giresun'da öğrenimimi sürdürmem çok güçtü artık. Zaten ailem benden, ben de onlardan kurtulmak istiyorduk. İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'nde yatılı okuma fikri hepimize cazip geldi.

Haydarpaşa Lisesi'nde hemen sivrildim. Sınıfın en yırtıcı birkaç gencinden biriydim. Öbürleri, sırasıyla, mümessil, Kuleli Askeri Lisesinden alaya çıkarılmış, dünya yakışıklısı Ayı Ergün, Deli Yılmaz (Sabuncuoğlu) ve Bursalı Kemal. Bunlardan Ergün, Türkiye Liselerarası Boks ve Güreş şampiyonuydu. Bir başka yakışıklı olan Deli Yılmaz da lisenin boks şampiyonuydu. Babası İzmir'de Almanca hocasıydı. Bursalı Kemal de mert, manda yürekli bir gençti.

Daha ilk hafta, dördümüz birbirimizi mıknatıs gibi arayıp bulmuştuk. Her konuda anlaşıyorduk. Hemen bütün lisenin yaka silkeceği çete oluşmuştu bile. Yalnız Ayı Ergün Kadıköy'de oturduğundan gece maceralarımızdan uzak kalıyordu.

Derse merse aldırdığımız yoktu. Lisenin karşısındaki Hemşire Okulu'ndan kızlar ayarlamıştık. Her cumartesi Normandiya'ya (şimdiki Kulüp 12) gidiyorduk. Ama bu bir günlük buluşma yetmiyordu bize.

Yemekhane protestolarını biz başlatıyorduk genellikle. Züppelik yapanları dövüyor, hocalara kafa tutuyorduk. O yıl Üsküdar Kız Lisesi bizim okulla birleştirilmişti. Gelen kızların en güzellerini bizimle çıkmaya zorluyorduk. Sınıfın arka sıralarına çekilip derste sigara içiyorduk. Kırdığımız ceviz bini aşmıştı. Bütün bunlar karşılıksız kalmayacaktı bittabi!

Bir yandan da geceleri değerlendirmek için çareler arar olmuştuk. Kapılar kapandıktan sonra dışarı çıkmanın bir yolu olmalıydı. Nitekim çok geçmeden çare bulundu. Hamamın üstünden dışarı çıkmak mümkündü. Haberi aldığımızda sevinçten havalara uçtuk.

O akşam, elbise ve gömleklerimizi bir güzel ütüledik.

Hacıyağı dahil ne bulduysak bütün kokuları süründük. Geceyarısı birer birer atlayarak karanlığa kanştık.

Büyük bir heyecanla Beyoğlu'ndaki Çin Bar'a kapağı attık. Heyecandan titrediğimi belli etmek istemiyordum. Az sonra, sorduğum bir soruyu, kendine «Barların kıralıyım» diyen Kemal'in çatallanan bir sesle cevaplandırası her şeyi gün ışığına çıkardı. «Bu inek benden de heyecanlı» diye düşündüm ve gülmeye başladım. Aynı anda hepimiz durumu anlamıştık ve basmıştık kahkahayı.

«Ayı», «Deli», «Manda» gibi adlarla anılan arkadaşların, yarı çıplak kadınlar karşısında ağzı açık ayran budalasına dönmeleri, salaklaşıp işe nereden başlayacakları bilmez duruma düşmeleri beni oldukça hayal kırıklığına uğratmıştı. Vay demiştim içimden, İstanbul'un bu en azılı zamparaları her gece anlattıkları masallara beni nasıl da inandırmışlar!

Hele Deli Yılmaz'ın fiyakalı bir pozla kalkması, dansa kaldırmak için bir konsomatrise gitmesi ve reddedilmesi gecenin tadını iyice kaçırmıştı.

Masamıza geri dönen Yılmaz'ın korkarak baktığım yüzünü asla unutmayacağım. Elden geldiğince göz göze gelmemeye çalışıyorduk. O bir yandan homurdanıyordu: «Başka biriyle dans ettiğini göreyim, öldüreceğim orospuyu!»

İçimden, hani kadınlar üstümüze atlayacaktı, çıkarken «Beni de götür, beni de götür» diye aralarında kavga edeceklerdi, diyordum. Hepsi hayalmiş, hepsi boşmuş meğer!

O sırada kadınlar toplu olarak oturdukları masadan kalkmış, birer ikişer kalantorlann masalanna dağılmışlardı. Bunun üzerine Ayı Ergün, «Burası çok bozulmuş» dedi. «Eskiden böyle değildi. Zaten bütün karılar tapon. Beyoğlu'na çıkalım, en güzel karıları araklarız. Yürüyün!»

Bozum olmuştuk. Ben utancımdan başımı kaldıramıyordum. Dışarıda Beyoğlu'nun rengârenk ışıkları içimize biraz su serpti. Başladık kaldırımları arşınlamaya. Tünel - Galatasaray arasını bilmem kaçıncı kere turlamıştık ki atıştıran yağmur hızlandı, dönmeye karar verdik.

Vapurun alt salonunda sinirlerimiz iyice boşaldı. Başladık Deli Yılmaz'ın masaya dönüşünün taklidini yapmaya, bir yandan da avaz avaz gülmeye. Meğer olay bizim gördüğümüz gibi değilmiş. Yılmaz'ın dediğine bakılırsa, dansa kaldırmak istediği kadın, ona «Yavrum, sen çok güzel bir çocuksun» demiş. «İlk görüşte seni çok beğendim. Önce şu kodaman kazları yolayım, sonra gel, dans edelim.»

Oysa bizim gördüğümüze göre Deli Yılmaz ısrar ettikçe kadın çirkefleşmişti. Kartta ise «Dans etmek mecburi değildir» yazılıydı.

Neyse kazasız belâsız okula döndük. Dalgayı bulmuştuk artık. Deli Yılmaz'ı kızdırmaktan büyük zevk alıyorduk. Şakalarımız fazla kaçınca o da bize yükleniyor, böylece şamata-gırgır göklere çıkıyordu.

Ailelerimiz her ay bize harçlık gönderiyordu. Ama bunlar yetiyor muydu? Ne gezer! Gelen para ancak bir hafta sonu eğlencesini karşılayabilirdi. Örneğin benim harçlığım 7,5 liraydı. Arkadaşlar arasında sanının en düşük harçlık benimkiydi.

Üstelik çıkan okul yemeğini beğenmezdik. Kantinden alışveriş etmek gibi bir de lüksümüz vardı. İyi giyinmek, kızlara fiyaka yapmak derseniz, o zaten ödevimizdi. Kısacası nerden bakılsa paraya ihtiyaç içindeydik. İnim inim inliyorduk. Benim Kadıköy'de fotoğrafçılık yapan bir amcaoğlum vardı. Arada bir onu çarpsam bile, derdime deva olmuyordu bu.

İşte bu parasızlık derdine bir çare bulmamız mutlaka gerekliydi. Her gece yatakhaneye çekildiğimizde, baş başa verir, türlü plânlar kurar, bir sürü olmayacak hikâye anlatırdık birbirimize. Bir gece Deli Yılmaz, hepimizi dışarıya, tuvalet girişine çağırdı.

Nöbetçi hocayı atlatıp dediği yerde buluştuğumuzda Deli Yılmaz'ın ellerini ovuşturduğunu, gözlerinin sevinçten parladığını gördük. Ne anlam vereceğimizi bilemiyorduk, ama merak ve heyecan bizleri de sarmıştı.

«Müjde» diye bağırdı Yılmaz. «Kurtulduk ulan enayiler!»

«.....»

«Ya, işte böyle küçük beyler! Aptal aptal bakın bakiim bana öyle...»

Ben atıldım :

«Ulan Deli, keçileri kaçırdın gene galiba... Nedir gece yarısı gene aklına gelen hergelelik?»

O iyice kasıldı :

«Dinleyin beni salaklar, tamam mı! Ulan bir servetin üzerinde yatıyorsunuz da haberiniz yok be! Döşekteki delikten parmağımı soktum az önce, elime ne geldi ulan? Yün be, yün!»

Biz bir ağızdan :

«Eeeee?»

«E'si bu! Bir yatak ne gelir? 15-16 kilo. Çarp 35'le. İşte size mangırlar! Cebe attın mı, git eğlen, barlarda dans et, sevgiline hediye al, lacivert takım çek üstüne... Züğürtlükten kurtulduk demektir, tamam mı!»

Sözünü kestim:

«Sen tam üşütmüşsün oğlum! Diyelim ki he dedik, bu yatakları nasıl dışarı çıkaracağız hıyarağa?»

«Üst kat yatak deposu. En kıral yatakları seçersin, pencereden atarsın üç tanesini kuş gibi aşağı. Sen de hamamın üstünden atlarsın. Birkaç yüz metre ilerde çingenelerin çadırları var. Kiralarsın bir at arabası. Tekliği bastırdın mı tamam. Tam yol iskeledesin. Ordan vapur. Köprü. Ve de bitpazarı ...»

Yeni iktidara gelen DP, bazı malların fiyat artışına engel olamamıştı. Deri ve yün, o günlerde gerçekten büyük paralara gidiyordu. İyi, ama ne yapacaktık yani? Şu deli, adamın kafasını bozuyordu doğrusu.

Nitekim Kemal dayanamadı :

«Ulan, yani okulun yataklarını çalıp satacağız, hırsızlık yapacağız, öyle mi?»

Yılmaz, derin bir soluk aldı. Çakır gözlerini kıstı. Kızdıklarına en büyük hakaret olarak söylediği kelimeyi sessizce suratlarımıza çarptı:

«Aydedeler...»

Ve çıkıp gitti. Biz, orada öylece, ellerimizde sigaralar, kalakaldık. Sersem gibiydik. O gece yatakhaneye döndükten sonra da bir süre uyuyamadık.

Ertesi gün öğle paydosunda yemekten sonra koridorda turlarken birbirimize kulak vermiyorduk. Yatak olayı kafamızı iyice sarmıştı. Hepimizin içinden aynı şey geçiyordu: «Ya yakalanırsak?»

Sonunda karar verilmişti. Gece «operasyon» gerçekleştirilecekti. Akşam yemeğini heyecanla yiyip sınıfa çıktık. Ders çalışırken gözetimci olarak başımızda duran öğretmen yardımcısı bile bizde bir olağanüstülük sezmişti. Yanımıza gelip ordan burdan konuşmuş,

giderken de, bizi alışmadığı bir tavırla gördüğünü, her an bir şeyler çevirecek gibi bir halimiz olduğunu söylemişti.

Gece yarısı üst kattaki depoya girmemiz çok kolay oldu. Düşünüldüğü gibi, yatakları bir bir pencereden attık. Sonra kendimiz indik aşağıya. Sırtladığımız gibi yol kıyısına çıkardık. Rastlantı değil mi, oradan geçmekte olan üstü kapalı bir at arabasıyla ver elini Kadıköy iskelesi! Hem de yalnızca 75 kuruş karşılığı!

O zamanlar vapur sabaha kadar çalışır, her saat başı kalkardı. Öğrenci bileti de 6 kuruştu. Sabaha karşı 3 sularında biz Sirkeci'deki bitirim kahvelerinden birine kapağı atmıştık bile! Ama turşuya da dönmüştük.

Niyetimiz sabahın erken saatlerine kadar vakit geçirmek, yatakları kayıkla köprü ayağına atmaktı. Oradan Bitpazarı iki adımlık yerdi.

Enteresan bir şey oldu. Kahvenin bir köşesinde barbut atanlardan birinin, 40 yaşlarında görünen bir lazın gözü bizim yataklara ilişti.

«Ula, ha bunlar kimindur? Satilik midur?» diye seslendi.

Ben oturduğum yerden karşılık verdim:

«Evet, satılık.»

Laz bize bakmadan, yavaş yavaş yatakların yanına gitti. Bir ucundan dikişi aralayıp parmağıyla yünü çekti, avucunda baktı. Sonra yeniden tıkıştırdı ve başını kaldırmadan,

«Ne istüysünüz?» dedi.

«Sen ne veriyorsun?»

Laz sırıttı:

«Uşağım, mal sizindur. Sen gonuşacağsun...»

«Soran sensin. Yünün kilosu kaça, biliyor musun?»

Laz adım adım yaklaştı bana doğru:

«Hemşerum nerelisun?»

«Artvinli.»

«Ula, gözumun uşağı, saa kanim isinmişdur... De bakayım ne deyisun?»

Aslında bu külfetten kurtulmak istiyorduk. Buraya kadar kazasız belasız gelmiştik. Ne fiyat verirse versin laza satıp gitmeliydik. Allah çıkarmıştı onu karşımıza. Ben atılarak şöyle dedim:

«Hemşerim, nereden bakarsan bak, burada kırk kilodan fazla yün var. 120 lira eder. Ver 40 kâğıdı, helâl olsun sana... »

Laz gerildi, sesine geri dönülmez bir ifade verdi:

«30 lira vereyim.»

Karaköy börekçisine güle oynaya geldiğimizde güneş yeni doğmuştu. Yataklar yüzünden içine girdiğimiz gerilim bitmiş, sinirlerimiz gevşemişti. Gereksiz bir neşeyle ortalığı şamataya boğuyorduk. Düşündüğümüz parayı alamamıştık, ama bir ay boyunca haftada iki kez barlara gidebilirdik bu parayla.

Bir gün hademe geldi, beni idareden çağırdıklarını söyledi. Okul müdürü Bahaettin Örnekol'un beni beklediğini öğrenince büyük bir heyecana kapıldım. Acaba neden görmek istiyordu? Neyse, ezile büzüle gittim. Odasına girdiğimde çok güzel bir bayanla konuşuyordu. Azarlar gibi kim olduğumu sordu. Söyledim.

«Ha, o sen misin?» deyip kapı önünde beklememi istedi. Ne kadar bekledim, bilmiyorum. Öğrenci arasında, müdürle ilgili yaygın bir dedikodu vardı. Güzel bayan velilerin her istedikleri olurmuş diye. Beklerken bana öyle geldi ki bu dedikodu doğrudur...

Yakışıklı müdür sonunda beni içeri aldı. Babamdan gelen bir mektup üzerine beni görmek istemişti. Notlarımı, sorunlarımı teker teker sordu.

Babam, çok trajik bir mektup yazmıştı anlaşılan. Yıllar sonra, askerlik yaparken de aynı şeyi yapacaktı. Alay komutanına yazdığı mektupla askerlik hayatımı alt üst eden olayların başlamasına neden olacaktı. O mektup üzerine talime çıkarılacak, albayın hakaretine uğrayacak, sonunda askeri cezaevine kadar düşecektim. Neymiş efendim, adam olmalıymışım! İyiliğim için yazılmışmış bu mektuplar. Herkes evladının askerliği iyi geçsin diye imkân ararken ve bu amaçla yazarken, bizimkiler tam tersine işimi bozarlardı hep. Bu da benim şansım!

Müdürle konuşurken adamın gözleri ellerime takıldı.

«Uzat bakiim ellerini.»

Hemen uzattım.

«Nedir o parmaklarındaki sarılık?»

«Ha o mu, şey, tendürdiyot lekesi.»

Müdür, nikotinin leş gibi sararttığı parmaklarımdan sigara tiryakisi olduğumu, verdiğim cevaptan da su içer gibi yalan söylediğimi çakmıştı.

Sağ elimi kavrayarak kendine çekti, daha dikkatli baktı. Sonra komutu verdi:

«Yaklaş!»

Burun buruna geldik. Ceketimin önce üst, sonra da yan ceplerini yokladı. İç cebimdeki kalın kabartıyı farkedince ayvayı yediğimi anladım.

«Çıkar bunu!»

Emri yerine getirdim. «Birinci» paketini masanın üzerine koydum.

«Sigara mı içiyorsun?»

«Hayır efendim, arkadaşın paketi. Saklamam için bana verdi.»

Soluk alır gibi söylediğim bu ikinci yalan üzerine müdür hafifçe gülümsedi. Hiç unutmayacağım şu sözleri söyledi:

«Ooo, daha sende kimbilir ne sermayeler var. Bütün ceplerini boşalt şuraya!»

Teker teker boşalttım. Aklımda kaldığına göre hâtıra defteri, mendil, çakı, 5.5 lira para...

Müdür, parayı görünce,

«Ooo, benden çok paran var» dedi. «Baban çok az gönderdiğini yazıyor. Bugün de ayın 16'sı. Nereden bu para bakiim? »

«Efendim, amcamın oğlu Kadıköy'de fotoğrafçıdır, ondan aldım.»

«Çağırıp öğreneceğiz.»

Hâtıra defterimi karıştırmaya başladı.

«Neler yazılı, öğrenebilir miyiz?»

«Rica ederim efendim, bir öğrencinin gizli neyi olur ki...»

«Pekâlâ, oku bakalım...»

Korkmuş, heyecandan kıpkırmızı kesilmiş, mahvolmuştum. Şimdi ben neresini okuyabilirdim. bu adama? Canıma kıysam daha iyiydi. Zararsız bir yerinden başlasam, belki de devam ettirmez diye düşündüm. Yoksa rezilliklerin ortaya dökülmemesi için defteri yemem gerekirdi.

«Hepsini mi okuyayım, yoksa gelişigüzel bir sayfasından mı başlayayım efendim?»

«Hadi, dediğin gibi olsun. Bir sürü işim var. Göz kararıyla bir sayfa aç ve oku.»

Eh, bundan sonrası şansa kalıyordu. Başlara doğru parmaklarımı kaydırdım, ya Allah deyip açtım.

«21 Kasım 1950 — Bu mektep, daha ziyade kışla gibi. Çok canım sıkılıyor. Resim hocası fıstık gibi karı, bana acayip bakıyor. Kimyacı ise hapishane gardiyanı, adına sıfırcı diyorlar. Hiç kopya çekilmezmiş

dersinde, ben ona nasıl kopya çekilir göstericim...»

Müdür, araya girdi:

«Dur dur dur... Ne yazıyor bakiim, bir daha oku.»

Yapılacak tek şey kalmıştı, ben de onu yaptım. Defteri kapadığım gibi kendimi kapıya attım. Lanet olası kapı o kadar ağır ki, açıncaya kadar müdür arkamdan yetişti. Boynumdan yakalayıp içeri çekti. Defteri de zorla aldı elimden.

Benim için artık her şey bitmişti. Çünkü yatakları satmak da dahil, ne yaptıysak yazmıştım. Hem de abartarak. Yalnız benim değil, arkadaşlarımın öğrenim hayatı da yanıyordu.

Müdür, çağırıncaya kadar sınıfta beklememi söyleyerek beni kovdu. Doğru tuvalete koşmuştum. Sigara üstüne sigara içiyorduk. Bütün arkadaşlar beni suçlu buluyordu. O lanet olası hâtıra defterini ne diye muska gibi üstümde taşıyordum?

Delikanlılık hayatımın en üzücü ve zor anlarıydı. Hangisine yanaydım? Yatakları satıp hırsızlığımızı ballandıra ballandıra anlatmama mı, okuldan kovulacaktık ona mı, defter yüzünden arkadaşlarımı ele verdiğime mi? Ya babam bu rezalet karşısında n'apacaktı, ne tepki gösterecekti acaba? Bunları düşünmek çileden çıkarıyordu beni.

Öğretmenler Kurulu acele olağanüstü toplantıya çağrıldı, durumumuzu görüşmeye başladı. Velim olan amcaoğlu Seyfi'yi çağırmışlardı. Bir yandan da o soruyordu rezaletlerimin hesabını. En çok, imzasını taklit edip tezkere doldurmama takılıyor, «Ben şimdi babana ne cevap vereceğim» diyordu.

Okuldan kovulmamamız için rica etmişti, ama kabul edilmemişti. Üzüntü içindeydi. Yatışsın diye «Boşver amca» diyecek oldum, suratıma öyle bir Bayrampaşa tokatı çekti ki «Şraaak» sesi koridorda

yankılandı. Yaprak gibi sallandım, düşmemek için duvara zor sarıldım.

Sonuç açıklandı: Kemal, Deli Yılmaz ve ben, İstanbul liselerinde okumamak koşuluyla en ağır cezaya çarpılmış, kovulmuştuk.

Her şey bitmişti. Hiçbir arkadaşım konuşmuyordu benimle. N'apıp edip yalnız Deli Yılmaz'la bağlantı kurabildim. Onu Giresun'da birlikte okumaya ikna ettim. Cumartesi bayrak töreninden sonra arkadaşlar bizim için para topladılar, hepimize ayrı ayrı teslim ettiler. Geçmiş gün, kaç paraydı hatırlamıyorum şimdi. Kapağı vapura attık.

Giresun limanına yanaştığımızda savcı muavini teyzeoğlum, motorla gemiye geldi. Elinde iki zarf vardı. Babam göndermişti. Giresun'a çıkmamı asla istemiyordu. Elinde silâhla bekliyordu. İnanmazsam, kendi gözlerimle görebilirdim. Kamara penceresine beni çekerek, «Bak» dedi. «İşte Acenta Oktay'ın duvarına yapışmış gibi duruyor. Bir eli de cebinde. Yanında duranların kim olduklarını artık tanıyorsun...»

Gerçekten pederin yüzünü tanımak zordu. Başına bir kasket geçirmiş, yüzü mosmor! Gönderdiği iki zarftan birinde Trabzon Lisesi müdürüne yazdığı mektup vardı, ötekinde de okul taksitim. Giresun'da inmeyip aynı vapurla Trabzon'a gitmemi, orda okumamı istiyordu.

Yeni bir macera başlıyordu benim için. Ama Trabzon'da da dikiş tutturamadım, aynı yıl 24 Mayıs'ta Giresun'a döndüm. Artık babama daha fazla yük olmak istemiyordum. Oturup iki arkadaş gibi konuştuk sonunda. Hayalimde yatan İstanbul'a, geleceğimin kaynağı Yeşilçam'da şansımı denemek üzere gidecektim.

Merhaba İstanbul, merhaba Yeşilçam!

BASINLA YILDIZIM BARIŞMADI

Çocukluğumda Giresun'da evimizin altında gazete bayii Ali abim vardı. Her zaman bana artist olma yolunda fikirler verirdi. Daha İstanbul'u bilmezken, Beyoğlu'nda dönen dolapları ondan öğrenmiştim. Alkolün bu meslekte en büyük yılan olduğunu, içenin bir daha belini doğrultamayacağını babamdan sonra bu sevgili abi vurguladı.

Yıllar sonra, Yeşilçam'a imza atanlardan biri olduğum zaman, bu güzel huyumun, hayatım üzerinde büyük etkisi oldu. Yarım yüzyılı doldurdum, bugüne dek hiç alkol ve uyuşturucu kullanmadım. Ama gece hayatını çok seviyordum. Arkadaşlarımı sevdiğim için geceleri onlarla o meyhane benim, bu gece kulübü senin tam 26 yıldır dolaştığım doğrudur. Ama yalnız bir bardak bira içmişimdir yemeklerde su yerine, ya da coca-cola...

Ne var ki basınla yıldızım oldum bittim barışmadı. İdeolojik nedenlerle kamuoyuna hep kötü kişi olarak tanıtıldım. Aslında bu kitabı biraz da kendimi savunmak için kaleme almak zorunda kaldığımı burda açıklamalıyım.

Uzun yıllar magazinlerde, dedikodu sütunlarında, benim için «Yeniden alkole başladı» manşetleri hep atılmıştır. Halkımız bunu o kadar benimsemişti ki, gazinolarda şov yaparken, ön masalardan kulağıma «Seninki gene zom» sözleri gelirdi. Hayret içinde kalırdım. Seyircim demek ki önyargılı hale getirilmişti. Alkolik salmalarından yıllarca kurtulamadım.

Basın dedim de, yazılanlara birkaç örnek daha vereyim. Bir filmin galasında annem ve kızkardeşimle birlikte çekilen fotoğrafımın altına «Öztürk yeni sevgilileriyle» diye yazarak beni yıpratmayı, kamuoyunda uçarı bir insan olduğum havası yaratarak sevdiklerimden sistemli bir biçimde beni uzaklaştırmayı hedeflediler. Zaman zaman başarılı da oldular.

Hiç unutmam, kızım Seren'i İzmir'de Meryem Ana'ya götürmüştüm. Günaydın gazetesi birinci sayfasında manşet çekti, benim kızımı «vaftiz» ettirdiğimi duyurdu. Halkın gözünde çok etkili oldu bu. Binlerce protesto mektubu ve telgrafı aldım. Günlerce evden çıkamadım. Düpedüz çocuğumun mukaddesatıyla oynandı. Bense hiçbir şey yapamadım.

Düşünün, milliyetçi ve dinine bağlı bir Öztürk, ne hale getiriliyordu. Bir kez hedef seçilmiştim, ölümüm şu ya da bu biçimde olacaktı. Elinden tuttuklarım, yardım ettiklerim, sinema ve gazinoda şans denemek için bana yalvaranlar, hatta ailem bile bana sırt çevirmişti. Meğer yıllardır yakın bildiklerim başarısızlığımı bekliyorlarmış!

Doğrusu ellerine fırsat da geçmedi değil. Örneğin, Libya olayı... Adalet Partisi yanlısı olduğumu açığa vurmam... 1983'te TV'deki «Curcuna» olayı... Ve iki yılımı alan başarısız gazino patronluğu...

Sırası geldikçe bunlardan söz edeceğim. Ama şunun bilinmesinde yarar görüyorum. Beni yerenler ve sevmeyenler bir şeyi unutuyorlardı: Halkın bana 35 yılı aşkın sevgisini. Aynca azmimi, katır gibi inatçılığımı, engin sabrımı ve hiç ödün vermeyen karakterimi...

Kime ve niye, niçin eğilecekmişim ki! Elhamdülillah puşt değilim, pezevenk değilim, komünist değilim, vatan haini değilim, hırsız değilim. Benim alnım taa ense köküne kadar açıktır elhamdülillah! Sonra bizim anamız da babamız da evvelallah bellidir. Bütün Karadeniz tanır onları, ne biçim öğretmen ve mümtaz kişiler olduklarını...»

Biz, birtakım ödünler karşılığı, yapmacık dostluk gösterileriyle hakkında övgü röportajları yaptıranlardan değiliz. Sanatta rüşvet ve tavassutun geçerli olmadığının 1 no'lu savunucusuyum. Hak ettiysem şayet, benden söz edilmeli. 35 yıllık sanat hayatımda telefon açıp da türlü maskaralık ve mürailikle, gelin röportaj yapın ya da şunu yazın demeyi aklımdan dahi geçirmemişimdir. Bunlara hiç gerek yok. Benim ayıbım ortada: Kumar oynarım (şimdi bıraktım) bir, orospulara zaafım var, iki. Eh, gökten zembille inmedik. İzin verin de, 35 yıldır Yeşilçam'ın bende bıraktığı bu kadar miras olsun artık!

Yüce Türk halkı, az sayıda sanatçıya gösterdiği teveccühü bana da göstermiştir. Öyle bir otuz yıl yaşadım ki, değil yalnız beni, torunlarımı dahi doyurur. Bu ülkede bir dediğim iki olmadı. Daha n'olsun ki? Şükran duyuyorum aziz halkıma...

Ama ben, bu yoksul halkın verdiği parayı hayvanlar gibi harcadım. Hiç düşünmedim. Ne kumarhaneleri kaldı, ne de sefahati... Aklıma gelen her şeyi yaptım. Şimdi de parasız kalarak kukumav kuşu gibi düşünüyorum. Ama bana müstahaktır...

Özelliklerimden biri de kimsenin karısında, parasında, şöhretinde gözümün olmayışıdır. Şana da, şöhrete de, paraya da gırtlağıma kadar tokum. Hiçbir şeye hırsım kalmadı. Ayrıca kendimi gizleyecek ya da masum göstermek için birtakım numaralara girecek adam değilim. Yağ çekmek, mürailik yapmak nedir bilmem. Adamın ayıbını yüzüne söylerim. Söyledim de yıllarca. Bu yüzden pek sevmezler. Çünkü Yeşilçam'da kaypaklık ve entrikacılık geçerlidir. Arkadan konuşup yüze gülmek... Ben yapamam.

Haa, bakın, kavgacıyımdır. Kel kafam atarsa hemen sokak adamı oluveririm. Küfürbazım, serseri ruhluyumdur. Orospulardan hoşlanırım. İllâ para vererek yattığım karıdan zevk alırım.

Suçlarımı, zaaflarımı söyledim. Bütün bu hergele ve külyutmaz görüntüm içinde benim kadar aldatılan ve sömürülen insan azdır diyebilirim. Ama yazık ki bana çok iftiralar atılmıştır. Örneğin bütün üçkâğıtçılar bana üçkâğıtçı demiştir. Çünkü halkımız okuduğu her şeye inanır. Sen istediğin kadar yırtın. Kendini anlatıncaya kadar olanlar olur insana...

Adamları mahkemeye versen, bu kez öyle bir iftiraya kalkarlar ki yedi bayram anan bellenir temizleyene kadar... Aslında Türkiye'deki magazin basını doludizgin gitmekte, önüne gelene çamur, iftira atmakta, güya tiraj hesapları yaparak artistleri pırasa gibi doğramaktadır. Bu basın terörüne «dur» diyecek bir merci çıkmadı daha. Yalnız parayı bastıran, yağı çeken, etekleri kaldıran kurtuluyor bu «savlet»ten bir süre.

Zeki Müren'in 610.000'inci aşkını birinci sayfadan verebiliyorlar... Hiç düşünmüyorlar mı sokaktaki kargaların bilmem nesiyle güldüklerini? Bir insanı korumak istediler mi önlerine çıkanı devirirler. Sinema ve sahne (gazino) artistleri birer kukladır bunların ellerinde. Kadınlar ya sapık ilişkilere girmek, ya da gebermek zorundadırlar. Şimdilerde magazin basında zürafa (sevici) dediğimiz türden 2-3 yazar türedi. Bunların kepazeliğini kim yazacak dersiniz? Kimse!

Şimdilik susuyorum. Çanak tutarlarsa ikinci kitapta gagalarına edeceğim. Benden kurtuluş yok. Ya zampara magazincelere ne buyurulur? Kimisi gözdağı verip yatarak artist takımıyla enikonu oynamaktadır. Bir keşmekeş ki bu iş, sormayın. İki ucu boklu değnek. Bir de açıktan açığa beğendiklerine ya da elde edemediklerine gizli menajerlik yapanlar var. Bunlar artistlerin evlerinden çıkmamakta, postu daha sonra yatak odasına sermektedirler.

Ama benim gibileri öldürmek biraz zor oluyor. Biraz zaman alıyor. Ne var ki 30 yıldır sürdürdüğüm direnmeyi sonunda lehlerine çevirdiler diyebilirim. Başka yollar denediler bana karşı. Kışkırtıp saldırttılar. Nitekim «Curcuna 83»te bu uygulandı.

Program yapımcısıyla, çoğu TV'ci örneği, rejisörlük gibi ciddi bir meslekten nasibini alamamışlardan biriydi. Dünyadan haberi yoktu. İşin daha başında oturup konuştuğumuzda, benimle ortak hareket ederse çok iyi bir sonuç alacağımızı söyledim. 35 yıllık engin tecrübesi olan biriydim çünkü. Bugün bile artıklarıyla geçinilen, birbuçuk yıl Türkiye'yi her cuma gecesi eve soktuğum «Gülünüz Güldürünüz» programının sahibiydim. Bu işte nasıl bir sınav verdiğim belliydi.

Arkadaş önce dinler göründü. Ama sonraları bu programa gazino uvertürlerini sokarak kendine pay çıkarmak istedi. Birçok kez kavga ettik. Hatta bir gün çok şiddetli bir ağız dalaşı yaptık. Bunun üzerine yapımcılıktan istifa ettiğini söyledi. Ben de, çok iyi yaptığını, hemen yerine birini bulabileceğimi söyledim. Baktı ki pabuç pahalı! Öyle ya, basın haftalardır tasarlanan programdan söz ediyordu. Aptallıktı bu kertede işi bırakmak. İşittiği onca hakaretin altında kalınamayacağını da biliyordu. Benden öç almalıydı. Nasıl? Bunun hesabını yaptı. Kızkardeşi gazeteciydi. Magazin basınındakiler onun arkadaşıydılar.

Çekim günü birtakım dolapların döndüğünü anlamakla birlikte, telâş ve yorgunluktan, boş vermek zorunda kaldım. Çünkü Enis Ayyıldız dışında hiçbir gazeteci benimle konuşmuyor, kinayeli kinayeli bakıyorlardı. Özellikle pistte kalıp zaman geçirtiyorlar, gerilimi arttırıyorlardı. Seyirciler olsun, teknik ekip olsun, artistler olsun sabırsızlanmaya başlamışlardı.

Yer yer tepkiler yükselince araya girdim:

«Arkadaşlar, zaman çok geçti. Fotoğrafları lütfen çekimden sonraya bırakalım.»

Daha sözümü bitirmemiştim ki, tanımadığım, daha önce hiç görmediğim bir tip, (7 Gün dergisinin muhabiriymiş), seyircinin önünde «Sen kimsin?» diye posta koymaz mı?

«Bu programın sahibiyim» dedim.

«Tanımıyorum seni» diye diklendi. O zaman işi çaktım. Kasten olay çıkarılmak isteniyordu.

Öleceğimi bilsem dönmezdim geriye. Topluluk önünde kimse bana böyle hakaret etmemişti. Bir an, üstüne atlayıp parçalamak geçti içimden. Neyse ki son anda tuttum kendimi. O da anlamıştı başına gelecekleri. Stüdyodan ayrılırken, seyircilerin duyabileceği yükseklikte,

«Bu iş burada bitmedi» dedi. «Seni yarın ne hale getireceğiz, göreceksin...»

Kafamdaki ampuller yandı. Demek ki oyuna getiriliyordum. Yapımcı olan kişi benden öcünü böyle alıyordu. Önce basınla kışkırtıyordu beni, saldırmamı sağlıyordu. Sonra da ertesi gece «Curcuna»yı tam bir curcunaya çeviriyordu. Ne mi yapıyordu? Ne yapacaktı daha? Programın en iyi üç parodisini gizlice çıkartıyor, finali de tümüyle

kopartıyordu. Yani koca TRT kurumuyla alay ediyordu. Devletin en büyük organlarından birini, kişisel kaprisi uğruna bozuk para gibi harcıyordu. Olanların kimse farkında değildi. İşte bu sözde yapımcı, devletin harcadığı zamanı, parayı ve kendi kariyerini ayaklar altında çiğniyordu. İlginçtir, hâlâ o kurumda görev yapıyor bu vatandaş!

On yedi gün basın üstüme çullandı. Kimseye dert anlatamamanın imkansızlığıyla kıvranırken, bir şeyi hesap edememişti o: Gerçeğin bir şamar gibi yüzünde patlayacağını! Bu olayla beni uçurduğunu sanıyordu. Koca TRT'yi zamparalığına araç olarak kullanıyordu. Ama ergeç bunun hesabını verecekti. Onun yakasını asla bırakmayacağım. Eninde sonunda haklılığım kanıtlanacaktır.

Benim 35 yıllık sanat kariyerimle oynamanın ve oynatmanın ergeç hesabı sorulacak. Kendisine ortaklık eden basın mensuplarına bir çift sözüm var: Sanatta başarı kadar başarısızlıklar da vardır. Sanatçı cezalandınlır, yerilir, ama bunun da bir ölçüsü vardır. İbsen'in «Halk Düşmanı» gibi yerden yere vurmaya, ömrümü verdiğim sanat hayatımı hiçe sayarak bir program yüzünden beni mahvetmeye çalışmaya siz gazetecilik mi diyorsunuz?

Daha program yayına girmeden bir gün önce, akşam baskısında sanki halktan gelen tepkilermiş gibi uçurduğunuz balonları geniş halk kitleleri Allahtan yutmadı. Meraklı olanlarınız varsa, gelen mektup ile telgrafları size okuyabilirim. Kasten hazırlanan bu yayınınız sonunda ters tepti. Sn. Teoman Erel ile Sn. Refik Erduran, sanki sözbirliği etmişcesine, söyle dediler: «Bırakın bu kadar yüklenmeyi. Daha kötü programlar vardı. Adamı nerdeyse ipe çekeceksiniz.»

Hele «büyük» bir gazetenin köşe yazarı, resmen şeref ve haysiyetimle oynamıştır. Yazısında beni yererken hakaretlerin en büyüğünü yapmış, «Onun için aşağılık diyemem, çukurdur» demiş, kendisine yaraşan bu sıfatı bana sıçratmaya çalışmıştır.

Bu yazara soruyorum : «Vatan haini bir sürü sanatçı komünisti şimdiye kadar nedense yeremedin. Yermeyi bırak, bir çift laf edemedin, neden acaba?»

Yazında, «Bu adamı oraya kim çıkardı?» diye soruyorsun. Ben daha önce yaptığım programlarla kendini bu dalda da kanıtlamış, Türk milletinin bir kez daha takdirini kazanmış bir halk sanatçısıyım. Benim tavassuta ihtiyacım yok. Şimdi ben sana soruyorum... Sen kimin tavassutuyla oraya çıktın?

Yalnız şunu unutmayalım ki, bana ikidir saldırıyorsun, silâhsız bir insana silâh çekmek kadar namertliktir bu yapılanlar. Üç, dört ve on dört yaşındaki üç çocuğumun nafakası ve geleceğiyle oynamak yanlıştır. «Curcuna» için koparılan fırtına, gazino anlaşmamı mahvetmiş, açtığım gazino bütün çabalarıma karşın batmış ve gırtlağa kadar borca sokmuştur beni. İcra dairelerinin 1 no'lu abonesi durumuna gelmiş bulunuyorum. Gelen memurlar, evde hangi eşyayı haczedeceklerini şaşırıyorlar. Onlar durumuma benden çok üzülüyorlar. «Boş verin, siz görevinizi yapın» diyorum.

Allahıma inanıyorum, hamd-ü senalar ediyorum. Direniyorum, Allah beni sınıyor diyorum. Maneviyatımı hep yüksekte tutuyorum. Bir zamanlar kapımı aşındıranların şimdi hepsi toz oldular. Son üç yıldır hayat bana iki üniversite daha bitirtti. Elinden tutup gazinolara çıkardıklarım, ödeyemediği ev taksitlerini karşıladıklarım, yıllarca kambur gibi sırtımda taşıdıklarım... neredesiniz?

Haa, neredesiniz derken, sakın yardım umduğum sanılmasın. Ben yardım ettiğimden yardım almam. Ama size nankör bile demeyeceğim. Çünkü bu krizi Allahın inayetiyle ergeç atlatacağım. Ve de artık sizlere selâm vermekten kurtulacağım en azından.

EN BÜYÜK İDEALİM FİLMLERDE BİR ROL BULMAK

1949 - 50 yıllarında Beyoğlu bir âfetti. Tertemiz, pırıl pırıl dükkânları, yolda yürürken birbirine selâm veren kadını erkeğiyle... Kadını tanıman şart değildi, tanımadığın bir kadınla karşılaşır karşılaşmaz terbiye ve nezaket icabı şapkanı çıkarıp selâm verirdin.

Bir büyük podyum düşünün. En güzel kızları (ki genellikle Rumlardı), en yakışıklı erkekleri, tertemiz kıyafetleriyle bütünleşmiş bir halk kitlesini burada görürdünüz. Beyoğlu'nda kravatsız dolaşmak ayıptı. Yeşilçam bilindiği gibi bir arka sokaktı. Kılığımız kıyafetimiz olmadığından biz buraya taa anasının gözünden dolaşarak gelirdik.

Ne yalan söyleyeyim, Beyoğlu'na renk veren eski İstanbullulardı. Paşazadeler, eski saraylılar, zadegar sınıfından yedi göbek İstanbullular... İstanbul şivesiyle Türkçe konuşurlardı. Türkçe, o dönemlerde şiir gibi, müzik gibi bir dildi. Anadolu'dan gelenler de mutlaka İstanbullu gibi konuşmaya özen gösterirlerdi.

Bir de eski İstanbul Rumları vardı ki, nezaketleri, terbiyeleri ve son moda kıyafetleriyle Beyoğlu'na ayrı bir renk katarlardı. Genellikle dükkânı önüne çıkan Rum esnaf, müşteri çekmek için birbirlerine lâf atar, en ince ve zarif esprilerle ortalığı neşeye boğardı.

Beyoğlu'nun o günlerde üç de sosyetik orospusu vardı. Çok güzel ve kibirli kızlardı bunlar. Yabancı olan, kesinlikle ilk bakışta anlayamazdı. Piyasa yapmaya çıkarlardı akşamüstleri. Kimseye sırnaşmadan, bayağılaşmadan «icra-yi sanat» ederlerdi. Güzel Nihal! Güzel Eftelpi! Güzel Kalyopi! Selâm size asil orospular! Mezardaysanız da, hayattaysanız da selâm!

Düşünüyorum da cevap bulamıyorum şimdi. Nerde o İstanbul, nerde o Beyoğlu? Sanki bütün o insanlar, o anlayış, beraberlerinde bütün o meziyetlerle birlikte buhar olup uçtular. Aslında uçan, Türk

toplumunun nezahati...

Şimdi elli küsur yaşında koskoca adam, akşam 8'den sonra o Beyoğlu'ndan bilmem nereme parmak yememek için ürkerek, çekinerek geçiyorum. Yazıklar olsun!

O yıllar param ve şöhretim yoktu, ama rahattım, mutluydum. Hiçbir sorumluluk taşımıyordum. En büyük idealim filmlerde bir rol bulabilmekti. Bu yüzden, bütün gün kahvede oturuyor, film şirketlerinden gelecek temsilcileri bekliyordum. Kimi zaman yiyecek bulamıyor, günlerce aç dolaşıyordum. Açlığa dayanamayacak hale gelince de Bâbıâli'ye, çocukluk arkadaşım ressam Cemal Akyıldız'a gidiyor, para alıyordum.

Bir şey olacağım diye sabırla beklerken, bir gün hayatımı değiştirecek olay patlak verdi. Prodüksiyon amiri Yüksel Tanık hışımla kahveye daldı. Belli ki bir film için adam seçecekti gene. Asker koğuşuna komutan gelmiş gibi herkes ayağa kalktı.

O, kısa ve sert, «Oturun» dedi.

Herkes aynı anda oturdu. Yüksel Tanık en büyük firmalarda ar direktörlük, prodüksiyon amirliği yapan, kısa boylu, sempatik, sevilen bir kişiydi.

Bir adım öne çıkarak herkesi dikkatle ve teker teker süzüyordu. Belli ki kafasındaki adamı arıyordu. Birkaç kişiyi ayağa kaldırıp oturttu. Dikkat çekmek için herkes ne numaralar yapıyordu görseniz!

Birden gözü bana takıldı :

«Ayağa kalk!»

Hemen fırladım. Uzun uzun süzdükten sonra, yavaşça sordu :

«Senin düzgünce, koyu renk bir elbisen var mı?»

Herkesin ortasında bu soru bayağı canımı sıkmıştı. Var desem, herkes biliyordu. ki yalandı. Yok desem, belki başkasını seçerdi.

«Bulabilirim» dedim.

«O halde pazartesi sabahı saat 10'da Cahide Sonku'nun yazıhanesinde ol.»

Ve çıkıp gitti.

Donup kalmıştım öylece. Tanıdık tanımadık herkes beni tebrik ediyor, sırtımı okşuyordu. Tabii en çok sevinen de kader arkadaşım rahmetli Suphi Kaner'di.

«Yırttın Öztürk» diyordu o boyuna. Figürasyon olsaydı, üç gün sonraya randevu vermezlerdi. Demek ki rol oynayacaktım. İçimden dualar ediyor, Allahıma yakarıyordum. Sonunda sefalet bitmişti işte. Rüyalarım gerçekleşiyordu artık.

Çaycı kendi eliyle hazırladığı çayı verirken, çevrem iskemlelerini yaklaştıranlarla doldu. 1951 yılında film çalışmaları o kadar azdı ki, figüranlık yapmak, hele küçük rol oynamak büyük şanstı bu yüzden.

Ben İstanbul'a gelirken çamaşırlarım, iki kat elbisem vardı. Çamlıca'daki yaşlı ve dul teyzelerimin evine yerleşmiştim. Ama tek kuruş getirmeyen beni n'apacaklardı ki? Kahveye taşınmıştım ben de. Aşağı yukarı birbuçuk yıldır orda burda yatmaktan ne üst kalmıştı, ne baş. Tek kaybolmayan, sarsılmaz azmim ve mücadeleci ruhumdu.

Suphi Kaner ise o zamanlar set işçisiydi. Aynı zamanda Abdurrahman Palay'ın evinde ufak tefek işlere yardımcı oluyor, nafakasını çıkarmaya çalışıyordu. Geceleri kahveye sessizlik çöktüğü zaman, yazdığı şiirleri

okurdu bana. Geleceğin en büyük aktörü ve yazarı olmak istediğini söylerdi.

Çayımı yudumlar, bir yandan da koyu renk elbiseyi nasıl bulacağımı kara kara düşünürken, kulağıma eğildi Suphi.

«Korkma» diye fısıldadı. «Gömlek ve kravat hazır»

Ardından o korkunç kahkahasını koyverdi. Bense merak ve hayretle sordum :

«Nasıl olacak bu iş, anlamadım.»

«Abdurrahman Palay'ın gömlek ve kravatını bir günlüğüne yürüterek... Takma kafana!»

Bir kahkaha daha koyvererek ekledi :

«Elbise için de korkma. Tünel'de Eliya Pardo diye biri var, elbise kiralıyor. Bu iş oldu bitti.»

Birden ferahlamıştım. Sarılarak öptüm kendisini. Gün boyunca tur attık Yeşilçam'da, hayaller kurduk birlikte. Kim daha önce meşhur olursa ötekine destek olacaktı. Namus sözü verdik birbirimize.

Suphi, sinemanın inceliklerini enikonu biliyordu. Artist olsun, patron olsun, teknisyen olsun, herkesi tanıyordu en azından. Sıra Cahide Sonku'yla konuşurken nasıl davranacağıma, nasıl oturup kalkacağıma gelince, Suphi epey şeyler anlattı.

Cahide Sonku, Türkiye'ye gelmiş sanatçıların en büyüğü, en güzeli ve zenginiydi. Firmasına her gelişi Yeşilçam'da bir heyecan, bir dalgalanma yaratırdı. Ona hayrandım. Genç erkeklere meraklı olduğu söylenirdi. İster misin koca Cahide Sonku beni beğensin, antinikukaz

(!) durumlar olsun... Hayal, hep hayal görmekle, geçirdim aradaki süreyi.

Sonunda pazartesi günü gelip çattı. Erkenden gittiğimiz Eliya Pardo'da üstüme zar zor uyan, kolları oldukla kısa, temiz bir siyah elbise bulabildik.

Soluk soluğa Yeşilçam'a döndük. Cahide Sonku birazdan gelecekti. Adamları sokak başını tutmuştu bile, kalabalığı kaldırıma çıkmaya zorluyorlardı. Kadın bir efsaneydi çünkü. Sabahları siyah Packard'la gelirdi işine. Giydiklerini ve takıp takıştırdıklarını öğleden sonra tümüyle değiştirirdi. Açık spor arabayla arz-ı endam ederdi bu kez.

Suphi, elimden tutarak duvar dibine çekti beni. Sır verircesine hafif sesle kulağıma eğildi:

«Öztürk, bir yerden tiyö aldım. Bu karı zayıf, uzun boylu, iri siyah gözlülerden hoşlanırmış. Senin gözlerin güzeldir, aman dimdik bak gözlerine de çarpılsın. İş buna kaldı.»

Ben heyecandan yalnızca başımı sallayabildim. Bir ara, yandaki apartman kapısının camına baktım çaktırmadan, güzel olduğunu ilk kez duyduğum gözlerimi kritik ettim. Ettim ama tüylerim diken diken oldu. İyice yaklaştım cama. Bir daha baktım, ama nafile. Gözlerimi göremiyordum. Uykusuzluk, açlık ve sefaletten çukura kaçmışlardı, sanki birer budak deliğiydiler. Vah vah dedim içimden, bu gözlerle mi kafesleyeceksin Cahide Sonku'yu? Hey yavrum hey!

Derken, korna sesleri, gürültü patırtı arasında Cahide Hanım geldi. Arabadan hızla inip saltanatla girdi içeri. Kapı önü kalabalıklaşmıştı bir anda. Suphi beni ite kaka aralarına soktu. Hem itiyor, hem de «Hop yağlıboya, değmesin. Cahide hanımla randevusu var beyin, kenara lütfen» diye bağırıyordu.

Merdiveni zar zor çıktım. İç kapıyı 2-3 adam tutmuş, kimseyi içeriye bırakmıyordu. Yaklaşıp Cahide hanımla saat 10'da randevum olduğunu söyledim. Yüksel beyin adını da verip aralanan kapıdan

daldım içeri.

İçerisinin dışarıdan farkı yoktu. Ellerinde dosyalarla genç kızlar, görevli erkekler, yardım bekleyen yakınları ha bire koşuşturuyorlardı ordan oraya. Herkeste sahte bir telâş! İlk kez görüyordum bu kadar mürailiğin, kendini beğenmişliğin birlikte kol gezdiğini.

Kadının biri, belli ki hademeydi, şöyle diyordu :

«Kendimi ölünceye kadar affetmeyeceğim. Hanımefendinin kahvesini fincandan taşırdım. Mahvoldum.»

Bir eliyle de taşan kahveyi temizliyordu.

Şaşırmıştım. Demek ki filmci yazıhaneleri böyle oluyordu. Şaşkınlığı atlatıp önüme çıkan bir adama derdimi anlattım. Yüzüme bile bakmadan, «Yeşil kapıya git» dedi ve hızla uzaklaştı.

Dediği kapıya çekinerek gittim, kibarca tıklattım. Ses gelmedi. Yeniden vurdum, bekledim bir süre. Ne gir diyen var, ne ilgilenen. Tokmağı çevirip içeri girdim. Odanın köşesinde tartışmaya dalmış bir grup vardı. Ama benim varlığım onları ilgilendirmiyordu.

Birden çok sıkıldım. Kime derdimi anlatacaktım? «Gidip Suphi'yi bulup getireyim» diye düşündüm. Ama saat 10'u 5 geçmişti. O sırada adamlardan birinin Yüksel Tanık olduğunu farkettim ve çok sevindim. Moralim düzeldi.

«Yüksel bey, afedersiniz...»

Döndü, önce şöyle bir baktı. İlk kez görüyor gibiydi. Gözlerini kırpıştırarak kim olduğumu çıkarmaya çalıştı. Başaramadı.

Hemen atıldım :

«Cuma günü Pıtpıt'ın kahvesinde... »

«Tamam, tamam kardeşim, bi dakka...»

Kalktı, yandaki odaya girdi. Birkaç dakika sonra kafasını uzatarak gel işareti yaptı. Sınava giren tembel öğrenciler gibiydim. Sıkılgan, çaresiz, sonucu önceden kestiren bir ruh haliyle içeri süzüldüm.

İki ayrı masada iki kadın oturuyordu. Alaylı ve küçümseyen bir ifadeyle beni süzdüler. Kadınlardan biri Yüksel'e dönerek,

«Bu mu?» dedi.

Öyle bir biçimde söylemişti ki getirdiğin adamdan bir bok olmaz demek istemişti. Yüksel hemen atıldı:

«Tam İzzet işte. Kötü ve sinsi tip ... Tam rolün adamı.»

Kadın dudak bükerek kalktı, arkasındaki kapıyı tıklattı. İçeri girdi. Öbür kadın da çıkıp gitmişti. Yüksel Tanık'la ikimiz kalmıştık. O sanki oturduğu iskemleye sarılmıştı, bense ayakta şaşkın, put gibi duruyordum.

Derken odanın içinde tiz bir kadın sesi belirdi:

«Adınız ne kardeşim?»

Ben sesin sahibini ararken Yüksel bacağımı sarsarak tavana yakın ustaca yerleştirilmiş hoparlörü gösteriyor, konuşmamı işaret ediyordu.

Zor durumda kalınca çok sinirli olurum. Yalnızca «Öztürk» diyebildim

kısık sesle.

«Yüksek sesle kardeşim, daha yüksek, daha yüksek» diyordu hoparlördeki ses. Bu durum iyice canımı sıkmıştı. Paylar gibi konuşmasına, daha doğrusu insana verilen değere çok şaşmıştım.

Kaç filmde oynadığımı soruyordu bu kez.

«Adım Öztürk, filmde falan oynamadım.»

Bağıra bağıra söyledim. Ağzımdan çıkan sanki isyandı. Cahide Sonku demek ki insanları ayırıyor, küçük gördüğü figüran gibi önemsiz kişilerle böyle konuşuyordu. Bu azamet ve kibir elbet bir gün bitecekti.

Nitekim tenezzül edip yüz yüze görüşmediği ben, 23 yıl sonra bir Kumkapı meyhanesinin kapısında rastladım ona. Üçüncü sınıf bir meyhaneye sokmuyorlardı, rezalet çıkardığı gerekçesiyle.

Gece kulübünden çıkmış, sabaha karşı ünlü Kör Agop'un meyhanesine çorba içmeye gelmiştik. Kapıda bir kadınla kâhyanın dalaştığını, ağza alınmayacak küfürlerle birbirlerine hakaret ettiklerini görmüş, kadını kolundan tutup «Abla, siz uymayın» demiştim.

Adam, «Abi, patron emretti» demişti. «Bu kadını içeri sokmuyoruz. Masalara sarkıyor, müşteriye hakaret ediyor.»

«Oğlum, utanmıyor musun? Ne olursa olsun, yaşlı bir kadına bu yaptığın doğru mu?»

Adam sırnaşarak kulağıma eğilmişti :

«Kendine Cahide Sonku diyor!»

Sonra kadına dönerek eklemişti :

«Ulan ben de Clark Gable'yim.»

Gözlerim fal taşı gibi açılmıştı. Dikkat etmiştim. Üstü başı çamur içinde, saçı başı dağınık, son derece sarhoş bu kadın gerçekten Cahide Sonku'ydu!

Tüylerim diken diken olmuştu. Demek erişilmez sanatçı Cahide Sonku bu hale gelmişti? Bu, aslında onun değil, Türk sinemasının kaderiydi. Bizlerin kaderiydi.

Artist, her zaman kazanacağını sanır. Oysa bilmez ki ömrü gece kelebeği kadar kısadır. Aynı gün doğar, yaşar ve ölür. O, hep hayal dünyasında yaşar. Cenazesinde bile espri yapılır. Ona yapılan her şey göstermeliktir. Cenaze dönüşü, daha yolda, aleyhinde atılıp tutulmaya başlanmıştır bile.

Ben artisti şöyle tanımlarım: Sağı solu belli olmayan, gülerken ağlayan, dedikoducu, kibirli, uçarı, yalancı, kendisinden ne karı ne koca olabilen, tahtası noksan, tipik bir şizofren. Maalesef böyledir bu tablo!

Türkiye'de herkes sinema artisti olabilir. İstisnasız bu böyle. Gazinolarda da durum aynı. Olmadık paralar öderler sesle ilgisi olmayana. Yeter ki sahneye çıksın, kıçını başını göstersin. Hatta donsuz çıkanlar bile vardı, Feri Cansel gibi olanlar ... Şartlar mı? Açık saçık magazinlerde boy göstermek, porno filmler çevirerek ahlâk dışı davranışlar içinde olmak! Bu arada azbuçuk adın duyulacak!

Her gazinocu, bu şartları yerine getiren kadınlardan birini mutlaka kadrosuna alır. Ve işe alırken de sorar: «Kaç masan var?»

Bundan büyük seviyesizlik olamaz. Yani «Kaç tane zamparan var?» diye soruyor hazret. Bir de Bebek Gazinosu'nun sahibi rahmetli Asım

İslamoğlu'nu hatırlıyorum da, şimdikilerle kıyas bile edemiyorum. Kadın ya da erkek artisti kuliste müşteriyle konuşurken yakalasın ya da duysun, hemen kovardı.

Neyse biz gene acı tatlı eski günlerimize dönelim.

Sonku Film bozgunundan hemen sonra, Suphi ile yürürken, Özsüt Muhallebicisinden çıkan fevkalade yakışıklı, simsiyah kıvır kıvır saçlı, uzun boylu, tipik bir erkek güzeliyle faça façaya geldik. Suphi, «Vay Bumin, n'aber lan» diye boynuna atılıp öptü onu. Uzunca bir hoşbeşten sonra, bana dönüp «Haa, tanıştıriim» dedi. «Öztürk Serengil, yeni artistlerden. Kendisi çok iyi de resim yapıyor. Bizden.»

Bumin, sıcak bir gülümsemeyle elimi sıkarak, «Seee-vinndim» dedi. «Ben de» dedim.

Birden üzüldüm. Bu kadar yakışıklılığın bir de acı yanı var demek ki, diye içimden geçirdim. Yeni arkadaşım kekemeydi.

Bumin, birden Suphi'ye, «Böle aaayakta nee duruyo-ruuz, oturalım bir yeerrde» dedi. Yeniden Pıtpıt'ın kahvesine döndük.

Bumin, çok cana yakın, arkadaş canlısı bir insandı. Çok da hassastı. O gün hep sanattan, şanssızlıklardan ve gelecekten söz ettik. «Köprüaltı Çocukları» adlı filmini yeni bitirmiş olan Bumin paralıydı. Çay ya da simit için elini cebine her attığında bir tomar para çıkarıyor, bizi mahvediyordu.

O gece Çiçek Pasajı'na götürdü. Aylardan beri ilk kez midemiz bayram etti. Sucuklu yumurta ve Amerikan salatasıyla bira içtik. Yıllardır sanki dostmuşuz gibi lafladık onunla. Bizim kahvede yatmamıza kesinlikle karşı çıktı. İki odalı bir dairede kalıyordu. Bundan böyle hep birlikte oturacaktık. Teklifi sevinçle kabul ederek Pıtpıt'ın kahvesine yollandık. Gazetelere sarılı çamaşır ve öteberimizi aldık. Kahve arkadaşımızla vedalaştık. Sami Hazinses ve Danyal Topatan'la ayrılık seremonimiz oldukça trajikti.

Bumin'in küçük yaşta kaybettiği babası tarih profesörü idi. Hemşirelik yapan annesi fevkalade sempatik, iyi kalpli, ama biraz şüpheci bir kadındı. Oğlunun üstüne titriyordu. Artist olabilmesi, bu yolda başarılı olabilmesi için her türlü fedakârlığı yapıyordu. Sabahları işine gitmeden önce temiz çamaşır getirir, oğlunun kahvaltısını kendi elleriyle hazırlardı. Bizi bir kenara çekerek, onu kötü arkadaşlardan korumamızı isterdi.

Geceleri erkenden evimize gelirdik. Küçük sobamızın başında kurduğumuz mütevazı çilingir sofrasında güle oynaya karnımızı doyurur, geleceğe dönük plânlar yapardık. Suphi, geç saatlere kadar şiirlerini dinletirken, Bumin de «Tellâk Ali» adlı küçük hikâye kitabından pasajlar okuyarak üzerimizde büyük bir yazar etkisi bırakmak isterdi. «Köprüaltı Çocukları» filminden aldığı bin liranın yarısıyla bu kitabı bastırdığını, piyasada hiç kalmadığını övünerek anlatırdı. Hedefinin aktörlüğün yanısıra büyük yazarlık olduğunu her fırsatta söylerdi.

Daha önce de dediğim gibi, Bumin hassastı. Resimden hoşlanan, okuyan ve öğrenmek isteyen bir insandı. Tiyatro klâsiklerine yatırırdı bütün parasını. Sonra hırçın, dediği dedik karakteri ortaya çıktı.

Bir gün sormuştum, «Tellâk Ali» kitabındaki Fikret Hakan takma adını niye kullandığını. Fikret'i Tevfik Fikret'e hayran olduğu için seçtiğini söylemişti. Hakan'ı ise eski Türk krallarına verilen bir san olduğu gerekçesiyle adına eklemişti. İki çok sevdiği adın karışımından böylece ideal adı ortaya çıkmıştı.

Sonraki yıllarda Vecdi Benderli, Suphi Kaner, Orhan Çubukçu ile mahkemede tanıklık etmiş, bu adın gerçek ad olarak nüfusa işlenmesini sağlamıştık.

1953'te rahmetli hocamız Avni Dilligil'in Saat 6 ve Çığır Sahne tiyatrolarında ben aylıksız, o aylıklı olarak çalışmıştık. Kekemeliği epeyce geçmişti. Daha çok, heyecanlı ve sinirli anlarında kekelerdi. Avni Dilligil ona, çok yüksek sesle, üstüne basa basa ve heceleri yutmadan okuma tekniğini öğretmişti. Fikret azimle, fakat yavaş yavaş hedefe vardı. Çünkü onun bütün ideali tiyatroydu.

Hocanın, bu eksikliğinden dolayı ona küçük roller vermesine içerlediği halde yılmadı. Sinemadan kazandığını hep kurduğu tiyatrolarda batırdı. Her zaman söylediğim gibi, üstün bir sinema oyuncusudur çünkü. İlerki yıllarda Türk halkı onun ne paha biçilmez bir değer olduğunu kabul etmiştir. Ama şimdi başarıyla sürdürdüğü tiyatro temsilleri aylardır beğeni kazanıyor. Üstün aktörlük niteliği, sahne kişiliğini, etkili ve renkli ses tonuyla Fikret tiyatroda da «number one»dır. Kimse aksini iddia edemez.

Fikret Hakan, çok kandırılan bir insandır. Çabuk etki altında kalır. Parasını bir sürü ıvır zıvıra harcamaktan asla çekinmez. Resim galerilerinde, ismi cismi duyulmamış ressamların nice sıradan resimlerine akıl almaz paralar ödediği gibi, kitaplığındaki milyonlar değerinde nice dünya klâsiği, sayfası açılmamış, öylece okunacağı günü beklemektedir. (Şimdi belki okuyordur, bilemem)

Müthiş maymun iştahlıdır. Nerden edinirse edinir, bakarsın imzalı bir Beethoven büstü ya da gerçek bir ikon, bulur oturtur bir köşeye. Bakarsın yıktırdığı salon duvarını iki gün sonra ördürmüş. Ya da deli gibi ardından koştuğu, ayarladığı bir kadını on gün sonra bırakmış.

Kadın deyince, Fikret bu konuda genç, yaşlı ayırmazdı. «Her kadında gizli bir cevher var» derdi. Bir ara çok genç bir albay kızıyla ilişkiye girmişti. Ama dediğim gibi kızdan hemen bıkmış, hiçbir telefona çıkmaz olmuştu.

O sırada kimseye duyurmadan biz de onu askere yollamıştık. Vecdi, Suphi ve ben, bunu gizliyor, çok sıkışırsak, acele Almanya'ya gitti diye kıtır atıyorduk.

Bütün gün, Vecdi Benderli'yle kurduğu film şirketindeydik. Olayı özellikle filmcilerden saklıyorduk. Fikret Muş'taydı, gelişmeleri düzenli olarak telefonla ona bildiriyorduk.

Bir öğle üstü, orta boylu, tıknaz, sert ifadeli bir adam, hışımla içeri girdi.

«Fikret Hakan nerede?» diye üstüme yürüdü.

Ben şaşkınlıktan, yalnızca, «Kimsiniz efendim?» diyebildim.

«Albay ...'ım, o it herif nerede, çabuk söyle!»

İş anlaşılmıştı.

«Almanya'da efendim» dedim.

«Almanya'nın hangi şehrinde? Doğru söyle, seni yakarım sonra!»

Tehditten bayağı ürkmüştüm. Kekeleyerek,

«Muşingen'e gitti» dedim. Ağzımdan birden böyle çıktı.

«Ben şimdi onu Dışişleri aracılığıyla buldururum. Neresi demiştiniz?»

«Muşingen efendim, Muşingen.»

Albay, geldiği gibi, hızla çekip gitti.

İçerdekilere dönünce ne göreyim? Suphi'nin yüzü mosmor kesilmişti. Vecdi ise karnını tutarak iki büklüm olmuş, nerdeyse masanın altına girecekti. Üstelik ağzından kan geliyordu.

Ben de makaraları koyverdim. Odanın altı üstüne geldi. Beni yere yatırıp orama burama vuruyorlar, «Ulan nereden yumurtladın Muşingen'i, az daha öldürüyordun bizi» diye söyleniyorlardı. Tepine tepine gülmekten kimsede hal kalmamıştı. Evet, o şaşkınlık içinde,

Muş şehrini Almanlaştırarak Muşingen yapıp çıkmıştım. Vecdi, gülmemek için meğer dilini ısırmış zavallı.

Yıllarca bu «Muşingen» olayım söyleyip söyleyip güldük.

Fikret, kadınlara olan düşkünlüğünü önüne çıkarılan faturalarla acı biçimde ödemiş, kötü durumlara düşmüştür bu yüzden. Kaderimiz aynı olmuştur onunla. Kadın konusunda o da, ben de aynı hataları yaptık.

Onun hayatına giren kadınlardan en önemlisi Lâle Sarı'ydı. Fikret'ten yaşça büyük olan Lâle, fevkalade kibar, kültürlüydü. Çok zengindi ailesi. Genç kızlığı Avrupa'da geçmişti.

Fikret'te olmayan bütün bu meziyetler, kısa sürede büyük problemler doğurmuştu. Kadına akıl almaz eziyetler ediyordu. Hele bir Avrupa gezisinde, otel barında otururlarken, Lâle barmenle İngilizce konuştu diye kıyamet kopmuştu. Geziyi yarım bırakarak dönmüşlerdi. Lale'nin yüzü gözü sargılar içinde.

Saçmalığa bakın, kız Türkçe mi konuşacaktı yani herifle?

Fikret, evini ihmal ediyor, düştüğü bunalımdan çıkmak için türlü saçmalıklar yapıyordu. Ben o sıralar Moda'da oturuyordum. Yazlık gazinom Abidik Gubidik'le uğraşıyor, yoğun film çalışması yapıyordum. Gene hangi sebepten, şimdi hatırlamıyorum, Fikret'le dargındık.

Bir gece yarısı, gazinodan yeni dönmüştüm. Sert sert kapım çalındı. Açtım, karşımda Erdem Buri. Erdem, gazinomda sunuculuk yapan, Türkiye'nin en büyük diskjokeylerinden, müzik otoritelerinden biriydi. Tülay German'ı ilerde Fransa'da tanıtacak kişiydi.

Şaşırdım. Çünkü daha yarım saat önce kendim onu evine bırakmıştım.

«Hayırdır Erdem?»

«Hayırdır, hayırdır. Bize kadar gidelim. İkimizin de sevdiği bir arkadaşın başı dertte. Problemi birlikte çözelim.»

Aceleyle giyindim. Erdem'in arabasına atladık. Üst kata hızla çıktığımızda, yolda anlattığı olayın kahramanı kızla ilk kez karşılaştım. Erdem'in karısı ve Tülay German'la birlikteydi.

Yaklaşık 14 -15 yaşlarındaydı. Fevkalade güzel vücutlu, iri badem gözlüydü. Yalnız burnu, oldukça sakil duruyordu yüzünde. Sanki problemli olan kendisi değilmiş gibi kayıtsız ve yaşından büyük görünmek isteyen hilafsız her erkeği baştan çıkaracak nitelikte, fettan görünüşlü...

Öyle bir bacak değiştirdi ki başımın arkasına, soğancık bölümüne ansızın bir ağrı saplandı. Gözümü bulandırdı kerata. «Vay ulan» dedim içimden. Üstelik yüzü hiç de yabancı gelmiyordu.

Hafifçe gülümsemeye çalışarak Tülay'a işaret ettim:

«Hayırdır kızlar, kim bu küçük hanım böyle?»

Tülay oldukça endişeliydi, ama sakin görünmeye çalışıyordu :

«Öztürkçüğüm, otur şöyle. Durum oldukça ciddi. Fikret Hakan'ın nerede olduğunu sen biliyormuşsun, doğru mu?»

«Evet, doğru. Şimdi film çekmek için Atina'ya gitti. On beş gün sonra dönecekmiş. Ben de tesadüfen öğrendim.»

Durumu çakmıştım.

«Yoksa gene bir halt mı karıştırdı bu kızla?» dedim.

«Evet. Kızın babası albay. Savcılığa vermiş onu. Kız daha küçük. Bir skandal kopacak duyulursa. Babası, işi senin çözebileceğini söyleyerek kızı bize bıraktı. Kusura bakma, seni rahatsız ettik. Sonra bu kızın ablasını sen çok iyi tanıyorsun...»

Büsbütün meraklanmıştım.

«Kimdir ablası?»

«Şu şarkıcı kız. Hani senin Adanalı'da oynayan».

«Haa» diyebildim.

Bir an içerde bir sessizlik oldu. İşe nereden başlayacaktık? Olayın kahramanı burada yoktu bir kez. Yapılacak tek şey, Fikret'i hemen aramak, acele gelmesini mıhlamaktı.

Telefonun başına çöktüm. Önce teyzesinden, Atina'da kaldığı otelin numarasını öğrendim. Kadıncağız çok işkillendi, çaktırmadım. «Bir prodüktör arıyor» dümeniyle işi kapattım.

Ne var ki Atina hattı bir türlü düşmüyor, beni çileden çıkarıyordu. O sıra küçük hanım, yayıldığı kanapeden, «Kimbilir hangi karılarla fingirdiyordur. Anlaşılmasın diye belli ki Türkiye-Yunanistan hattını kapattırmış hınzır herif» demez mi?

Bir de gülüyordu. Resmen alaya alınıyorduk. Aaa, birden benim kel attı.

«Bana bak, orda yan gelmiş yatıyorsun. Gecenin bu saatinde bizimle t.... geçiyorsun. Utanmadın mı bu yaşta koca adamın yatağına girip de herkesin başını derde sokmaya?»

Der demez, seninki bir celâllensin. Ayağa kalkarak bana, «Senin arkadaşının hakkı var mı öyle rüştünü ispat etmemiş bir kızı koynuna alarak kandırmaya» demez mi?

Şaşırdım kaldım. Bu ne hazırcevaplık, bu ne uyanıklık! Öyle bir bakıyordu ki, kışkırtacak ve soru sormamı sağlayacaktı. Ardından da makineli tüfek gibi boşalacak, beni sersem tavuğa çevirecekti. Bacak kadar boyuyla terletip alt edecek ha, yağma yok!

Bir yandan telefonla uğraşıyor, bir yandan onu ablasıyla karşılaştırıyordum. Allah birine zeka, birine güzellik vermiş...

Derken numara düştü. Efendimiz benim sesimi duyunca birden heyecanlandı. O sıralar hem dargındık, hem sabaha karşı arıyordum. Çok şaşırdı haliyle. Durumu özetledim. Zaman geçirmeden hemen gelmesini, bu işi bir an önce çözmesini söyledim. Evli olduğunu, bunu nasıl yaptığını hatırlatınca bas bas bağırmaya başladı: «Onu iğfal etmiş değilim, bana inanmıyor musun!» Komploya getirildiğini ileri sürüyordu. Neyse sabah ilk uçakla geleceğini, havaalanında benim karşılamamı bildirdi ve telefonu kapattı.

Saat sabahın 5.30'uydu. Herkes tek ağızdan «Ne zaman» diye sorunca, «İki gün sonra» diye cevapladım. N'olur n'olmaz, kızın babası bakarsın polis alır gelir havaalanına, seyreyle kepazeliği... Koz vermemek gerekirdi ellerine. Çünkü Fikret çok zor yalan söylerdi.

Kıza dönüp biraz sertçe,

«Tamam küçükhanım, bu işi istediğiniz biçimde bağlayacağız» dedim.

O, gülerek, pervasızca karşılık verdi:

«Bu iş mecburen bağlandı bile...»

Kızgınlıkla ağzımı açmadım. Hızla kalktım, «Eyvallah» deyip ayrıldım oradan. İç içe iki film çekiyordum o sıralar. Geceleri de gazinomu yönetiyordum. Fikret'in problemlerine ne zaman koşacaktım? Kabak benim başıma patlamıştı.

Ama mecburdum koşmaya. Fikret, kardeşim kadar sevdiğim insandı. Onu asla yalnız bırakmayacaktım. Babası adli tıptan rapor almıştı kızın. Savcılığa başvurmuştu, iş bitmişti. Kız 15 yaşındaydı. En azından 7 yıl hapis vardı işin ucunda. Bekar olsa neyse, basar nikâhı kurtarır. Evli, hem de çok tanınmış bir ailenin kızıyla... Ya Lâle ayrılmam deyip onur sorunu yaparsa?

İş öyle düşünüldüğü gibi çetrefil olmadı sayın okuyucular. Lâle Sarı, yeryüzünde hiçbir kadının benzeri durumda yapmayacağı fedakârlığı yaptı. Büyüklüğünü bir kez daha gösterdi, Fikret'in hapse girmesini önlemek için bir günde boşandı.

Sıra evlenmeye gelmişti. Baba, tazminatı şart koşuyordu. Altmış bin lira istiyordu. Fikret, «Nakit param yok, senet veririm» deyince de, karşı taraf benim «müteselsil kefil» olmamı şart koştu. Ben derhal kabul ettim. Böylece her biri biner liralık altmış seneti babaya teslim ettik, o da nikâha evet dedi. Nikâh kıyılarak bu film bitmiş oldu.

Semiramis'ten sonra Neşecan adlı bir kızla evlendi Fikret. Ama onu hiç sevmedi. Tipi değildi çünkü. Ne sosyeteden biriydi, ne sinema ya da sanat çevresinden ... Ev kızıydı. Konuşurken yüzü kızaran, dünya terbiyelisi, efendi biriydi. En büyük hatası, Fikret'in kendisinden hoşlandığını sanması...

Bu yüzden, zamanlı zamansız gittiği Fikret'in evinde tepki görüyor, çoğu zaman hüsrana uğruyordu. Kayınvalidesinin yardımıyla onu elde edeceğine iyiden iyiye inanmıştı. Sonunda ona da olanlar oldu.

Buraya kadar anlattıklarımda pek ilginç bir şey yok. Hepsi olağan şeyler. Fakaat, Neşe gebe kaldığını Fikret'ten gizleyince kızılca kıyamet koptu. Fikret'in annesiyle teyzesinin düzenlemiş olduğu bu senaryo tutmadı. Büyük tepki gösteren Fikret, ancak çocuğu dünyaya

geldikten sonra, çevrenin baskısı ve korkunç çocuk sevgisi yüzünden nikâh yaptı. Bugün dünyada en sevdiği varlık kızıdır.

Hiçbir kadını sevemedi Fikret, biri dışında... O kız da o zamanlar küçük bir gece kulübünde çalışan bir konsomatristi. Yıllarca unutamadı Fikret. Böylece Hümeyra da dahil onu kimse mutlu edemedi. Ama o, hep iyi bir yuva kurmak için didindi durdu. Yoksa evlenmesi için ne sebep vardı ki? Elini sallasa ellisiydi. Mutluluğu aradı yıllardır. Kendisine ait bir şeyi olsun istedi. Fakat talih ona bu konuda vize veriyordu vesselam!

İstanbul'un tanınmış ailelerinden birinin çok iyi yetiştirilmiş kızıydı Hümeyra. Bana emanet edilmişti. Asım İslamoğlu ile ortak işlettiğimiz Bebek'teki «Şadırvan» gece kulübünde ilk kez sahneye çıkardım. Kıvrak zekalı, kültürlü, pırıl pırıl bir insandı. Güftesini yazdığı, bestesini yaptığı eserler radyolarda her gün çalınıyor, gençlik ona çok rağbet ediyordu.

Fikret ile nasıl tanıştıklarını bilmiyorum. Fakat evlendiklerinde, bütün dostları gibi ben de onlardan hiç ayrılmadım. Gün aşırı arardım, en azından haberleşirdik.

Yeni evliydiler. Çok mutluydular. Evlerinde sık sık parti veriyorlardı. Hep birlikte eğleniyorduk. Bir öğle sonu, herhangi bir vesileyle aradığımda, daha n'aber demeye kalmadı, Hümeyra feryat etti :

«Öztürk ah, ölüyorum. Acele gel!»

Yıldırım gibi gittim. Manzara korkunçtu. Kızın suratı sanki bir tokmakla vurulmuş gibiydi. Gözleri şişmişti. Burnunun yerinde ise kırılarak yamyassı olmuş bir kemik yığını duruyordu. Üstü başı ve yerler kan içindeydi. Fikret ise başını elleri arasına almış, bir koltuğa gerçekten çökmüştü. Onu hiç böyle görmemiştim.

Evdeki partide Hümeyra, Fikret'in bir arkadaşıyla biraz fazlaca dansetmişti. Sonra da evin arka odasındaki kitaplıkta Fikret onları başbaşa bir kitaba bakarken yakalamıştı. Ve bir yumrukta kızı nakavt

etmişti. Fikret'in iddiası daha korkunçtu. «Öpüşürken yakaladım onlarıı» diyordu.

Neyse, günahları boyunlarına...

Aramızda kuşkusuz ilk meşhur olan Fikret'ti. Hele «Üç Arkadaş» filmi onu doruğa çıkardı. Hâlâ onun evinde kalıyorduk. Bana da ufak tefek roller çıkmaya başlamıştı. Perişan durumdaydım. Üstüm başım dökülüyordu. Gizlice onun pantalonlannı giyerek işe gidiyordum. Küçük rollerin değişmez adamı olmuştum. Kimse büyük rol vermeye cesaret edemiyordu bana. Önümde dev gibi Ahmet Tarık Tekçe vardı...

O sıralar sürpriz bir gelişme oldu. Suphi Kaner, bir komedi filminde inanılmaz bir başarı kazandı. Üst üste film önerileri almaya başladı.

Aynı evdeydik, ama birbirimizi görmez olmuştuk. Artık ikisi de paralı ve meşgul kişilerdi. Eh, cepte para, üstte başta kıyak elbiseler olunca, kızlar, davetler, bir sürü randevular... Pislik ve rezalet anlaşılmasın diye orospular artık otellere götürülüyordu. Yıllardır ömür tükettiğimiz eve kimse uğramıyordu.

Hele Suphi hiç uğramaz olmuştu. Bir kıza âşık olmuş, onunla kalıyormuş. Erken geldiğim bir gün evde onunla karşılaştım. Üzerinde harika bir takım vardı. Gömlek, kravat, kayışı yılan derisinden kol saati, ünlü Altın Çizme'den pırıl pırıl siyah ayakkabılar... Öyle kalakaldım. Hafifçe ıslık çalarak,

«Ee, insan böyledir» dedim. «Zengin ve ünlü olursa böyle unutur dostları. Elbisen çok şık, nereden?»

Ceketini açarak markayı gösterdi:

«Koço Kokinos...»

«Allah versin oğlum...»

Öyle yabancı gibiydi ki ağlamamak için kendimi zor tuttum. İçimden, bu Suphi olamaz diye düşündüm. Olsa olsa onun kalıbına girmiş bir yabancıdır.

Eski günlerdeki gibi samimi görünmeye çalışarak bana sarıldı ve öptü. Genzime dolan alkol kokusu beni sarstı.

«Suphi» dedim. «Gündüzleri de mi içiyorsun?»

Sözlerimi duymamazlıktan gelerek bana yine sarıldı. Kimsenin duymasını istemeyenlerin yaptığı gibi hafif bir sesle kulağıma,

«Öz, paraya ihtiyacın var mı?» dedi.

Beklemediğim bu tavır beni sarsmıştı. Laf olsun diye söylendiği o kadar açıktı ki, yıkıldım. Hiç belli etmedim.

«Yok canım, sağol. Var tabii» diyebildim.

O, üstelemedi bile. Eski elbiselerini, bazı kitaplarını sardığı paketi göstererek, «Gelecek çocuğa veriver lütfen. Haa, yarın gelicem, aynı saatte bulun. Sana bazı sürprizlerim olacak» dedi ve gitti..

Bana yapacağı sürprizi yapmıştı artık. Daha ne sürpriz yapacaktı ki... Kötü talihime lanetler yağdırıyordum. Bundan böyle İstanbul'da kalamazdım. Hayatta en büyük iki dostumu kaybetmiştim.

Tel dolabında kalan son peynir ve ekmek kırıntılarını atıştırırken kararımı verdim. Askere gidecektim. Evet, yaşıtlarım askerdi. Bakaya kalmıştım. İzmir Bornova'ydı gideceğim yer. 1. Er Eğitim Alayı, 1. Tabur... Daha fazla kaçmaya gerek yoktu. Artık mücadele edecek gücüm kalmamıştı. İstanbul'a, sanata bağlayan ipler kopmuştu.

Askere gidersem en azından karnım doyacak, sıcak bir yatağım olacaktı. Hiç olmazsa vatani görevimi şerefimle bitirir, dönüşte, eğer bu meslekte ekmek yiyeceksem, talih de yardım ederse bir süre daha sürterdim.

Yoksa bir gemiye atlar, Amerika'ya gider, orda ne olacaksam olurum diyordum.

Kararımı kesin verdikten sonra evden yıldırım hızıyla çıktım. Çocukluk arkadaşım Cemal Akyıldız'a gittim. Beş lira aldım. Aynı günün gecesi Etrüsk gemisine bindim. Biletim güverte idi...

İçimden boyuna, demek ki beş yıl önce verdiğimiz söz koca bir palavraymış diyordum. Kim daha önce ünlü olursa hani ötekine yardım edecekti? Vah benim kötü kaderim! Anamdan babamdan çok değer verdiklerim biraz kazanınca böyle olursa benim ne işim vardı buralarda...

ASKERDEN SONRA YENİDEN YEŞİLÇAM'A DOĞRU

Macera dolu askerlikten sonra ilkin Yeşilçam'a döndüm. Cebim delik, karnım açtı. En kötüsü, yatacak yerim yoktu. Tabii, her zaman olduğu gibi, çocukluk arkadaşım Cemal'e gittim. Kötü rastlantı, o da tatil için Giresun'da değil miymiş?

Beyoğlu'ndan Bâbıâli'ye umutla yürümüştüm. Şimdi n'apacaktım? O zaman aklıma Nuruosmaniye'deki öbür «çocukluk arkadaşım Orhan Berker geldi. Bir zamanlar çalıştığı biblo manken fabrikasına uğramışlığım vardı.

Güçsüz düşmüş ayaklarımı doğruca fabrikaya sürükledim. Allahtan Orhan ordaydı. Bana çok büyük bir samimiyet gösterdi. Kısaca durumumu anlattım. Patronu Hasan Çetinkaya'ya götürdü beni. Mert bir kişi olan bu Adanalı patron hemen işe aldı. Yeşilçam'a gelmeden önce kısa bir süre Cemal'in atölyesinde tabelacılık öğrenmiştim çünkü.

75 lira haftalıkla bir süre çalıştım orada. Bir gün, sandviç almak için gittiğim Bâbıâli'nin ünlü kurukahveci büfesinde eski arkadaşlarım Saime Bekbay ve nişanlısı Tuğrul'la karşılaşmaz mıyım? Hemen sarmaş dolaş olduk. Son iki yılın hesabını ayaküstü verirken, şimdiki işimden memnun olduğumu, Beyoğlu'na bir daha adım atmayacağımı söyledim. Ama Saime Bekbay şiddetle karşı çıktı :

«Öztürk, ne işin var senin boya atölyelerinde? Mücap Ofluoğlu Oda Tiyatrosu kuruyor. Bizi hiç kırmaz. Yann oraya gel mutlaka!»

Adresini elime tutuşturdular, içime de kurdu düşürdüler.

Ertesi günü patrondan izin alarak verilen adrese gittim. Saime, beni Mücap Ofluoğlu'yla tanıştırdı. Mücap benim hayran olduğum aktörlerdendi. «Küçük Sahne»de oynarken çok seyretmiştim.

Aktörlüğü yanısıra, kimsede rastlanmayan nitelikteki ses tonuna ve güzel Türkçesine de hayrandım.

Benimle biraz konuştuktan sonra tiyatroya aldığını söyledi. Sevinçten havalara uçtum. «Yalnız» diyordu Mücap Ofluoğlu, «Şimdilik aylık verememe. Ama geceleri burada benim odamda yatabilirsin. Vestiyere baktığın gibi müşteriye yer de göstereceksin. Ayrıca perdeyi sen kapatacaksın».

«Memnuniyetle, kabulüm» dedim ve hemen işe başladım. Daha tiyatro inşaat halindeydi. Elime aldığım fırçayla ilk olarak trabzanları boyadım. Türkiye'nin ilk oda tiyatrosu kuruluyordu. Kadrosunda, Mücap Ofluoğlu'ndan başka, Lale Oraloğlu, Altan Karındaş, Pekcan Koşar, Saime Bekbay, Ali Serttaş ve Naci Girgin vardı.

Oda Tiyatrosu, benim Yeşilçam için ikinci şans deneme kaynağım olmuştur. Bütün hayatım burada değişti diyebilirim. Yepyeni insanları, gerçek sanat anlayışını, dayanışmayı, disiplini gene burada gördüm, tattım.

Mücap Ofluoğlu'ndan iyi Türkçe telaffuzu, tiyatronun ciddiyetini, espri hazinemi genişletmeyi bilinçli olarak öğrendim. Tiyatro hakkında ilk kitapları onun dahliyle okudum, hiç değilse haberim oldu. Ofluoğlu'nun mimiklerini kullanmadaki üstadlığı tartışılmazdı. Engin tiyatro kültürü yanısıra büyük bir komedyendi. Ama nedense hep jön oynamayı tercih ediyordu. Şaşırıp kalıyordum bu tavrına. Kuliste yaptığı espriler, yıllar sonra benim gazino şovlarımda en büyük sermayem olacak, sinemadaki yıldızlığımı, dublajda beni konuşurken yaptığı şahane esprilere borçlu olacaktım.

Karısı Suna ise son derece eğlenceli ve matrak bir insandı. Hele hepimizin önünde Mücap'la şakalaşmaları bizleri kırar geçirirdi. Suna'yla ben gündüzleri gişede bilet satardık. Hesap verirken daima 20-25 lirayı araklar, Mücap dışında herkese anlatırdı.

«Hey millet, bu gece 30 lira çaldım» derdi. Kendisinden hesap sorduğunda, gene herkesin içinde göbek atarak, türlü sululuklar yaparak Mücap'ı yumuşatırdı. Suna'ya son derece zaafı olan Mücap da

ona karşılık verir, birlikte dans edip türlü maskaralıklar yaparlardı. Hayatımın en neşeli yılları orada geçti diyebilirim.

Suna, Türk tiyatro tarihinde yeri olan Nıvart hanımın kızıydı. Tiyatrocu bir aileden geliyordu yani. Neşeliydi, fıkır fıkır hayat doluydu ve çok güzeldi. Muammer Karaca'da ve bir sürü tuluat tiyatrolarında çalışmıştı. O zamanlar 28-29 yaşlardaydı.

Tiyatromuzun hemen altında Fuaye vardı. Akşamüstleri tiyatro artistleri buraya gelirdi. Birlikte eğlenceli anlar yaşardık. Bir gece, Suna bana çok önemli bir sır vereceğini söyledi. Gidip onu gişede beklememi istedi. Meraklaanmıştım. Dediğini yaptım. Az sonra geldi ve gelir gelmez de kendini küçük masaya attı, ağlayıp bağırmaya, saçını başını yolmaya başladı.

«Suna, kendine gel. N'oluyorsun? Hayırdır inşallah!»

Rimelleri akmış, kan çanağına dönmüş gözlerini kaldırdı.

«Öztürk, seni kardeşim kadar severim. Derdimi kimseye açamıyorum. Bana yardım et!»

«Tabii, hiç kuşkun olmasın. Söyle şimdi, nedir bu halin?»

«Ben Erol'a âşık oldum. N'apıcam şimdi?»

Yeniden masaya kapanıp ağlamaya başladı.

Şok geçirmiştim. Nasıl olur diyordum içimden. Kızgınlık ve acıma karışımı duygularla bir süre baktım, bir şey söylemeden dışarı çıktım. Olamazdı, Mücap abiye bu yapılamazdı. Suna'ya müthiş içerlemiştim. Daha çok da ötekine... Onu dövmeye karar verdim. Gece geldiğinde dışarı çağırıp pataklayacaktım keratayı. Demek, abi dediği Mücap Ofluoğlu'nun karısında gözü vardı. Saman altından su yürütüyordu, ha?

O gece oyundan sonra Fuaye'de bir kenara çekildim. Hem durumu gözden geçirmek, hem de Mücap ve Suna ile yüz yüze gelmemek istiyordum. Çünkü ikisine de aynı biçimde üzülüyordum.

Sonunda artist takımı sökün etti. Çoğu Cep Tiyatrosu oyuncularıydı. Altan Erbulak, Nisa ve Metin Serezli, Yılmaz Gruda, Pertev Tunaseli ve o dönemin sivrilmiş öteki tiyatrocuları... Ayrıca malum takımdan İsmet Ay, Deniz vb.

Ben Erol'u kollarken, yanlış hedef seçtiğimi anladım. Suna'yı kollamalıymışım meğer. Erol'a gözlerini diken oydu, içki üstüne içki ısmarlayan oydu, şakadan laf atan gene o. Eee, Erol mamçak, haberi yok... Ulan, dedim içimden, çocuğun günahını alıyorum galiba!

O zamanlar, belli bir saate gelindikten sonra, başta Mücap abi herkes başından geçenleri anlatır, taklit yapılır, gülünür, oyunlar eleştirilir, tadına doyulmaz saatler yaşanırdı.

Suna o gece alkol duvarını aşmıştı. Durup dururken Mücap'a sataşmış, onu herkesin içinde kırmıştı. Susturulmak istendikçe küfürler yağdırıyordu. Havayı berbat etmişti. Aslında bütün bunları ilgi çekmek için yaptığı besbelliydi.

Onunla ben oyunların değişmez uşak ve hizmetçileriydik. Her temsilde Suna'ya daha iyi bir rol vaad ediyor, ama Mücap abi sözünde durmuyor. Ondan artist çıkmaz diyordu. Kızın gizli kini aslında burdan kaynaklanıyordu.

Saime Bekbay çok zeki bir insandı. Ertesi gün, tek yanlı aşkı anlamış, Suna'ya nasihat verirken konunun üstüne geldim.

Suna, lafı kesmemesini, benim olayı bildiğimi söyleyince kıpkırmızı oldum. Birden çok kötü bir duruma düşmüştüm.

«Hiçbir şeyden haberim yoktu» dedim Saime'ye. «Görmedin mi, dün gece en dipte oturdum. Üzüntüden Mücap abiye bakamıyordum. Bana dün söyledi Suna.»

Sonra Suna'ya döndüm :

«Beni böyle alışık olmadığım şeylere karıştırma! Bu iş patlarsa rezil olursun. Koca adamın kişiliğiyle oynama! Ayrıca Erol'un da bir şeyden haberi yok. Dün gece her şeyi anladım zaten.»

Yeniden Saime'ye dönüp «Bu işin boku çıkacak, mahvolacağız» deyince Suna ayağa fırladı. Bas bas bağırmaya başladı :

«Defol! Seni tiyatrodan kovuyorum. S.....git!»

Bir şey demedim. Doğru Pıtpıt'ın kahvesine yollandım. Suna'yı sevdiğim, içinde bulunduğu zor durumu bildiğim için karşılık vermemiştim.

Aynı günün akşamı, yanında tiyatronun kapıcısı Aptullah'la geldi Suna. Özür dileyip beni zorla tiyatroya götürdü. Yolda, bunalım geçirdiğini söyledi. «En iyi arkadaşım sensin, beni yalnız bırakma» dedi. Kendisini affeder göründüm.

LALE ORALOĞLU HAYATIMI DEĞİŞTİRDİ

Cep Tiyatrosu'nda çalıştığım sıralar, Türkiye'de çekilecek büyük bir Co-production'dan söz etmeye başlamıştı gazeteler. Amerikan, Türk ve Alman işbirliğiyle oluşacak filmin çekimini And Film üstlenmişti. Baş kadın oyuncu, kovboy filmlerinde seyrettiğimiz Marie Blanchard, jön ise Avusturyalı Manfred Schuster'di. En önemli olaylardan biri de, kameramanlığı Kwai Köprüsü filminin dış sahnelerini çeken dünya çapındaki İngiliz Freddy Ford'un yapmasıydı. Rejisörü ise Türkiye'nin tek diplomalı rejisörü ve prodüktörü Turgut Demirağ'dı. Yalnız onun da, adını hatırlayamıyorum, bir Alman yardımcısı olacaktı.

Öncelikle teknik adamlar İstanbul'a geldiler. Başrol dışındaki roller için adam seçiyorlardı. İkinci başkadın rolündeki Lâle Oraloğlu çevirmenlik yapıyordu. Oraloğlu, «On parmağında on hüner bulunan kadın» olarak bilinirdi. Tiyatro ve sinemada en büyük oydu. Derin saygım vardı kendisine. Üstün oyunculuk niteliği, hırsı, herkese örnek olacak saygın kişiliği, kültürü tartışılmazdı. Onu tiyatrodaki provalarda hayranlıkla izlerdim.

O günlerde, haliyle, yoğun çalışma içindeydi. Gündüzleri teknik adamlarla tiyatroları dolaşıp adam arıyor, geceleri oyuna çıkıyordu.

Gündüzleri genellikle tiyatronun fuayesinde oturur, karamsarlıktan ölecek gibi olurdum. Orhan Elmas'ın «3. Kat Cinayeti» adlı filmindeki küçük rolümün dışında hiçbir atak yapamamıştım, karın tokluğuna çalıştığım tiyatroda ise uşak rollerinin dışında bir şansım olmamıştı. Perde mi çekilecek, koş Öztürk! Dekor mu kurulacak, koş Öztürk! Bir şey mi alınacak, koş Öztürk! Bıkmıştım hayatımdan. Değişen bir şey yoktu. Müdüriyet kanapesinde yatmaktan sırtım tahta gibi olmuştu.

Gene böyle bir gün, fuayenin penceresinden dalgın dalgın Beyoğlu'nu seyrederken, içerdeki müşterilerin şamata ve kahkahalarını duymuyordum bile. Bir ara, burnuma doğru uzatılan bir tabak pasta ile çatalı zor farkettim. Sapsarı saçlı, otuz yaşlarında görünen, çok

güzel bir hanım.

«Buyurmaz mısınız?» dedi.

Öyle boş bulunmuştum ki, şaşkınlıktan bir şey diyemeden, tabağı aldım.

«Yaş günüm de, isterseniz buyurun masamıza...»

Ayağa kalkarak teşekkür ettim. Acı acı gülümseyerek,

«Ne tesadüf» dedim. «Benim de yaş günüm bugün. Yalnız bir fark var. Siz arkadaşlannızla birliktesiniz, bense böyle tek başına... »

Marilyn Monroe'yu andıran bayan, şaşırdı. Ama latife ettiğimi sandı:

«Aaa inanmam vallahi. ..»

Ben hemen elimi cebime attım, tiyatro derneğinin verdiği kimlik kartını uzattım. Gülerek bir yüzüme, bir karta baktı. Çığlık çığlığa masasına koştu.

«Aa çocuklar, bakın bakın, bu bey de bugün doğmuş! Tesadüfe bakın, hayret doğrusu...»

Sonra yeniden koşarak yanıma geldi.

«Lütfen masamıza gelin, n'olur!»

«Hayır, kusura bakmayın. Burda kaliim ...»

Aslında kılığımın berbatlığından böyle yapıyordum. Yoksa canıma minnet, çoktan razıydım o masaya gitmeye. Derken, kadınlı erkekli bir grup daha gelip de ısrar edince çaresiz onlara katıldım. Çeşitli sorular sormaya, bu ilginç yaş günü öyküsünü değişik biçimlerde yorumlamaya, sarışın bayana takılmaya başladılar. Evet, 2 Mayıs günü onun ve benim ortak yaş günümüzdü.

Adının Mevhibe olduğunu öğrendiğim sarışın hanım Olgunlaşma Enstitüsü'nde moda - resim öğretmeniydi. Okulu tiyatronun karşısında olduğundan sık sık bana uğrar olmuştu. Beraberliğimiz her geçen gün biraz daha perçinleniyordu. Gömlek, kravat getiriyordu bana, kirlilerimi alıp temizliyordu. Hayatım birden renklenmişti.

Mevhibe'nin babası vali, ağabeyleri ise saygın meslek sahibi kişilerdi. Son derece görgülü ve kültürlü bir insan olan Mevhibe, baştan başa yanlışlarla dolu beni düzeltmek için kollarını sıvadı. Asabi davranışımdan başladı, oturup kalkışıma kadar her şeyimi büyük bir ustalıkla, kırmadan ele aldı. Ailesinin tepkisine rağmen Sarıyer'de evlendik. Yıl 1958.

Yıllardır adam gibi yaşayamamanın ezikliğini duymuşumdur. Artık her sabah evde ne yemekten hoşlandığım soruluyordu. Hizmetçi Hayriye bir dediğimi iki etmiyordu. Geniş bir sanat çevresi olan karım, haftada bir iki kez mutlaka beni galalara, sergilere götürüyor, pis çevremden çaktırmadan uzaklaştırıyordu. Ama iyi bir tiyatro aktörü olacağımı her vesileyle vurguluyor, bana arka çıkıyordu.

Mevhibe'yi karşıma Allah çıkarmıştı, kurtulmam için. Tiyatroda dost bildiklerim aleyhimde bir hava yaratmak istiyor, o ise hepsinin üstesinden geliyordu. Yalnız her sabah verdiği harçlıkla tiyatroya gelmek beni yıkıyordu. Başkaca bir sıkıntım yoktu.

Bir gün Pıtpıt'ın kahvesinde Senih Orkan'la tavla oynuyorduk. Tiyatronun kapıcısı Aptullah çıkageldi.

«Öztürk abi, seni Amerikalılar çağıriy...»

Hoppala! Aptullah'a bakın, keçileri kaçırmış herhalde! Tavlayı bırakmış, ikimiz de aptal aptal bakıyorduk.

Senih Orkan,

«Oğlum» dedi. «Ben olmayayım. Yanlışlık olmasın...»

Böyle demekte haklıydı. Çünkü Senih, tiyatroda iyi bir ad sahibiydi. Her şeyden önce aktör adamdı. Benden önce akla gelebilecek biriydi.

Ben de üsteledim:

«Aptullah, ne Amerikalısı lan? Nerden çağırıyorlar? Senih olmasın?»

«Hayır, seni çağırıyorlar. Lâle hanım, acele gelsin dedi».

İş anlaşılmıştı. Yıldırım gibi koştum. Lâle Oraloğlu'nu beni bekler buldum.

«Nerde kaldın Öztürk? Başına devlet kuşu kondu. Herifler bugün kulis merdiveninden çıkarken resmini gördüler. Kimdir diye sordular. Ben de lâf olsun diye iyi bir aktördür dedim. Gelgelelim senin daha böyle bir tarakta bezin yok. Ciddi olarak illa görmek istiyoruz deyince ben de seni çağırttım. Şimdi çok iyi dinle. Yanlarına çıkınca resimdeki gibi sert dur. Serbest tavırlı ol. Çok tecrübeli gibi de hareket et. Sorarlarsa 8 -10 filmde oynadım de. Bu rol harika rol. Turan Seyfioğlu'yla paraca anlaşamadılar. Başrollerden biri gibi bir şey. Merak etme, ben seni evde çalıştıracağım. Şimdi seni bekliyorlar. Çabuk çık, ben de sonra gelicem.»

Lâle'nin ellerine sarılarak öptüm. Öğütlerine dayanarak merdiveni çok sakin çıktım. Ulan Öztürk, dedim içimden. Kendini oyna. Gittikçe tipsizleş. Pervasız ol. Hadi koçum...

İki elim pantalon ceplerinde salona girdim. Adamları gazetede çıkan resimlerinden tanımıştım. Kendinden çok emin bir tavırla yanlarına yaklaştım. Bildiğim tek İngilizce sözcüğü bastırdım :

«Halloo!»

Hepsi de aynı karşılığı verdiler :

«Hallo sir...»

Hayatımın rolünü oynuyordum. Artık ilham perileri, «Tamam oğlum, bu iş buraya kadar. Bundan sonra hep yanındayız» diyorlardı. Rol oynamaya gerek yoktu.

İçeri hemen Lâle hanım girdi. Başladılar hakkımda konuşmaya. İlgilenmiyormuş gibi davranıyordum, ama konuşma sırasında «Good» sözünün çokça geçmesinden işin bittiği anlaşılıyordu.

Lâle hanım,

«Öztürk» dedi. «Osmanbey'deki And Film stüdyosuna git ve anlaşmayı imzala. Turgut Demirağ'a gideceksin. Sen yoldayken telefon etmiş olacaklar. Hadi, iyi şanslar sana. Aman orada ne derlerse evet de. Güle güle...»

Teker teker ellerini sıktım. Fuayenin kapısına kadar aynı havada gittim. Ama o dik merdiveni iki adımda nasıl inip tramvaya nasıl atladığımı bir Allah biliyor, bir de ben. İçimden sevinç çığlıkları atıyor, Beyoğlu halkını iki elimle selâmlamak, vatmana sarılıp öpmek, sahanlıkta inmeye hazırlanan iri kıçlı Rum madamına okkalı bir çimdik atmak istiyordum. Çocukluğumdan beri hiçbir olay yoktu ki beni böylesine mutlu kılsın... Allahım ne güzeldi bu mutluluk! Bu ne lütuf! Milyarlarca teşekkürler, teşekkürler...

And Film stüdyosundan içeri girdim. Bir görevli beni şişmanca, cana

yakın, hoş bir hanımın tek başına oturduğu bir odaya aldı. Kadın, çok nazik bir biçimde,

«Siz, yanılmıyorsam Öztürk Serengil'siniz» dedi.

Fuayede başladığım rol burda bitmişti. Heyecanımı yenmeye çalışırken, «Oturunuz lütfen» diyen kadıncağız çıktı.

Az sonra, ben duvardaki eski artistlerin çeşitli fotoğraflarına göz gezdirirken, kafasını uzattı kapıdan.

«Buyrun efendim» dedi.

O önde, ben arkada, dipteki odaya gittik. Masada oturanı tanıdım. Ünlü Turgut Demirağ... Hollywood'da reji diploması alan ilk Türk! Ayrıca Karun kadar zengin ve Nuri Demirağ'ın yeğeni, daha bir sürü bir şey...

Masanın yanından tokalaştık. Kendimi tanıttım. Etkili sesiyle bana yaşımı, öğrenimimi, memleketimi, oynadığım tiyatroları, filmleri sordu yavaşça. Mümkün olduğu kadar kibar olmaya çalışarak cevaplar verdim. Heyecandan eser kalmamıştı. Bayağı iyiydim.

Turgut bey, elindeki kocaman klasörden daktiloyla yazılmış sayfaları çeviriyor, bir yandan gözleriyle okurken, bir yandan sorular sıralıyordu. Sonunda gözlüğünü düzelterek,

«Filmin adı Karasu» dedi. «Rolünüz büyük ve önemli. Bad man oynayacaksınız. Sizi ben de beğendim. Ne istiyorsunuz?»

Öp babanın elini! Ulan, kaç para isteyecektim şimdi ben? Kafamdaki mücadele saniyelerle ölçülebilecek bir hızla gelişti, çatıştı. Bir sürü yabancı artist çalışıyordu filmde. Bunlar ta buralara geldiklerine göre büyük para alıyorlardı. Küçük para istersem belki alay konusu olurdum. Ne yapsam Allahım, sen bana yardım et!

Birden, nasıl olduysa, şu güzel sözler dökülüverdi ağzımdan :

«Sayın Turgut bey, bu Avrupa çapında bir film olacak inşallah. Para önemsiz, ülkemi onların yanında iyi temsil etmekten başka bir düşüncem yok. Takdir zat-ı âlinizindir.»

«Peki efendim. Tabii büyük bir film olacak inşallah.» dedi. Bayana dönerek ekledi :

«Mukavelesini yapın. Ödeme net 3.000 TL olacak. Kendisine bin lira da avans verin...»

Yirmi beş yaşındaydım. Bin lirayı bütün olarak ilk kez görmüştüm. Karımın okuluna zengin ve geleceği olan biri gibi yürümek istedim. Bir elim cebimde, ağzımda sigara, arada bir vitrinlerde kendimi «temaşa» ede ede... Daha önce ezilerek yürüdüğüm insanlar arasında bayağı kendime gelmiştim. Eziliyordum, çünkü üst baş çok kötüydü, yürürken kimseye bakamıyor, herkes benimle alay ediyor sanıyordum. Aşağılık kompleksi bütün benliğimi sarmıştı. Beni Mevhibe kurtarmıştı bu hastalıktan. Ama şimdi, tek başıma başarabiliyordum.

Olgunlaşma'nın kapısına gelince durdum. Dağılmalarına on dakika vardı. Galeriye girerek sergiyi dolaştım. Yeniden çıkıp onu beklemeye başladım. Karım göründü sonunda. Benimle karşılaşınca büyük bir şaşkınlıkla elime sarıldı:

«Öztürk, ne arıyorsun burada? Nasıl yapabildin, buraya hani hiç gelmezdin?»

Karşılık vermeden gülümseyerek koluna girdim. Galeriye götürdüm. Cebimden binliği çıkararak,

«Bak» diyebildim. «Bütün tılsım bundaymış...»

«Nerden buldun bu parayı?» dive kükredi karım.

İki gün sonra bütün gazetelerde, «Karasu filminin kötü adam rolü, isimsiz bir tiyatro elemanına verildi» diye haberler çıktı. Sanıyorum bu haberlerden 3-4 gün sonra da fuayeden çıkarken genç bir çocuk, elinde bir mektupla, beni tesadüfen benden sordu.

Mektup Behlül Dal'dan geliyordu ve görüşmek üzere beni bürosuna çağırıyordu. Uçarak gittim. «Karasu» filminin çekimi 20 Haziran'da başlayacaktı. Behlül bey ise hemen Antalya'ya gidip 15 günde dönebileceğim bir iş öneriyordu. Takvim o sıra 2 Haziran'ı gösterdiğine göre bol bol yetişebilecektim. Yalnız parasının küçük olduğunu, ancak 2.500 TL verebileceğini söyledi. Hemen kabul ederek 500 TL avans aldım.

O zamanın en büyük paralarından biriydi bu. Ayhan Işık bile 10 bin TL alıyordu. Yeşilçam ilginç bir yerdi. Önemli ve büyük prodüksiyonlarda rol alanlar, ne olursa olsun, önemsenirdi. Aldığım parayı herkes konuşuyordu. Kötü adam rolü için Ahmet Tarık Tekçe'den bile fazla para alışım hatta kimi çevrelerin kızgınlığına bile sebep olmuştu. «Kim bu adam?» ya da «Balondur söner!» diyorlardı. Daha filmler piyasaya çıkmadan bu dedikodular yüzünden şansım iyice açılmıştı. 1958 yılının 11. ayına kadar evde liste yapmak zorunda kaldık. Karı-koca serseme dönmüştük. Evet, rüyalar gerçek olmuştu. On dört film anlaşması yapmıştım.

Gala, Yeşilçam'da en önemli olaydı. Filmlerin ilk gecesine bütün rejisör ve prodüktörler, kalburüstü artistler, bölge işletmeleri ile İstanbul'un tanınmış eşrafı gelirdi. Aynca halk bu gecelere çok ilgi gösterirdi.

«Karasu» filmi için halk akşam 19'dan itibaren Şan sinemasını doldurmuş, kapının önünü bir sel halinde kaplamıştı. Ak mı kara mı, her şey o gece belli olacaktı. Göğü tutan dedikoduların hedef aldığı nesne ya gerçekten balondu, ya da bomba...

Biz hanımla büfe önündeki kalabalıkta sıkışmış, bir yandan

gazozumuzu içiyor, bir yandan galaya gelen yabancı artistlerin alkışlanmalarını, hücuma uğramalarını gıptayla seyrediyorduk.

Filmin tek Türk kadın oyuncusu, büyük insan, benim hayatımı değiştirip dünyamı kuran, ömrüm boyunca minnettar olduğum Lâle Oraloğlu merdiven başında görününce yer gök inledi. O sahneyi hiçbir zaman unutamayacağım! O ne korkunç tezahürattı Allahım!

Filmde büyük rol oynayan ikinci Türk bendim. Ama kimse tanımıyordu. Hatta sinema kapısında «Fener» denilen büyük reklam afişinde adım "Öztüç" diye yazılmıştı. Mevhibe bu dikkatsizliğe son derece tepki göstermişti o gece.

Film başladığında çıt çıkmıyordu. Herkes devrin en büyük filmini son derece ilgiyle seyrediyor, sahnede beliren oyuncuları alkışlıyordu. Benim bölümler yaklaştıkça heyecandan midem bulandı. Çünkü çok zayıftım, 64 kg geliyordum.

Ben perdede göründüğümde ilginç bir homurdanma oldu. Halk belli ki konuşuyor, kritik ediyordu. Fakat alkışlamıyordu.

Türk sinemasında bütün kötü adamlar aynı şeyleri yaparlardı. Suratlarını buruşturur, kaşlarını çatar, yürürken kamburlarını çıkarır, görüntüleriyle dehşet saçmak isterlerdi. Baştan beri bu tavra karşı çıkmışımdır. Hafif alaycı, aşırı mimikten uzak, günlük hayatta rastlayabileceğimiz kötüleri yaşatmak istemişimdir hep. Lâle Oraloğlu'nun da aynı tiyöyü vermesi, yola çabuk çıkmamı sağladı.

Verilen arada, locamızın önünde korkunç bir kalabalığın toplanıp imza kuyruğunu girdiğini görünce, Suphi'nin sözü hatırıma geliverdi: «Kefeni yırttın Öztürk!»

O sırada bir grubun yaklaştığını gördüm. Önde yürüyen şişman kişiye herkes yol açıyordu. Kapımız vurulunca, ziyaretin bana yapıldığını anlayıp müthiş heyecanlandım. Karşımda sinemanın en büyük prodüktör-rejisörü, Kemal Film'in sahibi Osman F. Seden vardı. Tebrik ederek elime bir kart sıkıştırdı.

Film bittiğinde meçhul “Öztüç”, omuzlara alınarak, kapıya kadar taşınıyor, Öztürk Serengilliliğini ilân ediyordu. Bir buçuk saat alkışladıklarım, şimdi beni alkışlıyorlardı.

Kemal Film demek, Türkiye'nin Metro Goldwyn Mayer'i demekti. Yani ilerde beni ben yapan firma. Artık onların kadrosundaydım. Geleceğim kurtulmuştu. On beş bin lira aylık alıyor, dışarıya da her yıl beş film çekebiliyordum. Hollywood usûlü aylık alan, Ahmet Mekin'den sonra ikinci adam ben oluyordum Türkiye'de.

TİYATROYLA İLİŞKİM SÜRÜYOR

Karım Mevhibe, tiyatroyu bırakmamı kesinlikle istemiyordu. Orasının benim için bir vitrin olduğunu her fırsatta vurguluyordu. Üç kuruş da getirse tiyatro devam edecek diyordu. Doğruydu, çünkü tiyatro artistleri o yıllar basının ve halkın arka çıktığı, değer verdiği sanatçı kesimiydi.

Rahmetli Hadi Ün aracılığıyla Şehir Tiyatrolarına girdim. Başta Mücap Ofluoğlu, buna çok bozuldular. Ama son üç ay içinde tiyatroda bana karşı garip bir hava esiyordu. Ne zaman fuayeye girsem alaya alındığımı görüyor, çok üzülüyordum.

«Ooo, büyük artist geldi» ya da «Bizimle oynamaya tenezzül ederler mi acaba?» gibi kinayeli lâflar beni sıkmaya başlamıştı. Mümkün olduğunca kırmamaya çalışıyordum. Hatta bana gelen hayran mektuplarını açıp okuyorlardı. En önemlisi, Mücap abi film çalışmalarına gitmeme kızıyor, öte yandan uşak oynatmakta devam ediyor, aşama yapmam için en küçük bir fırsat vermeye yanaşmıyordu.

Ona olan borcumu filmlerimde beni konuşturmakla ödediğimi sanıyorum. Yıllarca da her gördüğüm yerde kendisine olan saygımı ve hayranlığımı belli etmişimdir.

Şehir Tiyatrosu'nda önceleri çok bayrak tuttum, ama bir iki ay sonra önemli roller oynayarak çok iyi kritikler aldım eleştirmenlerden. Evet, artık sinemayla tiyatro atbaşı gidiyordu. Gerçi kadroda bile değildim, 20 lira gündelikle çalışıyordum, ama tiyatro bana imkânlar tanıyor, kabiliyetimi değerlendiriyordu. Burada büyük üstadlar vardı. Benim gibi tiyatro öğrenimi yapmayan biri için bundan büyük fırsat olamazdı.

Muhsin Ertuğrul, Behzat Butak, İ. Galip Arcan, V. Rıza Zobu, Mahmut Moralı, Bedia Muvahhit, Sami Ayanoğlu, Halide Pişkin, Reşit Gürzap, Hadi Hün, Agâh Hün, Suavi Tedü, Nezihe Becerikli, Şaziye Moral,

Şükriye Atalık, Abdurrahman Palay, Gönül Ülkü, Gazanfer Özcan, İbrahim Delideniz, Feridun Karakaya, Zihni Rona, Zihni Küçümen, Toron Karacaoğlu, Kadri Ögelman, Hüseyin Kemal, Atıf Avcı, Kemal Ergüvenç, Kemal Edige, Kâni Kıpçak, Engin Cezzar, Saltuk Kaplangı ve Ercüment Behzat Lav gibi adları Türk tiyatrosuna altın harflerle geçmiş «büyük»lerle çalıştım. Değil onlarla aynı sahnede oynamak, soludukları havayı almak bile, bizim gibiler için bir şans, bir lütuftur. Her biri bence bir ekol, bir tiyatroydu...

Hayatımın en güzel anları, en espri dolu günleri İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nda geçmiştir. İşte orada geçirdiğim 3,5 yıl içinde ne öğrendiysem, ne duyduysam, ne gördüysem onlarla hayat yolunda yürüdüm. Sami Ayanoğlu ve Hadi Hün'den aktörlük, Mahmut Moralı'dan nezaket ve iş terbiyesi, Agâh Hün'den sahnede nasıl durulacağını, Reşit Gürzap'tan aktörlük ve centilmenlik, Kadri Ögelman'dan makyaj sanatı, Atıf Avcı'dan itidal, İ. Galip Arcan'dan genel Türk tiyatrosu bilgileri (bu konuda ayrıca verdiği kitaplar hariç), Zobu ve Gazanfer Özcan'dan komedi aktörlüğünün saygınlığını, bu saygınlığı nasıl, ne biçimde kullanacağımı öğrendim. İşte benim hocalarım!.. Onların arasına, yaşdaş olmamıza rağmen, Engin Cezzar'ı da koyuyorum. Kendisinden, o zamana kadar haberli dahi olmadığım tiyatro tavrını gördüm ve öğrendim. Onun sahnedeki kişiliğine hayranım.

Adab-ı muaşeret, burada kayıtsız şartsız en önde gelen konuydu. En terbiyesiz, hatta kabiliyetsiz biri dahi burda çalışsa, bu havayı alsa, zamanla yola gelirdi. Herkes haddini biliyor, bir üstüne derin saygı gösteriyordu. Örneğin koca Mahmut Maralı, Behzat Butak'ı nerde görse ayağa kalkar, yer verir, elini öperdi. Koca tiyatroda çıt çıkmaz, herkes fısıltıyla konuşurdu. «Tiyatro bir mabettir» diyenler yanılmıyorlar, demek bunu kastediyorlardı.

Akıllı bir insan buradan dâhi olup çıkabilirdi. «Her birinden 5 kelime öğrensen yeter insana hayat boyu» derdi Gazanfer Özcan. Bundan büyük akademi, bundan büyük konservatuvar var mıydı? Haftada en az iki gün diksiyon ve kılıç-epe dersleri alırdık.

Muhsin Ertuğrul, koridorumuza yalnızca şapkasını asardı, o kadar! Akan sular dururdu. Hele benim gibi ipe sapa gelmez yeni yetmelerin ödü kopardı. Ayağımızın ucuyla dolaşırdık odalarda. İ. Galip Arcan,

«Acaba bugün orta mı, yoksa sade mi içsem» gibi bir söz mırıldanma, hepimiz kahveciye saldırır, sen götüreceksin ben götüreceğim kavgası yapardık.

1984'ün son ayında Türker İnanoğlu'na Müjdat'la film yapıyorduk. Elbise değiştirmek için girdiğim odada ayaklarını bana doğru gererek oturan gence gözüm takıldı. Meğer patronun şoförüymüş! En ufacık bir harekette dahi bulunmadığı gibi, yüzüme karşı esnedi de.

Adamın terbiyesizliğini sürdürmesi son derece kızdırdı beni. Biraz daha bekledim, sonunda patladım. Bu küstah adama hakettiği cevabı vermeliydim. Birden,

«Toplan bakiim» dedim.

Efendi hazretleri, sanki hareketi son derece doğalmış da ben onun hürriyetine kastediyormuşum gibi hayret nidalarıyla düzeldi. Küstahça,

«Bir şey mi yaptık?» dedi.

«Evet, benim gibi yaşlı ve eski bir aktör karşısında böyle oturamazsın» diye kükredim.

Şu hale bakın, adam yaptığı hareketin terbiyesizlik olduğunu anlayamayacak kadar boş. Ya da kasten yapıyor. Öyle bile olsa hiç kimseyi karşımda böyle oturtmam. Nitekim film bitene kadar toz oldu arkadaş...

Demek ki 27 yıl önce tiyatro ve film setlerindeki adap ve terbiyeyi şimdikilerle kıyaslamak ne kadar güç!

Sporda da, sanatta da muhakkak ki önce ahlâk gelir. Türkiye gerçekten büyük bir badireden kurtuldu. Siyasilerin ihtirası, 20 yıl gençliğin başka amaçlar peşinde koşmasına ve başıboş kalmasına

sebep oldu. Onlarla ilgilenilmedi.

Tiyatroda bütün büyük üstadlarımız besmelesiz sahneye çıkmazlardı. Belki de benim böyle düşünmemi yadırgayanlarınız çıkacak, olsun! Beni benden bilmeniz en sağlıklı yol değil mi? Eski «İstanbul Efendiliği»ni yeniden ihya etmek şarttır! Birbirine inancı, saygısı, sevgisi kalmayan, habire sudan sebeplerle yıllarını sanata vakfetmiş kişileri karalayan zihniyeti artık yok etmeliyiz.

Sanatçısını korumayan topluluklar nereye kadar yürür ki? Bizde şöhreti olan, parası olan sanatçıdır. Bu iki şeyi kaybettin mi boş çuval gibi bir yana atılırsın! Bu, en azından insanlık değildir. Mücadeleyi sürdürenler, gücünü kaybetmeyenler bir süre daha yürüyebilir.

Tiyatro sanatçısı olmak isteyen gençler,

Disiplinli, bilgili, saygılı ve dayanağı olan sanatçılığın yolu okuldan geçer! Siz bize bakmayın, istisnalar kaideyi bozmaz!

Aradan 35 yıl geçmesine rağmen, daha çok şey bilememiş olmanın aczini duyuyorum. Eğer konservatuvardan gelmiş olsaydık, halka şimdikinden en azından iki katını verirdik.

Artık kaşın-gözün güzel diye artist olunmuyor. Gençlik yıllarımızın en büyük şansı, Şehir Tiyatrosu kadrosundaki, yeri hiçbir şekilde dolamayacak büyük oyuncular potansiyeliydi. Şimdi gençler, bizim geçtiğimiz aşamalardan geçmeye kalksalar, sorarım size, kimden, neyi, nasıl öğrenecekler? Bu imkânsız!

Sinemanın en büyük propaganda aracı olduğunu kesin kabul etmeliyiz. Devlet, sinemaya her türlü imkânı vermeli, öncelikle sanatçı yetişmesinde etken olmalıdır. Ama sonra da onu korumalıdır. Hepimizin dilinden düşmeyen şu slogan tarihe karışmalıdır: «Yemeğimiz simit, sonumuz Darülaceze.»

Türk artisti yarı şaka söylediği bu cümle ile, geleceğinin karanlık

olduğunu daha baştan vurgulamakta ve kabul etmektedir. Sosyalist ülkelerde artistin enikonu yaşamının garantiye alındığını bilmekteyiz. Yaşlılarımız kahvelerde sürünmekte, bodrum ya da çatı katlarında barınmaya çalışmaktadır. Ve o gün için, ondan bundan iane toplayarak, yarınının hesabını bilmeden, dilenci gibi karnını doyurmaktadır. İşsiz kalanlarımız ise büyük bir bunalıma düşerek, tehlikeli boyutlarda devlet ve millet düşmanı oluyorlar. Açlık, sahip çıkılmamak, kenara itilmek, parasızlık, yatacak yer bulamamak, gırtlağa kadar borçlu olmak artist takımını her türlü melanete, hatta hıyanet-i vataniyeye sürüklemektedir. Buna çare bulmak gerekir.

Sanmayın ki birkaç kişi para kazanıyor da kendini kurtarıyor! Hiç inanmayın, yarın onlar da bu kervana katılacaklardır. Bu böyle bilinmelidir. Ha, birkaç kişi ömrünü çok zengin olarak sürdürebilir. Ama istisnaların kaideyi bozmayacağını akıldan çıkarmayalım.

Artist takımı arasında ikilik çıkarmamak da gerekir. Örneğin devlet sanatçılığı... Bizim gibi alaylı olanlar bu sıfata lâyık görülmüyor. Bütün Yeşilçamcıların filmleri ilkin dünyada oynadı, ödüller aldı. Ve en iyi bizler tanıttık ülkemizi. Neyse, ben ve benim gibi düşünenler «millet sanatkârı» olarak kalmayı tercih etmekteyiz.

Gene de sakın aklınıza onları kıskanıyor diye bir şey gelmesin. İnanın, onlara son derece saygı duyuyoruz ve kendilerine gıpta ediyoruz. Gerçek budur! Kırgınlığımız yalnızca değerlendirilme tavrındandır, o kadar.

ŞEHİR TİYATROSU'NDAN KOVULDUM

Annem her zaman söylemiştir, «Oğlum, dik kafalı olma! Başı eğik ol! Bazen he demeyi bil, olayları görmezlikten gel!» diye. Dediklerini nasıl yapabilirim ki? Yaradılışım, onun söylediklerine «doğru» diyecek biçimde yumuşak değil ki! İmkânsız bu!

Yıllardır değişmeyen, düşündüğünü söyleme hastalığı vardır bende. Bu yüzden gençlik yıllarımda adım «patavatsız»a çıkmıştı. Hayatım boyunca nefret ettiğim birkaç şeyden biri riyakârlık, yüzüne yapamadığını sinsice arkadan yapmaktır. Özellikle Yeşilçam'ın hastalıklarından biri buydu. Diyelim beş kişi bir araya geldi, hep onu bunu çekiştirirlerdi. Dedikodu yapanlardan biri «hadi eyvallah» deyip gittikten sonra, kalan dördü, gideni çekiştirir, yani her ayrılan mutlaka çekiştirilirdi. Sona kalan yere gidemez, programları altüst olurdu. Sonunda dayanamayıp kalkan biri, ötekine, «Sakın beni ona buna çekiştirme» tembihini muhakkak yapardı.

Anlattığım olay, yarı şakadır, ama ciddi yanı da vardır.

1961'de Türkiye'de şöhretim artık geniş çaptaydı. Galiba Necati Cumalı'nın bir oyunu sahnelenecekti. Tiyatro yönetimi, sinemadaki başarımı ve şöhretimi hesaba katarak, büyük rollerden birini bana oynatmayı düşündü. Roller dağıtıldı. Son dakikada rejisör değişti ve Ulvi Uraz geldi.

Kendisi tiyatromuza yeni gelmiş, sanatçılığı tartışılmaz biriydi. «Denize İnen Sokak» adlı filmde de bu başarısını kanıtlamıştı. Rol sahibi arkadaşlarla tek tek tanışıyor, sorular soruyordu. Sıra bana gelince, sanki ilk duyuyormuş gibi bir tavır takındı. Hatta «Demek filmlerde de oynuyorsunuz?» deyince, rahmetli Şakir Arseven gülerek şöyle demek durumunda kaldı :

«Nasıl olur Ulvi bey? Sinemada çok tanınmış bir kişidir. Filmlerden

servet kazanır, fakat tiyatro sevgisi yüzünden burada yıllardır 500 liraya talim eder!»

Ulvi Uraz,

«Sinema başka, aktör olmak başka şeydir beyefendi» deyip sözü Şakir Arseven'in ağzına tıktı ve dönüp bir başkasıyla konuşmaya başladı.

Bu tavrı hiç hoşuma gitmedi. Şakir abimle ve öteki arkadaşlarımla göz göze geldik. Onlar, çaktırmadan, «boşver» işareti yaparak beni yatıştırmaya çalıştılar. Hiç sesimi çıkarmadım. Yalnızca başımı iki yana sallayarak gülmeye çalıştım.

Dev gibi gördüğüm Ulvi Uraz, birden gözümde cüce olmuştu. Beni küçümsemeye çalışması hiç de hoş bir şey değildi. Çünkü davranışı, biraz da beni arkadaşlarımın gözünde küçük düşürmeyi amaçlıyordu. Bu, gözümden kaçmamıştı.

Sebebini araştırdım, ama hiçbir şey bulamadım. Genellikle tiyatrocular, sinemadakileri pek sevmezler, hatta küçük görürler. Durum açıktır. Birden gelip servet olabilecek paraları alan sinema artistleri karşısında, yıllarca üç kuruşa talim edip eziyetin her türlüsünü çekmenin, üstelik beyazperdedeki kadar adını duyuramamış olmanın ezikliğini taşırlar. Bu bence sürtüşmenin ana kaynağı idi.

Yalnız bir şey unutuluyordu. Sinema ve sahne oyunculuğu çok değişik tarzlardı. Bu yüzden, alışkanlık gereği, tiyatrocuların çoğu ekrandaki oyunlarında fazla mimikten, abartarak oynamaktan kaçınamıyorlar, yani inandırıcı olamıyorlardı. Sinemada olaylar plân plân çekildiğinden uygulama fevkalâde kolay, tamiri her an mümkün olabiliyordu hataların. Oysa tiyatroda yaptığın hatayı silemiyordun. Üstelik de halktan aldığı tepkiler oyuncuyu heyecanlandırıyor, ayrı bir zevk veriyordu. Türkçesi, sinema oyunculuğu rejisörün hünerine kalmış bir şeydir. Odunu dahi oynatabilir.

Ulvi Uraz belki bu yüzden bana ısınamamıştı. Ne var ki benim hamurum tiyatroda yoğrulmuştu. Yıllarca kulislerde yatarak, dekor

boyayarak ezasını cefasını çektiğimden galiba haberi yoktu.

İlk okuma provalarında Türkçemi hatalı buluyor, en çok bana takılıp kalıyordu. Mümkün olduğunca tatsızlık çıkmamasına çalışıyor, her dediğini yerine getirmek için didiniyordum. Aslında bu büyük aktörden bir şeyler öğrenmek gerekiyordu. Olayları hep iyi niyetle değerlendiriyordum.

İki buçuk ay deliler gibi çalıştık. Hele son iki haftaya günde iki provayla girdik. Çok iyi olduğumu arkadaşlarım söylüyor, ama sayın rejisör bu değişikliğimi, gösterdiğim çabayı belirtecek, maneviyat açısından beni rahatlatacak değil bir çift söz, en küçük bir jest bile göstermiyordu.

Sonunda anladım ki bu adam beni sevmemekte kararlıydı. Zorla güzellik olmaz. Neyse efendim, genel prova gelip çattı. Ertesi gece gala vardı. Heyecanımız sahnelere sığmıyordu. ilk kez kostümlü, makyajlı oynayacaktık.

Her zamankinden iki saat önce kulise geldim. Atıf Avcı abimle dereden tepeden konuşuyorduk. Derken, yanımıza çocuk tiyatrosu elemanlarından Müjdat (Gezen) geldi.

«Öztürk abi, bi dakkanızı rica ediyorum. Gelir misiniz lütfen» dedi.

Müjdat, yanımdan ayrılmayan bir çocuktu. Babası arkadaşımdı. Kabiliyetli, cin gibi, büyümüş de küçülmüştü sanki. Giyinmeme yardım eder, bir dediğimi iki etmez, bir şey söyleyeceğim diye ağzımın içine bakardı.

İşte o Müjdat, 27 yıl sonra da, en zor zamanlarımda yanımda olacak, jübilemi yapacak ve filmlerinde rol vermek için bazı prodüktörleri ikna edecek ve hiç değişmeyecekti. İşte koca sinemadan kalan, kötü günlerimin tek sadık dostu... Tek adam...

Çocuğun sapsarı kesilmiş yüzü, o güne dek görmediğim sinirli ifadesi

tedirgin etmişti beni.

«Söyle bakiim Müjdat, n"oldu sana oğlum?»

«Efendim, eğer duyduklarım doğru ise siz bu rolde oynamıyorsunuz. Ulvi hoca, figüran kadrosunda Erdinç diye biri var, bu rolde onu oynatacakmış. İçerde makyajını yapıyor. Aynı kıyafet onun üstünde de var. Şaşırdık abi...»

Ben, üzüntüden ağlamaklı bu 12 yaşındaki çocuğu yatıştırmak için yanağını okşadım:

«Peki oğlum, çok sağol! Böyle dedikodulara kulak asma...»

«Olamaz, olamaz böyle şey»

Atıf Avcı abimin yanına dönerken, garip bir heyecana kapıldım. Korku ile karışık bir endişe üstümde ansızın bir şok yarattı. Yine de böyle bir şeyin asla mümkün olamayacağını düşünüyor, kendi kendime «olamaz, olamaz böyle şey» diye telkinde bulunuyordum.

Çocuğun endişelerini aktardığımda Atıf abimin yüzü biraz ekşir gibi oldu. Ama o da,

«Yok canım» dedi. «Böyle bir şey olsa, en azından bizlerle provaya çıkardı o çocuk. Deli mi bu adam?»

Daha sözünü bitirmemişti ki Hamit Akınlı geldi. Beni odasında beklediğini söyledi Ulvi Uraz'ın. Kendisi sahne amiriydi. Hızla odasına gittim. Onu makyaj yaparken ve şimdi hatırlayamadığım biriyle konuşurken buldum.

«Buyrun» dedim.

Ulvi Uraz aynadan bana baktı. Çok sakin bir tavırla,

«Kardeşim» dedi. «Bu rolü sizden alıyorum. Başka bir arkadaş oynayacak. Siz rolü başaramadınız. Üzülmeyin. Belki de münavebe ile oynatacağım. Daha karar veremedim. Yalnız bu gece o arkadaş başlayacak... »

Ben kendimi tartamayacak kadar sinirlenmiştim. Sakin görünmeye çalışarak,

«Ne demek o, anlayamadım» dedim.

«Demek o ki, rolü sizden aldım, başkasına verdim. Hepsi bu kadar...»

Makyajına döndü.

«Hoca, beni dinleyin lütfen... »

«Şimdi makyaj yapıyor ve beyle önemli bir şey konuşuyorum...»

Aaa, olacak şey değil. Adamın yaptığı kalleşlik yetmiyormuş gibi, bir de hademe paylar gibi beni paylıyor!

Fevkalâde sert ve kararlı, açık kapıyı kapadım. Ürkek bir tavırla bana dönerek ayağa kalkan Ulvi Uraz, başına gelecekleri hisseder gibiydi. Son derece mürai,

«Buyrun kardeşim» dedi. «Ne istiyorsunuz benden?»

«Senin gibi bir adamdan ne isterim ki ben?»

«Sözlerinize dikkat edin lütfen...»

Yanındakine,

«Duyuyorsunuz diil mi beyefendiciğim, buyrun işte» demeye çalıştı.

«Senin gibi bir adama yalnız bir çift söz söyleyeceğim. Dinlemeye mecbursun...»

«Buyrun efendim, dinliyorum. Kısa olsun lütfen...»

«Kısa mı uzun mu onu ben tayin ederim! Madem ki ben bu rolü beceremiyorum, provadan 15 gün sonra, ya da bir ay sonra, bilemedin iki ay sonra, beni kenara çekip, arkadaş çok uğraştım seninle olmuyor, pardon, desen, eğilip elinden öper, 'Affedersin hocam, çok mahcubum, yapamadım. Bir sürü de vaktinizi harcadım' derim. Ama sen, oyundan bir gün önce, gizlice, adı sanı belli olmayan birini benim yerime çalıştırarak, en azından öç alırcasına, oyunculuk kişiliğime, onuruma dokunacak biçimde hareket ettin! Hiçbir ahlâk kuralına sığmayan bu namertliği yaptın!»

Ardından «Şıraaak! » diye tokatı patlattım. O, «imdat» sesleriyle, keklik gibi kendini koridora atarak kaçmaya başladı. Arkasından hızla atıldım. Bu kez tam haklamaya karar vermiştim. Niyetim, o gece sahneye çıkamayacak kadar değiştirmekti yuzünü. Aylardır süren sinir savaşı, meyvesini işte böyle vermişti. Ben Karadeniz çoçuğuydum. Öyle görmüştüm, öyle yapacaktım. Kalleşliği bağışlamam! Öç almayı sevmem, ama adamın cezasını hemen veririm! Büyük patırtıya soyunma odalarından fırladılar, beni yakalamaya çalıştılar bir süre.

Bu olayla tiyatrodan atıldım, ama ben de onu sinemadan sildim. On iki yıl boyunca hangi filme burnunu soktuysa kopardım. Patronları tehdit ederek ona rol verdirmedim. Benim öcüm belki daha büyük oldu, ama n’apiim! Hayatım boyunca rastlamadığım bu tür kalleşliğe tepkim başka olamazdı. Beni ayıplayanlardan özür (!) dilerim.

Tiyatro benim her şeyimdi. Sanki evden ikinci kez kovulmuş gibiydim, sudan çıkmış balık misali... Kaç geceler Tepebaşı'na gelmiş, park ettiğim arabamdan tiyatromu seyrederek huzur bulmuşumdur. Çok tuhaf gelecek, ama bu alışkanlığı yıllarca sürdürdüm.

Ne garip rastlantıdır ki gene yıllar sonra tiyatrom yıktırıldığı gece de oradaydım. Tıpkı Oda Tiyatrosu'nun yanışını seyrettiğim gibi. Sonsuz acılar içinde kıvranarak ağlarken, yanımdaki Fransız nişanlım Anne-Marie, gözlerini koca koca açarak,

«Sen var çok büyük manyak. Eski ev yıkıldı, sen ağladı. Sen var çok büyük barbar, adam nasıl ağladı...» diyordu ve bu sözlerle birlikte Anne-Marie de o gece kendini sokakta buluyordu.

ALTIN YILLARA DOĞRU

Uzun ve meşakkatli yıllardan sonra gelen şöhret ve para beni çok değiştirmişti. Çok şeyler borçlu olduğum Mevhibe'ye her türlü numaraları çekmeye başlamıştım. Önce Dilek adlı bir üniversite öğrencisine tutulmuş, evli olduğum halde gidip onu Gemlik'teki ailesinden istemiştim. Çılgın gibiydim ve Dilek'e tapıyordum.. Yine de incir çekirdeğini doldurmayacak bir sebeple ayrıldık. Ama tutkunluğum yıllarca sürdü...

Karım, bütün bu saçmalıklarıma göğüs gerdi ve sonunda bana çok acı bir mektup bırakarak evi terketti. Bu olay da beni çok sarstı. Hatamı kabul ederek ona dönmeyi çok istedim, ama her defasında beni reddetti.

Film üstüne film çevirirken bir ara Türk-Alman co-prodüksiyonunda rol aldım. Dış sahnelerin çekimi ve filmin galası için Münih'e gittik. Bu gezi dolayısıyla ilk kez yurt dışına çıkıyorduk. Fikret, Ekrem Bora ve ben. Minibüsü prodüktörlerden İlham Filmer kullandı yol boyunca.

Bulgaristan'dan geçerken gördüğümüz tablolar yürekler acısıydı. Ne yolları var adamların, ne üst başları... Hele konakladığımız bir yerde, yediğimiz bisküvileri seyreden çocukların gözlerindeki o ifadeyi ömrümce unutmayacağım. Ve de verdiğimiz yiyecekleri okus pokus misali alıp toz oluşlarını...

Yugoslavya daha medeni ve insanları bize karşı daha sıcaktı. Bir pansiyonda geceledikten sonra ertesi gün Avusturya sınırında, bizim Türk olduğumuzu anlayan bütün polis ve gümrük memurlarının zorla çay ve kek ısmarlamaya, alıkoymaya kalkmaları, gösterdikleri o ilgi hiçbir zaman aklımdan çıkmayacak...

Sonunda minibüsümüz Almanya'ya ulaştı. Bir kış sabahı Münih'te kalacağımız «Am Einlans» pansiyonuna geldiğimizde, Türklerin geleceğini önceden haber alan Alman dükkân sahipleri bizi gülerek ve ilgiyle karşıladılar.

Fikret, Ekrem ve ben, ilk kattaki büyük bir odaya yerleştik. Bir an önce çarşıya çıkmak, alışveriş yapmak, gezmek ve hemen sarışın Alman kızlarını araklamak istiyorduk. Yol boyunca Ekrem öyle şeyler anlatmıştı ki, bizi gören her kadının cin çarpmış gibi hemen âşık olacağını, üzerimize atılarak «N'olur beni bikere şaap» diye yalvaracağını, hatta bizi caddelerde kovalayacağını sanıyorduk. Beynimizi öyle yıkamıştı inek!

Ne gezer! Ancak 15 gün sonra, Ekrem'in evlenmek vaadiyle getirdiği bar kızlarının her gece koynuna girişini yorgan altından -uyur numarasıyla- ellerim böğrümde seyredecek, sonra da İstanbul'a döndüğümüzde büyük Almanya Zamparalık Krallığımı binbir yalan dolanla anlatacaktım. Tabii onları bilmem. Neler salladılar bu konuda, Allah bilir.

Ekrem kurnazın tekidir. Hiç bilmediği İngilizceyle evlenme vaadinde bulunup eli valizli bir sokak karısı daha getirdi. Bu karıları nasıl kandırıyordu, aklım almıyordu. Fikret, Ekrem'e çok bozuluyordu. Allah için, zamparalığı Ekrem yapıyor, Fikret otluyor, ben de röntgenliyordum. Hepimiz halimizden memnunduk.

Benim ilgi çekecek hiçbir yanım yoktu. Bu yüzden, zencilerin devam ettiği batakhanelerde soluğu alıyordum. Param vardı, ama marifetim yoktu. O aralar yeni bir dans çıkmıştı. Bir gün, milletin çılgınca alkışladığı uzun boylu zenci Amerikalı piste kendini attı, çok hareketli ve sempatik bir tavırla bu dansı yaptı. Adamı oturtmuyorlardı. Terden gebermiş fellahı, yeniden piste atıyorlar, seyrederken de hayvan seslerini andıran çığlıklarla küçük salonu yıkıyorlardı. İşin tuhafı, herkes bu dansı öğrenmek ve yapmak istiyor, ama kolay kolay beceremiyordu.

Bu çılgın dansın adı “twist”ti.

Çektiğim bir şişe biranın etkisiyle ben de pistteki kalabalığa karıştım. Sabaha kadar bilinçsizce yalpa vurdum durdum. Her gece devam ettiğim bu salonda, galiba on gün sonra farkında olmadan öğrendim.

Bir araya geldiğimiz bir gece Fikret,

«Çocuklar, yeni bir dans çıkmış» dedi. «Adına twist diyorlar. Çok zor, ama öğrendim hemen. Bakın...»

Yeni aldığı pikaba «Twist Again»i koydu, çılgınca dans etmeye başladı. Ben de çaktırmadan ona katıldım. Fakat Fikret, harika dans ediyordu. Şaşırdım doğrusu. Ben de sanki ilk görüyor numarası yapıyor, ondan aşağı kalmamaya çalışıyordum. Ama nafile, olayı müthiş kıvırmıştı, ona yanaşmaya imkân yoktu.

Şayet Türkiye'ye döndüğümüzde Fikret bu dansı hergangi bir gece kulübünde gösteri niteliğinde yapsaydı, ben asla cesaret edemezdim. Bu dansın verdiği avantajı kullanamazdım. Fikret, bu konuda, «Bu dans senin tipine uygun düşüyor, Türkiye'de ilk kez sen yap» diye bir jest yaparak meydanı bana bıraktı.

Ve bu jest, sanat hayatımda bir dönüm noktası oldu. Gittiğim gece kulüpleri yakama yapışıyor, filmciler ilgili ilgisiz kimi sahnelere twist dansı koyarak bana ek ücret ödüyorlardı.

Böylece Türkiye'de bu dansın öncüsü sayıldım, inanılmaz paralar ve sükse kazanmaya başladım. Twist demek Öztürk demekti. Sonunda da adım Twist Kralı'na çıkmıştı.

Başımda şapkam, sarkık bıyıklarımla, filmlerde söyleye söyleye slogan haline getirdiğim sözcüklerimle 1962'den itibaren «moda insan» haline geliyordum. Geniş halk kitleleri beni her şeyimle taklide başlıyordu.

«Yeşşee!», «Abidik Gubidik», «Bebem», «Şepkem», «Bilekis» ve buna benzer değiştirilmiş birçok sözcükle, şöhret basamaklarında inanılmaz bir hızla yükselip herkesin önüne geçtim ve hit haline getirildim.

O yıllar yeni açılan Vakko'da «Serengil Tipi Şapka»lar satılıyor, basın beni taklit eden yüzbinlerce gençten söz ederek bunların boy boy

resimlerini basıyordu.

Bir ara öyle hale geldi ki, koca toplum, benim taklidimi yaptı. Okullarda, işyerlerinde, hatta resmi dairelerde bu sözcükler ciklet gibi çiğnenir oldu. Evet, sonunda, rüyalarım gerçek oluyor, yıllarca özlediğim yere geliyordum.

Ne var ki önümde, aynı janrı paylaştığım çok büyük bir isim vardı. Zeki Müren ve Ayhan Işık'tan sonra, gelmiş geçmiş en büyük isim: Ahmet Tarık Tekçe... Ona zar zor yaklaşabilmiştim.

Kötü adam rollerini kendine has mimiklerle oynardı. Bu kadar büyük sempati duyulanına rastlanmamıştır. Tekçe'siz film düşünülemezdi. Muhakkak her filmde ona ver verilirdi. Halk ona tapardı. Onun Beyoğlu'ndan geçişi bir hâdise olurdu. Tramvaylar durur, binlerce insan kenetlenirdi adeta...

O, Galatasaray mezunu, fevkalâde kültürlü, müthiş konuşma kabiliyetli olan, eşsiz espri hazinesine sahip, büyük bir insandı. Çocukla çocuk olur, herkese değer verirdi. İri cüssesi, davudi sesiyle etkili bir kişiliği vardı.

Karıncayı bile incitmekten ürken bu büyük insan, filmlerdeki tipinin aksine, herkese yardım eder, cebindekini paylaşır ve bundan zevk duyardı.

Ahmet Tarık Tekçe benim sinemadaki akıl hocamdı. Çok şeyimi ondan örnek almışımdır. Ona borçluyumdur. Birlikte 160 filmde oynadık. Genellikle çete reisi o olursa ben de muavini olurdum. Ağabey-kardeş, hatta bazen de baba-oğul oynamışızdır.

Türk sinemasının Ayhan Işık'tan sonra en büyük starını ölümünden sonra hiç kimse ne andı, ne hatırladı. Ne de ailesini sordu. Bravo sana Yeşilçam, iyi gün dostu Yeşilçam, bravo, bravo! Ne de olsa geleneğini sürdürdün!

AHMET TARIK TEKÇE EFSANESİ

Ahmet Tarık Tekçe, Türk sinemasının 1950'de yeniden kurulan büyük şirketinin en büyük ortaklarındandı. Bu şirket, Türk sinemasının çekirdeğini oluşturuyordu: Bülent Ufuk, Suavi Tedü, Muzaffer Tema, Turan Seyfioğlu, Ayhan Işık, Eşref Kolçak, Ahmet Tarık Tekçe. Tekçe, belki bir karakter rolleri oyuncusu idi, ama tartışmasız bir stardı. ..

Kadınlar arasında Gülistan Güzey, Nevin Seval, Sezer Sezin, Cahide Sonku, Lale Oraloğlu, Oya Sensev, 2-3 yıl sonra da Belgin Doruk ve Muhterem Nur bu ortaklığı oluşturuyordu.

Yardımcı kadın oyunculardan Bedia Muvahhit, Halide Pişkin, Şaziye Moral, Nezihe Becerikli başta gelenlerdendi. Erkek yardımcı oyuncularsa Sadri Alışık, Kadir Savun, İ. Galip Arcan, Cahit Irgat, Atıf Avcı, Kenan Pars, Talât Artemel, vb.

Yukarda gördüğümüz tablo aşağı yukarı 1950'lerin tablosuydu. Star sistemi hızla oturdu. 1955'i, yardımcı oyuncuların yavaş yavaş sivrilmeye başladığı yıl olarak gösterebiliriz.

1955-56 yıllarında Ahmet Tarık Tekçe'nin inanılmaz bir grafikle öne atladığını, kitleleri ardından götürdüğünü görmekteyiz. Öyle bir götürmek ki akıllara seza idi şöhretinin boyutları...

Tekçe'nin oynadığı her film gişe rekoru kırıyor, geçtiği caddelerde halk birbirine giriyor, trafik felç oluyordu. Bu büyük insan için, bütün avantajlarını tam kullandı diyemeyiz. Fiyat politikasını hiç bilmez, filmdeki rolü bittikten sonra, üzülerek çok az para isterdi. Beni hangi firma çağırsa, rolüm için pazarlık yaparken, ölçü olarak karşıma her zaman Tekçe'yi çıkarır, «Siz Tekçe'den büyük müsünüz ki?» diyerek çok az para vermeye kalkarlardı.

1958'de «Karasu» filmi için aldığım 3.000 TL beni Yeşilçam'da günün adamı yapmıştı. O yıl, 14 firma ile aynı şartlarla anlaşma yapmıştım.

Muzaffer Tema gibi büyük bir jönün 4.000 TL aldığı bir devirde, benim yaptığım, hele karakter rolleri için astronomik sayılan anlaşmalar, üzerime bütün şimşekleri çekmişti. Herkeste şu kanı vardı: «Uzun sürmez, bu paraları istemeye devam ederse, doğmadan ölür!»

Ama herkes yanılıyor, daha doğrusu bir şeyi anlayamıyorlardı. O da Türk sinemasında değişen «kan»dı. Stilim, oyun tarzım, tipim sinemaya değişiklik getirmiş, Tekçe'den sonra bana kısa sürede ikinci adam denilmeye başlanmıştı bile. İşletmeler, iri ve hantal yapılı Tekçe'nin aksine, süper hareketli olan beni prodüktörlere şart koşuyor, onlar da istemeyerek çağırıyorlar, böylece her isteğimi kabul zorunda kalıyorlardı. Her filmde Tekçe ile birlikte oynatılmamız moda halini almıştı.

Kan değişimi devam ediyor, Fikret Hakan, Göksel Arsoy bütün tabuları yıkıyor, eski jönleri battal ediyorlardı. Sadri Alışık star oluyor, yardımcı aktörlükteki yerini Erol Taş'a devrediyordu. Hele 1960'larda Göksel Arsoy en büyük oluyor, Fikret, Orhan Günşiray, Eşref Kolçak efsanesi ise Ayhan Işık'la birlikte hafifçe tavsıyordu.

Bir gün Ahmet Tekçe beni eve, yemeğe davet etli. Memnunlukla kabul ederek gittim. Karısı Hatice hanım bana çok büyük ilgi gösterdi. Sofrada bir kuş sütü eksikti. Yenildi içildi, espriler yapıldı. Geç vakitlere doğru, Tekçe beni bir köşeye çekerek, çok önemli bir şey söyleyeceğini bildirdi, acele etmememi istedi.

Merakla söyleyeceği şeyi beklerken, birden,

«Öztürk, kaç para alıyorsun?» dedi.

Bu sorudan sıkılmıştım. Çünkü aldığım paranın yüksekliği o kadar konuşulmuştu ki, söyleyeceğim rakamla ona caka yapmış gibi olacaktım. Üstelik, birlikte oynadığımız her filmde, prodüktörler «Aman Ahmet duymasın» diye beni baskı altına alıyorlardı. Ne diyebilirdim ki... Doğruyu söyleyeyim de başım belâya mı girsindi onun bununla?

Hiç cevap vermedim. Suskunluğum aynı zamanda canımın sıkıldığını gösteriyordu. Hemen durumu anladı, karısına seslendi:

«Hatçe, biliyor musun Öztürk bayağı iyi paralar alıyor.»

Sonra bana döndü, hiç beklemediğim bir soru sordu:

«Öztürk, benim menacerliğimi yapar mısın?»

Şaşırıp kaldım o an.

«Tabii, tabii Ahmet abi» diyebildim.

Ertesi günü Beyoğlu 8. Noterliğinden verdiği vekâletnameyle, Yeşilçam'da yıllarca dedikodusu süren menacerliğim başlamış oldu.

Ahmet abi, noter aracılığıyla bütün büyük firmalara bildirimde bulunarak, bundan böyle herkesin bana başvurması gerektiğini duyurdu. Ünlü çalışma çizelgesinin bir kopyasını da verdi. Bu çizelgede ay ay, gün gün, hatta günlerin hangi saatlerinde kimlerle çalışacağı yazılıydı.

Birkaç gün sonra rahmetli Nevzat Pesen beni çağırarak önümüzdeki hafta içinde Tekçe'nin 6 işgünü çalışmasını istedi. Büyük patırtılar sonunda kendisiyle anlaştık. Akşama Ahmet abilere gittim. Hoşbeşten sonra,

«Eee, söyle bakalım» dedi. «Ne var ne çok?»

«Eh, bir şeyler yaptık şimdilik, Pesen'le anlaştım.»

Cebimden çıkardığım zarfı masaya koydum. Gözlerini açarak zarfı aldı. İçindeki üç tane binliği çıkararak neşeli bir biçimde gülümsedi.

«Fena diil, fena diil» diye söylendi.

«Ahmet abi, bu hepsi değil. Avans sadece.»

Tekçe'nin aldığı en büyük para zaten üç bin liraydı. Hatta iki bin liraya evet dediği çok firma vardı.

Koca sesiyle bir kahkaha atarak, karısına seslendi :

«Hatçe, bak sen, neler yapmış seninki. Vay kerata, peki öyleyse kaça anlaştın?»

«Siz tahmin edin önce...»

Şöyle şaşkın bir ifadeyle :

«Dört bin olmasın?»

«Hayır, biraz çıkın ...»

«O halde 4.500 TL»

«Hayır, biraz daha...»

«4.750»

«Ahmet abi daha çıkın, daha çıkın ... »

«Eh, bu 5.000 galiba...»

«Hayır abi. Böyle küçük küçük değil, büyük büyük çık... »

Ahmet Tarık Tekçe, gülümsemeyi bıraktı ve sıkıntılı bir ifadeyle,

«Bak Öztürk» dedi. «Sen söyle bakalım, 6 bin değil ya hoş...»

«Hayır abi, ona 500 daha ekle. Toplam 6.500 TL»

Der demez, dev adam, filmlerdeki gibi hınçla ayağa kalktı. Masaya olanca hızıyla yumruğu indirirken, öbür eliyle de üç bin lirayı yüzüme fırlattı. Hatice hanım, «Ne yapıyorsun Ahmet, deli misin?» diyebildi ancak. O, hışım içinde, tükürüklerini saça saça, avazı çıktığı kadar bağırıyordu :

«Bana bak oğlum, doğru git ve bu avansı iade et. Benim fiyatım dört bini geçmez, anladın mı? Ben sana vur dedim, öldür demedim. Sonunda bütün filmcileri bana düşman edeceksin. Bu adamların üstüne bu kadar gidilmez. İnsafın yok mu senin? Biz onları kollayacağız, onlar da bizi koruyacak... Hadi, paraları al ve marş marş...»

Kendimi caddeye nasıl attım, evime nasıl gittim, bilmiyorum. Sersem tavuğa dönmüştüm. Güler misin, ağlar mısın? Fiyatını bir türlü yükseltemediği ya da yüzü tutmadığı için bana başvuran Tekçe'nin bu hareketine asla bir anlam veremiyordum. Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusuydu!

O yıllar ona çok kızmıştım. Ne var ki sonraki yıllarda düşündükçe, ölçüp biçtikçe, Tekçe'nin namus anlayışını, insanlık ölçüsünü, adamlığını yavaş yavaş kavrayarak anladım ve ona olan hayranlığım on kat arttı.

Evet, Türk sinemasında böyle altın insanlar da vardı. Yazık ki hiç uğruna, pisi pisine, bir filmin galasına Karabük'e giderken geçirdiği

trafik kazası sonucu kaldırıldığı Ankara Hacettepe Hastanesi'nde hayata gözlerini yumdu.

Olayı öğrenir öğrenmez yıldırım gibi Karabük'e gittim. Şoför ölmüş, kendisi komadaydı. Hatice hanım 19 yerinden yara almıştı. Filiz Akın'la Türker İnanoğlu'na hiçbir şey olmamıştı.

Filiz, ağlayarak, «Biz mahvolduk Öztürk» diye sarıldı. Durum faciaydı. Çarpışmanın etkisiyle Tekçe'nin kafatası ağır bir darbe yemiş, beyin şişerek süngerleşme yapmıştı. Tekçe hiç sarsılmadan Ankara'ya götürülmek zorundaydı. Ama yol bozuktu, hasta taşınamazdı o yolda. Doktorların dediğine göre sonuç yüzde yüz ölüm olurdu.

Zor zamanlarda verdiğim ani kararlardan çoğu kez iyi sonuç almışımdır. Sinemacı Ali beye, bana hemen telefon bulmasını söyledim. Günlerden pazardı. İlkokulu açtırdı. Rahmetli Cevdet Sunay o zamanlar Genel Kurmay Başkanıydı ve beni çok severdi. Hemen onu buldurdum. Aramızda şu ilginç konuşma geçti :

«Sevgili paşam, ellerinizden öperim...»

«Nasılsın Öztürk?»

«Sevgili paşam, üzülerek beyan ederim ki iyi değilim efendim. Zat-ı âlinizi çok önemli bir konu için rahatsız ediyorum, beni affediniz...»

«Hayırdır inşallah, seni böyle üzüntülü duymak beni de üzdü. Merak ettim, nedir arzun?»

Kendimi tutamayarak ağlamaya başladım :

«Dün öğleye doğru, Karabük'e giderken Ahmet Tarık Tekçe büyük bir kaza geçirdi. Ve şimdi ölümle pençeleşiyor. Şu anda komada. Beyni süngerleşmiş. Doktorlar en ufak sarsıntının, bütün umut kapılarını kapayacağım söylüyorlar. Tek şansımız, tahsis edeceğiniz bir

helikopterle onu Hacettepe'ye taşımaktır. Bu lûtfu bizden esirgemeyin...»

Paşa çok üzülmüştü :

«Vah vah vah, çok sever ve takdir ederim sayın Ahmet Tarık'ı. Bir dakka...»

Elimle ahizeyi kapatarak, ordakilere zafer işareti yaptım. Sevinçten zıplamaya başlamalarını, birbirlerine sarılmalarını, ömrünce unutmayacağım. Dakikalar yıllar gibi geçiyordu sanki. Bekliyorduk. Herkes telefonun ucundan gelecek ve benim ileteceğim kesin «evet»i bekliyordu. Çıt çıkmıyordu. Sonunda paşanın sesi duyuldu:

«Oğlum Öztürk...»

«Emredin paşam...»

«Bak oğlum, şimdi söylediler. Görüş mesafesi çok darmış. Pus, helikopterin uçmasına uygun değilmiş diyorlar...»

Beynimin bütün damarları çekilmişti sanki. Bu haberi hiç beklemiyordum. Şimdi ona ne söylemeliydim ki ya da nasıl bir zeka oyunuyla ikna etmeliydim? Yıldırım gibi aklıma geldi:

«Sayın paşam, beni mazur görün, affınıza sığınarak bir soru yöneltmek istiyorum. Bağışlar mısınız?»

«Tabii Öztürk, ne demek...»

«Paşam, şayet şu anda harp hali olsa, götürülmek zorunda olan da yaralı bir paşa olsa, acaba helikopter bu şartlarla havalanır mıydı?»

Bir an durakladı :

«Ee, tabi taşınırdı. O başka iş...»

Ben hemen bastırdım :

«O halde bu adam da Türk sinemasının paşasıdır. Sizden Türk sineması adına rica ediyorum...»

Cevdet Sunay Paşa küçük bir kahkaha atarak şöyle karşılık verdi:

«Seni gidi kurnaz, seni gidi Karadeniz çakalı seni! Bir dakka...»

Konuşmalarımızı dinleyen odadakilerin yüzünde beni takdir eden ifadelerin sıcaklığı vardı. Put gibi duruyor, bakışlarım bir noktada, hiçbir tepki göstermeden, öylece bu son «bir dakka»nın kritikliğini belli etmemeye çalışıyordum. N'olur, n'olmazdı.

Derken, genç ve dinamik bir yabancı ses duyuldu:

«Öztürk bey, Genel Kurmay Başkanlığı emir subayıyım.»

«Buyrun efendim.»

«Lütfen, telefonu kapar kapamaz, hastanenin bahçesine, orası uygun değilse büyük bir araziye, bu stad da olabilir, yere çarşafları haç biçiminde sereceksiniz. Helikopter ancak böylece inebilecek. Ha, şunu da bu arada belirteyim, helikopterin gidiş-geliş akaryakıt ücreti 11 bin TL dolayında olacaktır. Bu parayı kim ödeyecek?»

«Ben efendim.»

Telefonu kapattım. Odadakilerle sarılarak ağlaştık.

Karabüklülerin gösterdiği duyarlık ve ilgi son derece büyüktü. Tekçe'yi helikopter götürürken, bizler de son hızla Ankara yollarına düştük. Hacettepe'deki ünlü beyin cerrahı Nurhan bey yazık ki kurtaramadı onu. Altıncı günün sonunda Ahmet Tarık kollarımızda vefat etti.

Bir film çekimi molasında, ölümden çok korkan Tekçe, «Şayet ölürsem, mezarımda Guarda Que Luna parçasını çaldır» demişti bana. Bu vasiyeti ben de ölmeden önce yerine getirmek istiyorum.

Ahmet Tank Tekçe'nin ölümü o kadar geniş bir çevreyi etkiledi ki bunu yıllarca herkes çekti. Önce ailesi. Koca bir aile vardı çevresinde. Onlar dağıldı. Kısa süre sonra, yokluğuna dayanamayan annesi öldü. Karısına, vaadedilen yardımlar yazık ki tamamlanamadı. Tekçe'nin o dönemde büyük para sayılan 130 bin liralık alacağının üstüne, birçok Yeşilçam filmcisi yatarak ailesine ödemediler.

Yeşilçam'da ne kadar gariban varsa aç kaldı, babasız kaldı, korunmasız kaldı. Türkçesi, Türk sineması onun kaybına uzun yıllar alışamadı. İlginçliğini kaybetti. Zaten onun ölümü, Türk sinemasındaki yaprak dökümünün başlangıcı oldu.

Tekçe tok sözlü, açık yürekli, mert bir adamdı. Kimseden çekinmezdi. Düşündüğünü söyler, haksızlığa uğrayanların her vakit savunuculuğunu yapardı. Riyakârlık yapanları sevmezdi. Çok edebi bir dil kullanır, gerektiği zaman da kimseden duyamayacağınız argoyu onun ağzından duymanız mümkün olurdu. Korkunç espri kabiliyeti hazırcevaplığı, şakacılığı dillere destandı.

Onun Yeşilçam'a girişi bir âlemdi. Herkesle diyaloğunu kurar, dükkanlardan uzanan başlara ayrı ayrı espri yapar, her birine cevaplar yetiştirirdi. O yürürken, mutlaka çevresini 15-20 kişilik bir meraklı topluluğu kuşatmış olurdu. Gösteriş ve alâyişi çok sever, genellikle şakaya getirip övünürdü. Hemen bütün prodüktörler ondan çekinir, karşısında ölçülü olmaya çalışırlardı.

Bütün zamanların en büyük jönü, kral sanıyla ünlü Ayhan Işık'a, kimsenin söylemeyi göze alamayacağı lâflar söyler, espri yapar, onu kahkahalara boğardı.

Tekçe, bütün bu anlattıklarımız dışında, oldukça kıskanç bir yapıya sahipti. Özellikle meslekte iddiası ve kıskançlığı açıkça görünüyordu. Osman Seden beni komedi filminde deneyip büyük bir başarı kazanınca, bundan hepimiz kârlı çıktık. Osman cebini doldururken, ben de Türk sinemasının en moda adamı oldum. Dergiler kötü adam dalında beni Ahmet Tarık'ın önünde 1. ilân edince kıyametleri kopartarak bana açıkça cephe aldı. Aradakilerin lâf taşımaları da dargınlığımızı tamir edilmeyecek boyutlara getirdi. Yıllarca Ahmet abi dediğim, sözünden çıkmadığım, çantasını taşıdığım, arabasını yıkadığım, menacerliğini yaptığım bu ulu insan, artık magazinlerde beni acımasızca eleştiriyor, insafsızca harcıyordu.

Birgün artistler kahvesinde okey taş oyunu oynarken içeriye büyük şamatayla Ahmet abi girdi. Benim dışımda herkese, adıyla seslenerek merhaba dedi. Ben bozulduğumu belli etmeden oyunu sürdürdüm. Ona da hemen bitişik masada oyun hazırladılar. Yaptığı her espriyle beni inceden iğneliyor, kahve halkı da her hareketini destekleyerek ona güç veriyordu.

Derken aç ve parasız artistlerle alay etmeye başladı. Lafı evirip çevirerek «sonradan görmeler» sınıfına getirerek beni oraya yerleştirdi. Cebinden çıkardığı bir sürü parayı okey masasına koydu. Yaptığı bu hareketler doğrusu bana batmıyordu. Espri ve şamatayla bu ilginç kahve şovunu büyük ustalıkla yürütüyordu.

Ad vermiyordu, ama belli ki diline doladığı bendim. Salt beni biraz daha kızdırabilmek için, bin lirayı görsem tanımadığımdan tutun da arabamın eskiliğine, kışın ısınmak için içine soba kurdurduğuma, oysa İran Şahının özel bir ayakkabı yaptırıp hiç yürümeden havalanarak gittiğine kadar birçok dünya şirini buluşlarla ortalığı kırıp geçiriyor, yanına çağırdığı iki kişiye paralarını saydırıyor, gülmekten hiçbirimiz oyun oynayamıyorduk.

O zamanlar Ata Kıraathanesi bizim meskenimizdi. Beni buraya Ahmet abi getirmişti. Taş oyununu da o öğretmişti. Kıraathanenin sahibi mert

bir Erzurumlu olan Kemal abiydi. Duvarda Ahmet abimin büyük boy bir resmi asılıydı. Masası özeldi. Saygısızlık etmemek için kimse oraya oturmazdı. Zaten Kemal abi de oturtmazdı. Ahmet Tarık'ın hayranlarındandı. Yapılan esprilere, kahvenin dışına çıkarak gülerdi.

Karakter oyuncusu arkadaşım Orhan Aykanat, bir ara çaktırmadan bana sokuldu. Kulağıma eğilerek, «Öztürk, sen de cebindekileri ortaya çıkar» dedi ve tüydü. Orhan'ın adam kızıştırmakta bir numara olduğunu bildiğim halde kolposuna geldik. Cebimdekileri çıkararak yüksek sesle,

«Orhancığım» dedim. «Sokaktan üç kişi çevir de, şu paraları saydırıver koçum...»

Şamata son haddine varmıştı. Kahve halkı benim hareketime gülmeye başlayınca dananın kuyruğu koptu. Ahmet abi, bana sırtı dönük oturduğundan kahkahalara bir anlam veremedi. Bir an şaşırıp elinde olmadan döndü, benim masaya baktı. Paraları görünce koca sesiyle yeri göğü inleten bir kahkaha attı.

Kahve dışındaki kalabalık da camlara yaslanmış, şakadan başlayan bu ilginç sidik yarışını izleyip tepine tepine gülüyordu. Sinemadaki çekişmemizi, masa başında değişik yöntemle sürdürdüğümüzün bilincindeydi herkes. Durum resmen bu hale dönmüştü.

Benim çıkardığım paraya karşılık, Erzurumlu Kemal el altından Ahmet abiye bir tomar para göndererek şike yaptı. Gelenleri masaya koyarken Ahmet abi artık onunla başa çıkamayacağımı kestirdiğinden yırtına yırtına gülüyor, bir yandan da Erzurumlu Kemal'e,

«Sana sakla diye verdiğim öteki paralarımı da gönder» diye bağırıyordu.

Tabii herkes bana bakıyordu. Şimdi ne karşılık vereceğimi merakla bekliyorlardı. Ben, hapı yutmuş insanlar gibi çaresiz kalmış numarası yapıyor, bir yandan da hazırladığım sürprizi şimdi göreceksiniz diyordum içimden.

Nitekim az sonra, bankaya yolladığım Orhan Aykanat, sırtında çuvalla içeri girdi. Yüz bin lirayı mümkün olduğunca küçük para haline getirmesini istemiştim. Plân çok başarılıydı. Şunu da söyleyim, yüz bin lira 1963'te çok önemli bir paraydı. Teşvikiye'de rahatlıkla iki daire alınabilirdi.

Ben oyunu kurallarına göre oynuyordum, ama ölçüyü kaçırdığımın farkında değildim. Onu herkesin içinde mat edişimi, sonraları kimse doğru bulmadı. Şimdiki kafam olsaydı, Kemal abinin şike olarak gönderdiği paraya karşılık vermezdim. Zaten sinemada 1 numaraya oynuyordum, ona oranla büyük paralar kazanmaya başlamıştım. Yaralı bir insanın üstüne böyle gitmemeliydim. Arabasını yıkadığım, çantasını taşıdığım sevgili Ahmet abime böyle mi davranacaktım? Birden gelen büyük şöhret, büyük para, büyük şımartılma beni ben olmaktan çıkarmıştı. Onu, yıllarca omuzunda taşıyan halkın önünde zor duruma sokmam ne düşüncesizlik ve edepsizlikti! Bırak efendim, bırak da o haklı çıksın! Ne oluyordu yani bana? Diyorum ya toyluk, tecrübesizlik, ne derseniz deyin artık...

Onu en son, masaya serdiğim paralara bakıp «Parayla adam olmaz» diyerek hışımla çıkıp gittiğini gördüm. Bir daha karşılaşmadık.

Böylece şaka kakayla bitmiş, koca Ahmet Tarık Tekçe'nin dostluğunu, her şeyi, her şeyi kaybetmiştim. Bununla da kalmamış, o hafta yayınlanan Artist dergisinde çizdiğim bir karikatürle büsbütün yaralayarak tüm bağları koparmıştım. Karikatürde Ahmet abimi bir balon gibi göstermiş, batırdığım iğneyle balonu patlatmıştım. Buna o kadar büyük bir tepki gösterdi ki, ertesi gün Hürriyet gazetesine o ünlü ilânı verdi: «Benim bundan böyle Öztürk Serengil diye bir arkadaşım yoktur. Alenen duyururum.»

Evet, benim için bu ilânı verdi. Ben hiç cevap vermedim, görmezlikten geldim. Ama kamuoyu yıllarca çalkalandı durdu bu yüzden. Ben «Adanalı Tayfur»ların ilkini çekmiş, halkın ilgisinden sokaklarda yürüyemez hale gelmiştim. Paramın hesabını pek bildiğim yoktu. Kurduğum film ve plâk şirketi istilaya uğradı. Meğer ne kadar çok dostum varmış da haberim yokmuş! Okul, askerlik, çocukluk arkadaşlarım başıma tebelleş olmuş, hatırlamadığım ya da

tanımadığım bir alay akraba «para» diye üstüme çullanmıştı. Boğulacak gibiydim.

ADANALI TAYFUR DEVRİ

Kemal Film'de 15 bin lira aylıkla işe başladığımı daha önce belirtmiştim. Bütün Ayhan Işık'lı filmlerde net kötü adamı ben oynuyordum. Bazen Sadri Alışık ile omuzluyorduk filmleri. Sinemaya gidenler afişteki jönü arıyor, fakat filmden daima bizler çıkıyorduk.

Bütün jönler ikimize düşman kesilmişlerdi. Ne var ki seslerini bize karşı yükseltemiyorlardı. Hele Ayhan Işık, yıllarca kaldığı Amerika'dan yeni dönmüş, piyasadaki yerini hissedilir derecede kaybetmişti. Zorunluydu gişe gelirini kurtarmak üzere benimle ve Sadri Alışık'la oynamaya...

Genellikle Sadri ile konuşuyor, bana ise yakınlaşma fırsatı vermiyordu. Ayhan Işık fevkalâde akıllı ve kurnaz bir kişiydi. Piyasa araştırması yapar, kadrosuna aktörleri öyle seçerdi. Türkiye'de esen «Öztürk» rüzgarından çabuk haberi olmuştu. Ayrıca aylıklı bir aktör oluşum onu benimle çalışmaya iten ikinci zorunlu sebepti. Çünkü Kemal Film'in koşulları sert ve acımasızdı. Öteki firmaların aksine, burada prodüktörün sözü esastı. Ancak Zeki Müren ya da Ayhan Işık'lı filmlerde baş oyuncuya kadro kurmada esneklik gösterirdi.

Kemal Film'de oynamak demek kefeni yırtmak demekti. Başka yerde diyelim 10 lira alıyorsan Kemal Film'de 60 lira alırdın. En büyük parayı verir, her kim olursa olsun bir filmde de üne kavuştururdu. En kabiliyetli ve işbilir teknik kadroyla çalışırdı. Soyunma odalarında her türlü konfor bulunurdu. Stüdyonun aşçısı, çaycısı ve makyörü her zaman ful çalışırdı. Soğuk günlerde herkesin odası ısıtılır, paralar istenmeden, üstünde «Teşekkürlerle» yazılı zarflar içinde ve bir kutu çikolatayla verilirdi. Artist olduğunu anlar, çalışmaların bitmesini hiç istemezdin. Bu saltanat, film bittiğinde rüya gibi sona ererdi. Aldığım para, benim için inanılmaz büyüklükteydi. Her aybaşı, aylığımı alınca pansiyonuma koşar, paraları yatağımın ve masamın üzerine sererek dakikalarca seyrederdim.

Onlarsız neler çekmiştim neler! Parasızlıktan yıllarca ancak haftada üç kez yemek yiyebildiğimi, arkadaşlarımın elbiselerini giyebildiğimi,

parasızlığın insanı nasıl kişilikten uzaklaştırdığını, hatta insana benliğini kaybettirdiğini sıralayabilirim. Parayı hep bol kazanmayı, ama ona esir olmamayı kendime kabul ettirdim. Paradan, sanki bir insanmış gibi hep intikam almayı istemişimdir. Para daima cebime batmıştır. Onu tüketmek için mucitleri bile şaşırtan şeyler icat ederdim.

Tanımadığım insanlara para vermek, başlıca huylarımdan biridir. Parayı seyrederken, içimden «Şimdi seni nasıl çıtır çıtır yiyeceğim adi herif» der, gülerdim. Bu yüzden, iki yüz milyona yakın parayı zevkle ve hiç üzülmeden çarçur ettim. Kâh kadınlarla ve evliliklerle, kâh kumarda kaybederek aklımca ondan intikam aldım. Ve hiç üzülmedim gidişine. Mala olan ilgim de aynıydı. 26 dairemi, villamı ve arazilerimi teker teker elden çıkarırken bir nebze dahi üzülmemişimdir. Felsefem şuydu: Benim daha önce böyle bir malım yoktu, deyip işin içinden kolayca çıkmak. Bütün yakınlarım şaşırırdı, onların şaşkınlığı bana ayrı bir zevk verirdi.

Diyeceksiniz ki madem böyleydi, nasıl bu kadar çok dairen oldu? Ben hayatımda bir tek dairem ve bir tek arabam olsun istedim. Bütün daireleri bana rahmetli Avukat Kâmi Nazım Dilman almıştır. Bir insanlık timsali adamdı o. Beni çok sever, muhakkak mal sahibi olmamı isterdi. Bir zamanlar Türk sinemasının platosu olarak onun villaları seçilmişti. Yıllarca oralarda çalıştık. Artık akraba gibi olmuştuk kendisiyle. Kırktan fazla villası, sayısız işhanları, arazileri ve belirsiz parası vardı. Çok zengin bir insandı.

Bir gün, sette otururken, herkesin içinde bana döndü. O nazik ve kibar haliyle,

«Öztürk, lütfen ceplerini masaya boşalt» dedi.

Şaka yapıyor sandım. Hafifçe gülümseyerek yüzünden ne demek istediğini araştırmaya çalıştım.

«Pardon, anlamadım?»

Sette ne kadar artist, figüran, teknik adam varsa merakla bizi dinliyorlardı.

«Anlaşılmayacak bir şey yok» diye üsteledi. «Yalnızca ceplerini boşalt dedim.»

Çaresiz cebimdekileri çıkardım masanın üzerine. Evin, arabanın anahtarları, bir sürü bozuk para, ıvır zıvır... Komiklik olsun diye de ceplerdeki tozlan üstlerine silkeledim. Hep birlikte gülüştük. Ama o sakin ve kesin sesiyle,

«Pantalonunuzun arka cebini unuttunuz» dedi.

Yirmi dakika önce, yeni filmin parası zarf içinde gelmiş, arka cebime yerleştirmiştim. Bu parayı çıkarmak istememiştim doğrusu. İstemeyerek zarfı çıkardım, oraya koydum. İnce ses devam etti:

«Açın ve sayın ...»

«Gerek yok, ben biliyorum kaç para olduğunu Karni bey...»

«Lütfen zarfı uzatır mısınız?»

Uzattım. Herkesin gözü önünde açtı, yüksek sesle saydı.

«Burada 40 bin lira var. Bu parayı alıyorum. Size Kadıköy Kuşdili'ndeki işhanımdan bir işyeri veriyorum. Daha 8 bin lira borcunuz var. Hayırlısı olsun» demez mi?

Benim salak salak bakışıma, başta Osman Seden, herkes tepine tepine güldü. Yapılacak hiçbir şey yoktu. O, devam etti:

«Orospularla bir haftada yiyeceksin, bari bir işe yarasın haylaz herif...»

Şamata ve kahkahalar arasında,

«Hiç değilse 10 bin lirayı alayım, bakkala, kasaba. ..» diyecek oldum, lâfı ağzıma tıkadı :

«Bir lira bile alamazsın, hadi defol. Yarın avukatın, Yıldız hanımı arasın...»

Kendisi bana daireleri bulur, adıma tescil ettirir, parasını da şirket kasasından alırdı. Dünyanın en namuslu ve haysiyetli insanlarından biriydi. Nur içinde yatsın. Bana aldığı dairelerin sayısı 21'di. Gerisini de ben aldım. Üçüncü karım Nevin'in sayesinde o da. Bana kalsa, değil daire, kümes bile alamazdım.

Bu emlâkin büyük bir kısmı 1964 yılında, bütün artist takımını etkileyen, sıfırlayarak mahveden Kazanç Vergisi yüzünden icra kanalıyla satılmıştır. Ben bütün mallarımın satıldığını sanırken, telefonla beni arayan Karni bey, bir dairemin daha olduğunu, tesadüfen geciken işlemler yüzünden üzerime çevrilemediğini, istersem gelip tapuyu alabileceğimi söyledi. Yeryüzünde böyle insanlar da var sayın okurlar...

İşte böyle benim mal anlayışım. İçtenlikle söyleyeyim ki, dairelerin çoğunu ne gördüm, ne de pratik olarak adresini bildim. Yalnızca tapuları bendeydi.

Nevin'le ayrılırken, villa hariç, iki dairemi (biri Şişli Kent Sineması'nın üstüydü) ve son model BMW arabamı zevk duyarak verdim. Aslında o, bu malları çoktan haketmişti. Borç ödemek için yaptığım Anadolu turnelerinde yıllarca benimle yollarda, otellerde perişan olmuş, bir çorap dahi istememiş, tok bir insandı. Gazinolarda patronlarla, basınla tek başına mücadele etmiş, kuruşuma düğüm atmış, en önemlisi, hayatımdan değerli, her şeyim, canım kızım Seren'i vermişti bana. Kızım büyük bir özenle büyümüştü. Annesi mükemmel bir anaydı. On yıl sonra onlardan, alıştıkları hayatı nasıl geri alabilirdim? Kendimi yargılayarak karar verdim. Evi terkedip maceraya koşmak isteyen ben

olduğuma göre ceza bana kesilecekti. Sonuç olarak, eski bir valiz, şepkem, sonra da Taksim'deki yeni evim Gezi Oteli.

Düzenli hayat beni sıkmıştı. Para ve şöhret, kumar oynamak, onunla bununla fingirdemek tutkumu depreştiriyordu. Nevin'in dediği her şey çıktı. Kehanette bulunduğu her şey doğrulandı. Libya'ya gitme, mahvolacaksın, inanma bu adamlara, memleket hepimize yeter, gitme! Hayır, gideceğim ve milyarlarla döneceğim! Bu inatlaşma bizi ayrılığa götürdü.

Arada bir, kızımı görmeye gittiğimde, on yıl önce masaya koyduğum kül tablası, kitaplıktaki kitaplarım, duvara astığım resimler sanki selâm veriyor, hoşgeldin diyorlardı sessizce...

Pansiyondan çıkarken, aldığım aylıktan, anne olarak gördüğüm 8 yıllık pansiyoncum Rum madam Erazmiya'ya kira ile birlikte 10 bin lira bahşişi de unutmazdım.

Madam Erazmiya, hayatıma giren, ilginç bir yeri olan, eşi bulunmaz bir insandı. Sabahları mükemmel sesiyle aryalar söyleyerek uyandırırdı pansiyonerleri. Röne ve Fani adlı biri kız, biri oğlan iki çocuğu vardı. Öyle sanıyorum ki Röne benden 1-2 yaş büyüktü.

Madam Erazmiya, her dört günde bir, tam sıvışırken dev yapısıyla önüme çıkar, parmağıyla mutfağı işaret edip Rumca çok güzel bir şarkı tuttururdu. Bunun anlamı, mutfakta beni yıkamaktı. Kaytarmak için, « Valla dün hamama gittim» desem de aldırmaz, kokladıktan ve dehşetle yüzünü buruşturduktan sonra, tiz sesiyle avazı çıktığı kadar bağınrdı: «Öfff... keçi ... keçi... Bre keçi bile güzel kokar senden.»

Fani sıcak suyu başımdan aşağı boca ederken, o sabunu sürüp çuval yıkar gibi ovuştura ovuştura, bastıra bastıra yıkardı beni. Yalnız bununla kalmaz, Şehir Tiyatrosu'na girdiğim yıllar ezberim zayıf olduğundan öğrenci gibi beni çalıştınr, rolümü ezberletirdi. İlk karım Mevhibe'yi gelin olarak gene buraya getirmiştim. Ünlenmeye başladığım yıllarda gelen mektuplara cevabı Fani yazar, resimlerimi taklit yoluyla Madam Erazmiya imzalardı. Beni çocuklarından ayırmayışının, çok sevmesinin sebebi ona karşı çok dürüst ve açık

kalpli oluşumdu.

Bir aileye ihtiyacım vardı, bir anaya ihtiyacım vardı. Ailem bana destek olacağı günlerde çok uzaklardaydı. Belki ben de bu yüzden onlara sıkı sıkı sarılmıştım kimbilir! Bu 8 yıllık sıkı bağımız, Röne'nin kan kanserine yenik düşmesiyle bozuldu. Bir ay sonra madam Erazmiya da ölünce, Fani tek başına kaldı ve Yunanistan'a, akrabalarının yanına gitti. Yıllarca kendime gelemedim.

Kemal Film'de aylıklı aktör olarak çalıştığım yıllar firma büyük prodüksiyonlara girerdi. Örneğin çoğu kez bir sette Ayhan, bir sette Göksel, bir sette de «Cilâlı İbo» Feridun Karakaya çalışır ve çalışmalar saat gibi yürürdü.

Biz, Göksel Arsoy'un başrolde oynadığı «İki Aşk Arasında»yı çekiyorduk o sıralar. Baş kadın rolünü Nilüfer Aydan oynuyordu. Sahne, Kârni beyin villa bahçesinde çekilmiş, Erenköy'ün kibar aileleri duvarların üstünde her zamanki yerlerini almışlardı seyirci olarak. Sabahın 4'ü ya da 5'iydi. Uykusuzluk ve yorgunluktan hepimiz halsiz düşmüştük. Ben elimde silâhla bahçe kapısından girecek, salıncakta gizlice sevişen çiftleri esir alacaktım. Elimde silâh onlara yaklaşmam tek plânla, travelingle alınacaktı. Böylece sahneye bir gerilim verilmesi düşünülmüştü. En mel'un ifadeyle «mücehhez» olacaktım. Osman Seden üst üste bunu anlatıyordu. Özellikle etkili bir şekilde yürüyüşüm bu plânın en belirgin niteliği olacaktı.

Habire prova yapıyorduk. Benim provadaki yürüyüşüm beğenilmişti, ama şimdi de ya ışık ya da kamera provası yapılıyordu. Tam o sırada, zamanın yıldız komedyeni Feridun Karakaya kendi işini bitirmişti, bizim sete misafir gelmişti. Yaptığı esprilerle ortalığı kırıp geçiriyordu.

Çok eski arkadaşlarımdan olan Feridun, dehşet saçan taklitleri, olağanüstü kabiliyetiyle Türk komedi tarihine en büyüklerden biri olarak geçmiştir kuşkusuz. 1951-52 döneminde filmlerde figüranlık yapan İbo, Zeki Müren filmiyle bir anda yıldız olmuş, Türkiye'yi yıllarca güldürmüştü. Her şeyden önce irticalen espri yapma sanatı, Allahın onu bu yolda ne denli kayırdığının resmidir. En büyük suçu, esprileri üst üste yapması, seyredenleri bir süre yorgun düşürmesiydi.

O sabah, uykusuzluktan, yorgunluktan tam anlamıyla laçkaydık. Osman Seden «Yürü» diye komut veriyor, ben kâh bir ayağı aksak biri gibi, kâh hötöröfler gibi salına salına yürüyordum. Osman Seden dahil bütün seyredenler kırılıyordu gülmekten. Artık film çekmeyi bırakmıştık. Bir yandan habire bana lâf atarak havayı sulandıran Feridun, öte yandan benim bile kendime şaşarak yaptığım sululuklar Osman Seden'e işi paydos ettirmişti. Yoksa filmin en önemli sahnesi rezil olacaktı.

Arabaya binerken Feridun, Osman Seden'e şöyle dedi :

«Osman, bu Öztürk'ü mutlaka tatlı serseri tipinde denemelisin. Görmedin mi ineği, 20 çeşit yürüdü, anamızı ağlattı güldürmekten. Vallahi bu herifte iş var...»

Benim komedide denenmem fikri ilk böyle doğdu. «Ne Şeker Şey», «Badem Şekeri» filmleri beni geniş ölçüde star komedyenliğe hazırladı. Osman Seden çok kurnaz, sinemayı bilen kişiydi. Bu iki filmde halkın beğendiklerini tek filmde topladı, böylece «Adanalı Tayfur»u yarattı.

Osman Seden'le oturup artist kadrosunu yaptık. Filmde sevgilim rolünü oynayacak kıza itiraz etti. Bu kız, yeni bir yüzdü, Ses dergisinin kapak yıldızı seçilmişti. Osman, ilk komedi filminde acemi bir kızın oynamasının sakıncalarını anlattı. Kabul etmedim. Çünkü başrolü ben oynuyordum, halk bana gelecekti, herhalde adı Ajda Pekkan olan bu kıza değil...

Bir de Zafer Davutoğlu problemi vardı. Bu arkadaş çok iyi bir asistandı. Yıllarca Osman Seden'le çalışmıştı. Hatta çok filmleri o çekmiş, imzayı Osman atmıştı. Eve erken geldiğim bir gün, beni bekler buldum. Senaryo iyi hazırlandığı için neşem yerindeydi. Hoşbeşten sonra Davutoğlu baklayı ağzından çıkardı. Bu filmde rejisörlüğü kendi yapmak istiyordu. Meslek hayatında bir sıçrama yapması en doğal hakkıydı... Öte yandan, film de benim ilk komedi filmimdi. Doğmadan ölmemeliydim.

Şöyle bir düşündüm. Aslında onun rejisörlük yapması benim için

avantajdı. İstediğim fikri empoze edebilirdim. Ama Osman'a müdahale edemezdim. Kendisine, gerekli gördüğüm yerde sözümün dinlenmesi koşuluyla rejisörlüğünü okeyleyebileceğimi, bu konuda ağırlığımı koyacağımı vaadettim. Davutoğlu merdiveni uçarak indi gitti.

Nitekim öyle yerlerde kafa birliği yaptık ki «Adanalı Tayfur» mükemmel bir şekilde doğdu. Ayrıca Zafer Davutoğlu da...

Böylece Türkiye; «Yeşşee», «Abidik Gubidik», «Şepkem,» «Temem Bilekis» gibi bir sürü Öztürk edebiyatına bir buluta girer gibi girmişti. Sokaklar bu sözlerle inliyordu. Okullarda öğrenciler, dairelerde memurlar benim ağzımla konuşmaya başlayınca saltanatım tam dört yıl sürdü. Önceleri bir çatlak ses gibi gelip sonra çığ gibi büyüyünce çatırdamaya başladı.

Basın bir yandan Türk gençliğinin dilini bozduğum gerekçesiyle bana ateş püskürürken, bir yandan da beni ve kıyafetimi taklit eden binlerce genç, uzun sarkık bıyıklar, başlarında hasır şapkalarla sokaklarda boy göstermeye devam ediyorlardı. Tam bir keşmekeşti durum. Sokağa çıkamıyor, lokantaya gidemiyor, hiçbir gece kulübünde rahat edemiyordum. Evimin önü, sermaye isteyenler, tanımadığım akrabalar, hatırlamadığım çocukluk ve askerlik arkadaşları ve de 20 yıl önce aynı tren kompartımanında iki saat birlikte yolculuk yaptığım ahbaplarla doluydu. İstekleriyle beni son derece huzursuz ediyorlardı. Film çalışması yapmadığım gün evde oturmaya mahkumdum. Pencereden şöyle bir görünsem, bütün gün gözleri yukarda bekleyen Teşvikiye İlkokulu çocukları «Kel Öztürk» diye yeni bir şarkıyı söylemeye başlıyor, sinirden hasta ediyorlardı beni. Telefonlar sabahlara kadar çalıyordu. Randevu isteyen kadınlar, para ve mülklerini ayağıma sermek isteyen şen dullar...

Evimde aşçı ve şoförden başka bir koruyucu vardı. Ha, bir de haşnafişnem... Bu haşnafişneler çok kısa ömürlü olurlardı. Osmanbey'deki «Abidik Gubidik» adlı gece kulübümden sabaha karşı eve her dönüşümde yeni bir hatun da ardıma takılmış olurdu. Genellikle ben hiçbirini tanımazdım. Her gece aynı seromoni yapılırdı Biz arabadan ininceye kadar, adamlarım bir koşu içeri dalarlar, yatağımda uyuyan ya da salonda bir yana kıvrılıp yatan varsa aceleyle hepsini bir odaya toplayıp yeni gelene yer açarlardı.

Yaşadığım sefahat, öyle rezilane süiüyordu ki, biri çıkıp da «Arkadaş, yeter artık! Dur!» demiyordu. Herkes cebini ve midesini dolduruyor, dalgasına taş atılmasın diye beni kasten kimse uyandırmıyordu. 1962'de aylık kazancım yaklaşık 150 bin dolayındaydı. Eve gelen orospular geceleri ceplerimi boşaltır, onlardan biraz artmışsa bu kez evdekiler çıkardıkları faturalarla beni soyarlardı. Bu iki soyguncu takımından kurtuluş yoktu...

Kulübü açtıktan birbuçuk yıl sonra, bir gün otururken hatırladım. Ben o âna kadar kimseye ne hesap sormuşum, ne de almışım. Kulüp müdürü Gündüz Seden'i çağırıp sormayı akıl ettim. O gülerek alay etti:

«Aklına ne zaman geleceğini birbuçuk yıldır bekledim durdum. Meğer kısmet bugüneymiş!»

Geliri her gün yatırdığı banka cüzdanını önüme attı. Bayağı hatırı sayılır bir para birikmişti. Dedim ya, kendimde değildim herhalde! Bu kadar kayıtsızlık olur mu hiç! Oluyor demek!

Paraya sorsalar, «En nefret ettiğin adam kimdir» diye. Benim adımı verirdi, hiç kuşkum yok. Nedense para benim cebime hiçbir zaman yakışmamıştır. Şöyle iki gün bile efendi gibi durup oturduğu görülmemiştir. Bu da benim kaderim demek, n'apiim...

İlginç değil mi, bütün bunların yanısıra, elektrik faturası ödenmediğinden sık sık karanlıkta kalırdık. Bu kadar para kazan, üç-beş lira için karanlıkta kal, olur mu? Oluyor. Kimi zaman tanımadığım kadınlar olurdu evde. Diyelim ki bir kadın, artist olmak için Ankara'dan kalkıp İstanbul'a gelmiş. Öztürk hayranı. Nasıl olsa bizi filmde oynatır diye doğru bizim eve! Eh, evin yolunu bilmeyen mi var? Dergiler bir zaman çarşaf çarşaf yayınlıyor ünlülerin adreslerini. Kaldı ki benim ev kârhane gibi, ne gireni belli, ne çıkanı!

Kadınlar geliyor, gündüz beni bekliyor konuşmak için. Ama sağım solum belli mi ki? Sabah karanlığı filme çıkmışım, gece kulüpteyim, sonra nereye gideceğimi ise bilmek için müneccim olmak gerek. Evdeki salaklar, acıyorlar bu gelenlere, yedirip içiriyorlar, yatırıyorlar.

En başta da evdeki yaşlı aşçı kadın. Çok sevdiğim için karşı gelemiyorum bu kadına. Ne zaman, «Niye önüne geleni yatırıyorsun, burası tekke mi?» desem, Trakya şivesiyle sözü ağzıma tıkıyor: «A be kızdırma kafamı, günahtır te bu çocukcağızlara, sokağa mı atalım istersin? Hem ayırırım en güzellerini ben sana gelin diye...»

İtiraf edeyim ki, sık sık elektriğin kesik olması yüzünden, hiç tanımadığım, yüzlerini dahi görmediğim bir sürü kadınla yatmışımdır. Hem de yıllarca...

HATALAR DİZİSİ BAŞLIYOR

Çığ gibi büyüyen, gençliği ve halkın dilini bozuyor kampanyası beni iyice köşeye sıkıştırmaya başladığı zaman, yeni bir hatanın içine koşar adım dalıyorum. Kemal Film'e de, verdiği paraya da sudan bir sebeple rest çekerek, beni ben yapanlara en büyük vefa (!) örneğini veriyorum.

Hırs, bende çocukluktan beri önüne geçilmez bir zaaftı. Daha çok para, daha çok şöhret neden olmasındı? Şöhretli ve zengin olduğunda, Türkiye ölçülerinde artık sen en büyüktün. Senin yanılman mümkün değildi. En güçlüydün, en yakışıklıydın. Olağanüstü kişilik taşıyan, büyüklerin büyüğüydün artık. Yıllarca mahallendeki orta karar bir kızın dahi ilgisini çekemeyen sen, şimdi dayanılmaz, uğrunda aşk şiirleri yazılan erkektin. Yeter ki şöhretin ve paran olsun...

Her ana-baba, kızına eş seçerken, en azından büyük iş adamı olsun ister. Toplumumuzun bu konudaki şartlanması böyledir. Siz hiç gördünüz ya da rastladınız mı, orta halli bir ailenin bile kızları için başka türlü damat düşlediğini? Söyleyin, o halde başlık parası nasıl kalkar bu şartlarla? Köy ya da kasabalarda kız için para ödersin, büyük şehirler de mal ve unvan ödersin, farkı yok bence...

Sonra bizde mesleklerin de sınıflandırılması vardır.

Hiç kimse çocuğunun tornacı, şoför, tenekeci, çöpçü olmasını istemez. Muhakkak hariciyeci, doktor, mühendistir lâyık görülen meslekler.

Ben artist olacağımı söylediğim zaman kızılca kıyamet kopmuştu evde. «Ulan, sen puşt mu olacaksın, yüzkarası herif» demişti babam. Düşünebiliyor musunuz benden olacak doktoru? Mahalleden günde 20 cenaze çıkardı alimallah... İşin şakası, ama durum böyle işte. Ana-baba ne isterse onu olacaksın, türkçesi kendi olabileceğini değil!

Küçük çocukken, çok iyi hatırlarım, babam zengin aile çocuklardan

arkadaşım olsun isterdi ve bana sürekli bunu empoze ederdi. Bu yüzden de, bende ne kadar kötü huy varsa, hep o zengin ve şımarık aile çocuklarından miras kalmıştır. Daha 12 yaşındayken geceleyin gizlice kârhaneye gitmek, kumar oynamak, komşu bahçelerden meyve çalmak... Hatta bu ailelerden birinin oğlu, beni kendi kızkardeşiyle seviştirip seyrederdi arkadaşlarla. Doktorculuk oynuyormuş yaparak... Orta halli ailelerin çocukları ise bunları o yaşta düşünemezdi herhalde!

Ben bütün paramı iş yaparak, ona yirmiye katlayıp çoğaltmak amacıyla yatırım yaparak kaybettim hep. Oysa kendi mesleğimde Allah bana inanılmaz kazanç kapıları açtı. Ama ben bunu hiçbir zaman anlayamadım. Ticaret kafası ayrı, aktörlük ayrı şeyler... Aktörlükten kazandım, ticarette batırdım. Hem de ısrarla, üstüne gide gide batırdım o hiç bitmez dediğim paralarımı. Ağam hem ticaret yapacak, hem kumar oynayacak, hem zamparalık yapacak. Oh ne âlâ! Nerde o bolluk?

Her fırsatta diyorum ya, bütün bu çarpıklıklarımın, tutarsızlıklardan kaynağında hep çocukluk yıllarının üzerimde bıraktığı izlenimler yatıyor. Para, her zaman en önde gelen, her kapıyı açan anahtardır sözünü babam her fırsatta vurgulamıştır.

Yemek mi yiyoruz, «Bana bak, yediğin her lokmada kardeşlerinin nafakası vardır» ya da «Bitir ulan o ekmeği, parayı sokaktan toplamıyoruz» gibi, «O koltuğa oturma, daha parasını ödemedik» gibi, daha yüzlercesini sıralayabileceğim bir para edebiyatı!

Kendileri öğretmen oldukları için kıt kanaat geçinirdik. Paralar daha ayın on beşinde, bilemedin yirmisinde suyunu çekerdi. İkinci Dünya Savaşı yıllarında her evde görülen bir dizi sofra kavgası bizde pek olmazdı, ama yıllar yılı babamın eskilerini giydim genellikle. Yokluk beni çok üzüyordu. Asker kaputundan bozma, o rengi alacalı palto bütün çocukluk «izzet-i nefs»imi incitiyor, büyük bir aşağılık kompleksine kapılmama yol açıyordu. Kafamda, memur olursam sürüneceğim fikri her zaman güncelliğini korudu. Ölecektim de memur olmayacaktım. Yıllar önce kendime söz vermiştim bir kez.

Artist olmayı ben daha 6 yaşında kararlaştırmış, plânımı ona göre

yapmıştım. Çok kazanmak, çok tanınmak! İşte benim parolam... Saygın kişilerin havası beni sarhoş ediyordu. Bana çoğu zaman kibirli demişlerdir. Maalesef doğrudur! Ben, doğuştan kibirli, hatta insanlara biraz da tepeden bakan biriyimdir. İnkâr edip kendimi kandıramam. Her tip insana inerim, karşımdakine fırsat veririm. Eğer cevap alamazsam, bir daha orada yokumdur. Boş insanlarla vakit öldürmeyi sevmem. Çünkü ömrümüz çok kısadır... Onun hocalığını da yapamam doğrusu...

Artist takımından kim derse ki ben halk çocuğuyum, ben tevazu sahibi bir insanım, burnum hiçbir zaman büyük değildir, inanmayın! Aptallık olur bu. Şimdi benim bu lâfıma, artist takımı kimbilir ne kızacak! Ama siz benim dediğime kulak verin. Dünyadaki bütün artistler kibirlidir. Bir kere kibirli olmayan artist olamaz.

Bir ara Ahmet Tarık Tekçe ve Hüseyin Baradan ile çok sıkı fıkıydık. Hep de Göksel Arsoy'un film bürosuna giderdik. Bir gün, yine hoşbeş eder, konuşur gülüşürken, içeri tanımadığımız biri girdi. Göksel, ayağa fırladı, adamın boynuna sarılarak sevincini dile getirdi. Belli ki çok yakın dostu ya da akrabası idi. Ayaküstü biraz konuştuktan sonra, bizi işaret ederek,

«Tanıştıriim, beyler tebaamdır» dedi.

Ahmet Tarık, yay gibi gerildi. Bize «Yürüyün çocuklar» dedi. Hışımla sokağa indik. Ben de Göksel efendiye yıllarca gereken muameleyi yaptım. İşte ufak bir örnek!

Millet 10 liranın mücadelesini yaparken, bizim bayan artist takımı, 120 çift ayakkabısının ya da elbiselerinin önünde poz verip resim çektirmeyi bir büyüklük sayar. Aslında halkla alay etmektir yaptıkları, intikam almaktır. «Benim nelerim var. Senin hiç yok. Çatla, patla!»dır verdikleri imaj. Bu aptalca hareketleri en görgülü bildiklerimiz yapmıştır maalesef...

Bunun yanısıra Yeşilçam'daki dedikodu mekanizması inanılmaz boyutlardaydı. Şu magazin dergilerindeki haberlerin yüzde doksan dokuzunu birbirini kıskanan artistler üretir. Açar telefonu, kim kimle

yatmış, kim kime ne demiş, kim ne bok yemiş, bir de dergiye anlatır.

Anlattığı şeylerin çoğuna kendisi de tanık olduğundan, farkında olmadan kurnaz gazetecinin ağına düşmüştür bir kere. Bilmez ki sırası gelince bozuk para gibi harcanacaktır zavallım. Hani derler ya, «merd-i kıpti şecaat arz ederken sirkatin söyler». Yani çingene kahramanlığını anlatırken, farkında olmadan hırsızlığını da söylermiş! Bunlarınki de o hesap...

Türk sinemasının en büyük dedikoducusu rahmetli Feridun Çölgeçen'di. En büyükten en küçüğe ne kadar artist ya da rejisör, prodüktör varsa dedikodularını o yapardı. Fakat ilk dedikoduyu, çok sevdiği Hürrem Erman'a iletirdi. Böylece Hürrem Erman, piyasanın taze haberlerini alır, Yeşilçam'ı biraz da böylece kontrolünde tutardı. Ondan sonra, ürettiği haberleri ikinci vizyon olarak öteki yağ çekmek istediği ünlü artistlere iletirdi Çölgeçen. Ben, dedikodusu yapılmasın diye korkudan Feridun Çölgeçen'e iş veren çok prodüktör bilirim...

Çölgeçen, Yeşilçam'ın aynı zamanda tek entellektüel artistiydi. Gençliği Paris'te geçmişti, su gibi Fransızca konuşurdu. Korkunç ikna kabiliyeti olan, fevkalade sempatik bir kişiydi. Bobstil dedikleri modayı bir zamanlar Türkiye'ye ilk getiren adamdı. Sonraları da Amerika'ya gitmiş, uzun yıllar filmlerde irili ufaklı roller oynamıştı.

Dedikodu uzmanlığında ikinci sırayı Ahmet Tarık Tekçe, üçüncü sırayı Salih Tozan alırdı. Ne var ki hiçbiri, Çölgeçen kadar başarılı değildi. Bir gün sette çalışırken, sevgili babam şöyle demişti:

«Eğer dünyayı Ruslardan kurtarmak istiyorlarsa, ne atoma ihtiyaç var, ne de öbür tedbirlere. Bu üç adamı yollasınlar Moskova'ya, yaptıkları dedikodularla 15 gün içinde milleti birbirine düşürüp içten çökertir, yerle yeksan ederler alimallah...»

YEŞİLÇAM'DA BONO OLAYI

Sinemanın ölçüsüz çalışma temposu içinde bir sürü işe yaramaz film yapılmış, prodüktörler filmleri bono karşılığında işletmecilere satarak kendilerini kurtarma yolunu seçmişlerdi. İşletmeciler dünden razıydı bu enayiliğe. Veriyorlardı bonoları prodüktöre, alınteri dökmeden oynatıyorlardı filmleri sinemalarında. Altı ay sonra da, havadan gelen paranın içinden azar azar ödüyorlardı. Oh ne âlâ memleketti!

Bu bono icadını Be-Ya adlı firma belâ etti başımıza. Öylesine yayıldı ki, para yerine bono vermeye başlandı bize de. Ne yapacağımızı şaşırmıştık. Kasaba, bakkala, manava bono mu ödeyecektik? Piyasa bize kıçıyla gülüyordu.

Derken efendim, ortaya bir açıkgöz çıktı: Ermeni tefeci Manukyan. Sağlamlığına göre bonoları kırmaya başladı. % 35-50 arası ne tutturabilirse yapıyordu bu işi.

İki olay dışında, biz artistler birbirimizi pek göremezdik, o kadar yoğundu çalışmalarımız! Ya mezarlıkta, ya da Manukyan'ın köhne odasının kapısında, kuyrukta rastlaşırdık.

Manukyan, Allahın izniyle Yeşilçam'ın tozunu arttırdı. Herkes onun kulu kölesi oldu. Yazıhanede bekleyen şöhretli artist takımı, adam gelince, tekmil veren asker gibi hep birden ayağa kalkar, «oturun» komutu almadan oturmazdı.

Bir gün, alınteri ve bilgisiyle Yeşilçam'a mükemmel bir stüdyo kazandıran kameraman Turgut Ören, mali sıkıntı yüzünden ortak aldığı Manukyan Efendi tarafından yutulmuş, kendini sokakta bulmuştu. Bütün emekler, dökülen terler böylece havaya uçmuştu.

Yıllarca sömürülen Türk sineması içşisinin ahı tutmuş, günün birinde ilginç haber bomba gibi patlamıştı piyasamızda. Manukyan'ın genç ve güzel karısı, yakışıklı bir Ermeni papazına kaçmış, böylece perde

dramatik pozda inmişti. Manukyan, gerçekten papazı bulmuş, süksesi, azameti bir anda sıfıraj olmuştu.

Ee, ne demişler, bir yerden çıkar bu ahlar demiş büyükler. Ama biz de kıçımızın üstüne oturamayacak hale gelince demişler.

Bu sinema krizi yüzünden, «bütün para benim cebime insin» mantığıyla kendi film şirketimi kurdum. Bu sefer, sinema sahibi prodüktörler baktılar ki ben onlara yar olmuyorum, biz de seni yıkalım da gör dediler. Bütün sinema haftalarını kendi filmleri için kapattılar, sezonun en iyi haftalarını kendilerine ayırdılar. Örneğin ben filmlerimi ancak haziranda oynatabiliyor, büyük zararlara uğruyordum. İş kolay kolay yürümüyordu.

Ne var ki ilk filmlerden çok paralar kazandım. Gönül Yazar ve Neriman Köksal'la oynadığım «Cımbız Ali», İzmir bölgesi dışında, bütün Türkiye'de büyük iş yapmıştı. Filmi Sırrı Gültekin'le ortak çevirmiştik. İzmir bölgesi işletmecisi İbrahim'den avans olarak yalnızca 20 bin lira almıştım. Film, hayatını kurtardığı halde, beni dolandırarak hasılattan geri kalan 18 bin lirayı ne yaptıysam ödememişti. Üstelik askerlik arkadaşım olan bu sahtekârı bir gün pervasızca dolaşırken yakaladığım Yeşilçam'da, ceketini zorla çıkararak herkese teşhir ettim. Adamda utanma yok ki... İkinci kez de yıllar sonra şov yapmak için gittiğim İzmir'de, Kübana'da karısıyla dans ederken yakaladım. Kalabalık pistte kendisini göremeyeceğimi sanıyordu uyanık. Hemen mikrofonu alarak bir de kendi hemşerilerine rezil ettim. Böylece artık hıncımı almış oldum.

Borçlu olmak ayıp değildir, borcunu ödememek ayıptır. Hele paran var da ödemiyorsan işte bu şerefsizliktir. Devletin bile borçlu olduğu bir zamanda, başta kendim olmak üzere, irili ufaklı tüm milletin borçlu olduğu bir gerçektir. Ama malın varsa satıp ödeyeceksin, yoksa o başka... Namuslu bir insan bu şartlarda dahi ergeç öder bence!

İkinci filmime hazırlık yaparken, Tanju Gürsu çat kapı geldi bir gün. Severdim keratayı. Bence Türk sinemasında gelmiş geçmiş en güzel erkek tipiydi. Aynca babamın da öğrencisiymiş...

Üzüntülü bir hali vardı. Sordum. Meğer yeni aldığı katın taksit borcunu ödeyemeyecek kadar çaresizmiş, morali de bu yüzden bozukmuş. Şöyle bir baktım, hemşerim olan bu mert gencin elinden tutmak gerekirdi.

«Şimdi bir filme başlıyorum» dedim. «Seni ortak edeceğim.»

Gözlerini aça aça,

«Abi, yanlış anladın» dedi. «Bir liram yok, ben evin taksitini bile ödeyemiyorum. Ne ortaklığı...»

Gülümsedim :

«Daha iyi ya, ortaksın işte! Kendini kurtar...»

Tanju Gürsu, kendisiyle eğleniyorum sandı. Filmi İzmir'de çektik. Türkiye satışından payına düşen 85 bin lirayı verince kendini tutamayıp ağladı. Ayrıca filme aldığımız Tariş reklâmından da net 37.500 lirayı avucuna saydım. Ona bu ağabeyliği yaparken hiçbir karşılık beklememiştim. Üstelik filmin vergisini de ben ödemiştim. Birkaç kez telefonla arayıp hatırlattıysam da payına düşen azıcık parayı ödemedi. Ayrıca üç yıl benimle gezdi tozdu. Kulübümde yedi içti, afiyet olsun ...

Şimdilerde milyonlarla oynayan Tanju, hatırlayıp da, «Abi, nedir senin bu son durumun» demedi. Artistler kahvesinde her gün büyük bir azametle suratını ekşitiyor, bana lütfen selâm veriyor. Sağolsun, iyi olsun da... Biz iftihar ederiz. Bize böyle şeyler koymuyor. Allahtan, iyi gün dostu Yeşilçam'ı biliriz...

Paramı ve süksemi kaybettiğimi görenler, şimdi sevinç çığlıkları atarak tepiniyorlar zevkten. Benim için her 5-6 yılda bir «Öztürk battı, mahvoldu, bir daha ayağa kalkamaz» diye sevinenleri her defasında yanıltmışımdır. Ve ben, her öldü dediklerinde yeniden doğarım.

Peki, diyeceksiniz ki, bu piyasada senin ölmeni isteyen neden bu kadar çok adam var? Doğru. Cevap vereyim. Kimin teyzesinin randevucu olduğunu, kimin kime domaldığını, kimin kime kaç paraya satıldığını, kimin önceleri kadın sattığını bilirseniz, telefonla baskı yaparak gazino ve filmlerde iş bulduğunuz kişiler size karşılık veremez, her gördüğü yerde ezilirse, sorarım size, sevilir misiniz? Foyası bilinen kişinin ilk düşündüğü şey, foyasını bilenden uzak durmak, onu çaktırmadan kötülemektir. Saf dışı kalman için her türlü melanete başvurmaktır. Tesadüfen tökezlediysen, «Vur abalıya, vur ki ayağa kalkamasın hergele» diye üstünde tepinip dururlar ölmen için. Her türlü iftira ve kara çalma mekanizmasını harekete geçirirler.

Oysa ben, kendi hesabıma çektiğim bütün komedi filmlerinde o devrin en büyük komedyenlerini kadroma almışımdır. Ve onlarla oynamaktan zevk duymuşumdur. İçimden, acaba içlerinden biri çıkıp beni harcar mı diye düşünmemişimdir. Filmin bütünüyle iyi olmasını her zaman yeğlemişimdir. Başka bir art düşünceye bu kafa yer vermedi.

Münir Özkul, Türk temaşa sanatında, bütün zamanların en büyük üç tiyatro-sinema komedyeninden biridir. Milletçe hepimiz bunu bilir ve kabul ederiz. Bir ara büyük bunalıma girmişti. Basına açıklama yaparak, «Bundan böyle sanatı bırakıyorum, limon satacağım, limonculuk yapacağım» demişti. Bu haber beni öylesine etkilemiş, üzmüştü ki, bir gece yarısı yanıma rejijör Sırrı Gültekin'i alarak, oturduğunu duyduğum Kurtuluş'a gittim. Adresini bilmediğimden, kapıları çala çala bütün milleti ayağa kaldırarak evini bulduk. Perişan durumdaydı. Karısı Suna ile köhne bir evin zemin katında yaşıyordu. O saatte onu aramama anlam verememiş, hatta korkarak, titrek bir sesle «ne istediğimi» sormuştu. Ben de «Seni» dedim. Hemen ardından, yanlış yaptığını, asla sanatı bırakamayacağını, buna hakkı olmadığını söyleyip yeni filmimde birlikte oynamayı kabul etmesini rica edince, koca adam kapı eşiğine oturdu. «Haşa fesuphanallah, sen benim peygamberim misin be adam! İn misin, cin misin?» diyerek çocuklar gibi ağladı. Avans olarak 3.000 lira ödeyip ertesi güne randevu verdim.

Sarhoş ve alkolik olduğu için kimse ona iş vermiyordu. Sırrı Gültekin de baştan çok karşı koydu. «Kusura bakma Öztürk, Münir'i senden çok severim, üstelik de çocukluk arkadaşım. Ama ona yardımı para olarak

yap, filmde oynatma. İçer ve film yarım kalmış olur! Karışmam!» dedi. Hayır, içmesine engel olacağım, filmde de oynatacağım, diye tutturdum. Koca Münir Özkul, kaderine terk edilemezdi. O, benim ustamdı. İyi kötü ona elimi uzatmalıydım.

Sabahleyin, traş olmuş, suratı aydınlık, yeniden çalışma hayatına başlamanın verdiği üstün moralle geldi. Gözleri dolu dolu, dokunsan ağlayacak. Eskiye dönmemeye kararlı bir ifade gördüm onda. Kendisine rolü anlattım. Ne istediğini sordum. Daha önceleri 4.000 aldığını söyledi. Lâfı fazla uzatmadan, «Abi, senin hakkın 7.500 liradır» deyip dışarı çıktım. Yeniden üzülmesini istemiyordum.

Kurban keserek filme başladık. İlk altı güne fıstık gibi geldik. İşten sonra arkasına adamlar takarak onu bir saçmalık yapmasın diye iyice baskıya alıyordum. Bir öğle vakti Fatih hamamında çalıştığımız gün, olanlar oldu.

Yemek paydosu sırasında, sıcaktan pek bunaldığını söyledi ve kapıya çıkıp 10 dakika hava almak için izin istedi Yarım saat sonra set hazırlanmıştı. Gidin haber verin dedim. Kapıda yoktu. Bütün set ekibi onu aramaya çıktı.

Öğleden sonra, 16.30 sularında, zilzurna sarhoş geldi. İçeri girer girmez, ne anamızı bıraktı, ne avradımızı. Kendinde değildi, ne söylediğini bilemez haldeydi. Paydos ettik. Onun işine de son verdik.

Sonrasını bir türlü rayına oturtamamıştık. Ne başı ne kıçı belliydi filmin. Bazı sahneleri çıkardık, bazı sahneleri dublör kullanıp yeniden çektik. Ama film filmlikten çıkmıştı bir kez. İşletmelere bu kötü filmi yok pahasına sattığım gibi, daha önce avans aldığım işletmelerden gerisini toplayamadım. Türlü bahanelerle paranın üstüne yattılar. Sonuç zarar ve gölge düşen ticari itibar...

PLAKÇILIK, KULÜPÇÜLÜK VE İFLAS

«Abidik Gubidik Twist» plağım yüz binin üstünde satmıştı. Bunun üzerine bütün sinema oyuncularına plâk yapmayı düşündüm. Neden olmasın ki? Hepimiz filmlerde söylüyorduk iyi kötü. Plâkta söylense n'olurdu? Halk merak duyacaktı bittabi. Deneme de bedava diyordum içimden.

Kuşkusuz, «Abidik Gubidik Twist» benim plâğımdı, ama şarkı bilmediğimden, arka yüz boş kalmasın diye bir genç kıza okutmuştum. Bundan dolayı çok mektup alıyorduk.

İlkin o genç kızdan başladım plâk yapmaya. Adı Ajda Pekkan olan kızdan. Ve akıl almaz bir şey oldu. Plâk için gazeteye ilân vermiştik. Plâkları daha depoya taşımadan plâkçıların saldırısına uğradık. Altı plâkçı, iki bin plâğı kavga gürültü aralarında paylaştılar. Geri kalanlara iki gün içinde öbür malları teslim ettik. Aklıma hemen, filmcilerde olduğu gibi plâkçılarda da bölgeler kurma, toptan satma fikri geldi.

Sadri Alışık ve ben, Türkiye'de komedi dalında en büyüktük. Kendisiyle bir anlaşma yaptık. Ardından, o sıra yeni, fakat büyük bir şöhret olan Hülya Koçyiğit, Fatma Girik, Vahi Öz, Neriman Köksal, Suzan Avcı ve ötekilerle...

Bununla da kalmayan «Serengil Plâk», bir değişiklik daha getirmişti. O zamana kadar ortası delik plâk zarfları kullanılırken, Türkiye'de ilk kez kuşe kartona renkli basma cesaretini göstermişti. Bu yüzden öbür plâkçılar da buna ayak uydurmak zorunda kalacaklar, uğradıkları yeni külfetle, «İşgüzar herif», «sırası mıydı şimdi böyle renkli kaplar yapmanın» diye bana ateş püsküreceklerdi.

Plâkçılıktan büyük paralar aktığı günlerden birinde Ayhan Işık,

«Yahu Öztürk» dedi. «Artist takımı olarak şöyle oturacağımız bir lokal yok. Sokaklarda dolaşamıyoruz, lokantalara gidemiyoruz.»

«Kral, sen istersen böyle bir yer yapabilirim» diye cevap verdim.

«Hadi bakalım, görelim...»

Sırf ona verdiğim sözü yerine getirebilmek için, o zamanlar çok tenha bir yer olan Emlâk Caddesi'nde, 250 bin lira harcayarak «Kulüp Abidik Gubidik»i açtım. Burası yalnızca 42 kişi alabiliyordu. İstanbul'un sanat dünyası ve sosyetesi buradaydı. Geceleri yer bulabilmek yüzünden tartışmalar çıkardı.

Derken, kulübün yazlık kısmına, Moda plâjının üstündeki küçük Moda gazinosuyla ortak girdim. Büyük paralar harcayarak burayı baştan aşağı değiştirdim. İstanbul, yepyeni bir yer kazanmıştı.

O devrin en büyük artistleri bende çalışırdı. Gönül Yazar'a 400 lira verirdim. En büyük parayı da 500 lirayla Tülay German alırdı. Sunuculuğu ise, en büyük sayılan diskcokey Erdem Buri yapardı.

Bu gazino ortalama gecede 1.000 kişi alırdı. Giriş 5 liraydı. Bazen gecelik kazancımız 25.000 - 40.000 lira arasında değişiyordu. Küçük bir çuval içinde evime getirilen paraların sayım ve ayrım işlemi bazen 2-3 saat sürerdi. Bütün paralar sıraya konduktan sonra kâğıt 2,5 liralıkları almaz, getirenlere verirdim.

Buna karşılık, film şirketim sürekli zarar ediyordu. Avrupa gezilerim ve kumar da üstüne eklenince, önüne geçilmez bir gereksiz masrafla karşı karşıya kalmıştım.

Öte yandan, filmlerimde kullandığım sözlerin ahlâk bozucu bulunmasıyla ilgili basın kampanyası son haddine varmıştı. Sabri Esat Siyavuşgil'in «Bu adamı durduracak bir merci yok mu?» diye yazması geniş taraftar kitlesi toplarken, aynı gazetenin ilk sayfasında

Yunanlılarla ilgili bir soruya İsmet Paşa'nın «Yeşşee» diye cevap vermesi, herkesi şaşırtan çelişkili bir durum yaratıyordu.

Türkiye'de hâlâ günün konusu bendim. «Yeşşee, diyen 23 öğrenci hocalarınca sınıftan kovuldu», «Öztürk Serengil'im diyerek kızlara imza veren bir manyak, polisçe şikâyet üzerine yakalandı,» «Öztürk Serengil, bir gün önce evlendiği karısını boşuyor,» «Bey Yeşşe, bin liranın içine tütün koyup sigara yaparak içti», «Serengil'i Adana'da üç bin kişi karşıladı», «Öztürk evinde 5 kadınla yaşıyor», «Orhan Günşiray'la Öztürk Serengil, Kulüp 12'yi basarak dağıttılar.»

Sabahleyin hangi gazeteyi açsam, benimle ilgili haberler artık kabak tadı vermeye başlamış, derin bir düş kırıklığı içine sokmuştu beni. Hatta aynada suratımı görür görmez midem bulanıyordu. Kendimden iğrenmeye başlamıştım.

Her yerde Öztürk, Öztürk, Öztürk, yeşşe .. Aaa, sıçarım şöhretine de, parasına da! Sağlığım elden gidiyordu, kendimi kaybediyordum. Evet, halk kitlesi beni seviyordu, ama o kadar üstüme geliyordu ki canımdan bezmiştim. Kapıya iniyorum, yeşşe! Sokakta yeşşe! Geceleri kulüpte, lokantada, film çevirirken sette yeşşe! Yeşşe!..

Bir gün Kasımpaşa'da film çekiyorduk. Çarşı içinde halk toplanmış, bizi çalıştırıyor, habire bana tezahürat yapıyordu. Ekip ne yapsa susturamıyordu. Birden delirdim. Kedi gibi yüksek bir yere tırmanıp avazım çıktığı kadar küfrettim kalabalığa. Ne yapsalar beğenirsiniz? Binlerce insan, kusa kusa güldüler ve yine hep bir ağızdan «yeşşe» dediler.

Düşünün bir kez, halkın bana sevgisinin derecesine bakın. Küfür bile etsem espri kabul ediyor ve beni affediyor!

Bütün bu bunalımları yaşarken, bir gün sabah erkenden arabamla tek başına gezintiye çıktım Boğaz'da. Çaycıya 250 lira vererek kimseye benim geldiğimi belli etmemesini rica ettim, hatta yalvardım. Tek başıma kalmak, tek başıma bir dağda, kimsenin bilmediği bir yerde yaşamak, insanlardan kurtulmak istiyordum. Aslında kendimden kurtulmak istiyordum. En kısa zamanda Öztürk'ü yıkacaktım.

Dinime bağlıyımdır. Ana tarafım çok dindar bir ailedir. Yalnız bayramlarda camiye gitmişimdir belki, ama imanım güçlüdür. Hayatımda ilk kez ellerimi açarak, ciğerim yana yana, kalpten dua ettim o sabah: «Allahım, şöhretimi al, beni fakir yap: Beni kimsenin tanımayacağı hale getir! »

Tesadüfe bakın ki o hafta içinde, maliye müfettişlerinden Hayri Öncel bey, benim gibi kazancının 14 yıl vergisini vermemiş, har vurup harman savurmuş, devlete şu kadar faydası dokunmamış artist takımına iyi bir ders verdi. «Arkadaş, bu parayı nasıl kazandın? Buyur görüşelim» çağrısına kulak asmamış ben ve benim gibilere «re'sen takdir» yoluyla haciz kondu. Bütün mallarımız, bu arada benim 26 dairem satışa çıkarıldı.

Sevinçten dört köşeydim. Yaşasın! Mallarıma el konulmuştu! Ulu Tanrım, sonunda dualarımı kabul etmişti. Herkes benden, ben de herkesten kurtulmuştuk. Şimdi yapacağım ilk şey, Hilton'da bir basın toplantısıyla durumu açıklamak, sinema aktörlüğünü bıraktığımı yüzlerine haykırmak... Sonra uzun süre kalmak üzere Avrupa'ya gitmek...

İşe Bab Kafeterya'dan başladım. Öğlenleri bütün sinema ve sanat dünyasının yemek yediği, dedikodu yaptığı, bir araya geldiği yerdi burası. Büyük bir şamatayla, bağıra bağıra, bundan böyle hiçbir seneti ödemeyeceğimi, zaten bütün mallarımın satışa çıktığını, büyük bir zevk duyarak, herkesin şaşkın bakışları arasında, zafer ilân eder gibi anlattım. Ben ayaktaydım. Artisti, prodüktörü bir yandan yemek yiyor, bir yandan da sözlerime anlam veremeyen insanların mimikleriyle, donuk donuk dinliyorlardı. Sanki masalara şov yapar gibiydim.

Kafetaryanın sahibi Aslan Barutçuoğlu, bir ara koluma girerek beni odasına soktu:

«Öztürk, oğlum, sen keçileri mi kaçırdın? Kendine gel! Düşmanlarını kendine güldürüyorsun!»

«Gülsünler abi, hiç mühim diil...»

Aslan Barutçuoğlu, tok ve kararlı sesiyle,

«Sen bunalım geçiriyorsun» dedi. «Kendine gel! Buralara nasıl geldiğini unutma, neler çektin! Şimdi Yeşilçam'ın acımasız dişlilerine kendini paramparça ettireceksin... Herkes bu anı bekliyor. Ne demek bu? Kendine ait söylenmemesi gereken şeyleri söylüyorsun... Sana tavsiyem, hemen bir yerlere git ve dinlen!»

Aslan abi, gayet kültürlü, hayatı tanımış, eski bir yargıç çocuğuydu. Çok müteşebbis, ileri görüşlü, düşündüğünü söyleyen, sanatsever bir kişiydi. Onu her zaman dinler, çok severdim. Belki kendi açısından doğruydu. Ama beni kim kurtaracaktı, bunu anlayamıyordu. Benim mücadelem kendimleydi. Belki de dediği gibi keçileri kaçırıyordum, buralardan gitmeliydim.

Basın toplantısında, sinemayı bıraktığımı ilân ettim. Herkes ayağa fırlamıştı. Çok acı konuştum. Kendinize “yapmadan yaptı, etmeden etti, içmeden içti, söylemeden söyledi” diye her gün yazılarınıza malzeme edeceğiniz başka birini bulun, diyerek yıldırım hızıyla salonu terkettim.

Ertesi gün bütün gazeteler iflas ettiğimi yazıyorlardı. Biri de, İsveç'teki kardeşimin yanında köfteci dükkanı açmaya gideceğime dair manşet attı.

VER ELİNİ ALMANYA

Gene Bab Kafeterya'da yemek yediğim bir gün, adamlarım geldi. Alacaklıların kamyon getirdiklerini, plak ve film şirketlerimdeki demirbaşları yüklemeye başladıklarını, az bir para karşılığı bunu önleyebileceğimi söylediler. Rezalete engel olmam için yalvarıyorlardı. Baktım, onlardan kurtuluş yok. «Peki, 10 dakika sonra ordayım» dedim. Sevinç içinde kendimi dışarıya attım. Arabama atladığım gibi ver elini Edirne...

Bütün İstanbul beni ararken, hatta intihar etti avazeleri ortalığı birbirine katarken, ben Münih'teki Marmara Lokantası'nda keyiften ölecek gibiydim.

Geceleyin pansiyonuma dönerken, yollarda naralar atıyor, özgürlüğün tadını kana kana çıkarıyordum aklımca. Erol çok iyi bir çocuktu. Bana hak etmediğim bir misafirperverlik örneği veriyordu. Ne para alıyor, ne de beni yalnız bırakıyordu.

İki gün sonra Münih'te geldiğim duyulmuş, bütün vatandaşlarım beni arar olmuşlardı. Önce, haklı olarak, sevdikleri bir artiste en büyük yakınlığı gösteriyor, pansiyonumun salonunda gün boyunca beni bekliyorlardı. Almanya'daki vatandaşlarımızın insanlık anlayışını ömrümce unutamam.

Hiçbir karşılık beklemeden, yiyecekten giyeceğe öyle hediyeler getiriyorlardı ki, şu anda, bu satırları yazarken gözlerimde biriken yaşlar, onlara olan minnet borcumu ifadeden aciz kılıyor beni. Her gece bir vatandaşımızın evinde yemeğe davet ediliyordum. Bu davetler zamanla fevkalâde sakıncalar yaratmaya başladı. «O kim oluyor da onlara gidiyorsun, yarın gece bizde olacaksın» gibi emrivakiler çoğalıp beni boğunca gündüzleri Türkiye Konsolosluğu'nda gizlenir oldum. Bu kez de konsolosluk mensupları, ellerine bir filmimi geçirip acele Türk Haftası ve Öztürk Serengil'i Almanlara tanıtma programları düzenleyince duruma bir hafta daha göğüs germeye karar verdim.

Ben Türkiye'den niye kaçmıştım ki? Yağmurdan kaçarken doluya tutulmuştum. Çünkü burası gurbetti, herkes ilgi bekliyor ve o oranda da ilgi gösteriyordu. Kimseyi kıramıyor, bu yüzden de sonunda eziyet çeken ben oluyordu.

Bir öğle vakti, vatandaşlarımızdan biri bana kocaman bardakta bira ısmarladı. Hiç alkol kullanmadığım halde, nedense beni herkes alkolik sanıyordu burda da. Birayı ayıp olmasın diye dipledim. Allahtan Erol benim masaya kimseyi yanaştırmıyor, rahat kalmam için her türlü önlemi alıyordu. Fakat Alman garson kız, dakkada bir, içinde çeşitli içkiler olan bardakları masaya diziyor, sonra da ısmarlayan kişiyi eliyle işaret ediyordu. Ben başımla teşekkür ediyor, işi geçiştirmeye çalışıyordum.

Saat 14 sularıydı. Kalkmam ve bir yere gitmem gerekiyordu. Erol'la anlaşmıştık. Önce kalkıp tuvalete gidecektim, sonra da hızla dışarı çıkıp arkadaşlarla arabaya binecektim. Birden kızılca kıyamet koptu.

İçki ısmarlayan işçi kardeşlerimizden biri, iyice sarhoş, elinde bardakla ardımdan yetişti. Ismarladığı birayı bir solukta içmemi kaba bir dille emrediyor, aksi takdirde, sağ elini arka cebine götürerek, kan çıkacağını söyleyip tehdit ediyordu. Ismarlanan içkilerin kokusuyla zaten sarhoş olmuştum. Uygun bir dille, hiç içki kullanmadığımı, hatır için bir araba dolusu içtiğimi söyleyip beni bağışlamasını rica ettim. Arkadaş bir türlü anlamıyor, sanki aydan gelen bir robot gibi, habire «İç ulan» diye aynı cümleyi tekrarlıyordu.

Yanımdakileri zaten zor engelliyordum. Eh, yapılacak fazla bir şey kalmayınca, kendisine gerekeni yaptılar. Bu olay beni derecesiz üzdü. Hemen Amanya'yı terketmeye karar verdim. Doğru Stockholm'e gidecektim.

Münih'te başka oturacağım yer İstanbul Lokantası'ydı. Arkadaşlarla oraya yöneldik. Henüz oturmuştuk ki, gelen Türk garson, «Ağabey, sabahtan beri seni Brüksel'den arıyorlar» dedi. «Not bırakın diyoruz, biz tekrar ararız diyorlar. Kim olduklarını anlayamadık bir türlü.»

Asap bozukluğunu daha üzerimden atamamıştım. Ismarladığımız dönerleri garson önümüze korken telefona çağırdılar. Brüksel Büyükelçiliği'nden Şakir Yardımedici adlı bir yetkiliydi. Acele uçağa atlayıp gelmemi, çünkü televizyonda bana bir program ayarlandığını söylüyordu. Şaşkınlıktan yalnızca «Geliyorum» diyebildim. Bir telefon numarası vererek, «Uçağa binerken bizi hemen arayın» dedi.

Ben masadakilere «Yürüyün gidiyoruz» deyip dışarıya fırladım. Onlara durumu son hızla havaalanına giderken yolda anlattım. Sevinçten kabıma sığamıyordum. Aslında televizyona pek değil de, Münih'ten kurtulduğuma seviniyordum. Arkadaşlarım biletimi alırken, ben de Brüksel'e uçak saatini bildirdim. Her şey 50 dakikada olmuştu. Ve o gün, Münih son 30 yılın en sıcak gününü yaşıyordu.

Uçakta neşeden kendi kendime şarkılar söylüyordum. Hostes kız gülümseyerek bana bir isteğim olup olmadığımı sordu. Uçaktaki gürültüden, söylediğim şarkıyı duymamış, kendisine bir şey söylediğimi sanmıştı. Bu kez sesimi yükselterek şarkıyı daha belirli söyledim. Kahkahalarla güldü ve hostes arkadaşlarına da gidip anlattı.

Hemen çantamı açtım, dostlara dağıtmak üzere her zaman yanımda bulundurduğum iki ayrı plâğımı imzalayıp kendisine verdim. Güzel hostes, bir plâğın kabına, bir bana baktı. Hayret dolu bir ifadeyle sordu:

«Vous etes artiste?»

Bildiğim tek Fransızca sözcüğü salladım :

«Oui... »

Yvette adını taşıyan bu fıstık, sonra bana adresini verecek, iki ay kaldığım Brüksel'de her perşembe ve pazar beni gezdirecek, bu yüzden de az daha başımı yakacaktı.

Neyse, uçak havaalanına indiği an acayip bir sürprizle karşılaştım.

Yağmur ve soğuk beni şaşırtmıştı. Sanki kutuptu burası. Elimde Bond çantayla gümrükten çıkar çıkmaz, orta boylu ve saçları çok kısa kesilmiş, benden birkaç yaş büyük görünen, fevkalade kibar bir bey önümü kesti:

«Öztürk bey... Ben Şakir Yardımedici. Hoşgeldiniz efendim.»

Yanındaki tonton, yaşlı karı-kocayı da tanıştırdı.

Şakir beye dönüp,

«Beyefendi» dedim. «Burası hep böyle soğuk mudur? Şu anda elimdeki çantadan başka hiçbir şeyim yok. Dondum doğrusu. Münih'te bunaltıcı bir sıcak, burası ise kutup! Mümkünse ceket, trençkot gibi bir şeyler almam gerek.»

Arabayı yaşlı Fransız bey kullanıyordu. Şakir bey. «Beyefendi bizi Brüksel'de indirir, alışverişleri yaparız. Hiç merak etmeyin» dedi.

Yarım saat sonra, alışveriş yaptığımız büyük mağazanın kafetaryasında oturmuş kahvelerimizi yudumlarken, Şakir bey programı anlattı:

«Şimdi sayın Büyükelçi Fuat Bayramoğlu bizi bekliyor, onunla tanışacaksınız. Sonra Türk Turizm Bürosu'na gideceğiz, sayın müdür ve öteki yetkililerle tanışacaksınız. Oradan da Kont Löpontüflere gideceğiz, (bu zarif beyefendinin adını unuttum, şimdilik ona bu adı verelim), burada bulunduğunuz sürece Mösyö lö Kontlarda kalacaksınız. Yarın gelip sizi oradan alacağım.»

Hemen sözünü kestim :

«Yani bayağı kont mu bu adam, hani filmlerdeki kontlar gibi mi?»

Şakir bey, inci gibi beyaz dişlerini göstererek uzun uzun güldü:

«Evet, filmlerdeki gibi kont...»

Ben de gülmeye başladım.

«Öztürk bey, size bu kişiler hakkında biraz bilgi vereyim. Durum oldukça ilginçtir. Bu karı koca adeta size âşıklar. Görülecek şey. Biz sizi Münih'te fellik fellik ararken, onlar da kendilerinde misafir kalmanız için sayın Bayramoğlu'yu baskı altına aldılar. O da, geldiğiniz takdirde, onlarda kalmanızı sağlayacağına söz verdi.»

«Hoppala... Belçika'da bir kont ailesi bana hayran? Lütfen başka bir masal uydurun Şakir bey, kim ipler beni buralarda... »

«Buradan değil Öztürk bey, Ankara'dan ...»

«Allah Allah!»

«Evet, Ankara'dan... Kont Löpontüf'ün ikiz kızları var. Biri Ankara'da, Türk vatandaşıyla evli. Öteki burada hemşirelik yapıyor. Karı-koca, yazları Ankara'ya kızlarını ziyarete gidiyorlar. Evin bitişiği açıkhava sinemasıymış. Üç yıldır balkonlarından çaresiz sizi seyrediyorlarmış... Geçen hafta kızlarının bir problemi için gittikleri sayın büyükelçimizden geleceğinizi öğrenince onlarda kalmanız için çok ısrar etmişler. İşte masal bu kadar...»

Tekrar gülmeye başladı. Çok sakin tabiatlı, gerçek bir beyefendiydi Şakir Yardımedici. Ayrıca pek milliyetçi ve dindar bir kimseydi.

Büyükelçilikte çok sıcak karşılandım. Hele Büyükelçi sayın Fuat Bayramoğlu, hayatımca unutamayacağım derecede beni etkiledi. Asıl kont oydu. Hanımı ise, hâza leydi gibiydi. Bana çay ve kek sundular. O yıllarda hariciyemiz çok daha kişilikli ve etkiliydi. Sebebi ortada... Hariciyeyi temsil edenler, her bakımdan mümtaz kişilerdi. Nitekim

yıllar sonra sayın Bayramoğlu, Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürlüğü yaparak, söylediklerimi kanıtlamış bir şahsiyettir. Tam dört dörtlük insan işte oydu...

Memleketinin bir artisti Almanya'ya gelince onu hemen Avrupa'da tanıtmak, bu vesileyle Türkiye'nin propagandasını yapmak istiyor, böylece en ufak fırsatları bile değerlendiriyordu. Sonradan öğrendiğime göre, sayın Bayramoğlu Türk işçilerinin ev ev ziyaretine giderek onların arasında sarsılmaz bir sevgi ağı örmüştü. Bütün Türkler onu «Babamız» diye niteliyordu. İşte, haberim yokken Belçika TV'sinde bana program ayarlatmış, hiçbir Türk artistine nasip olmayan «İlk» sıfatını taşımama vesile olmuştu. Onun sayesinde, 1965'te, yurt dışında ilk kez TV'de tanıtılan artist oluyordum.

Üstelik Avrupa'da bugün bile büyük adı olan Selim Sason (annesi İstanbul musevilerinden) yapacaktı benimle röportajı. Bir filmimden de 10 dakikalık bir bölüm seyrettirilecekti. Hem de birinci kanaldan tüm Belçika halkına.. Yazık ki bana diş bileyen Türk basını bu haberi vermeyecek, Türkiye'den kimsenin haberi olmayacaktı. O devirde büyük bir sansasyon sayılan olay böylece örtbas edilecekti.

İki ay sonra, tatlı ve güzel anıları Brüksel'de bırakarak, Stockholm'e uçtum. Niyetim, kardeşim Yalçın'ın yanında kışı geçirmek, dinlenmiş olarak Türkiye'ye dönmekti.

Münih'te bıraktığım araba ve valizleri arkadaşlar, isteğim üzere Türkiye'ye götürerek evdekilere teslim etmişler. Bu habere çok sevindim. Artık Almanya'da böylece bir problemim kalmamış oluyordu. Derhal Yalçın'a telefon ederek geleceğim tarihi bildirdim.

Stockholm Havaalanında 40 kadar Türk işçisiyle Yalçın ve basın ateşemiz Safter Yılmaz, ellerinde çiçeklerle beni karşıladılar. Bu karşılanış moralimi çok yüceltti. Safter Yılmaz, büyük çaba harcayarak, İsveç'in en büyük gazetesiyle röportajımı sağladı. Bu röportajda, «267 film çeken Türk aktör, dünya çapında rejisör İngmar Bergman için, bu adamı hiç duymadım dedi» diye manşet attılar. Ertesi gün bu röportaja cevap veren İngmar Bergman, aylarca konuşulup gülünecek bir espri yaparak beni mat etti: «Bu Türk aktör, 267 adet film mi, yoksa fotoğraf mı çektirmiş, ben de bunu

anlayamadım.»

Safter Yılmaz, bununla da kalmadı, İngmar Bergman'dan benimle film çevirmesi için ileri bir tarihe randevu da aldı. Ne var ki ben, 2,5 ay sonraki bu randevuya Türkiye'deki işlerim yüzünden gidemedim. Bunun üzerine telefonu açıp kötü hakaret etmişti. Kendisi haklıydı, belki de koca bir şansı tepiyordum. Bilinmez ki!

Sırası gelmişken, hayatımın en büyük kararını vererek kendimi kurtardığım telefon konuşmasını aktarmadan geçemeyeceğim. Konuşma, annemle yapılmıştır. Hal hatır sormak için açtığım telefona o çıkmıştı. İkimiz de sevindik. Hoşbeşten sonra annem sordu :

«Oğlum, burada bütün basın, iflas ettiğini, bir kısmı da Yalçın aracılığıya köfteci dükkânı açacağını yazıyor. Doğru mu?»

Ben kemküm edip cevap vermeye çalışırken, o şöyle sürdürdü sözlerini:

«Bana şunu söyle, sen paranı kaybettin de mi iflas ettin, yoksa kafaca mı iflas ettin?»

Bu cümle, Dom kilisesinin o dev çanı gibi kafamda çaldı birden. Ben ne yapıyordum? Ne demek istiyordum, 15 yıllık sinema hayatımı ve bir sürü iyi kötü çalışmamı bir hiç yüzünden silmeye kalkışmakla? Telefonu kapadıktan sonra, bilinmeyen bir süre boyunca düşündüm, düşündüm. Elbette ki bu yaptığım beyinsizlikti.

Hemen İstanbul'a dönmeye karar verdim. Yeniden mücadeleye başlayacak, düşmanlarımı kendime güldürmeyerek her şeyi silbaştan edecektim. Güzel, ama ne yapacaktım? Sinema desen, artık dönüş yoktu. Tükürdüğümü yalayamazdım. Mutlaka yapacak başka bir şey bulmalıydım. Tamam, bulmuştum. Olayı çözmüştüm. Kendimi yeni işime verecektim. Kafamdan hemen geçirdim. Celâl Şahin gibi tornistan şarkılar, Orhan Boran gibi de espriler üreterek ikisi karışımı bir şey en iyisi olacaktı.

Yalçın'ın çalıştığı yere pusula yolladım. Ben o sırada havaalanına varmıştım bile. Oradan karısı Finli Gretel'e telefon ederek «pardon» dedim. O, hiç anlamıyordu sözlerimi, ama ısrarla konuşmak istediği Türkçeyle hâlâ «Yalçin iş var, Yalçin iş var» diyordu. Ben dayanamayıp telefonu kapadım. Yapacak bir şey yoktu.

İnsan bir şeye karar verdi mi her şey biter bence. Üstümden 10 ton yük kalkmıştı sanki, kuş gibiydim. Anneme ve herkese kafaca iflas etmediğimi göstermeliydim. Yeniden mücadeleye girişmeliydim. Yaşasın mücadele aşkım! Yaşasın yeni mesleğim!

Omzuma hafifçe dokunan sarışın İsveçli hostes bana kemerleri bağlamamı hatırlatırken, üç saate yakın zamanın nasıl geçtiğini bilememiştim. İşte Türkiye'ye gelmiştim gene.

Şimdi kaçan değil, memleketine «iltica» eden biriydim. Sıcaklık beklediğim, beni ben yapan, bana değer vermiş insanların, yanık türkülerin beldesine dönmüştüm tekrar. Hakkım olmayan parayı veren bu fakir millete çok haksızlık yapmış, yeri gelince de işi terbiyesizliğe kadar vardırmıştım. Bakalım sevgili seyircim beni affedecek miydi? Eskisi gibi bağrına basacak mıydı?

Kendi kendime sorduğum bu sorulara pek cevap bulamıyordum. Türk halkının her sanatçıya reva görmediği şöhreti, ben hazmedememiştim. Daha doğrusu bu ağırlığı taşıyamamıştım. Ama şimdi yeniden, işe eliften başlayarak, yavaş yavaş, emin adımlarla ilerleyecektim. Şu anda her şeyini kaybetmiş, züğürt bir milyonerdim.

İLK ŞOV KULÜP SİNEMASI'NDA

Eskiden beri sayıp sevdiğim, Şehzadebaşı Kulüp Sineması sahibi rahmetli Lâtif Tatari'ye gittim. Beni coşku ile karşıladı. Olanlara çok üzüldüğünü, azmimle her şeyi yeneceğimi söyleyerek maneviyatımı yükseltti. Yavaşça bana eğilerek sordu :

«Sinemayı da bıraktığına göre, kafanda ne plân var bundan sonrası için Öztürkçüğüm?»

Hiç beklemeden cevap verdim :

«Burada çalışacağım, senin sinemanda şov yapacağım ...»

Lâtif bey boynuma sarılarak yanaklarımdan öptü. «Bravo Öztürk, bravo Öztürk» dedi.

Lâtif bey, bu hararetli kutlamanın ardından gelen kahveyi sesli bir biçimde höpürdeterek yudumladı ve arkasına dayanıp ciddileşti. Gözlerini gözlerime dikerek gülmeye çalıştı.

«Öztürkçüğüm» dedi titrek bir sesle : «Nasıl geçineceksin burda?»

Ben, kaderine razı olmuş, önüne konulacak her faturanın ceremesini sineye çekecek kadar kararlı ve cesur bir tavırla,

«Önemi yok» dedim. «Kendimi öncelikle burada denemek istiyorum. Hatırlıyor musun, geçen yıl bir filmimin galasında Şehzadebaşı seyircisi beni ne kadar alkışlamış, samimi olarak bağrına basmıştı! Buranın halkı affedici ve maneviyat yükselticidir, inanıyorum buna. Hem de yürekten inanıyorum.»

Latif bey çok hüzünlenmişti. Değil istediğim parayı, bana ilâç olacak kadarını bile veremeyecek halde oluşundandı bu. Çünkü biletler 75 kuruş, 125 kuruştu. Salon ise 450 kişilikti. Kaç para toplayacaktı da bana ne kadar ödeyecekti? Bir zamanlar ayda 150 bin lira kazanan adama, kuruşları mı tekif edecekti? Onu kahreden buydu! Ayağa kalkarken elini omzuma koydu ve fevkalade samimi, şöyle dedi: «Sana ben hangi parayı teklif edicem, utanırım, hicap duyarım. Sen bir koca Öztürk'sün... Ah oğlum Öztürk ah... yani kendini bitirmek için her şeyi yaptın. Koca bir kitleyi ve biz yakınlarını meyus ettin. Mümkün olsa seni günde beş posta döverim. Niye bu işleri bu duruma getirdin?»

«Lâtif abi, Allahını seversen boşver! Her şey iyi olacak. Bana bir ceza gerekiyordu. Eskiyi boşver...»

O sırada hanımı, oğulları, gelinleri, kızları odaya dolmuşlar, benim bu işi çok iyi yapacağımı, buradaki denemelerin her şeyi göstereceğini, ailecek arkamda olmaları gerektiğini bağıra bağıra söylüyorlar, babalarını ikna etmeye çalışıyorlardı. O geniş müdüriyet odasında herkes ayaktaydı ve ufak tefek bir adam olan Lâtif beyin tepesindeydiler.

İşte ben Kulüp Sineması'nı, daha doğrusu bu aileyi bunun için başlangıç noktası seçmiştim. Bu aileyi seviyordum, çünkü onlar da beni seviyordu.

Nitekim çalışmalara başladıktan sonra, bütün aile programdan sonra şovumu eleştirir, beni yönlendirirlerdi. Hangi sözüm daha etkili olmuş, hangi şarkımın hangi cümlesi şöyle olursa daha iyi olacak, kendi aralarında tartışır ve doğruyu bulurlardı. Tatari ailesi işini gücünü bırakmış, beni diriltmeye çalışıyordu.

Haftalığım 90 liraydı. Bu parayı asla küçümsemedim. Çünkü güçleri bu kadardı. İlk günler, halkın da yardımıyla ayıplar örtülürken, sonraki haftalarda bende belirgin bir düzelme, müşteride sayıca bir artma olunca,

«Öztürk» dedi Lâtif abi. «Biletlere 50 kuruş zam yaptık. Durumun çok iyi, aman bozma. Haftalığını 1500 lira yaptım. Hadi koçum benim!

Afferin...»

Fakat o sırada sinemaya gelen imzasız bir mektup birden moralimi sıfıra indirdi. Mektupta şu satırlar vardı: «N'aber, adamı işte böyle 50 liraya talim ettirirler». Belli ki bizim sinema çevresinden geliyordu. Tatari ailesi bu mektuba öyle tepki gösterdi, sahibi her kimse, ceddine öyle rahmet okudu ki ben bile şaşırdım kaldım. Lâtif abi sinemadaki herkese emirler yağdırdı. Kendi sansüründen geçmeden hiçbir mektup bana iletilmeyecekti. Onlara tapıyordum. Sonraki yıllarda da, hangi konuda olursa olsun «Öztürk» dediler mi koştum gittim, onlara olan borcumu bir nebze olsun ödemeye çalıştım. Dünyada böyle insanlar da vardı.

Tatari ailesi bir sezon bana iş verdi. Burada Orhan Boran ve irili ufaklı öteki sanatçılar da çalışmaya başladı. Kadro bayağı genişlemişti. İşler çok iyi gidiyordu.

Yaz aylarına girmiştik. Hayatımın ilk ciddi teklifini, bakla tarlasında kurulan, henüz üstü açık, Yenikapı'daki Gar Gazinosu'ndan aldım. Sevinçten hiç uyuyamadım o gece. Bostancı'daki babamın evinde, annemle sabaha kadar balkonda konuştuk durduk. Bir sürü plânlar yaptık. Annem eski hataları tekrarlamayıp yeni bir insan olmamı istiyor, durmadan bana bunu empoze ediyordu.

Haklıydı. Şımarıklık devri geçmişti. Annem, benzin paramı, araba vapuru ve sigara paramı, haftalıklarımı, geri kalan borçlar için biriktiriyordu. Artık yolda, vapurda, lokantada takılanlara eskisi gibi kızmıyordum. Bu değişiklik de hoşuma gidiyordu.

Ertesi gün, gençlik yıllarımda her gece abonesi olduğum Turan Bar'ın sevimli ve matrak şefi Hasan Şeremet'i, Gar Gazinosu patronu olarak karşımda görünce pek sevindim. Uzun bakla tarlasını nasıl gazino yaptığını anlattı. Hasan Şeremet delifişek bir adamdı. Rizeli tipik bir laz, gazinoculuğu A'dan Z'ye bilen biriydi. Kurnazın kurnazıydı. Yenikapı'yla Şehzadebaşı aynı eğlence çevresiydi. Kulüp Sineması'nın gece gündüz dolu oluşu, yeni açacağı gazino için problemdi. Yapılacak tek iş, sinemayı çökertmekti. Çünkü eğlence piyasasında kurallar böyleydi. Ben bu tip gazino ayaklarına sonradan içine girince öğrendim. Benim transferimin altındaki neden, bunlardan biriydi.

Fakat o zaman asla farketmedim olayı.

Sıra para işine gelince, temkinli olmak istiyordum. Niyetim, adamın gözünü korkutarak doğmadan ölmek değildi. Yeni, fakat o sıralar Zeki Müren'in rakibi olarak gösterilen Adnan Pekak'la çalışacaktım. Zeki Müren'e on'a yakın rakip çıkmıştır. Ama hiçbiri Adnan Pekak kadar ciddi biçimde kendisini ırgalamamıştır. Bu gerçeği bilmekte yarar vardır. Neyse, Şeremet ansızın sordu: «Ne istiyorsun?»

Hazırlıklı değildim erken gelen bu soruya. Ben de bastırdım laz taklidiyle :

«Ula, sen ne veriysun?»

Rahmetli Şeremet, iri yaRI, keyfi yerindeyse çok neşeli ve her laz gibi esprili adamdı. Bu karşılığıma uzun uzun güldü. Sonra,

«Ula Öztürk» dedi. «Yakişir mi saa sinemaya çalışmak?»

«Şeremet, o sinema olmasaydı sen beni nerden farkedecektin? Ben her şeyi ordan öğrendim. Oraya gelen o temiz halkın sen burada yarısını bul, öp de başına koy. Unutma ki ben nereye, onlar da ardımdan oraya...»

«Ula senun konuşuklarina nasıl dayanacağuk! Baa bak, her gün trink 450 gayme verecoğum saa. Bi şartla. Orkestrayı sen bulacağsun.»

Elini hızla arka cebine götürdü. Çıkardığı para demetinden önüme 10 bin lira atarak ayağa fırladı.

«Diktir git başumdan, çok işim var. Senünlen uğraşamam.»

Dedi ve gazinonun derinliğinde kayboldu.

Masa, paralar ve ben başbaşa kalmıştık. Hanımı, oğulları, garsonlar ve şef garson bana sarılarak hararetle öptüler, hayırlı olsun dediler. Yapacak bir şey kalmamış, iş bitmişti artık. Dışarı çıktığımda arabamı bir komiye yıkatırken rastladım Şeremet'e. En son onunla kucaklaşarak hayırlar diledik birbirimize.

Dönerken, daha haberi olmayan Latif abiye ne diyeceğim diye beynim karıncalanmaya başladı. Samimi olarak söylüyorum ki aldığım 10 bin lira avansa sevinememiştim. Ne diyecektim en zor zamanımda ailecek bana yardıma koşuşan bu insanlara şimdi? Fazla parayı bulunca sizi yüz üstü bıraktım mı diyecektim?

Kendimi toplayarak sinemadan içeriye girdim. Müdüriyette büyük oğlu oturuyordu. Hoşbeşten sonra, Lâtif abiyle hanımını acele evden çağırmasını rica ettim. Halimden pirelendi, «Ne o abi, sende bir şeyler var» dedi. Düşündüm, kimse yokken önce onu ikna etmem iyi olacaktı. Her şeyi baştan alarak bir bir anlattım. Bir milyon lira kalan maliye borcumu ödeme zorunda olduğumu da ekleyince, küçük Tatari,

«Abi» dedi. «Deli misin sen? Üzüldüğün şeye bak! Biz daha çok memnun oluruz. Her gece evde konumuz sen oluyorsun. Hatta babam, geçen gün, bu adamların gözü kör, ergeç Öztürk'ü farkedip büyük paralar vereceklerdir dedi. İnan, böyle söyledi. Git abi, keyfine bak. Ben babamla konuşurum.»

Yüreğime su serpilmişti. Gene de Lâtif abime verilmek üzere bir teşekkür mektubu yazıp bıraktım.

1964'de Hasan Ekici'nin beni Anadolu'da çıkardığı turneden sonra ilk ciddi çalışma olacaktı. Sinemayla gazino müşterisi arasındaki fark, kuzu ile kurt gibiydi. Çünkü gazino müşterisi parayı büyükçe tosluyor, kafayı çekiyor, acımasız oluyordu. Zaafını yakaladığı her artisti boğardı.

Hayatımın yeni baharını yaşıyordum. Halk bu kez beni başka türlü bağrına basmıştı. Dünyaya ikinci gelişimin hemen arifesindeki kadınlar matinesinde bir şey dikkatimi çekti. İşi olmayan artist takımı,

kuliste gözlerini uydurdukları bir delikten, itiş kakış, açık kumral bir kadına bakıyorlardı. «Yahu, bu millet niye bakıyor böyle» deyince, Adnan Pekak şu cevabı verdi :

«Öztürk, dehşetli güzel bir kadın var sol sette. Benim bile ilgimi çekti.»

O günkü matinede bütün şovumu ona yaptım. Gerçekten kusursuz bir güzel olan bu hanım, odama resim almak için gelince, ilgimin karşılıksız olmadığını anladım. Bu kadın, benim hayatıma nikahlı olarak giren 10 yıl evli kaldığımız Nevin'di.

Nevin, son derece zor bir insandı. Çok zengin bir ailenin kızıyken, babası iflas etmişti. Babasının yaptığı hatalara benim de düşmemem için her vesileyle beni uyarıyor, hatta paranın değerini bilmeyiş biçimine kadar tıpa tıp babasına benzediğimi söylüyordu. Düşündüğünü söyleyen, dürüst, mert, ona buna dalkavukluk edenlerden nefret eden bir tipti. En büyük zaafı, lükse olan merakıydı. Fakat bu merakını, Anadolu'da yaptığım sayısız turnelerde, borcumu ödemem için, hiç belli etmedi. Hatta bir çorap dahi istemedi. Makyaj yapmaktan, son moda giyinmekten, en pahalı mücevheratı takmaktan, sonraki yıllarda önüne geçilmez bir arzu ile zevk almaya başladı.

Yavaş yavaş beni çevremden tecrit etmeye çalıştığını görüyor, fakat direnemiyorduın. Onu seviyor, mutlu olmasını istiyordum. Ama beni eve hapsederek film çekmemi bile yasaklayınca, aramızdaki olumsuz mücadeleyi başlatmış oldu. Öyle ki, artistler kahvesine dahi gitmemi istemiyor, bütün dostlarımı şu ya da bu biçimde benden uzaklaştırıyor, kuliste sanatçı takımıyla gereksiz tartışma ve polemiklere giriyordu.

Nevin'le evliliğimizin beşinci yılında, iki lüks daire, 9 odalı bir villa, sayısız mücevherat saklayan kasalarımız, BMW ve Mercedes arabalarımızla imrenilecek duruma geldik.

Ne var ki yakınlarımız (!) Seren doğduktan sonra, artık her şeye sahip olan bu aileyi yıkmaya yönelik bütün silâhlarını bize çevirdi. Dedikodular, telefonla yapılan asılsız ihbarlar, sonunda İstanbul'un ne kadar büyücü, falcı, muskacı esnafı varsa gece gündüz onlara taşınan,

onlardan medet uman Nevin'i çığırından çıkardı.

Korkunç kıskançlıklar, ardından gelen acımasa kavgalar bizi yedi bitirdi. Böylece düşmanlarımız adım adım hedefe yaklaştılar. Tırnaklarımızla yaptığımız servet, büyük bir bağlılık, saygı-sevgi ve derin bir itimat üzerine kurulan evlilik müessesemiz kökünden çatırdamaya başladı.

Ben kendimi kaybetmiştim. Kurtuluşu kumarhanelerin değişik atmosferinde, mutluluğu da tekrar orospularda aramaya başlamıştım. Nevin gece gündüz beni izliyor, en azılı kumarhanelere gelerek bastırıyor, rezalet çıkartarak parmak ısırtıyordu.

Seren 20 günlüktü, Almanya turnesine geldi. Bütün dostların ve akrabaların ısrar, rica ve direnmelerine rağmen iki dadıya bıraktı çocuğu, sırf beni yalnız bırakmamak, yakından markaja almak için Almanya'ya geldi. Her gün kan kusuyorduk. Yolda yürürken baktığım her şey ve herkesten beni kıskanıyordu ya da kıskandırmaya çalışıyordu. Hayatım tam cehenneme dönmüştü.

İstanbul'dan gelen haberler ise bizi mahvedecek nitelikteydi. 20 günlük bıraktığımız biricik kızım Seren, bakımsızlıktan su kaybına uğramış, bunu duyan Gönül Yazar, küçüğü hastaneye kaldırarak mutlak bir ölümden kurtarmıştı. Allah razı olsun Gönül'den.

Yazık ki bu olayı bizden önce duyan organizatörümüz Ahmet Ürek (Sevim Tanürek'in kocası) turne bitmiş olmasına rağmen, ek olarak son dakikada icat ettiği İsviçre turnesine gitmeyiz düşüncesiyle, çıkarı uğruna bize haber vermedi. Ayrıca 1.750 mark alacağımızın üstüne yatarak... Çünkü içgüdümüz bizi İstanbul'a dönmeye zorluyordu. Meğer çocuğun başına gelenler, İstanbul'daki oğullarına bildirilmiş, haberin bize ulaştırılması istenmiş, oğulları kötü durumu bunlara iletmiş, ama ek turne bozulur düşüncesi, her türlü insafsızlık, insanlık dışı anlayış ve menfaat galebe çalmış!

Gerekli cezayı onlara da uyguladım. Yaptıklarına karşılık, o yıllar Bebek Gazinosu programlarını ben yaptığımdan, ayaklarını ordan kestim. 1.750 mark ve yapılanlara karşılığımız bununla bitmedi.

Çalışacakları bir yer daha vardı, o kapıyı da kapattırdım. Böylece intikam alınmış oldu. Kurallar böyleydi çünkü. İstanbul piyasasından silinip gittiler, tıpkı Ulvi Uraz'da olduğu gibi...

PARLAK ŞOVLAR DÖNEMİ

Gar Gazinosu'nda fevkalade parlak şovlar yapmaya başladım. Öldü dedikleri Öztürk yeniden güç bulmuştu. Ümit Yaşar Oğuzcan'a yazdırdığım tornistan şarkılar ve Türkiye sahnelerinde ilk kez değişik kıyafetler, değişik peruklarla halkın karşısına çıkarak yepyeni bir anlayış getirmiştim. Dans ediyor, şarkılar söylüyor ve irticalen espriler yaparak «One Man Show»u yalnız ve yalnız ben uyguluyordum.

O karga sesim, çalışa çalışa düzelmiş, tornistan şarkılar arasında söylediğim duygusal parçalar, halk tarafından çok tutulmuştu. Bayağı şarkıcı gibi olmuştum. Ajda'nın repertuarında ilk şarkı olarak söylediği ve kimsenin dikkatini dahi çekmediği «Dünya Dönüyor» adlı parçayı ben değişik bir yorumla söyleyerek kulüplerin altını üstüne getiriyor, istek üzerine bazen 4-5 kez tekrarlarken, ben ve bütün dinleyiciler duygulanarak ağlıyorduk. Erol Simavi her gece bu şarkıyı en az iki kez söyletiyordu bana.

Sosyete beni önceleri hiç tanımaz, çok küçümserdi. Türkiye'deki gece kulüpçülüğü benimle bütünleşti ve devleşti. Artık beni bu sınıf da seviyor, adlarını yıllarca gazetelerden izlediğim bu zengin sınıf benim 1. no'lu hayranım oluyordu. Erol Simavi, Ömer İnönü, Rahmi Koç, Sadıkoğulları, Tatariler, Sarperler, Ercüment Karacan, Metin Toker, Rauf Tamer, Süleyman Demirel, Ahmet Özcan, Vitali Hakko, Muhtar Kocataş aileleriyle, en elit doktor ve profesörler, sanatçılar yıllarca benim pistine çıktığım kulüplerde göründüler. Gece kulüpçülüğüne yeni bir hava, yeni bir kalite müşteri topluluğu getirmiştim. Bunu kimse inkâr edemez. Ben, kabuğuna çekilmiş, bu tip yerlerden nefret eden, bütün zamanların en büyük şarkıcısı ve bestekârı Münir Nurettin Selçuk'u bile, merak ettirerek şovuma getirtmeyi sağlamış, hatta onu sahneye çıkarmış tek adamım.

Bir gece «Dünya Dönüyor»u gene muhteşem koro ile söyledikten, dinleyicilere bütün bardak ve çanakları parçalattıktan sonra, ardımdan sahneye çıkan Gönül Yazar büyük bir gaf yapmış, beni küçümseyen bir tavırla, eğlenerek söylediği «Dünya Dönüyor», yukarda sözünü ettiğim zevat tarafından korkunç bir tepki gömüştü. Hatta ikinci kıtaya başlamıştı ki, 500 kişi onu «Öztürk, Öz-türk» diye koro halinde

protesto etmiş, böylece beni küçümsemenin karşılığını, şarkısını bitirememek gibi ağır bir cezayla ödemişti.

Bu olaydan sonra Gönül ile aramız berbat bir şekilde açıldı. Patronlar işine son veremiyorlardı, çünkü anlaşmaları vardı. Onu kulüpten uzaklaştırmak için hemen bir formül bulundu. Kapıdaki Gönül Yazar panosunu garson ve komilere demir çubuklarla parçalattık. Tabii bütün bu olayların baş mimarı Nevin'di.

O yıl, yeni bir tornistan parça lanse ediyordum. Şarkıda onunla bununla alay ediyordum. Son cümleyi ise «Selâm size Zeki yengenizden» diye bitiriyordum. Zeki Müren, hemen duymuş, epeyce de doldurulmuştu kendi adı geçtiği için. Sanki dünyada Zeki adını bir tek kendi taşıyormuş gibi...

Visky A Gogo'nun Boğaz'daki tıklım tıklım dolu yazlık yerine büyük bir hışımla geldi. Mimik ve jestlerle bu tavrını çevreye duyurarak... Arzu ettiği tek şey pist kenarına oturmak. Sebebi gayet açık. Benimle atışmak ve halkı aleyhime çevirmek. Arzusu yerine getirilemediği için gerilerde bir yere oturtuldu.

Ben solist olarak çıkıyordum. Benden önce soprano Sevda Aydan ve rahmetli şantör Tayfun çalışıyordu. Haber hemen kulise geldi. Patron rahmetli Adem, odaya yapmacık bir gülümsemeyle gelerek, «Öztürkçüğüm haberin var mı, içerde Zeki Müren varmış» dedi. Bu «varmış»ı, herifin adının geçtiği şarkıyı söylemesen iyi olur gibi bir anlamda söylemişti. Benim kel kafa aniden attı. Adem'e dönerek,

«Bak Adem» dedim. «Benim sinirimi bozma. Ben Süleyman Demirel gibi bir adamın suratına 'Uyuttun bizi Süleyman' şarkısını söylemiş adamım. Sen kiminle dans ettiğini bilmiyorsun galiba. Zeki Müren kim oluyor? O da bir şarkı yazsın, ayıbımı içinde söylesin ... Kaldı ki Zeki adı onun inhisarında değil!»

Ademcik,

«Şüphesiz, canım ne demek, ben sadece geldiğini duyurdum o kadar»

diyebildi.

Zeki Müren'i hiç sevemedim. Aynı hisleri onun da benim için taşıdığı kanısındayım. Sonralan barışıp sanki dostmuşuz gibi bir araya geldik. Hatta yanak yanağa resimler bile çektirdik, ama bu hislerimiz asla değişmedi. Rastlaşıp da birbirimize sarfettiğimiz bütün o samimi pozdaki lâflar hep düzmece ve politikti.

Bir kez, kendi kendine unvanlar yakıştıran, bütün sanat dünyasına tepeden baktığını ayan beyan belli eden, hatta yeri gelince alenen alay eden bir tiptir beyimiz. Babası öldüğünde tabutun başındaki pozlarıyla dahi cenazeyi reklam aracı olarak kullanacak kadar değişik bir tip. Cami içlerinde, Kur'an-ı Kerim başında çekinmeden dindar insan imajını vermek ve halkı istismar etmek için harcadığı çabalar hep boşunaydı bence. Uydurma «X» adlı bilmem kaçıncı hanım sevgilisinden aldığı ya da ona yazdığı aşk mektuplarını, şiirlerini, tiyatro biçimindeki yaşantısını halktan saklamaya çalıştıkça gülümseyişlerin arttığını hissetmiyor muydu hiç? Bir de şimdi Süper Ajda var. Kendi kendine unvan verenlerden biri de bu. Nesi süper biz biliriz.

Neyse, o gece her şey fevkalade gitti. Sıra Zeki adı geçen son şarkıya geldi. Her gece gelen sürekli müşterilerim vardı ve çoğunluktaydı. Başında da belirtiğim gibi, beyimiz afur tafur yaparak yerine oturduğu için çevrenin kanısı şarkıyla birlikte pandomimin kopacağı şeklindeydi.

Son cümleyi, «İşte size selâm Zeki yengenizden»i der demez ayağa fırlayan Zeki Müren, herkesin duyabileceği bir tonda bağırdı :

«Öztürk bey, Öztürk bey, kendini harcatmayacak sanatkârlar da var.»

Elimle şarkıyı kestim ve orkestrayı durdurdum. Niyetim, neler söylediğini halkın da, benim de duymamızdı. Ona göre hareket edecektim. Zeki, orkestranın sustuğunu görünce cümlesini tekrarladı. Gayesi belliydi. «Ben büyüğüm, büyüklüğümü ispat edeceğim» diyordu. Bir şeyi unutuyordu: Öztürk Serengil'in de büyük olduğunu!

Çok ilginç bir şey oldu. Bine yakın seyirci benim ne cevap vereceğimi beklerken, dev cüsseli Muhtar Kocataş ayağa kalkarak, Zeki'ye doğru,

«Sen» dedi. «Bozuk para bile değilsin harcanacak.»

Bu söz, dışarıdan gelip kulübün havasını bozmak isteyen Zeki ve arkadaşlarının yüzüne şamar gibi inince ortalık korkunç bir alkışa boğuldu. Ve gürültüden, Muhtar Kocataş'ın o tarafa, elleriyle yaptığı hareket ve söyledikleri anlaşılmadı. Yalnız Muhtar bey ona doğru «yuh» deyince salon da olaya katıldı ve büyük bir yuh avazesi Boğaz'ı doldurdu.

Zeki Müren, adı ile müsemma bir adamdı. Zeki idi. Benimle uğraşamayacağını, baş edemeyeceğini anlayınca başka bir yol denedi. Çalıştığım gazinoya gelerek çiçek yolladı, beni utandırarak ve o şarkıyı söylemekten vazgeçirmek istedi. Nitekim zamanla ben de bu şarkıyı söylemez oldum. Dediğini, düşündüğünü gerçekleştirdi diyebiliriz.

Bir zamanlar Türkân Şoray'la da aramız açılmıştı. Fakat asla terbiye kurallarını aşmamıştı bu dargınlık. «Adanalı Tayfur Kardeşler» adlı filmde adı benden sonra yazıldığı için kırılmış bana. Adından da anlaşıldığı gibi film Adanalı Tayfur'un filmiydi. Adının Öztürk Serengil'den önce yazılmasına kargalar bile gülerdi. Hoş, bu bir «Box Office» olayıdır. Her ünlü artist, bu ünün hiç bitmeyeceğini sanır. Ya da o sırada kendi durumunun, adının nerede olduğunu bilmesi gerekir. Galiba 15 yıl dargın kaldı benimle.

Osman Kavran, yeni açacağı gazinonun çalışmalarını sürdürürken, ben de ilk kez sahneye çıkacağımız sinema artistlerinin angajesiyle uğraşıyordum. Bu girişimim, Yeşilçam'da bomba gibi patlamıştı. İrili ufaklı ne kadar Yeşilçam çocuğu varsa evimi «istila» etmişti. Yeşilçam, büyük bir kriz geçiriyordu o sıra. Evim Hacı Baba tekkesi gibiydi. Osman Kavran'ın parasını sanki ulufe gibi dağıttığımı sanıyorlardı. Kimler yoktu ki Allahım?

O ana kadar hiç tanımadığım Sezer Güvenirgil, salonda kocası Tunç'la

saatlerdir beni beklemiş meğer. Tunç, adı olan bir artist, ama kız koca bir sıfır, hiçbir numarası yok. Genç bir çift, mücadele veriyorlar, yanlarında olmak gerek diye düşündüm. Pek hatırlamıyorum, ama galiba ikisine birden iki bin beş yüzer lira gündelik, 30 bin lira da avans verdim. Uçarak gittiler. Kız, ilerki yıllarda daha sebatkâr göründü ve piyasada az çok ekmek yedi.

1979-80'de Berlin'deki «Türkicher Bazar» gazinosunun ilk kadrosunu, çocukluk arkadaşım Atalay'a yardım olsun diye, ben yaptım. Telefonla çağırdığım bütün artistler Berlin'e geldiler. Sağolsunlar! Bunlar arasında, mal almak için İstanbul'a geldiğimde, ekonomik kriz geçirdiğini yana yakıla anlatan eski kızımız Sezer de vardı. Hiçbir karşılık, hiçbir çıkar gözetmediğim artist takımına bu kez de ağabeylik yapmanın zevkini tadıyordum, o kadar.

Daha ilk gece, kendisine ayrılan pansiyonu beğenmeyen, gazinoya gelmek için özel araba isteyerek hadise çıkaran bu ufaklık, üstelik sahneye çıkıp Tatavla'da salyangoz satmaya çalışınca, Atalay küplere bindi haklı olarak. Ne kıyafeti, ne de söylediği İngilizce - Almanca şarkılarla Türk seyircisini tatmin edemedi. Herkesi hüsrana uğrattı. Onun yüzünden Atalay'la 31 yıllık arkadaşlığım bile tehlikeye düştü. Her sabah dükkânıma uğruyor, «Bu kadın hâlâ burda mı, İstanbul'a ne zaman gidecek?» diye beni baskı altına alıyordu. Tatsız tartışmalar yapıyorduk. Şarkıcı hanıma hiçbir şey sezdirmiyor, program süresinin bitmesini sabırla bekliyordum.

Aradan birkaç yıl geçti. Malûm İskenderun'daki gazinonun programını yaparken gene onu hatırlayarak telefonla aradım. Gündelik ne istese beğenirsiniz? Tam 500.000 lira... ve daha bir sürü zırva istekler. O gün yüzümden düşen bin parça oluyordu, çeşitli sebeplerden ötürü heyheylerim üstümdeydi. Küçük hanım 500.000 lira deyince beni bir gülme krizi tuttu. Kendisine sordum, bu parayı bütün olarak mı, yoksa parça parça desteler halinde mi istiyorsun... Birden küstahlaşarak ileri geri konuşmaya başladı.

O zaman, babamın ağzından düşürmediği bir söz aklıma geldi. «Kapıcıya arada bir kapıcılığını hatırlatmak şarttır» derdi. Ben de yıllar önce kapımda, kendini açındırarak iş isteyen, çeşitli zamanlarda elimi uzattığım bu kendini bilmeze, oturdum Cahide Sonku'nun sonunu anlattım gülerek. İbrahim Tatlıses'le bir yıllık gayrimeşru

yaşantısını iftiharla anlatacak kadar kendini kaybeden bu kadın, birden küfretmeye başlayınca kendisine karşılık olarak tayınını verdim.

Balkanlarda dahi zor bulunan döner sahnesiyle iddialı olduğumuz Lunapark Gazinosu'na aslında sürpriz büyük adlar arıyordum. Ayhan Işık, Kartal Tibet gibi o devrin en büyükleriyle yola çıkmak istiyordum. Ayhan, önceleri sahneye çıkan sinema oyuncularına veryansın ettiği için, teklifime bir türlü evet diyemiyordu. Evet dese, basın, hayatı boyunca rastlamadığı bir top ateşine tutacaktı. Hiçbir zaman ciddi bir tenkide uğramamıştı. Hele hele böyle tükürdüğünü yalattıracak belirgin bir hatayı asla yapmazdı. Onu iki yoldan ikna edebilirdim, ben de öyle yaptım.

a) Sahneye çıkan artist takımı için söylediği sözler 9 yıl önce söylenmişti. Şimdi hatırlanması güçtü. Basın ısrar ederse o zaman da «Ben basına bu şekilde beyanat vermedim. Basın, kendi kanaatini benim kanaatim gibi yazmış» deyip kestirip atacaktı. İş bu kadardı. Öteki yol paraydı.

b) Ayhan, gençlik yıllarında çok sıkıntı çekmiş insandı. Bâbıâli'de yıllarca resimli roman sayfalarının kopyalarını çekmiş, buna karşılık gün olmuş bir lirayı dahi güç kazanmış, akademi yollarını tramvay yerine taban teperek arşınlamış biriydi. Ve hayatı bilirdi. Cimrilik derecesindeki tutumu ise normal karşılanmalıydı.

Aslında ne benim gibi tarlaya buğday saçarcasına para saçmalı, ne de Ayhan gibi eliyle cebi arasında 3 kilometre olmalıydı insanın. İkimizin yolu da tutarsızdır.

Parayı tanımayanlardan biri de Sadri Alışık'tır. Para saçmada beni fersah fersah geride bırakır doğrusu. Onun da gençlik yılları sıkıntı içinde geçmiştir, ama o daima paradan intikam almıştır. Komedi dalında gazinolarda en büyük parayı ben alırdım. Kendisi de şov hayatına girince para bakımından beni solladı... Allah için! Ben fuarın en karışık zamanlarında 10.000 lira alırken, Sadri 15.000 lira alıyordu. İlerki sayfalarda Sadri'ye değineceğiz.

Türk sinemasına kanunları Ayhan Işık getirmiştir. Parayı da her yıl ayarlar, «Bundan böyle bu fiyat alınacaktır» diye ültimatom verirdi prodüktörlere. Sonraki yıllarda, sinemadaki pozisyonu geniş ölçüde sallanmaya başlayınca, kendisinden yer yer çaktırılmadan intikam almıştır prodüktörler ve rejisörler. Bunların basında Osman Seden'i sayabiliriz. Osman Seden, çalışmalar sırasında da kendisine çektiren artist takımıyla eninde sonunda mutlaka hesaplaşır, pırasa gibi doğrardı adamı... Ayhan'la başrol oynadığımız «Koçum Benim» adlı filmi seyrederken hayretler içinde kalmıştık. Öztürk Serengil filmin kahramanı olarak gösteriliyor, Ayhan Işık ise finale doğru ölüyordu. Amaç, kısa bir süre sonra star olarak lanse edeceği benim üzerime yatırım yapmak ve tavsayan Ayhan Işık efsanesini bir çırpıda ortadan kaldırmaktı.

Zaten Orhan Günşiray ve Göksel Arsoy, Ayhan'ın uzun yıllar Amerika macerasından geniş ölçüde yararlanmışlar, onu kendileriyle mücadele edemeyecek hale getirmişlerdi bile. Göksel Arsoy, açık kumral, çok düzgün tipli, romantik görünümlü, yumuşak havasıyla bir tek filmle (Samanyolu) milyonların sevgilisi olmuştu. O zamana kadar alışılagelmiş kara kaş, kara göz, çaput bıyıklı jön imajının aksi tipiyle bir çırpıda öne geçmiş, Türk sinemasına yeni bir hava ile kürklü snop sınıfı taşıyan ilk insan unvanını kazanmıştır.

Ardından Orhan Günşiray, fevkalade sempatik ve atletik tavrıyla Türkiye'yi kasıp kavuran adam olunca, Ayhan Amerika'dan döndüğü zaman, köprülerin altından çok sular geçtiğini görüp gerçeği anlamıştı. Bütün parasını, dünya çapında ünlü olmak amacıyla gittiği Hollwood'da yemiş tüketmiş, hazıra dağ dayanmaz gerçeği bütün çıplaklığıyla yüzüne şamar gibi inince, Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmuştu.

Ayhan'ın, 1970'lere doğru ikinci sınıf firmalarda rol oynamaya başlaması, artık prensiplerini kaybetmeye doğru koşar adım gittiğini gösteriyordu. Evet, Ayhan parasızdı. Evleri, emlâkleri vardı, hatta son model arabası da... Ama para suyunu çekmişti. O zamana kadar yüz vermediği, «gereksiz» diye nitelendirdiği birtakım kişilerle samimi olmaya, ahbaplık yapmaya başlamıştı bile.

İşte Ayhan'ı sahnede şarkı söylemeye hazırlayan sebepler bunlardı. Sinema ölmüştü onun için. Günde 10 bin lira 1978'de çok büyük

paraydı. Kendisine üç ay da iş veriliyordu. Bu son voliyi kaçırmak olmazdı. Bu yüzden onu ikna etmek için pek zorlanmadım.

Hele bir kesekâğıdına doldurduğum 500.000 TL.'yi oturduğu masaya boşaltınca, yıllardır tanıdığım Ayhan'ın yüzünü, paraya bakışını, anlatması imkânsız bir hazla geriye kaykılıp elleriyle enseden kenetlediği başını koltuğa vurarak gülüşünü asla unutamam.

Aynı pozda, yavaş yavaş gülmesi azaldıktan sonra, gözlerini bana çevirdi :

«Peki Öztürk, her şey güzel, her şey iyi. Kazandın.» Kalkıp boynuna sarıldım, kutladım onu. Gülşen de çok sevinmişti :

«Kral, en doğru kararı verdin...»

«Ama...» diye doğruldu Ayhan. «Ben rezil olursam kim kurtaracak Ayhan'ı?»

Bir an ürperdim. Ne var ki savunmamı önceden kafamda belirlemiştim :

«Senin şarkıcı olmadığını yedi düvel biliyor. Sen sinemada en kralını 25 yıl yaşadın ve perdeyi şerefle kapadın. Sanatçı, sanatın gerektirdiği her şeyi yapar bence. Öncelikle iyi bir ustaya seni dinleteceğim. Evet derse yola çıkarız. Hayır dediği gün... eh seni ateşe atacak halimiz yok, o zaman parayı getirirsin!»

Erköse Kardeşleri alaturka çalıştırıcı olarak seçmiştim. İşi, Selahattin Erköse yüklendi. Kendisi sevdiğim bir üstaddı. Hatır için, «Evet, iyi bir sesi var» demeyecek, inanılır ve şerefli bir insandı.

Nitekim Belgin Doruk'u dinler dinlemez, beni bir kenara çekmiş, «Öztürkçüğüm beni affet, bu iş olmaz» deme açıkyürekliliğini ve mertliğini gösterişti. Çalıştırıcılık karşılığı hatırı sayılır bir para

alıyordu. Parayı alıp da sonunda «N'apim, çalıştırdım ama olmadı» diyecekler belki bulunur, ama o buna asla tenezzül etmezdi.

Akşamı zor bekledim. Sorumluluğum çok büyüktü. Osman Kavran'ın bana güvenerek verdiği servet niteliğindeki 3,5 milyon lirayı, dilediğim ücreti belirleyerek, avans vererek kullanma yetkim vardı. Nitekim korktuğum başıma gelecek, Belgin Doruk olayı ilerde başımı ağrıtacaktır.

Evlerindeki çay takımlarına kadar ne var ne yok satan, bir zamanların ünlü prodüktörünün içine düştüğü mali kriz dolayısıyla Özdemir Birsel'in bu duruma gelmesine tahammül edemeyerek 300.000 TL'lik avansı tereddütsüz verdim. Gece gündüz evini «istila» eden, süksesinden, parasından ve eli açıklığından yararlanmış dostları neredeydi acaba? Özdemir bey asil bir insandı, bu kadar yalnız bırakılmaya tahammül edemiyordu. İri siyah gözlerinden süzülen yaşlardı sorumuzun cevabı yalnızca.

Evet, kurallarını uyguluyordu Yeşilçam. En büyük kimse, zamanı gelince onu öldürerek intikam alıyordu. Fakat Yeşilçam'a kafa tutmuş büyük yürekliler de vardı. Senedini ödeyemeyince canına kıyan Nevzat Pesen örneğin. Hiç kimseye yaltaklanmadan, ezilmeden, yardım dilenmeden ölmeyi tercih etmişti.

Evet, âdetlerinden biri de buydu Yeşilçam'ın. Arkasını sıvazladığı, tükürdüğünü yaladığı, sırtından geçindiği kişiyi zamanı gelince ipliğini pazara çıkararak hançerlemek!

Suphi Kaner'i de böyle öldürmüşlerdi. Yıllarca sırtından deve yükü para kazananlar, ondan intikam almak için fırsat kollamışlar, filmlerine zamanında başlamadığı gerekçesiyle, Ermeni sinemacılar Kaçoni kardeşlerin de baskısıyla boykot kararı alarak adamın sinema hayatını söndürüp intihar ettirmişlerdi.

Yalnız intihar ettirseler yanmayacağım, Suphi Kaner'in ailesini de mahvedip yıkmışlardı. Ortada kalan karısı ve küçük ikizlerinin, birkaç ay süren göstermelik yardım dışında, ben de dahil hiç kimse bir daha kapısını çalmamış, aç mısın tok musun, ölü müsün yaşıyor musun diye

soran olmamıştır. O kadın, tek başına kalmış, çocuklarına bakabilmek, karınlarını doyurabilmek için bütün gençlik yıllarını harcayarak yaptığı mücadeleyle belki büyütebilmiştir, ama eksik, topluma düşman, insanlara düşman, memleketine düşman kişiler olarak...

Evet, ikizlerden biri sonunda terörist olmuş, idama hüküm giyerek yıllar sonra karşımıza bizim ayıbımız olarak çıkmıştır. Baba şefkati, aile şefkati görememenin aczini çeken bu çocuğa sahip çıkılamamıştı. Böylece onun herkese düşman, babasına yapılan haksızlığı affedemeyen, kin dolu, kırgın, itilmiş, dışlanmış biri olarak büyümesinden, vatana ihanet şebekelerinin bayraktarlığına kadar gittiği yolda, gene söylüyorum, ben dahil hepimiz suçluyuz. Onu suça biz ittik. O, tertemiz milliyetçi, İstiklâl Marşı'nı her dinlediğinde göz pınarları dolan, büyük insan Suphi Kaner'in kızıydı. Tebrikler sana Yeşilçam! Tebrikler!

Selahattin Erköse'den yüreğime su serpen telefon sonunda geldi. Ayhan Işık, inanılmaz derecede kabiliyetli ve sesi yatkın çıktı. Osman Kavran'la tanışmıyorlardı. Onları tanıştırıp işi noktalamak istedim.

Randevu, bir öğleden sonra, Osman Kavran'ın evinde gerçekleşti. Konuşmaların sonuna gelindiğinde, önceden hazırlatılan 250'şer bin liralık iki senedi Ayhan'a uzatan Kavran, alınan 500.000 liralık avansa karşılık imzalamasını rica etti. Suratı birden değişen Ayhan, ayağa yavaşça kalkarak ciddileşti :

«Osman bey, siz bana borç mu veriyorsunuz, yoksa avans mı?»

Osman da bu değişik çıkışa anlam 'veremeyerek hafifçe gülümsedi. Oysa gazinoculukta avans anlayışı böyleydi, herkes aldığı para karşılığı imzayı basardı. Yol buydu.

«Hayır Ayhan bey, estağfurullah, avans vereyruk.»

«O halde niye senetleri imzalatmak istiyorsunuz? Avans aldıysam senetleri imzalamam. Eğer borç olarak bu parayı veriyorsanız, asla borç kabul etmem! Ben Ayhan Işık olarak kimseden borç almam!»

Bu arada elini iç cebine daldıran Ayhan çek defterini çıkarmaya çalışıyordu. Bende bet beniz kalmamış, bombok olmuştum. iki aylık çalışmalarım, umutlarımız, plânlarımız bir anda suya düşüyordu.

Osman Kavran, hafifçe bozulmakla birlikte, hemen durumu kavradı.

«Ayhan bey, rica ederim. Biz sizin sözünüzü senet olarak kabul ederiz» deyince iş düzeldi. Ayhan da çeki tekrar iç cebine yerleştirdi :

«Güveninize teşekkür ederim Osman bey.»

Elini Osman Kavran'a uzatırken, yeniden durdu:

«Bir ricam daha var.»

«Buyrun Ayhan bey...»

«Olur ki ben sahneye çıkmadan ölürsem, bu parayı karıma ve kızıma şimdiden helâl etmenizi diliyorum.»

Osman şaşırarak,

«O ne biçim söz» dedi. «Allah korusun. Tabii, helâl olsun, helâl olsun...»

Bir yandan da kapıdan çıkmakta olan Ayhan'ın sırtını sıkı sıkı sıvazladı. Ben de tam çıkmak üzereydim ki sol eliyle bileğimi yakalayıp beni sertçe durduran Kavran, Ayhan'ın duymayacağı biçimde kulağıma «Ula Ozturk, anamı s....!» diye fısıldadı.

Böylece İzzet Günay, Ekrem Bora, Fikret Hakan, Belgin Doruk ve

Fenerbahçeli Şükrü Birant'ı ilk kez gazino sahnelerine çıkararak bu kervanı tamamlamış oldum. Gazino tıklım tıklım dolup taşıyordu. Halk, sinemadan gelenleri büyük bir merakla seyredip dinlemek üzere geliyor, ancak atlı polisin çabasıyla gişe önünde sıra oluyordu. Fuara kadar ful çalıştık. Kavran, İzmir Fuarı'ndaki sirkinden bana pay teklif etmesine rağmen reddettim. Çünkü her şeyi karşılıksız yapıyordum. Amacım, sinemadaki zor durumlardan ötürü, ekonomik pozisyonları bozulmuş arkadaşlarıma bir nebze olsun yardımcı olmak, ayrıca çok sevdiğim, her kritik zamanda bana koşan Kavran'a böylece hizmetle karşılık vermekti. Başkaca hiçbir amacım yoktu % 10 gibi küçüklük addettiğim ne bir para aldım kimseden, ne de bunu düşündüm. Çünkü ben her şeyden önce artisttim, organizatör değil.

SADRİ ALIŞIK OLAYI

Onun resimlerini Küçük Sahne'nin camekânına burnumu dayıyarak çok seyretmişimdir. Sakalı, bembeyaz ve tertemiz gömleği, giymeden elinde tuttuğu siyah süeteri ile alımlı alımlı yürüdüğünü görüp Beyoğlu caddelerinde onu çok izlemişimdir. 1945'ten beri tiyatroda oynayan Sadri Alışık, sanattaki büyüklük niteliğini hiç kaybetmedi.

İlk kez 1958'de Almanlarla ortak çekilen «Boğaz Macerası» adlı filmde karşılaştık. İkimiz de bıçkın kötü adamıydık yerli filmlerin. Onunla dostluk yapmaya can atıyordum. O ise merhabadan başka bir söz söylemiyor, yanaşmamı engelliyordu hep.

Yaratılış olarak ciddi, çekingen, başkaları hakkında az konuşan bir tiptir. Genellikle sanat filmlerinde rol alır. «Rejisör seçer», «her filmde oynamaz» derlerdi onun için. Sonunda Kemal Film'de çok sık karşılaşmaya başlayınca yavaş yavaş ahbaplığımız ilerledi. İnsanlara çok yavaş yanaşıyor, uzun yıllar tartıyor, sonra dost oluyordu. Sonraları anladım bunu.

Ben ondan önce komedyen oldum. Ardımdan o da aynı yolu seçince bu kez de uzun yıllar komedyen olarak çekiştik durduk. Hatta benim firmamda birlikte bir de plâk yaptık, o kadar diretmeme rağmen benimle aynı filmde komedyen olarak oynamaya ikna edemedim. Kendine göre prensipleri vardı. Onun için daima saygı duymuşumdur.

Sadri Alışık, kendine özgü bir insandır. Hem zor, hem yeri gelince çocuk ruhlu... Parayı zerre kadar önemsemeyen bir karakter yapısı vardır. Bence onun en büyük şansı, Çolpan İlhan gibi bir kadına sahip olmasından ileri geliyordu. Çolpan, valilik yapmış bir babanın, İzmir'in en iyi ailelerinden birinin, Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirmiş, güzel, akıllı, fedakâr, anlayışlı kızıydı. Sadri'nin akıl almaz kaprislerini, ustaca göğüslemiş, bazı çıkışlarını akıllıca, gülerek, hatta hiç üstüne gitmeden, kendine özgü metodlarla yumuşatarak önlemeyi başarmıştır. Sahnedeki repertuarından takacağı fulara, sabahlara kadar devam eden içki masasındaki viskiden, korkunç kış gecelerinde yeşil erik, marul, çağla gibi mevsim dışı isteklerini bulmaya kadar her

şeyde onun imzası vardır.

Bir yıl gene birlikte olduğumuz Fuar sırasında Sadri, eşine rastlanmamış bir savurganlık yapıyordu. Aldığı on beş bin lirayı, soyunma odasının kapısına dizilip kendisini bekleyen garson, komi, ayakkabı boyacısı gibi bir garibanlar ordusuna ulûfe dağıtır gibi dağıtıyordu. Çolpan sinir hastası olmuştu. Ne yapsa engel olamıyordu. Bizler de uygun bir dille bu akılsızlığı önlemeye çalışıyor, zaman zaman gizlice gidip kapısındaki avantacıları kovalıyorduk.

Sanıyorum biraz da benim çaba ve dahlimle Nişantaşı'ndaki daireyi ne yapıp edip aldırmıştık. Hatta bir gün herkesin içinde beni çocuk gibi payladı: «Benim evim var ya da yok, sen ne karışıyorsun! Evi aldırttın iyi haltettin! Beni parasız bıraktın!»

İşte Sadri böyle bir adamdı. İnanın onun soyu bu çağda çoktan tükenmiş olsa gerek.

Fuar'da elebaşımız Sadri Alışık'tı. Kadro ise Fatma Girik, Çolpan İlhan, Orhan Boran, Gönül Yazar, Ahmet Sezgin, Yaşar Özel, Tanju Okan, Neriman Köksal, Zeki Müren, Nebahat Çehre, Selma Güneri, Yusuf Sezgin, Muzaffer Akgün, kocası, Müzeyyen Senar, ben ve karım Nevin...

Her an 32 dişini gösterip gülen, ilk bakışta hanım evladı görünüşüyle herkesi yanıltan, muziplikler ve hergelelikler kralı Yusuf Sezgin... Bütün olayları tezgahlayan, akıl almaz buluşlarıyla seçtiği kurbanı alay konusu yapan Yusuf Sezgin...

İşletilecek kurban önceden seçilir, gece dönüşü Büyük Efes Oteli'nde matrak başlardı.

O geceki kurbanımız, daima külyutmaz pozları takınan Nuri Sesigüzel'di. Yusuf, kurbanının bir açığını yakalamak için bütün gün sırdaş olmuştu ona. Sandviçler ısmarlayarak kendine inandırmıştı iyice. O sırada önlerinden havuza girmek için yarı çıplak geçen Feri Cansel, bunlara yanaşıp gevezelik etmiş, şuh kahkahalar atıp biraz da

fazlaca çalkalayarak uzaklaşmıştı. Fırsatı ganimet bilen Yusuf, Feri'nin kalçalarına bir süre baktıktan sonra Nuri'ye hafifçe eğilerek,

«Bu karıya bitiyorum» demişti.

Dili çözülen Nuri,

«Yapma yahu, sus, ben de bitiyorum bu Kıbrıslıya» deyip basmış kahkahayı.

Yusuf, başını iki yana sallayarak,

«Benim için zor» demiş. «Ama senin için öyle değil...»

Büsbütün meraklanan Nuri,

«Niye lan?» diye sormuş.

Yusuf, bir sır verircesine, parmaklarını birbirine sürtüştürmüş :

«Bende yok, karıda duruyor hepsi...»

Nuri hemen ciddileşerek ayağa fırlamış :

«Hadi yahu, inanmam! Doğru mu bu söylediklerin?» Melek yüzlü şeytan Yusuf, 32 dişini göstererek, «Kur'an çarpsın...» demiş. Eliyle on işareti yaparak: «İşi bitiriyor.»

Nuri neşelenmiş, ortalığı kahkahaya boğmuş. «İnanmam, inanmam» diyor, iki büklüm oluyormuş. Yusuf, ayağa kalkarak, kulağına fısıldamış :

«He de, işi bitireyim bu gece istersen...»

Nuri, ciddileşerek :

«Yemin et...»

«Kur'an çarpsın...»

«Peki lan, erkeksen işi bitir öyleyse.»

«Puşttur bitirmeyen...»

Yusuf kalkmış, ama hemen geri dönmüş :

«Nuri, aman benim sana söylediğimi sakın kimseye çaktırma! Sen kıza aç telefonu, nasılsın falan de... Ben tav edicem onu zaten, kendisi hemen sadede geliyor, tamam mı koçum. Aman dikkat et, Sadri ile Öztürk duymasın, analarımız şey olur sonra... Belki de karı seni arar, tamam mı, para meselesi bu... Hadi eyvallah...»

Bu kez Nuri, gitmesine engel olur, usulca kendisine çeker:

«Gardaş, sakın işin içinde bir puştluk olmasın, vallahi gözünün yaşına bakmam, yakarım ha... Önümüzdeki hafta Urfa'da benim heykelim dikiliyor. Duyulursa ölmem gerek...»

«Çok ayıp ettin Nuri. Beni hâlâ tanıyamamışsın...»

«Senin ne sinsi ibne olduğunu burada öğrendim de... Ağzından kaçırır ya da durumu sağa sola ima edersen, anam avradım olsun, beni bırak, Urfa silâhlanıp intikamımı alır, hiçten elli yüz kişi ölür, he valla...»

Nuri Sesigüzel, saflığı ve hafif palavrasıyla birlikte çok temiz bir insandı. Mükemmel arkadaşlığı, cömertliği ve cana yakınlığıyla hepimizi kendisine esir etmişti. Bizim grup toplu halde gezer, eğlenir, dışarıya ser verir, sır vermezdi, «Nuri nerde, göreniniz var mı?» diye sorar, o gelmeden, ya da bulunmadan hiçbir yere gitmez, eğlenmezdik. Heykel olayı doğruydu. İnanılmaz derecede büyük bir şöhretti Türkiye'de o yıllar. Bütün solistler, kadrolarına onu almak için savaş verirlerdi sanki. Urfa'da bir ilah olduğu doğruydu. Lisenin yapımında onun da katkısı vardı, çok Urfalıya yardım ettiğini de biliyorduk. Fakat heykel işi biraz karışıktı. Kulağımıza gelenlere göre, bu yüzden çok parası alınmış, çok istismar edilmiş, heykeli dikecek olanlar sonraları ortada bir türlü görünmemişlerdi.

Sadri Alışık'ın odasında soluğu alan Yusuf, Feri'yi de oraya çağırarak olayı tezgâhladılar. Az sonra hepimiz ordaydık, büyük şovun ilk perdesinin açılmasını neşeyle bekliyorduk. Tekrar tekrar prova yaptırıyor, her kafadan çıkan söze cevap vermeye çalışan Feri isyan ettikçe yerlere yatıp gülüyorduk.

«Ulan» diyordu rahmetli. «Sıçacam hepinizin çarkına. Tereciye tere satmayın, ben bilirim ne bok yiyeceğimi...»

Bir ara Kıbrıs şivesiyle şöyle dedi:

«Çocuklar bir itiraf yapayım? Ben bu herife eskiden beridir hastayım.»

«Eeee...»

«E'si, ben de nasıl tezgahlarım da Nuri'yi düşürürüm diye plân yaparım kendi kendime ha bire...»

«Neee! Seni orospu...»

On kişi yatırdık yatağa. Şakadan kafasına, gözüne vuruyorduk. Kadınlar boğazını sıkıyordu. Şamata ayyuka çıkmıştı. Gülmekten

avurtlanmız acıyordu.

Fuar'ın unutulmaz anılarını her zaman bütün sıcaklığıyla saklamışımdır. O zamanki arkadaşlık, bağlılık duyguları acaba şimdikilerde kalmış mıdır? Sevda Ferdağ'ın bir gecelik ücreti verilmedi diye hiçbirimiz gitmemiş, kızın parası gelinceye kadar otelden ayrılmamıştık. Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz içindik. Neyse efendim, konuya dönelim...

Bütün grup, Feri'nin elindeki telefon ahizesine kulak uydurmak için acayip bir savaş veriyordu. Sanırım o anı bir fotoğrafçı tesbit etse belki de yeryüzünün en ilginç görüntüsü ortaya çıkardı. Hepimiz Feri'nin kafasına yapışmış, birazdan Nuri'nin söyleyeceklerini daha iyi duymak için toslaşıp duruyorduk. Herkes eliyle birbirine «Sus» işareti yapıyor, uyan pek olmuyordu. Derken Nuri'nin sesi geldi :

«Buyrun, ben Nuri Sesigüzel.»

«Merhaba... Ben Feri...»

Nuri, sanki bilmiyormuş gibi :

«Pardon, kim Feri?»

«Cansel, Cansel... »

«Ha, oo sen misin bayan Feri Cansel? Nasılsın bacım?»

«Yediği naneye bak! Geceleyin utanmayacaksın bana şimdi bacım dersen... »

«Affedersin, annamadım... »

«Şey, Yusuf benim kan kardeşimdir de... »

O sırada Tanju Okan fısıldadı :

«Ulan, şuna pezevengim desene!»

Bu kez bütün tokatlar, sus işaretiyle birlikte, Tanju'nun kafasına...

Feri devam etti :

«Benimle konuşmak istiyormuşsun, Ne konuşacan benlen?»

«Şey, sinemaya gidek mi diyecektim de. .. »

«Deli misin lan? Hiç sinema olur mu? Öldürürler bizi sonra duyarlarsa. Şimdi dinle beni, sana bi kere verecem, tamam mı...»

Feri'nin damdan düşer gibi söylediği bu söz bizi gülmekten halı gibi yere serdi. Ellerimizle ağızlarımızı kapamış, ses gitmesin diye boğulacak raddeye gelmiştik. Bu kadın bizi öldürecekti! Tabii bu arada Nuri'nin ne dediğini anlayamadık.

Feri:

«Kusura bakma, on bin liranı alırım.»

«Emrin olur... »

«Bak koçum, yeminliyim, tamam mı! Kocama bilem aynı muameleyi yapanın. Bak tatlım, gece yarısı 3'te, Kahramanlar kapısında beni bekle. Orada parayı alırım. Arabamın ardından gelirsin, tamam mı canım? Hadi, benim işim var. Aman kimse çakmasın durumu hayatım,

bay bay...»

Birbirimize yaptığımız bu tür oyun ve şakalar ne kadar ağır olursa olsun kabulleniyor, ama sıranın kime geleceği düşüncesiyle de hepimiz hafiften kıvranıyorduk. Çaktırmadan kuşku duyuyorduk, acaba yarın sıra kime gelecek diye...

Kahramanlar kapısında iki arabanın içinde dokuz kişi erketeye yattık, randevu saatini merakla beklemeye başladık. Üçe beş kala Mercedes arabasıyla büyük zampara göründü. Kapıdan az ilerdeki Fuar bahçe duvarına yakın park etti. Arabaların içinde hepimiz sinmiştik. Biraz sonra Feri geldi. Onun arabasının önüne park etti. Eliyle işaret ederek çağırdı. Hızla arabadan inen Nuri, görünmemeye dikkat ederek Feri'ye yaklaştı. Kollarını arabanın penceresine dayayarak bir şeyler konuştu. Anlaşılan, parayı orda vermek istemiyordu. Sonunda sağ elini arka cebine attı, çıkardığı zarfı istemeye istemeye uzattı. Yandan Sadri'nin arabasından fırlayan grup hurra Nuri'ye doğru koştu. «Tutun, kız iğfal ediyor! Irz düşmanı! Oha! Yuhh! » seslerine biz de katıldık. Neye uğradığına şaşıran Nuri, bizlerin elinden kurtularak keklik gibi arabasına atlayıp karanlığa daldı.

Kahkahalar, çığlıklar, bağırmalar arasında otelin yolunu tuttuk. Lobide oturup hemen ertesi günkü kurban için gene Yusuf'u görevlendirdik. Yataklara girdiğimizde gün ağarıyordu.

****

İki gün bekleyişten sonra bomba gibi bir haber patladı. Solist altı olarak çalışan güzel alafranga şarkıcısının Ankara'dan gelen gazeteci kızkardeşiyle işi çaktırmadan pişiren Tanju idi bu kurban. Kız kilolu, fakat güzel bir kızdı. Yusuf Sezgin onları Kordon'daki ünlü Erol'un Yeri'nde, iç bölmede, o Allahın sıcağında kumrular gibi başbaşa yemek yerken görmüş. Eh, bu yemeğin altında bir iş var demektir. Çünkü yemeğin sonu yataktır muhakkak.

Bizim ekip, gece işten sonra, Sadri'nin başkanlığında lobideki yerimizi aldık. Otele giren herkesi buradan gözetliyorduk. Kimse gözümüzden kaçmıyordu. Çolpan, tilki gibi olduğundan hiç kül yutmazdı.

Resepsiyondaki gözde Tanju'nun oda anahtarının bulunmadığını farketmiş. Yusuf, Kübana'daki son çalışmasından sonra otele dönecek olan Tanju'nun gizli sevgilisinin de kulüpte olmadığını görünce bana telefon edip durumu bildirdi. Bir şey ortaya çıkmıştı. Tanju, biz daha otele gelmeden sevgilisine anahtar verip odasına çıkarmıştı demek ki! Eh, gelsin, şimdi durumu anlayacaktık!

Belirli saatte kapıdan giren Tanju efendi, yorgun pozlarda ahlayıp puflayarak yanımıza oturdu. Ben,

«Ne o» dedim. «Taş ocaklarında çalışmış gibisin. Hayırdır inşallah, nedir bu halin?»

«Yavu Öztürk, bazen dayak yemiş gibi oluyorum. Her yanım pelte gibi. Bu gece hiç keyfim yok, hemen yatıcam.»

«Sittir lan, her gece herkesten önce geliyordun... Dün gece dişin ağrıyordu, geberiyordun da yatıramadık seni bir türlü. Bu gece yorgunluk numarası yapıyorsun. Yemedim. Sen yedin mi Sadri abi?»

«Ben de yemedim» dedi. Sadri. «Bizden gizli bir haltlar karıştırıyorsan, çıranı yakarım. Efendice doğruyu söyle, bizi tahrik etme, tamam mı!»

«Ayıp ettin Sadri abi, benden umar mısın böyle şeyler?»

«Kargalar, senin bu gece bizden dahi sakladığın zampiklik numaranı haber veriyor bana!»

Fatma Girik,

«Ulan Tanju» dedi. «Seni yakalarsak, vallahi de billahi de doğru söylüyorum, donunu kapına asarız sonra. Benden söylemesi! Erkekçe konuş, seni affedeceğiz. Sekiz yıldır şurda iyi kötü günler yaşadık birlikte. Üzülüyorum başına gelecekler için!»

Tanju, gereksiz yeminler ediyor, büsbütün yakayı ele veriyordu. Anahtarı sormuyorduk, çünkü sorsak işi çakacaktı. İnandık ki karıyı çoktan odaya yollamış, bu belli! Amacımız suçüstü yakalamak! Bunu nasıl gerçekleştireceğimizi birazdan anlayacaksınız.

Sadri bana göz kırptı :

«Öztürk, üstüne varmayın. Defolup yatsın, önemli değil! Boşver...»

«Bırakın kızlar» dedim ben de. «Bırakın, gitsin yatsın. Adından belli zaten. Adını boşuna Tanju komamışlar!»

Tanju, hepimize ciddi ciddi «teessüf» ederek kalktı ve gitti. Aslında Nevin'le Çolpan, üç saattir Tanju'nun odasına yapılan servisleri tesbit etmişler bile. Keklik torbadaydı. İş, tüylerini yolmaya kalmıştı. Şamata saatini bekliyorduk.

Bir yandan da tahmin yürütüyorduk. Şimdi yukarı çıktı, biraz sinirli olduğundan hatunla on dakika konuştu, eh kafayı çekmek zorunda, kulüp ve gazinoda kimse içki vermediğine göre bu işi şimdi yapacak demektir. Demlenmesi, yatağa girmesi... daha iki saati vardı bu işin. Gülüp eğleniyorduk.

Bizim kadınlar, Tanju'nun kafayı çekip çekmediğini anlamak için arada bir iç telefonla arayıp yokluyorlardı. Sonunda telefonları da bağlatmadı. Eh, saat 4'e gelirken, kat servisine bakan kadına yedek anahtarla kapıyı usulca açtırdık. Tahmin ettiğimiz gibi ara kapıyı kitlemişti köftehor. Ama madeni 25 kuruşla dışardan açılabildiğinden haberi yoktu. Dokuz kişi bir ruh gibiydik, birbirimize sessizce kenetlenmiş! Ben, elimde fotoğraf makinası, ilk sıradaydım. Sadri, kilidin üstündeki kertiğe koyduğu 25 kuruşu yavaşça çevirerek hızla yüklendi kapıya.

Ekip büyük bir gürültüyle içeri daldı. Neye uğradığını şaşıran Tanju, yatağın üzerine oturmuş, gülümsemeye çalışıyordu:

«Vallahi burda kimse yok!»

Ne var ki kadının bütün çamaşırları koltuğun üstündeydi. Hep birlikte saldırıp Tanju'yu yaka paça aşağı aldık. O ne? Gözlerimiz faltaşı gibi açıldı. O iri yarı hatun, korkudan meğer yatağa yapışmış, Tanju da üstüne oturmuş! Artık yapacakları hiçbir şey kalmamıştı. Tam suçüstüydü.

Biz yarı şaka yarı ciddi Tanju'ya girişirken, kadınlar da ikisinin donlarını ve odadaki büyük bir çiçek sepetini alıp koridora çıkmışlardı bile. Efes Oteli'nin 7. katı, genellikle çok gürültü yapan, zamanlı zamansız girip çıkan artist takımına verildiği için, çıkan seslerden kaygı duymuyorduk.

Kapıya astığımız donlar ve çiçeklerle onları yalnız bırakarak kendimizi çöp kebabı partisi için yollara attık. Şamata ve patırtımız, İzmir'in güzelim seher vaktinde yankılar yaparak kayboluyordu.

****

Hafif batı müziği dalında, Türkiye genelindeki bütün zamanların en büyük sesi olarak tarihe geçmiş, bulunmaz, büyük bir insandır Tanju. Karakter olarak da sanatçılar arasında seçkin bir yeri vardır. Şakacılığı, candanlığı, herkesle diyalog kuruşu, dedikodu hastalığından uzak oluşu ile bulunmaz ve vazgeçilmez bir dosttur. Onsuz Fuar asla düşünülemezdi. Tanju'suz kahvaltı, Tanju'suz eğlence, Tanju'suz şamata...

Türkiye'nin Balkan Müzik Festivali'ne yolladığı ilk ekibin ilk milli şantörüydü. Allah ona öyle bir hançere ve ses bağışlamıştı ki, en kötü şarkılar onun ağzında güzelleşip hayat bulurdu.

Hayatta hiçbir şeyden çekmedi alkolden çektiği kadar! Tek ayıbı, tek zaafı bu meretti. Her güzelin bir kusuru vardı elbette. İşte Tanju'nunki de buydu! Onu şöyle tanıtmak gerekir bence :

a) Alkollü Tanju.

b) Alkolsüz Tanju.

Sanki milattan önce, milattan sonra der gibi. Evet, iki ruh taşırdı Tanju. Kibar, beyefendi, insan, ensesine vur elindekini al, espritüel, herkese koşan, yardımcı, dost, hayvanları seven, çiçekleri seven Tanju.

İçince de bir canavar, kadın düşmanı, saldırgan ve tehlikeli Tanju Okan.

Tam bir yıl, elimizde süt bardağı, arkasından koşup durduk onun. Sözün tam anlamıyla esir almıştık. Her şeyini denetliyor, alkolün sözünü bile ettirmiyorduk. Kendi kardeşime bile göstermediğim özeni, karımla birlikte bıkıp usanmadan, durup dinlenmeden, zevk alarak gösterdik. Gene de başarılı olamadık.

Bir çocuk kadar saf, her şeye inanan ve saplantıları olan Tanju, mükemmel bir anneyle müzik hocası bir babanın tek oğluydu. Bütün kompleksleri, çok küçük yaşta ayrılan ana-babadan kaynaklanıyordu. Dayısı, 1948 Londra Olimpiyatları'nda üç adım atlamada üçüncü olarak atletizmde ülkemize ilk madalyayı kazandıran Ruhi Sarıalp'ti. Babası rahmetliyle tanışmış, efendiliği karşısında şaşırmıştım. Tanju'nun bütün emeli, ana-babasını tekrar barıştırmaktı. Ama başaramadı.

Tanju'nun hayatına giren hiçbir kadın onu mutlu edemedi. Kimi parası, kimi şöhreti, kimi de yalnız onu sevdiği için yanında oldu. İlk aşklarından biri zarif bir dansöz kızdı. Onun çocuğunu kabullenerek «oğlum» diye herkese kıvançla tanıtırdı. Geniş bir hayal dünyasının insanıydı. Bir gün gelir, şantörlüğü bırakıp salça fabrikası kurmaktan dem vurur, bir başka gün balıkçılık yapmaya karar verdiğinden söz açardı.

Onu bana Erkan Yolaç tanıştırmıştı. Bir zamanlar ayrılmaz bir üçlüydük. Tanju'ya ilk filmi de ben çevirttim. Sırrı Gültekin'i ikna

ederek güzel bir rol oynattım. O zamanlar çıta gibi delikanlıydı.

Şimdi Foça'da güzel bir evi ve güzel bir motoru var. Allah isterse bu yaz, tatilimi çocuklarımla birlikte onda geçirmek istiyorum. Güya bana her gün balık yedirecekmiş! Bakalım görelim. Kara avcılığı. iyidir de deniz avcılığı ayrı hikâye.

****

Fuar eğlencelerimizden işte size iki anı ... Bir şey hatırlatmış olayım, Fuar bitip de İstanbul'a döndüğümüzde, yoğun çalışmalar nedeniyle çoğumuz birbirimizle hiç görüşemez, ancak öteki Fuar'da karşılaşırdık.

İzmir, Fuar ve İzmirliler, benim hayatımın ayrı bir parçasıdır. Bir sanatçının kaderi İzmir'de çizilir. İzmir halkı tutmuşsa iş bitti demektir. Tutmamışsa, o artist kendisine başka bir meslek arasın.

On yıla yakındır gidemediğim İzmir'e bu kez de Hüseyin Baradan için gideceğim. Onu İzmir kadar özlemişim. Kel Esin'i de, Enis'i de, Kelleci Hamza'yı da... Bu kez, tavlada bana tek oyun vermeyen Bornovalı Nuri'yi yenmeye azimliyim. Benim Finli gavur karıya şöyle Kordon'da arabayla bir attırayım da dünyayı tanısın bakiim neymiş! Fuar neymiş, bardacık neymiş, Kadifekale neymiş, çipura neymiş, insanlık neymiş!

****

Hüseyin Baradan'ı ilk kez «Üç Çapkın Gelin» filmini çekmek için gittiğimiz Ayvalık'ta tanıdım. Film hakkında röportaj yapmak için gelmişti. Rahmetli Ahmet Tarık Tekçe gelmeyince, rahmetli rejisör Süha bey çok üzüldü. Yeni bir artist bulmak, hele Ahmet Tarık gibi birinin yerine adam koymak o koşullarda çok zordu. Hepimiz kara kara düşünüyorduk. İstanbul'a gidip gelmek de önemli bir zaman alacaktı. Çünkü herkesin günleri ölçülü ve değerliydi. Artist takımı gününü ve saatini satıyordu. İşler o biçim yoğundu. Örneğin ben 11 gün kalamazdım. Dünya yıkılsa Bolu'da bekleyen 60 kişilik Kemal Film ekibine yetişmek için 10 gün sonra hareketim şarttı. Rahmetli Suphi Kaner de öyleydi. Hele çiçeği burnunda yeni jönümüz Orhan Günşiray, daha ilk dakikadan tehditlere başlamış, tavrını kesin ortaya

koymuştu. Anlaştığı zamanın dışında o da kalmayacaktı.

Sizin anlayacağınız, Ahmet Tarık'ın işe gelmemesi yüzünden, daha başlangıçta, bir kere dahi çalışılmadan ekibin dağılması sözkonusu olmaya başlamıştı.

Sabah kahvaltısı büyük bir gerginlik içinde yapıldı. Sinirli bir biçimde ayağa kalkan Süha bey,

«Öztürk, Suphi, lütfen gelir misiniz?» dedi ve odasına çıktı.

Bir an birbirimize baktık. Sonra onun ardından biz de odasına çıktık. Süha bey, hiç bekletmeden söze girdi:

«Fotoğrafçı arkadaş, bu işlerin yabancısı değilmiş. İzmir'de çekilen birkaç filmde çalışmış. Tipi birden bana çok uygun düştü. Öztürk, Ahmet Tarık'ın rolünü oynayacak. Bu fotoğrafçı, Öztürk'ün rolüne otururşa, zaten küçük kardeşi Özdemir Han oynuyor, mesele böylelikle çözülür. Şu anda başka bir alternatif düşünemiyorum, kafam yerinde değil. Siz ne düşünüyorsunuz?»

Suphi, filmin komedyeniydi. Aynca filmin en şöhretli adamıydı. İlk söz hakkı onundu.

«Olabilir» dedi. «Fakat bir kez daha yakından görelim.»

Ben de Suphi'nin düşüncesine katıldım. Hemen çağrılan Hüseyin Baradan, sınava çekilen öğrenci şaşkınlığında dikildi karşımıza. Biraz sağdan soldan konuştuk, hangi filmlerde oynadığını sorduk. Liseyi bitirdiğini ve İngilizce bildiğini öğrendiğimiz Baradan'ı ikimizin de gözü tuttu. Ben, Süha beye, beğendiğimi bildiren işareti vermiştim ki, Suphi de aynı anda,

«Süha bey, arkadaş tamamdır» dedi.

«Evet, benden de tamamdır» diye onayladım.

Süha bey, sevinçle ayağa kalktı. «Oh, bu iş de bitti» diyerek bizi kutladı. Biz de Türk sinemasına böyle önemli bir filmde, önemli bir rolle merhaba diyen yeni arkadaşımıza hoşgeldin dedik.

Bu filmde çok başanlı olan Baradan'la, İstanbul'a döndükten sonra mektuplaştık. Ona İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda kadrolu iş bulmama rağmen bir türlü cesaret edip gelemiyordu. Derken, aynı yıl içinde İzmir'de film çeken Turgut Özatay, ona güvence ve cesaret vererek İstanbul'a gelmesini sağlamış. Birgün evimin kapısında gördüğüm Baradan, bana öyle bir sürpriz yaptı ki anlatamam. Onu «Artist» dergisi sahibi Recep Ekicigil'e götürdüm. Ekicigil kardeşler çok sevdiler ve ona kanat gerdiler. O zamanlar tek sinema magazini «Artist», Türkiye'de tek otoriteydi. Baradan, her hafta çıkan övgü dolu yazılarla Türk toplumuna haklı olarak tanıtıldı.

Yazık ki bir türlü anlaşamadığı İstanbul'a ve kaypak Yeşilçam'a uzun yıllar uyum sağlayamadı, üzüntülü günler geçirdi. Ama hiç kimseye belli etmedi. Kendisine dostluk yaptığını sananlar onu hep istismar etti. Sonunda canından usandırdılar koca Baradan'ı. Şimdi yuvasında, İzmir'in unutulmaz sevgilisi olarak yurdunda yaşıyor.

Baradan, herkesle iyi oldu. Herkese koştu. Hiç kimseyle Yeşilçam gibi bir yerde kapışmadı. İnsancıl ve gerçek dost Baradan, 3 yıllık sinema hayatımın en güzel insanı. Yaşadığım sürece, beş arkadaşımdan biri olarak kalacaktır hatıralarımda.

Bu yüzden, Allah kısmet ederse, hazırladığım en büyük muzipliklerle karşısına çıkmak istiyorum yazın.

****

Yılını hatırlamıyorum, galiba 20 yıl oldu. Onunla işten dönüyorduk. Tam Taksim Alanı'na gelmiştik ki, Baradan bana dönerek, damdan düşer gibi,

«Öz, kardeşin nasıl?» dedi.

«İyi» dedim. «Hangisini soruyorsun?»

«Canım, erkek kardeşini tabii..»

«İyi, iyi..»

«İşleri nasıl?»

«Çok iyi. Çalışıyor, n'apsın?»

Divan Oteli'nin tam önünde park ederek, ısmarlanan pastayı almak için indim. Sonra tekrar yola koyulduk. Trafik berbat ve sıkışıktı. Ben veryansın ediyordum sağa sola. Baradan tekrar dönerek sordu:

«Kardeşinin işi iyidir inşallah?»

«İyidir, iyidir. Ulan, demin de iyi dedik ya!»

«Tabii Allah daha iyi etsin. İyi olsun da..»

«Sağol!»

«Ee Öz, gene arabasıyla mı çalışıyor?»

«Ne arabası lan?»

«Kardeşinin arabası canım.»

«Nereden çıkardın arabayı? Adam garip bir işçi. Üstelik araba kullanmayı da hiç bilmez.»

«Yani kamyonu hiç yok mu diyorsun?»

«Hüseyin, sabahtan beridir sen ağzında bir şeyler geveliyorsun. Hiç tanımadığın kardeşimden habire söz açıp sanki bir şeyler öğrenmek istiyorsun. Gözümden kaçtı sanma.»

«Öz, senin kardeşin işçi mi yani?»

«Evet, beş yıldır İsveç'te işçi. Daha Türkiye'ye de gelmiş değil.»

«Ne?»

«Evet.»

Hüseyin Baradan, bomba gibi patlayan kahkahasıyla arabada iki büklüm oldu. Katılmış kalmıştı gülmekten. Büsbütün meraklanarak arabayı kenara çektim. «Söyle lan, nedir bu olanlar?»

Gözlerinden boşanan yaşlan silerken,

«Vay Ali Ulvi abem» dedi. «Yandın.»

Tekrar gülmeye başladı. Sanki bu kahkahalar, yıllardır gülmemiş bir insanın patlaması gibiydi.

Olay şuydu:

Türkiye çapında büyük bir besteci olan Ali Ulvi Baradan, aynı zamanda da İzmir'de tanınmış bir fotoğrafçıydı rahmetli. Dünya iyisi bir insan olmasına karşılık, hasislik derecesinde tutumluydu. Kuruşu hesap ederdi. Hayatında kimseye 5 kuruş borç vermiş değildi.

Bir cumartesi akşamı, dükkânın kapanmasından 20 dakika önce, bir zamanlar beni taklit eden tiplerden biri içeri girip,

«Selâmünaleyküm» demiş.

Dükkânın ışıklandırması zayıf olduğundan ilk ağızda geleni ben sanmış:

«Ooo hoşgeldin Öztürk bey, hangi rüzgarlar sizi buraya attı? Buyrun, buyrun.»

Adam hemen bastırmış:

«Ben kardeşiyim efendim..»

Ali Ulvi Baradan beni çok sevdiği için daha da memnun olarak çevredeki dostlarına teker teker tanıştırmış. Millet de dükkânın önüne toplanmış, başlamış Öztürk kılıklı bu kardeşe merakla bakmaya...

Adamcağız bir yandan koşuşturuyormuş, çay mı içersiniz, kahve mi, diye. Böyle olmaz, akşama bizde muhakkak çorbayı birlikte içeceğiz, diye. Bir yandan da beni soruyormuş.

«Hayırdır, ne arıyorsunuz İzmir'de? Size nasıl bir dostluğumuz dokunur?» deyince Öztürk efendinin kardeşi, hafifçe gülümseyerek kulağına eğilmiş:

«Şu görünen kamyon benim. Boş bulundum, dün ancak gerekecek kadar para çektim bankadan. Şurada şahane bir ayakkabı gördüm.

Alsam, koca iki gün ne yaparım diye düşünürken, dükkanın üstünde sizin adınızı gördüm. Ağabeyimin en sevdiği arkadaşının ağabeysi olduğunuzu biliyorum. Sizden 1500 lira rica ediyorum, pazartesiye takdim ederim..»

«Aman efendim, o ne biçim söz! Başımla beraber, hayhay.»

İstenen parayı düşülmeden vermiş adama. Düşünün ki 25 yıl öncesinin 1500 lirası ne demek? Hele kuruş kuruş para toplayan bir fotoğrafçı için!

Aradan bir sürü pazartesiler geçmiş. Yolu İstanbul'a düşen Ali Ulvi abi, Hüseyin'i kenara çekmiş, durumu anlatmış. Borç verdiğinin duyulmamasını, özellikle ailenin bilmemesini isteyerek, uygun bir dille parayı benden almasını rica etmiş.

Hüseyin'in kardeşimle ilgili soruları bunun içinmiş. Gülmesinin nedeni de herkesi 1 kuruş için inim inim inleten ağabeyinin komik bir biçimde çarpılmış olması. Sonraları İzmir'de duymayan kalmamış. Olayı duyuran da tabii Hüseyin Baradan.

«Yılların intikamı alındı abemden» diyerek tepine tepine gülerdi.

AYAKLAR BAŞ OLMUŞ

Hüseyin Baradan ya da onun gibileri anlatmayı ilerde sürdüreceğim. Çünkü ferahlıyorum onları hatırlarken. Yeşilçam'da adam gibi adamlar vardı. Şimdi geriye kimler kaldı acaba bu adamlardan? Erol Taş, Kadir Savun, Hayati Hamzaoğlu... TV'de izliyorsunuz bunları. Nerede ağırlığı olan dizi ve film varsa bunları görüyorsunuz. Bir Hüseyin Peyda. Kibarlık ve terbiye timsali adam, hatırşinas ve aktör... Ekrem Bora, Eşref Kolçak. Yanlarında otururken gayri ihtiyari ayaklarını düzeltirsin.

Geçenlerde kitabı bitirmeye uğraşırken bir sürü aracı ve ricacı geldi. «Aman Öztürk, falanca evli. Aman hayatım, filanca eski günlerinin anlatılmamasını bizzat rica ediyor. Lütfen!» diye kafa ütülediler. Onlara gülüyorum.

Bu kitap hiçbir değersiz kişi ya da kuruluşa yer vermek niyetinde değil. Kitaba bu adları geçirerek, maksadımı ve olayların niteliğini karalamaya hakkım yok. Küçüklük sayarım bu adlara yer vermeyi, herkes buraya giremez.

Ben 30 yılımın özetini yapıyorum. Şimdi çok küçük olan 3 yavruma hiçbir şey bırakamamanın üzüntüsünü dile getiriyorum. Babalarıyla Türk halkının her zaman iftihar ettiğini, yıllarca onu omuzlarda taşıdığını anlatıyor, beni ve benim gibileri karalamaya çalışanlara itibar etmemelerini salık veriyorum onlara. Tabii zaaflarımı da anlatıyorum.

Yoksa bir zamanlar çorabımı yıkayanların şimdi baş tacı edildiklerini yazacak kadar kendimi kaybetmedim elhamdülillah. Ayakların nasıl baş olduklarının ibretle bilinmesi gerekir diyorum. Sözüm, şimdi ellerinde Diyojen'in feneriyle adam arayanlaradır, geçmişini unutanlaradır.

Şunun bilinmesi gerekir ki, Türk toplumu; vatan hainlerini, pezevenkleri, homoseksüelleri, hırsızları asla unutmaz. Onlar, ancak

belli bir süre, şöhret ve parayı kalkan olarak kullanırlarken, açıkta kalan kıçlarını bizden asla gizleyemezler. Tabiatıyla, açıkta kalan kıçlarını görenleri kimse sevmez.

Ne acıdır ki karı pezevenkleriyle, dansöz çantası taşırken adam olanlara itibar ediliyor devrimizde. Paraları da en büyük cila oluyor tabii.

Beni Yeşilçam bilir. Her şeyimin hesabını verecek güçteyim. Hep haksızlıkla savaştım. Hep adam korudum. Hiçbir kimsenin hakkım yemedim. Herkes benden aldı. Bana kimse bir şey vermedi.

Hey! Size sesleniyorum, bir zamanın sıfırları, randevuevlerinden starlığa, pezevenklikten patronluğa ulaşanlar! Kendinizi bana yutturamazsınız, tamam mı! Tamam mı iğrenç herifler!

Türk gençliği, sakın bu insanları kendinize örnek almayın! Onların görüntüleri asla resimlerdeki gibi değildir. O resimler hep aldatıcıdır, maksatlıdır. Sen faziletli bir milletin evladısın, sanatçı olmak istiyorsan, Devlet Konservatuarları ve Tiyatroları var. Yol bu yoldur. Yoksa kıçını başını göstererek, rejisörle yatarak ancak masalara çerez ve orospu olunur.

Bu memlekette başı dik, göğsünü gere gere yürüyen, şerefli, haysiyetli, daima örnek olmuş kadın sanatçılardan biri olmak ne güzel bir şey! Siz hiç rastladınız mı bir Bedia Muvahhit'in, bir Yıldız Kenter'in, bir Çolpan İlhan'ın ve de sayılan beşi, onu geçmeyen sanatçımızın çıplak bir pozuna? Onlar hiç tenezzül ettiler mi bu yola? Ama Türk halkı onları bu yüzden sembol yapmış, her gördüğü yerde şapka çıkartıyor.

Yapılan bu hatalar, sonra parayla pulla satın alınıp silinmiyor. Aradan yıllar geçse bile onların çocukları boş yere çekiyor bu günahı. Bu çocuklarda namus kavramı, şeref, haysiyet, milliyetçilik, bayrak sevgisi, din sevgisi olmadığından, içlerinden çarpık zihniyetliler, hatta vatanı satan şebekelerin faal üyeleri dahi çıkabiliyor.

Üzülerek söylüyorum ki, orospu analı gençlik yetiştirmemeliyiz.

Çünkü bu gençlerin kaybedecek bir şeyi yok ki, doğru yola gelsin.

Eğitim, falan filan, bir sürü kılkuyruk lafla milleti uyutanlar, size sesleniyorum! Sokağa düşmüş, çaresiz durumdaki sanatçıları, günah kadınlarının sosyal haklarını, çocuklarının eğitimini ne zaman düşüneceksiniz? Kanayan bu en büyük yarayı ne zaman saracaksınız?

Orospu oldular diye sahip çıkmayacak mıyız? İstanbul'daki 250 bin vesikalı-vesikasız kadın her şeyden önce bizim utanç tablomuzdur. İçlerinde anamız, kızkardeşimiz yoksa da bir arkadaşımızın ya da bir tanıdığımızın kızı olabilir. Bu, milletçe sahip çıkılması gereken önemli bir konudur. Onlar bizim insanlarımızdır. Onlar da zamanında el bebek gül bebek yetiştirilmiş temiz aile kızlarıydı. Kim orospu olmak ister?

Milli Eğitim Bakanlığı, Beden Terbiyesi'ndeki bazı spor şubelerine ayırdığı yüz milyonlarca lirayı havalara saçıyor. Neymiş tenismiş, neymiş kayakmış, neymiş bir sürü ne idüğü belirsiz şubelermiş! 50 yıldır hiçbir faydası görülmemiş, devlete külfetinden başka faydası olmamış kılkuyruk şubelere parayı saç! Ne iştir bu? Verdiğin paraları bu zavallı insanların çocuklarının yetişmesine harca.

Başbakan, öncelikle bizi, sanatçıları, kahvede yatan sanatçıyı, sokakta sürünen, ev kirasını ödeyemeyen sanatçıyı hatırla! Ne olur, konut faslından 2 milyar ayırsan da bu işi bitirsen! Ne olur yani.

Sonunda bu yarayı saracak hiçbir ilâcın kâr getirmeyecek. Bunu da bil.. Sana oy verdik, karşılığını ver arkadaş. Bir an düşünüyorum da acaba büyük Atatürk o büyük vecizeyi biz avunalım diye mi söylemiş diyorum kendi kendime. Ne demiş bizim için? «Efendiler, reisicumhur, başbakan, mebus, her şey olunabilir, fakat sanatkâr olamazsınız.»

Ah Atam, kemiklerin sızlayacak belki. Beni affet ama hani bizim için, yani sanatçılar için, Allah razı olsun, söylediğin o büyük vecize, yazık ki tersine doğru dönüyor. Değil mebusluk falan filan, parasızlık ve seviyesizlik! O bel bağladığın sınıf, bu gidişle sanatkâr değil günahkâr oluyor. Bu yüzden, mümkünse o vecizeyi göz önünden kaldırsalar da sen de, biz de üzülmesek.

Çok şaşırmış durumdayız. Bütün eski günahkârlar şimdi süper sanatkâr oldular da! Bu işe bir açıklık getirmek gerek.

Ya işte böyle! Laf lâfı nereye getirdi. Ayaklar baş olmuş. Selâm vermekten kaçındıklarımız, alay edip küçümsediklerimiz, beyefendi diye çıkıyor birden karşımıza. Diyelim 8 kişi arasında görüyorsun. Hâlâ sahtekâr, hilebaz, karı pezevengi sandığından, uluorta «N'aber lan godoş» diyor ve masa altından tekmeyi yiyorsun. Tekmeyi atan, kulağına eğilip şöyle diyor: «Sen 4 yıldır yoksun buralarda, bilmiyorsun. O, ünlü banker Nuri'dir şimdi, aman.» Tabii sen pot kırmanın ezikliği içinde 360 derece dönüş yapmak zorunda kalıp «Ooo beyefendi» diye düzeltiyor, çevir kazı yanmasın örneği şaşırıp kalıyorsun.

Kitabımın ilânlarını almak için beni randevu alarak yolladıkları reklam firmasında, yanımda haftalıkla çalışmış, çevirdiğim filmlerin prodüksiyonunda iş verdiğim, eli uzunun teki karşıma bilmem ne zartafinkos genel müdürü olarak çıktı. Tabii dünyanın değiştiğinden haberim olmadığından, çevresinde pervane gibi dönen üç bebek gibi sekreterin önünde, «Ne arıyorsun sen burda lan Mustafa?» dedim.

Ben içeri girerken o dışarı çıkıyordu. Adam gitmedi, soğuk bir merhaba dedikten sonra patronun yanına, yukarı çıktı. Randevu saati bir hayli geçmesine rağmen, Mustafa efendi benim için ne okudu üflediyse, dümenden işi çıkan patron efendi de acele gitti. Küçük herif Mustafa, patrona «Bu hırsızı ne maksatla barındırıyorsunuz?» dememden korktu herhal. Eh, hırsızla çalışan hırlı olmasa gerek...

Hırsızın hırlı, ayaktakımının patron, Zurnik'in sermayelerinin sinema yıldızı olduğu Yeşilçam'a son kez dönüşüm böyle oldu.

İyi gün dostu bir sürü adam orada. İçlerinde 3-5 kişi kalmış adam olarak. Sözünü ettiğim, eski Pıtpıt'ın yerini alan şimdiki artistler kahvesi «Azmi'nin Yeri». Gazino bozgunundan sonra, çaresiz tekkeye döndüm. Benim işim bu. Kimi samimi olarak karşıladı, kimi içinden «Öztürk gene batmış» diye sevinç naraları atıyor. Belli, gizlemek istiyorlar gizleyemiyorlar.

Hem iş takip ediyor, hem yemek yiyor, hem oyun oynuyoruz burada. Hani ikinci adres gibi bir şey. Kimi artist, kimi prodüktör, kimi rejisör ve senarist burdakilerin. Herkes burda. Memduh Ün, Kartal Tibet, Yaşar Seriner, «Doktor» diyorlar piyasa dışından genç bir adam, efendi tipli. Bunlar genellikle birlikte oynuyorlar.

Bir grup, Nazmi Özer, Mahmut Tezcan, Aslan Barutçu, Tanju Gürsu olarak birlikte oluyorlar. Öte yanda başka bir grup: Enver Özer, «Arap» Erdem, senarist Erdoğan Tünaş, ben..

Zaten kahvede anlaştığım, dostluklarına inandığım bu üç adam. Param bitince beni mazur gören, hatta gerektiğinde beni deklare eden insanlar. Genellikle onlarla oynamak, onlarla dostluk yapmak istiyorum. Durumumu biliyor, mümkün mertebe üzülmememi sağlıyorlar.

Kahvenin bir köşesinde Tarık Akan biriyle tavla oynuyor, öbür köşede Kadir İnanır, Apo Kardaş, kahve sahibi Azmi, Fikret Hakan. Birbiri hakkında magazin basında boy boy demeçler veren bu iki adam (Tarık - Kadir) o küçücük kahvede birbirlerine değmeden nasıl gidip gelebiliyorlar, ona şaşıyorum. İşin yoksa, ne zaman kavga çıkacak diye bekle. Adamlar birbirlerine değmiyorlar bile.

Yeni artist olduğunda ödülünü Hilton'da bana verdirdikleri Kadir İnanır genellikle burada. Bizim zamanımızda rahmetli Ayhan Işık, Orhan Günşiray, Göksel Arsoy, Fikret Hakan asla kahveye gitmezlerdi. Değil kahve, yollarda bile görünmezlerdi. Genellikle birbirleri hakkında lâf etmezlerdi. Star sisteminin gereği buydu. Tabii ona göre de halktan ilgi görürlerdi.

Şöyle bakıyorum da, sokaktan geçerlerken bir dalgalanma, bir tezahürat, ne bileyim bizim alıştığımız anlamda bir ilgi bunlara gösterilmiyor. Sanıyorlar ki sonsuza dek hep böyle kalacağız. Bir Orhan Günşiray, bir Fikret Hakan, bir Ekrem Bora bu piyasadan silinirse, geri kalanı rüzgârdır bence.

Artist dediğin önce kendi çevresinde sevilip sayılacaktır. Bunu beceremeyen, en kısa zamanda memleketine bileti alır. Boşuna böbürlenmeyin! Benim kadar mı böbürleneceksiniz, sonu ne oldu? Biraz ders almak gerek. Kırk yıl da geçse eski dostlarımı unutmam. Görmeden geçtiyse, gelir hemen özür dilerim.

O küçücük kahvede, karşılaştığım Kadir efendi başını duvara çevirmez mi! Nasıl beynimin tası attı, nasıl döndüm ve karşısına dikildim, bilemiyorum. Hışımla,

«Ben Öztürk Serengil'im, merhaba arkadaş» diyebildim.

Suçunu anlayan saygıdeğer jönümüz, kafasının karmakarışık olduğunu bahane ederek yarım yalamak gönül aldı. Şu unutulmasın ki, benim sahneye çıkmamdaki son karara işte böyle ufak tefek şeyler birikerek sebep olmuşlardır. Bu pozisyonlar çok olmuştur o kahvede, o iyi gün dostu adamlar arasında.

Gene Öztürk'ün kara defteri açılarak gündeme geldi. Bu mürailik kokan, sinirimi bozan, kişiliğimle oynayan bazı küçük insanlarla aynı havayı solumak zorunda mıyım diye düşündüm bir gün. 31 Aralık 1984 gecesi, bir daha oraya gitmemeye karar vererek ayrıldım. Ama her zaman özlemini çekeceğim; Erdoğan, Nazmi, Enver, Arap Erdem ve Şef Ali'yi hatırlayarak.

Allah bana böylece yardım etmiş, aylarca efsunlanıp kapandığım buradan, bu kâbustan kurtulmuştum. Temiz havayı ciğerlerime çekerek o hızla kitabımı bitirdim. Her gün kaybettiğim üç kuruşum cebimde kaldı en azından. Ve sahneye yeniden çıkma hazırlıklarımı tamamladım. Yaşasın, herkesin her zaman öldü dediği Öztürk gene tahrik olmuştu! Gene birtakım adam olmayan adamlara boylarının ölçüsünü gösterecektim! Benim karakterim bu. Muhakkak kızdırılacağım ya da tahrik edileceğim. Ben birisini dövmek istediğim zaman, karşı tarafı zorla beni kızdırmaya yöneltirim, huyum bu.

35 yıl önceki artist kahvesi Pıtpıt'ın Kahvesi adam doluydu, insan doluydu. Cebimizdekini paylaşmamız, filme gidene herkesin karınca kararınca yardım etmesi, üstünden en iyi bir şeyini çıkarıp giydirmesi,

hastalanıp yatağa düşeni aramızda topladığımız parayla otellerde yatırışımız vs. Arkadaş için çarpan yürekler nerde? Oysa Azmi'nin Yeri'nde...

Cebinde biraz para olduğunu sezsinler, hemen ona göre itibar ederler, masada ona göre oyun oynatırlar. Hele bir de kumardan borçlu kalktın mı, vay anasını! Yedi bayram yandın, aleyhinde ne kadar açılmadık kutu varsa açılır. İpliğini bir saniyede pazara çıkarırlar.

Kağıt çekerken, gelmeyen bir papaz ya da ikili için edilen küfürleri işitmek, hazmetmek her babayiğidin kârı değildir. Aslında burayı çalıştıran Azmi, fevkalade iyi bir aile çocuğu, ölçülü bir insandır. O meşhur şahsiyetlerin ağız dalaşların durdurmak için çok ter döker. Burada kumar oynarken insanları tanırsınız.

KUMAR BELASI

Yazık ki kumara Ahmet Tarık Tekçe ile başladım. O masum taş oyunu, ilerde 200 milyon liramı havalara uçuracak, kişiliğimi sıfıra indirecekti. Bana haktı, bana Allahm takdir ettiği en büyük cezaydı. Günahlarımın kefaretini öyle bir acıyla çektim ki, sözcükler yetersiz kalır anlatmaya.

Londra'daki Playboy, Münih'teki Baduise, Berlin'deki Spilbank, Monte Carlo, Baden Baden kumarhanelerinde, milletin bana dişinden tırnağından arttırarak verdiği paraları hunharca kumara yatırdım. 1965'te Baduise'de bir gecede kaybettiğim 75 bin marktan sonra, otobandan Münih'e 81 km yürüyerek döndüm. Hele bazı geceler, üye olduğum bu kumarhanelerin kapıcılarına girerken en az 100 mark bahşiş verir, fakat otele dönerken, muhakkak yol parasını borç alırdım. Hatta bir gece Baden Baden'de, beni çok iyi tanıyan salon kapısındaki Alman uşak, kendisine verdiğim bahşişin 10 markını kıvırıp mendil cebine koyarken, «Hey Türk arkadaş, şimdiden dönüş paranı buraya ayırıyorum» deyip gülerek alay etti.

Bu nasıl bir illetti de beni esir etmişti. Herkesten ve her şeyden kurtuluyordum, fakat kumardan asla kaçamıyordum. Bu yüzden hocalara gittim. Muskalar taşıdım.

Yeminler ettim. Ağır sözler verdim kendi kendime. Ta ki: 1980'deki olay gecesine kadar... Bu lâfı burada, ilerde dönmek üzere kesiyorum.

****

Kumar, kadın, alkol, biz Yeşilçam artist takımı üzerindeki en büyük kâbustur. Birinden birine yakalanman sanki Allahın işidir. Peki, bunlardan kendini korumuş hiç yok mu? Kimbilir, belki örnek olarak Ayhan Işık diyeceğim. Ama onun da ölümünün kadın yüzünden olduğunu savunanlar var. Yani sonuçta bu üç başlı canavar kaderimiz bizim.

Orhan Günşiray da büyük kumar oynardı. Fikret de oynar, yeri gelince Ekrem Bora da oynar. Eşref Kolçak'ı kumar oynarken hiç görmedim, Ahmet Mekin'i de. Bu Ahmet Mekin çok esrarengiz bir adam, hiç ayıbını yakalayamadım. Artist demeye bin tanık ister. Düzenli hayatı var. Artist dediğin biraz bir şeyler yapar. Bunda hiçbiri yok. Görüyorsunuz ya zihniyetimi, adam normal diye bok atıyoruz bu sefer de!

****

Bundan tam 21 yıl önce, Erenköy'deki Kâmi N. Dilman'ın köşkünde film çekerken, her zamanki gibi yine yemek tatilinde kumar oynuyorduk. Poker, tavla ve barbut biçiminde oluyordu bu.

Koca bir yuvarlak masa başında, set işçisinden baş aktörüne kadar herkes, elimizde demet demet paralar, barbut atıyoruz. Yaklaşık 11-12 kişi. Fatma Girik, eline almış madeni 1 lirayı, kenardan zorla oyuna girmek istiyor. Kız git diyoruz, gitmiyor. Kolundan tutup fırlatıyoruz, gene geliyor. Tutturmuş, elindeki 1 lirayla, bir kerecik olsun zar atacakmış! N'olacak ki 1 liradan!

Kimisi, atsın da parası bitsin gitsin, diyor. Kimisi, ayıptır kadın kısmı barbut atmaz, diyor. Her kafadan bir ses çıkıyor. Bu arada ben de, yahu bırakın bir enayi gelmiş, atın zarı, kırın kafasını, bir daha buralara yanaşmasın, diyorum. Fatma yırtınıyor, «Ulan, merak ettim. Atın şu paraya» diye.

Neyse uzatmayalım. Zar, Sadettin Erbil'deydi. Fatma'nın yanağından bir makas alarak, «Yavrum, zarar yok. İsterse 1 lira olsun, onu hemen iç cebe atıcam» dedi. Zarı attı. Baktık, altı dört. Ne alır ne verir. Zar sırası Fatma'da. Salladı salladı, düşeş attı. Elindeki para etti iki lira. Kameraman Necati İltaç 2 lira çıktı. Fatma salladı salladı, bir daha fırlattı zarları. Düşeş. Elindeki para 4 lira oldu. Barbut oyununun kuralı şu, kazanan zarı atar, karşısındaki para çıkmak zorundadır.

Fatma o gün attığı zarlarla milleti sinir hastası ede ede, bizimle dalga geçe geçe tam 1.024 lira alarak masadan kalktı. En kabadayımızın

elinde 400 lira bulunduğu masada, 1 lira ile 1024 lira alan, yani kendinden başka 10 kişiye zar vermeden 5 dakikada hepimizi gravat yapan Fatma'nın bu zar şansına, en büyük barbutçular bile anlattığımda inanmadılar.

****

Yeşilçam'da kumarı bilerek oynayan, ama itidali ile oynayan bir kumarbaz da Memduh Ün'dür. Kaybettiğini gören olmadı. Yıllarca bütün piyasayı gravat etti. Onun bu durumunu bilenler, hâlâ ısrarla kendisiyle oyun oynuyorlar, sonra da ciyak ciyak bağırıyorlar. N'apsın adam? Uyanmayan bu kadar enayinin parası alınır doğrusu.

Prodüktör Nazmi Özer de hayatı boyunca kaybetmeye mahkûmlardan biri. Paraya değil de daha çok şanssızlığına yanıyor, sinir küpü oluyor. Yazık ki dost sandıkları, Nazmi'nin yolunu gözleyerek parasını almaya çalışıyorlar.

Bir başka kumar hastası da Mahmut Tezcan. Oyun içinde her türlü şakamı kaldıran Mahmut, kâğıdı her çekişinde, yeryüzünde normal insanlar bile duymadığı yakası açılmamış o en güzel küfürleri savurur, farkında olmadan en güzel esprileri yapar. Onunla oynadığımız karede, neşe ve şamata son haddine varır. Genellikle kaybettiğinden, kızgınlıkla çay parasını hep unutur! Garson Ali, ardından koşup yakalamak için her zaman kan ter içinde kalır.

«Azmi'nin Kahvesi»nde parasını ve şöhretini yitirmiş artist takımına itibar azdır. Kendini günün adamı sananlar, oynadıkları kareye ancak kendileri otururlar. Benim paramın olmadığını bilenlerden «Yavrucum» İlhan abi, Foto Erden, Bab Kafeterya sahiplerinden Hakkı Kardeş, sürekli benimle oynayarak kırmazlar, hatta çoğu kez beni deklare ederlerdi. Bu insanlar, bizim dünyamızda en azından 20 yıldır tanıştığımız, sinemacı olmayan, adam sınıfından kişilerdi.

****

Batı Berlin'deki dükkânımı satmıştım. Elimdekilerle birlikte yaklaşık

140 bin mark param olmuştu. Karım, Berlin'den hemen gitmemizi istiyordu. Aksi takdirde beni bırakacaktı. Finli karımı seviyor, onu daha fazla incitmek istemiyordum. Madem ki istemiyordu, buradan gidecektik. Ayrıca Türklerin sol kesimi de beni istemiyordu burada. Tatsızlık son aşamadaydı.

Ertesi gün gitmeye karar vererek akşamüstü alışverişe çıktık. Seija, yeğenlerine ve kendine bazı şeyler aldı. Ben de kızım Seren için alışveriş yaptım. Yorgun argın eve geldik. Saat 21 sularıydı. Bütün param onda duruyordu. Ama uzandığım kanapede şeytan rahat bırakmıyor, habire dürtüklüyordu.

Bir buçuk yıl içinde 750 bin mark vermiştim kumara. Evlat acısı gibi içime çökmüştü bu acı. Burada kazandığım bütün parayı elimden alan Berlin'den intikam alamadan mı gidecektim? Olmazdı böyle! Yolunmuş tavuk gibi gitmek olmazdı.

İçimdeki o menhus ses, «Göreceksin, daha önce kaybettiğin bütün parayı bu gece alacaksın. Son fırsat!» diyordu. Öte yandan, «Kanma oğlum» diyen ikinci ses, güçsüz ve kişiliksizdi. Hayır, diyordu. Ama cılızdı. Evin içinde dört dönüyordum.

Valizleri toplamaya çalışan Seija (Seyya)nın karşısına dikildim:

«Bak Seija, yarın gidiyoruz. Son kez olmak koşuluyla bu gece izin ver, Şipilbank'ta (kumarhane) şansımı deneyeyim.»

Çocuk kadar saf, her şeye inanan, benden 22 yaş küçük bu kadın, o sıra büyük oğluma gebeydi. Bana gülerek baktı ve yeni yeni öğrendiği Türkçeyle,

«Sakin 25 unutma» dedi.

25 rakamı onun uğuruydu. O zamanlar 25 yaşındaydı ayrıca. Çantasından sayarak beş bin markı avcuma koydu. Onu öperek ok gibi kumarhaneye gittim. Şipilbank Avrupa'nın sayılı

kumarhanelerindendi. Burada, benim gibi kendini kaybetmiş bütün Türklere rastlayabilirdiniz. En az 500 kişinin her türlü kumarı rahatlıkla oynadığı, fevkalade lüks bir devlet kuruluşuydu. Salonun ortasına doğru, aperitif alınacak mükemmel bir barı vardı. Bu barın çevresini, dünyanın dört bir yanından gelme, birbirinden güzel, fevkalade dekolte ve frapan orospular almıştı. İlk ağızda zengin ve aristokrat sınıfın insanları izlenimi uyandırıyorlardı insanda. Fiyatları 100 marktan başlıyordu. Genellikle kumardan kalkanlarla gidiyorlardı. Arada bir, yerlerinden kalkarak şans diliyor, kumarbazların aklını çeliyorlardı.

Ben, 10 marklık fişlerle oynanan rulet masasını tercih ettim ilkin. Bu gece Berlin'i altüst edecek, dünyasını başına geçirecektim. Bir buçuk yıldır haracımı yiyen bu salondan, birkaç yüzbin mark ve en güzel iki karıyla çıkmalıydım bu gece. Kafamdaki ayrılış seremonisi buydu. Ölsem bunu yapacaktım.

Dört döndüm, 10 marklık dört masada oturacak bir yer bulamadım. Bizim Finli karının uğur numarasına, şöyle oturanların arkasından uzanarak, ortadan ve köşelerinden sıvadım. Yaklaşık 60 marklık bir sıvamaydı bu. Ayrıca kırmızı renge de 50 mark koydum. Rulet döndü döndü, top 34 numaraya düştü. Kırmızı geldiğinden 100 mark aldım, ama 60 markı kaybettim. Olsun, 40 mark kârla başlamak, uğur açısından fena sayılmazdı. Aman Öztürk, itidalini kaybetme diyordum içimden. Şımarma oğlum, yavaş yavaş git.

Ne var ki bir saat sonra aldığım para yalnızca 160 marktı. Kaplumbağa hızıyla gidiyordum. Sabaha karşı 4'te burası kapanıyordu. İntikam böyle alınamazdı. Düşündüm, 50 markla oynanan masaya geçtim. Gişeden bütün paramı 50'lik yaptırdım.

Benim bazı uğur rakamlarım vardı. Önce onlara bin mark kadar koydum. Rulet döndü döndü, sıfır rakamına düştü top. İçimden bir ses, ulan Öztürk, şu sıfırı hiç ihmal etme, diyordu. Ama her sesi dinlese, bir çuval para da yetmezdi adama. Bir anda bin mark gidince, hafifçe bozuldum. Renk oynamaya karar verdim. Kırmızıya koyuyorum siyah geliyor, siyaha koyuyorum kımızı! Renkleri beş yüzer marka ile oynuyorum hep.

Baktım, bozdurduğum son bin mark da suyunu çekmiş. Geriye kalan birkaç markla ne oynayacaktım ki? İşin tadı kaçmıştı. Şipilbank'tan hızla çıkarak bir solukta eve gittim. Taksi beni aşağıda bekliyordu. Seije'ya, çok büyük paralar kazandığımı, sonra paraları üç oyunda verdiğimi, paramın bitmediğini, fakat moral açısından 10 bin mark vermesini söyleyince hemen gitti, parayı getirdi. Bu saf karı, ne desem inanırdı. Beni öperek iyi şanslar diledi. Tekrar 25 numaraya oynamamı tembihledi. Ulan ne karıydı be, bozulacağına beni moralman takviye ediyordu.

Yıldırım hızıyla döndüğüm kumarhanede, baktım 100 marklık masalar açılmış. Bütün kodamanlar, asiller, belli ki en paralılar burada. Öteki masalarda oynayan bizim gibi sefil takımıyla ilgileri yok. Garsonlar, viski ve şampanyalarını ayaklarına getiriyorlar. Buna karşılık, önlerindeki yüz marklık markaları garsonlara köpeğe kemik atar gibi atıyorlar. Kılık kıyafetleri de o biçim. Birden kendime bakarak utandım.

Kravatsızları sokmadıklarından, kapıda 10 marka kravat kiralıyorsun. Yulara benzeyen kiralık kravatımdan burnuma dolan kusmuk kokusu da cabası. Şöyle bir fırsatını bulup köşeden eğildiğim sırada, kravattan yayılan kokuyu alan yanımdaki ağzı purolu kodaman, yay gibi kendini geriye attı, bok koklamış gibi yüzünü ekşiterek bana ters ters baktı. Durumu çaktığımdan hemen yanından tüydüm.

Daha hiç oyuna girmemiştim. Nasıl gireceksin ki? Önlerindeki marka kulesi, insanın moralini bozuyordu. Bir defada 5-6 bin mark basıyorlar, kaybedince de çılgınca gülüyorlardı. Masada oyuna girmek için dört dönüyordum. Kimin yanma yanaşsam, kokuyu alan yanındakine bir şeyler söylüyor, hiç anlamadığım ve nefret ettiğim Almancayla alaylı alaylı konuşup gülüşüyorlardı.

Bu Alman milletinden iğreniyordum. Yabancı oluşum, kıyafetimin uygunsuzluğu, üstelik kravattan gelen leş gibi kusmuk kokusu, kinayeli bakışlar beni öyle bir psikoya sokmuştu ki, üzerimde 10 bin marklık fişler, onların bir metre gerisinde put gibi kalmıştım öylece. Sinirden şakaklarım zonkluyordu. Ne öne gelebiliyor, ne de geri gidebiliyordum. Korkunç bir aşağılık kompleksi bütün benliğimi sarmıştı. İnadımdan başka masaya da gitmiyordum. Arkamdan hep birlikte alay etmesinler diye.

Bir fırsat düştü, çift sıra oynayanların yanından açılan bir delikten elimi uzatarak 16 no'ya oynadım. Bu numaraya, elim uzandığı için oynamıştım, arzu ettiğimden değil. Bir çırpıda giden 500 marklık fiş canımı yaktı. Para değildi asıl bozulduğum, istediğim numaraya oynatmayan bu aşağılık i .. ve orospular.

Bu kez, koyduğum tek 500 marklık fişe taktılar. Beni öyle bir gözaltına almış, öyle bir küçümsemeyle eziyorlardı ki anlatmak imkânsız. Sanki «Aa şu adama bak, ne kadar da fakir. 500 marklık fişle oynuyor. Üstü başı da kokuyor. Pis herif, nereden düştü aramıza» der gibiydiler. O sinirle, önümde kazık gibi durup oynamayan, çevreyle t... geçen çifti kenara iterek, elimdeki bütün fişleri gelişigüzel dağıttım numaralara. Olacak şey değil, bir tanesinin bile kenarından geçmeyen Allahın belası top, ilgisi olmayan bir deliğe girdi. Milyonlar kaybetmiş, daha doğrusu kaybetmeye alışmış bir insandım, hiç bu kadar sinirlenmemiştim. Elimde olmadan, herkesin duyduğu bir sesle «Allah hepinizin belasını versin» dedim. Duymuşlar, anlamını anlamayıp gülmüşlerdi.

Kravatı teslim edip çıktım. Deli gibi eve koştum. Kapıda kendimi ve sinirimi birazcık toplayarak zile bastım. Karım uykulu gözleriyle gülümsedi yalnızca, hiçbir şey söylemedi. Suratımdan durumumu anlamıştı. Sadece «Hello» diyebildim. O içeri girerek, oldukça kalın bir binlik deste getirdi, avucuma koydu. Bu kez gülmüyordu. Bana eğilerek,

«Öztürk, bu parayı da ver, fakat son olsun. Yarın Finlandiya'ya gidemeyiz sonra.» dedi. Zoraki olarak öptü ve evin anahtarını uzattı.

Kapanan kapının dışında bir an kalakaldım. Saate baktım, 1.45'i gösteriyordu. İçimden bir ses, «Oğlum, git işine! Bu moralle kazanamazsın, dön geri, yat yatağına, yolcu yolunda gerek» diyordu. Öteki habis ses ise «Her şeyde bir hayır vardır. Son dakikada malı götüreceksin» diyordu. Bu arada karımın verdiği parayı cesaret edip de sayamıyordum. Bozulduğu belliydi, ama çaktırıyordu. Biraz sert yapsa belki de gitmezdim, kimbilir!

Nevin aklıma geldi. Beni geceleri kurt gibi takip eder, İstanbul'daki en sota kumarhanelerden bulur çıkarırdı. Hele Fuar'da bir yıl Büyük Efes Oteli'nde beni kumar oynarken resmen basmıştı. Arap Nasri, Fahrettin Aslan ve bir alay kodamanla oynadığımız barbutu bozmuş, herkes kafa tutup beni önüne katarak odadan çıkarıştı. Bana öyle gerekti. Finli bu işi beceremiyordu. Cebimdeki binlik demetine acıyordum. Onların havaya uçacağını hissetmiştim bile.

Kumarhaneye döndüğümde gardropçuda tek kravat kalmıştı. Neyse ki bizim kokulu kravat yoktu. Kimbilir kimin tadını tuzunu kaçırıyordu şu anda. İnadım inattı bir kere, gene kaybettiğim masaya gittim. Oyundan kalkan birinin yerine hemencecik oturdum, Bu, iyiye işaretti. En azından oyundan haberim olacaktı. Hiç olmazsa şansı olanın arkasından giderdim. Cebimdeki tomardan on bin mark ayırarak krupyeye uzattım. Belki de masada para bozdurmak iyi gelirdi, kimbilir! Kumarbaz bahanesi, ne diyeceksiniz!

Biraz seyrettikten sonra, genellikle kırmızının düştüğünü görerek, kırmızının rakamlarına oynamaya karar verdim. Son saniyede 8-11 siyah kombinezonunu oynadım. Buraya iki bin dolayında yüzlük fiş koymuştum. Rulet döndü döndü, 8 rakamının içine top düştü. Sevinçten öyle bir «Bingo» çekmişim ki vallahi koca salonda herkes bana baktı. Yaklaşık 6-7 bin marklık fiş önüme yığılınca keyfim bayağı yerine geldi.

Fişleri habire her yere dağıtıyor, kâh kazanıyor, kâh kaybediyordum. Derken Black Jack oynamaya karar vererek kalktım. Bu oyunda kazanma şansım ötekilere oranla çok yüksekti. Bi kere kasayla % 50 şanslara sahiptiniz. Bizim bildiğimiz 21 oyunuydu esası. Sonra istediğiniz kadar para basabilirdiniz, rulet gibi kısıtlı değildi.

Oturduğum masada binlik fişler geçerliydi. İlk etapta 20 bin marklık fiş koydum ve aldım. Sonraki oyunlarda sürekli vermeye başladım. Rulette son aldıklarımla birlikte cebimdeki tomar da bir anda erimişti. Elimi attım, inceldiğini görerek tomarı çıkardım. Tam 8 bin mark kalmıştı. Beş binlik fiş alarak bir iki aldım verdim, sonunda hepsi bitti.

Saat 2'yi 10 geçiyordu. Yol param yoktu eve gitmeye. Uzakça değildi, ne de olsa 20 dakika sürer diye düşündüm. Yavaş yavaş koşmaya

karar verdim. Ve başladım. Sekiz dakikada eve varmıştım, ama kanter içinde kalmıştım. Eşiğe yatarak birkaç dakika dinlendim. Anahtarla kapıyı yavaşça açtım. Ve çok ilginç bir durumla karşılaştım.

Seija, tam sofanın ortasına getirdiği bir iskemlenin üstüne geri kalan bütün parayı koymuş. Yani ne demek istediği ortada... Alıp saydım, 37 bin mark vardı. Demek net yüz bin kaybetmiştim. Artık ok yaydan çıkmıştı. Ulan, dedim içimden, uçak paralarını ayırayım da üstünü alayım. Bir yandan da, bu kadın deli değil ya, bilet parasını içinden almıştır diyordum. Çünkü son verdiklerini saymamıştım. Odaya girmeye cesaret edemiyordum.

Daha fazla bekleyecek halim yoktu, zaman kalmamıştı. Taksiyle gittim kumarhaneye. Ama iş tavsamıştı. Binlik oynanan Black Jack masaları kapatılmış, yalnız 10 marklık iki rulet masası kalmıştı. Ben bu ziyanları nereden çıkaracaktım? On marklık masalarda imkânsızdı. Şapa oturmuştum. Tek çıkar yol, bizim Türklerin kumar yaptığı kahvehanelere gitmekti. Daha çok barbut atılırdı buralarda.

İlkin Wedding'e gittim, Berlin'in en baba kumarbazları bu kahvede oynardı. İçeri girdiğimde, bizim lazoğlu Rizeli İsmet gözüme çarptı. Gerisini tanımıyordum. Tam istim üstüne gelmişim. O biçim kumar var. Baktım, bitirim atılıyor. Oysa İskan'ın kahvesinde şeşbeş zarı atılıyordu.

Neyse hoşbeşten sonra oyuna yandan «Salut» deyip girdik. Oyun bayağı yüksek. On binin ikisi gerisine, icabında on beş bin marka tek zar atıyorlar. Gözü kara bir sürü memleket çocuğu. Düşmüş bi kere bu batağa. Herkes yıllarca işini, mesleğini unutmuş, gece gündüz habire kumar oynuyor. Nasıl geçiniyor, para nereden geliyor, bilen yok!

Neyse sıra bana geldi. Zarım fena değil. Alıp verdik, fakat yürümüyor işte. Kısmetimiz kesik. İki dakikada 5 bin mark gitti. Ama söz veriyorum, bu kumarı bırakacağım. Bu iş böyle yürümez! İnsanın kişiliği iki paralık oluyor. Konuşmasını bilmeyen insanla, gereğinde hırsızla kumar oynuyorsun bu dünyada, muhatap oluyorsun. Bu, Allahın insanlara verdiği en büyük ceza bence. Dünyanın en güzel kadını gelse, seni o masadan, hele barbutsa, kaldıramaz. Allahtan esrara alışmadım.

Neyse uzatmayayım, bütün para bitti sonunda. Saat sabahın 6.30'u. Peynir ekmek yiyor, çay içiyoruz. Ben şimdi ne yapayım? Cebimde 850 mark kalmış. İkimizin bilet parası 1500 dolayında tutuyor. Kafam sersem gibi. Herkesle helâllaşıyoruz. Arkadaşlar eve bırakıyorlar.

Kapıdan girdiğimde Seija'yı kahve içerken buldum. Hiçbir şey olmamış gibi gülümsedi bana. Ve hiçbir şey söylemedi. 140 bin markı vermişiz kumara. Onun kıyıda köşede biriktirdiği ve benim sattığım dükkânın parası bu. Suratımdan anlaşılıyordu, daha ne soracaktı ki?

Kenarda dört valizimiz toplanmış, öylece duruyor. Ben de bir fincan kahve alıp masaya iliştim. Yudumlarken, gözüme ona hediye aldığım yüzük çarptı. O sırada kısık bir sesle,

«Uçak biletlerimizi al. Yalnız biri İstanbul olsun» dedi.

Uykusuzluk ve asap bozukluğu beni oldukça sarsmıştı. Böyle zamanlarda fazla hata yapmamak için bir süre susardım. Yavaş yavaş, «Ne demek istedi acaba?» diye düşündüm. «İstanbul bileti» demekle beni kastediyor, yani güle güle diyor, öyle mi?

«Seija, neden böyle dedin?»

«Çok basit. Bu şekilde beş parasız, babamın evine gelmek istemezsin diye düşündüm. Karnımda çocuğunu taşıyordum. İstanbul'da işlerini yoluna koy ve beni çağır. Şimdi beni lütfen havaalanına götür. 11.05'te Helsinki'ye kalkacak. Ha, bu yüzüğü de al ve bozdur.»

Karşısında daha fazla ezilmemek için yay gibi fırlayarak «Türkicher Bazar»daki Türk kuyumcuya gittim. Yedi bin marka aldığım yüzüğü beş bine vererek ordan da Finnair bürosuna...

Seija'ya telefon ederek gelmesini bildirdim. Zamanlama tamdı. Elimizde bilet, gelir gelmez taksiye atladık. Bin mark dışında tüm

parayı kendisine verdim. Ve özür diledim. Yüzüne bakamıyordum. Ona eziyetten başka bir şey yapamamıştım. İşinden, ailesinden, memleketinden koparmıştım, üstelik bir de gebe olarak geri dönmesine göz yumuyordum. Hangi yüzle, hangi parayla ona dur diyebilirdim ki? Bütün bu yaptıklarımdan sonra?

Finnair uçağı pistten fırlayıp göğe tırmanırken tarifi imkânsız bir üzüntüye boğuldum, birden yüreğim sıkıştı. Seija'nın gidişine, üstelik böyle gidişine demek seyirci kalabiliyordum!

Kumar, bütün plânlarımızı ters yüz etmişti. Şimdi o, benim için ne diyecekti ailesine? Ben, Türkiye'ye beş parasız nasıl dönecektim? Her canımın sıkılışında yaptığım gibi, bir koşu Berlin Hayvanat Bahçesi'ne gittim. Burası sığındığım tek yerdi. Bütün üzüntülerimi burada atabiliyordum, ibadet yapmışım gibi huzur veriyordu. Hayvanlar dünyasından en çok kuşları severim. Suni gölün kenarındaki banka uzandım, balıkçıllardan ördeklere yüzücü kuşları seyre daldım.

Soğuk eylül akşamında, neden sonra, Alman bekçinin kızgın sesiyle kendime geldim. Yersiz yurtsuz serserilere uygulanan kovulma hareketi bana da uygulanıyordu. Nefret ediyordum Almanlardan. Berlin'den, Alman olan her şeyden uzaklaşmalı, beni mahveden buralardan yurduma dönmeliydim. Hayvanat Bahçesi'nin kapısına geldiğimde, Almanca küfreden o uşak takımına elimle terbiyesiz işareti yaparak, yüksek sesle «Hepinizin anasını, avradını...» dedim ve dışarı çıktım. Ben de onları kovdum, pezevenkleri...

Uykusuzluktan ve asap bozukluğundan perişandım. Atalay Özçakır'ın bürosuna zar zor gidebilmiştim. Atalay, «Türkicher Bazar» kurucusu ve hepimizin patronu idi. Anlaşmaları ancak o yapıyordu. Kiralarımızı ona veriyorduk. Çok iyi niyetli, fevkalade bir insandı, ama gazinoculuktan zerre kadar çakmıyordu. Bir de, benim dışımda herkesten, fahiş hava parası ve kira alıyordu. Bütün pasajın batacağını 6 ay önce kestirdiğimden, onun aracılığıyla müşteri bulmam çok kolay oldu. Nitekim, benden sonra, değil dükkânlarını satacak, parasız devredecek adam bile güç buldu millet.

Neyse, eski Yeşilçam çocuğu Atalay, o gece charter uçak servisiyle beni bedava İstanbul'a yolladı. İstanbul'a geldiğimde iki gün deliksiz

uyudum.

OTUZUNCU SANAT YILI JÜBİLEM

Taksim Gezi Oteli'ne yerleştikten sonra, geceleri orası senin burası benim kumarhane kumarhane dolaşıyorum. Oyun kulüplerinde konken oynuyorum. Sabaha karşı gittiğim Büyük Bayram Sokağı'ndaki sabahçı kumarhanelerinde kimler yok ki!

Bir hasta da İsmail Kılıç. Gözükara delinin biri. Kaybedince de gülüyor, kazanınca da. Buralarda ne tiplerle bir araya gelmiyoruz ki! Karşımdaki kuyumcunun yanında oturan tipsiz kişi resmen hırsız. Gece işçisi diyorlar. Orayı işleten kişiye, «Yahu böyle adamları buraya nasıl sokuyorsunuz?» desem, «Abi, namuslu adamdır, borcuna sadıktır, çoğundan sağlamdır» diyor.

Biz kumarbazlar, hırsızı, arsızı, namuslusu, pezevengi, büyük işadamları ve sanatçılar olarak ilginç bir kumar ekibi oluşturuyorduk. Yani onlara bizden çok itibar ediliyordu. Anlayın artık, kumar bizi kimlerle yan yana getiriyor, haysiyetimizle nasıl oynuyor...

İşin en korkunç yanı, benim hâlâ ders almayışım ve kendimi yitirmeye devam edişimdi. Kumarhaneler kredi açıyorlar ya da bazı arkadaşlar beni deklare ediyorlardı. Oyun hayatımı böyle sürdürüyordum ancak...

Böylece dört ay koşturdum durdum.

Bir öğle vakti Müjdat Gezen'e rastladım. Oturduk yemek yedik ve şurdan burdan konuşurken,

«Abi» dedi. «Durumunu hiç beğenmiyorum. Lütfen valizini al ve bana taşın. Bazı plânlarım var.»

O gece, tiyatro sonrası, kulisten birlikte ayrıldık. Bir gece kulübüne uğrayarak evine gittik. Çay yaptı, dolaptan çıkardığı kurabiyeleri önüme koydu.

«Bak Öztürk abi, sen yıllarca bize rehber oldun. Şimdi ise bakıyorum, tanıyamıyorum, o sen misin?»

Birden kızdım :

«N'oldu lan, n'aptık ki?»

«Estağfurullah, demek istediğim, kumar oynadığın yerlerden söz ediyorlar da... bir sürü de borçlanmışsın. Bu işe bir çare bulmak zorundayız.»

«Sana ne lan hıyar?»

«Ne demek sana ne, bize her şey abi... Senin yakanı bırakacak değiliz» (Perran'la kendini kastediyor)

Şehir Tiyatrosu'nun çocuk bölümünden beri ardımı bırakmayan, bir dediğimi ikiletmeyen bu küçük keratanın bana sahip çıkması boşuna değildi. Ayrıca çok hoşuma gidiyordu. Babası büyük bir müzisyendi. O, sevgili Nejat abimin oğluydu. Vefa duygusu olan, ustalığın anlamını, hatır gönülün sınırlarını bilen, çok iyi yetiştirilmiş olan Müjdat, bana elini uzatan tek insandı hayatımda. İyi gün dostları meydandan kaçarken, kendisine hiç dostluğum dokunmamış bir insan bana koşuyor, en azından bir şeyler yapmak istiyordu. Demek beni seven bir kişi kalmıştı bu dünyada, ne mutlu bana...

Müjdat, benim 30. Sanat Yılı Jübilemi yapmak istiyordu. Bana ev almak, bankaya ya da Kastelli'ye para yatırmak gibi tasarılar vardı kafasında. Şu hale bakın! Herkes benim ölmemi, sürünmemi beklerken, o yaşamamı istiyordu! O ve bir de Aydın Sağay dostum!

Biletler basılmış, düzenleme komitesi kurulmuş, jübile kitabının bütün eksiklikleri tamamlanmış, ben de içlerinde olmak üzere kurulan ekip davetiyeleri dağıtmaya başlamıştı bile. Yani hiçbir lâf ağızda kalmamış, en kısa zamanda uygulamaya dönüşmüştü.

Çocukluk arkadaşım Abidin Cevher (Kastelli) ise, bana hem hatırı sayılır bir yardımda bulunmuş, hem de 30 milyona mal olacak «Öztürk Serengil Şov» için Egemen Bostancı'ya talimatı vermişti. Ne var ki Egemen, bana kininden, bu şovun metnini hazırlatmayıp savsaklayacak, böylece dirilmemde büyük işlevi olacak şansı bana kullandırtmıyordu.

Kininin kaynağı, ödemediği bir çekin benim tarafımdan savcılığa verilmesiydi. «Dolandırıcı mevkii»ne düştüğünü, bizim yüzümüzden ticaret itibarının çok sarsıldığını ileri sürüyordu. Meğer çeki Nevin tahsil için gerçekten bu yola başvurmuş! Haberim yok vallahi...

En kötü günlerinde, Tevfik Yener'le ortak açtıkları Bakırköy'deki müzikli lokantaya hiç para almadan hafta sonları gelerek yaptığımız jestleri unutuyordu. Bırakın, aman Egemen kazansın! Dokunmayın! Yıllarca ezilmenin, parasızlığın acısını çıkarsın! Pohpohlanmanın keyfini sürsün!

Ben, istemediğim için, bilerek şöhretimi zedeledim. Kendimden bıktığım için, çevremden intikam almak için üstüme sinen megalomaniyi yok etmek için, Allaha el açıp yalvararak şöhretimden ve de normal insanlar gibi yaşamak özlemiyle kendimden kurtulmak istedim. 18 yıl doğru dürüst yollarda yürüyememenin, 18 yıl tek başına bir lokantada, sinemada olamamanın acısını çekmiş biri için böyle bir hayatın önemi yoktur. Ben, istediğim için, şimdi şöhretsiz ve parasızım. İstersem, paşa gönlüm dilerse, gene bir repertuar hazırlayıp istediğim gazinoda her gece en azından 150 bin lirayı cebime indiririm. Yeter ki üstümdeki ataleti atayım, bu işe tam karar vereyim... Egemen gibiler, iflas ettikleri yerde kalırlar!

Müjdat, bütün çabasını ortaya koydu. Sanatçılara, o gece yapacakları tören için teker teker prova yaptırdı. Ve unutulmaz, nefis bir gece hazırladı. Gene teşekkür ediyorum ona.

****

Sağolsunlar, bütün komedyenler geldi. Hiç kimse beni bu mutlu gecemde yalnız bırakmadı. Yalnız Zeki ve Metin, o gece hastalandıkları için gelemediler. Ne tuhaf değil mi, jübile gecesi gelen hastalık... Kendileriyle zaten pek bir hukukum yok. Mesele hukuk değil, yardımlaşmadır. Bugün bana gelen, yarın en kralına gelir. Eh, biz de bir zamanlar en kral değil miydik? Böbürlenme padişahım, senden büyük Allah var demiş atalarımız, zararı yok... Zeki'yi bir filmimde oynatmıştım bir zamanlar. Hepsi o kadar. Haklarında fazla bilgim yok...

Gazanfer Özcan - Gönül Ülkü, Nejat Uygur, Levent Kırca, tiyatrolarıyla katıldılar. Ömrümce onlara müteşekkir kalacağım. Beni bu geceye hazırlayan en büyük güçlerden biri de Rauf Tamer'di. Her şeyiyle seferber olarak yüzlerce bilet sattı bana. Bütün koşanlara, benim için çaba gösterenlere gene bu vesileyle teşekkür ederim.

Müjdat'ın nedense benden şüphe ettiğini gördüm. Jübile gecesi sahnede espri yaparken bir ara şöyle dedi:

«Hep birlikte şimdi ona kumar parası ayarlamaya çalışıyoruz.»

Belki herkes güldü, ama ben oldukça üzüldüm. Teberru karşılığı verdiğimiz biletlerin parasının çok daha fazla olduğu kanısındaymış ve geceleri benim o paraları gizlice kumara yatırmam pekâlâ mümkünmüş, öyle söylüyor...

Ayrıca paramın hesabını benden soruşu da ayn bir sahiplilikti. Beni benden çok düşünüyordu. Kıskançlık, dedikodu ve entrika gibi şeyler bilmezdi Müjdat. Onun bazı huyları bana benziyordu. Herkese koşması ve kadınlara olan düşkünlüğü... Benzemeyen tek yanımız ideolojik yapımızdı. O konuda hiçbir zaman karşı karşıya gelmedik. Daha doğrusu hep kaçındık. Bir de kumarı hiç sevmiyordu. İşte bu, çekilecek gibi değildi. Canım, biraz oynasa n'olurdu yani? İnsan, ne benim gibi olmalıydı, ne de hiç oynamamalı... Erkek takımı, ifrata kaçmamak şartıyla kırk yılda bir küçük küçük oynayabilir. Hayırmış,

oynamazmış, asla imiş! Müjdat efendi katı kurallarını gene konuşturdu.

Ah ulan, bir gün elime bu fırsat düşecek! Şu Müjdat'a döve döve kumar oynatacağım! Sıfır numara kumarbaz yapacağım ineği! Öyle büyük konuşuyor ki... Neyse, şaka yapıyorum. Allah yazdıysa bozsun. Allah, düşmanıma bile vermesin bu illeti...

Müjdat ve onun gibi birkaç dostum yüzünden bugün değil kumar oynamak, kahvenin bile önünden geçmiyorsam, en mutlu kişiyim artık ben. İlk kez sahneye çıkmak gibi kıpırdanmalar oluyor içimde. Nefret ettiğim mesleğime yeniden heves duymak! Büyük ölçüde değiştiğimi gösteren belirtiler bunlar...

Büyük Allahım, bana verdiği cezaları, öyle sanıyorum ki kaldırıyordu artık yavaş yavaş. İlk kez, borçlarımı ödemeye başlayacak hale geldim. Bu harika bir durumdu benim için. Dünyaya bakış açım değişti bugün. Bütün amacım, biri 3 (Timur), biri 4 (Jussi Cengizhan), biri 14 (Seren) yaşındaki üç çocuğuma, babalarının gerçek kimliğini bilmelerini sağlayacak şu kitapçığı bitirip armağan etmektir.

İkinci ve en büyük arzum da, yaptığım şovu oğullarıma gösterebilmektir. Büyük oğlum Cengizhan, benim bir komedyen olduğumu bilip söylemektedir. Ama Timur, her evden çıkışıma yakın, bana nereye, niçin gittiğimi, aynca ne iş yaptığımı soruyor. Çocuklarım çok küçük, daha hiçbir şeyleri kavrayacak durumda değiller, Ama sanıyorum 20 gün sonra artık onlar da sahnelerde ne yaptığımı yavaş yavaş görecekler.

KOMEDYENLİK VE KOMEDYENLER

Türk sinema ve tiyatrosunda en itibarlı branş komedyenliktir. Jön ve jöndam, birkaç yıl sonra eskir gider, ama komedyenlik öyle değildir. Hem uzun ömürlü, hem uzun sükseli, hem fazla paralı bir daldır komedyenlik. Avrupa'da, Amerika'da, hatta Arap dünyasında olduğu gibi... Bu kural tüm dünyada geçerliliğini koruyor. Kitapta yeri gelince rejisörlerden de söz edeceğim. Ama konu, benim meslek dalım olması yüzünden, öne çıkmış durumda. Bazılarından hiç söz etmeyeceğim. Benim ölçüm budur, herkesi komedyen kabul edemem doğrusu. Onlar da kitaplarında benden söz etmesinler. Ukalalık edip de Kel Hasan'dan ya da Hâzım Körmükçü'den de söz etmeyeceğim. Çünkü onları hiç görmedim ve seyretmedim. Baştan belirttiğim gibi 1950'den başlayarak Yeşilçam'ı özetlemeye çalışıyorum. Burada gördüğüm ve seyrettiğim, dolayısıyla özelliklerini az çok bildiğim komedyenleri anlatacağım. Tabii ki beni kendi yorumum ilgilendirir. Kitabı ben yazdığıma göre, benim bakış açım önemlidir. Öyle değil mi?

Komedyen... Biz Türkler, komiklik yapan adam olarak biliriz söyleriz. Oysa Fransız için hiç de öyle değil. Dramı da, öbür branşların her türlüsünü de rahatlıkla oynayabilen kimseye, en büyük sıfat olarak «komedyen» diyorlar. Komedyenlik, Fransız için, bir aktöre verilebilecek en büyük san ve onurlandırmadır aslında. Ama bizdeki komedyen, yalnızca komik olan adamdır. Biz de bu bilinen kurala göre yola çıkalım.

1950'lerin komedyenlerini, sinema ve tiyatro olarak ayırmamız gerek. Sözgelimi öyle komedyenler var ki tiyatroda çok büyük, ama sinemada hiç film çevirmemiş. Bu yüzden bu ayrımı yapmamız şart.

1950, Türk sinema ve tiyatrosunun bir dönemeç, bir sıçrama yılıdır. Türk sinemasının kan değişimi geçirdiği yılların hemen başıdır. Bir Ayhan Işık'ın, bir Bülent Ufuk'un, bir Belgin Doruk'un, bir Turan Seyfioğlu'nun, bir yıl sonra da Eşref Kolçak'ın, Sadri Alışık ve Fikret Hakan'ın kan verdiği yeni bir dönemin, yeni bir anlayışın başlangıcıdır. Konumuz sinema olduğuna göre, öncelikle sinema

komiklerinden başlayalım.

Cilalı İbo (Feridun Karakaya)

Türk sinemasının en büyüklerindendir. Şahane bir komik fiziği vardır. Mimiklerini ustaca kullanabilen Feridun, ayrıca üstatlık düzeyinde bir taklit ustasıdır. Şimdi kimsede kolay kolay görülmeyen çok hareketli tavrı, en önde gelen niteliklerinden biridir. Sorarım, yalnız «eşşekoğlu eşşek» diyerek milleti güldürdüklerini sananlar, acaba bir Feridun'un sahip olduğu meziyetlerin yüzde birine sahipler mi, cevap verin...

Feridun, şu anda tiyatrodaki komedyenliğini atbaşı götürüyorsa da ağırlığı tiyatroya kaydırmış durumda. «Cilalı İbo» parodisiyle, devir yaratmış komedyenlerin başı olarak kabul edilmelidir. Bir maymun kadar çevik, bir sirk cambazı kadar da marifetlidir o. Hiçbirimiz onun düzeyine varamayız. Zeki Müren filmleriyle lanse edilen «Cilalı İbo» sonralan tek başına olay filmler yapmış, Türk halkını uzun yıllar kendine hayran bırakarak «hit» olmuş, büyük, saygıdeğer bir üstad komedyendir.

Feridun'la aynı tiyatroda uzun yıllar çalıştık. Birlikte ilginç anılarımız vardır. Bu adamın en boktan huyu, sahnedeki komikliğini dışarda da sürdürmek istemesidir. Biz, Feridun'un gerçek kimliğini bu yüzden yıllarca göremedik. Hangisi Feridun, hangisi İbo... Dediğim gibi, günlük hayatında da fevkalade sulu olduğu için, herkesle, büyük küçük dinlemez şakalaşırdı.

«Kral Lear» oynanıyordu. Rahmetli Kemal Ergüvenç kralı oynuyor, hepimiz de figüranlık yapıyorduk o sahnede. Seyirci, figüran olan bizlerin yalnızca gögüs üstünü görüyordu. Temsilde işi olmayan kaç kişi varsak, bayrak, kılıç, kargı gibi şeyler tutuyor, kralın sözlerine karşılık bunları havalara kaldırarak gösteri yapıyorduk. Ne olduysa işte bu sırada oldu. Kral çok dramatik bir tirada başladı ve ellerini bize uzatarak yalvaran sözlerle onay istedi. «Aziz tebaam, benden esirgemeyin. Verin, verin!»

İşte bu sırada, kalabalığın en önündeki, halkın yalnız belden yukarısını gördüğü Feridun Karakaya, beline kadar eteklerini sıyırıp

oldukça ünlü antinikukazını Kemal Ergüvenç'e göstererek, «Al... Al...» demez mi? Başta kral olmak üzere, o sahnede kaç kişi varsak, hepimiz yaprak gibi üst üste devrilmiştik gülmekten.

Suphi Kaner

1958-59'larda başka bir fırtına geldi sinemaya, kendine özgü bir oyuncu... Gülerken ağlatan ya da tersine, ağlarken güldüren... Suphi, hiç zorlaması olmayan bir komedyendi. Allahın ona bağışladığı, fevkalade zengin mimiklerle donanmış bir yüzü vardı. İnandırıcı bir yüzdü, hatta bin yüzdü. Suphi, Paul Muni gibi büyük aktördü aslında. Belki sinema ve tiyatro öğrenimi yoktu ama doğmatik komedyendi.

1963'te öldüğünde, değil Türkiye, Avrupa büyük bir komedyen kaybetmişti. Suphi'de, gelmiş geçmiş öbür komedyenlerde olmayan bir sahne kişiliği vardı ki kolay rastlanmayan bir meziyettir.

Sinemaya birlikte adım atmıştık. Üçbuçuk yıl birlikte aç kalmış, birlikte mücadele etmiştik. Ben, Suphi Kaner gibi büyük bir komedyenin arkadaşıydım. Bundan büyük bir övünç kaynağı olamaz benim için...

1954 yılının soğuk bir kış gecesinde, Sormagir'deki (Cihangir) Fikret Hakan'ın ünlü evinde soğuktan gebermemek için diz dize oturduğumuz bir sırada, Suphi yavaşça doğruldu. Ellerini iki yana açarak,

«Sayın Fahrettin Kerim (İstanbul valisi)» dedi. «Affınıza sığınarak bir hata yaptırtmak üzereyim. Affedersiniz, affedersiniz, birini de ben bizzat yapıcam ...»

Sonra da bize döndü :

«Hadi bakalım asilzadeler, ayaklanın!»

Hepimiz kalktık. Vecdi Benderli, Fikret ve ben... Lapa lapa yağan kar altında Suphi'yi izlemeye başladık. Sokağın sonuna geldiğimizde,

«İşte arkadaşlar» dedi. «Sayın valimiz, bizleri düşünerek, bu çöp bidonlarının kapaklarını tahtadan yaptırmış! Hadi bakalım, şimdi cenazeyi kaldırıyoruz. Marş marş!»

Çok sevinmiştik. İki saatte bütün kapakları eve yığdık. Neyse ki bir Allahın kulu karşımıza çıkmamıştı bu sırada. Saat sabahın altısı. Donmuş kapakları ancak tutuşturmuş, sobanın çevresinde kebap yapıyoruz. Fikret, «Fahrettin Kerim'e iki hatadan söz ettin» dedi Suphi'ye «Bize yaptırttığın hatayı anladık. Peki, senin yapacağın hata neydi?»

Bir hergelelik yapacağı zaman Suphi gözlerini kısardı. Gene öyle yaptı. Bizlerin el ele tutuşmamızı istedi. Dediğini yaptık. «Şimdi bütün gücünüzle papaklarınızı sıkın!» Sıktık. Gök gürültüsünü andıran bir sesle yellendi :

«Yüksek sesle teşekkürler... teşekkürler...»

Biz gülmekten yerlerde kıvranırken yeni uyanan kapıcı alt kattan sesleniyordu :

«Çüş oha Suphi bey, çüş oha... »

Vahi Öz

1910 Samsun doğumluydu. Babası hükümet doktoruymuş. Bana öyle söylemişti. Çok ilginçtir, biz onunla Türk sinemasında baba-oğul olarak birlikte meşhur olduk.

Onu ilk kez 1953'te pezevenk Zurnik'in senaryosunu yazdığı «Silah Sesleri» adlı filmde rejisör olarak tanıdım. Çok sert bir insandı. Yıllar sonra komedi dalında Türkiye'nin tek adamı olabileceğine rüyamda

görsem inanmazdım. O da, ben ve Ahmet Tank Tekçe gibi, kötü adam olarak boy gösteriyordu. Hatta bir zamanlar, «Uğursuzluk getirir, oynatmayın» diye bir kanı yerleştirilmek istenmişti Yeşilçam'da. Ben buna inanan birçok prodüktöre tanık olmuşumdur. Neyse ki büyük Allah, onları utandırdı, zor durunda bıraktı. Sonunda Vahi Öz'ü filmlerinde oynatarak kendilerini kurtarmaya çalıştılar.

Vahi Baba, filmlerde olduğu gibi, film dışında da bana kanat germiş, her zaman en büyük yardımcım, akıl hocam olmuştur. Beni kendi çocuğundan ayırt etmez. Yediğim yemekten gazetelere verdiğim demeçlere kadar ilgilenirdi benimle. «Laz bıçağı gibi» derdi bana, ya da «Delifişek»...

Vahi Baba'nın bütün gençliği turnelerde, orda burda geçmiş. Eski ustalardan değişik şeyler görmüş ve öğrenmiş. İnanılmaz derecede dolu ve kültürlü bir insandı. Zaten komedyenliğin birinci niteliği bu değil mi? Kültür, kültür, kültür... işte bir komedyenin sermayesi!

Vahi Öz'ü tanıyanlar bilir. Fıkra anlatmaya başladığında ağzını kapamazsan iki yıl sürer, derler. Ondan çok şey öğrendim diyebilirim. Gerdan kırarak, kafasını sağa sola çıkara çıkara bir horoz gibi yürüyüşü hâlâ, gözlerimin önünde.

Birlikte 35 filmde oynamışız. Halk her filmde bizi birlikte görmeye öyle alışmıştı ki... Tipik Adanalı baba-oğul imajını veren iyi bir ikiliydik.

Ayhan Işık'a hiç kimse espri yapmamıştır. Çünkü Ayhan, araya aşılmaz bir uzaklık koyardı. Çok seyrek, bizimle şakalaştığı olurdu. Ama kendisi şaka yapar, karşısındakine fırsat vermezdi.

Bir gün sette gene tatlı bir ortam vardı. Ayhan da bazı taklitlere karışıyor, krallığını unutup bizimle haşır neşir oluyordu. O anı çok iyi ayarlayıp yakalayan Vahi Baba,

«Ayhancığım» dedi. «Nedendir bilmem, senin sağ kaşın daima yukardadır. Şey gibi...»

Ayhan, o esnekliğini biraz kaybeder gibi oldu. Biraz laubalice bulduğu bu çıkışa karşı, yavaşça sordu:

«Ne gibi, Vahi bey?»

«Üçüncü katta kalmış asansör gibi!»

Ortalık kahkahadan çın çın öterken, Vahi Baba'nın Ayhan'la çevirdiği son film olabileceğini kim kestirebilirdi ki?

Altan Erbulak (Gözlüklü Komik)

Anadolu'da gözlüklü komik olarak bilinen Altan Erbulak, dört kol çengi diye nitelendirilen ilginç bir komedyendir. Başrol oynadığı filmlerle bir devir yaratmış sanatçılardandı. O komedi başroller oynadığı zaman, ne ben, ne de Ahmet Tarık bu tatlı, halkın sevdiği tipleri daha canlandıramamıştık.

1958-60 yıllarında çevirdiği her film gişe rekorları kırmış olan Altan, Türkiye'nin en büyük karikatür üstatlarındandır aynı zamanda. Perdede kimseyi taklit etmedi. Kendine özgü bir tipi canlandırıp halkın belleğine oturtmuştur. Biz onunla, Doğan Kardeş dergisinde resim çizdiğim yıllarda tanışmıştık. Yani 1946'dan beri, yaşayan en eski birkaç arkadaşımdan biridir Altan.

Altan'ın şov yapmasına ben sebep oldum. Benim, şov hayatı içinde, Müjdat'tan sonra güldüğüm ikinci adamdır. Muhterem Nur'a imza atmasını ikimiz öğretmiştik, bu da ilginç bir anımızdır.

Altan, mimiklerini inanılmaz derecede yerinde ve iyi kullanır. Kendini hiç eskitmemiş, halkın gözünde hep harlı kalmış az rastlanır komedyenlerdendir.

Sadri Alışık (Turist Ömer)

Ben ondan önce komedi başrol çektim. 1963'ten 1975'e kadar, sinema ve şov hayatında ikimiz en büyüktük. Aramıza kimse giremedi.

Sadri Alışık, büyük bir tiyatro aktörüydü. Bu yüzden, komik adam olarak adımını çok akıllı ve temkinli attı. Bu konuda çok şanslıydı. Çolpan ona, seçeceği ve seçtiği senaryolarda daima yardımcı oldu. Sadri'nin Turist Ömer'i neşeli, rind, dünyaya metelik vermeyen, avare bir tipti. Çizgisini sonuna kadar korudu. Sadri'nin, benimle Müjdat dışında, öteki komedyenlerden bir farkı da sesinin çok özel olmasıydı.

Sadri'nin gariban Turist Ömer'i bol gözyaşları olan dramatik komikti. Sahne şovunu da aynı ustalıkla sürdürdü. Ama nedense gazinolarda yaptığı şov ona ağır geliyordu. Sahneden kan-ter içinde indiği bir gün, bana kuliste tıpatıp şöyle demişti: «Bu işten nefret ediyorum»

Sadri, Türkiye genelinde, halk kitlelerini ardından koşturmuş büyük bir komedyendir. O caddeye çıktığı zaman, bütün taşıtlar durur, kısa zamanda toplanan kalabalığın şamatası göklere çıkardı. Nitekim son oynadığı TV dizisindeki Banazlı tipi, halkın eski sevgisini bir gecede gündeme getirmiş, çizdiği değişik karakterle sanat gücünün erişilmez gücü, unutanların ya da bilmeyenlerin yüzüne bir şamar gibi inmiştir.

Sadri Alışık, tartışma kaldırmayan büyük bir artisttir. Onun filmlerinden sinemalarda haftalar düzenlenmeli, gençliğe her yönüyle tanıtılması sağlanmalıdır. Çünkü yalnız aktör değildir o, aynı zamanda yazar, şair ve ressamdır.

Müjdat Gezen

Çok küçük yaşta komedyenlik, dünyanın en zor işidir. Hani deste güreşçisinin başa güreşmesi kadar tehlikelidir. Bu yüzden komedyen, çok tecrübeli, çok bilen, hayatın her türlü cefasını çekmiş, olgun görüntüsü ile inandırıcı olmak zorundadır. Çok genç bir komedyeni, karşısına çıktığı acımasız kalabalık her an hap gibi yutmaya hazırdır.

Çocukluğundan beri her türlü özelliğini bildiğim Müjdat'ın sahneye çıktığını öğrenince, içimden kıs kıs gülmüştüm. Çocuk tiyatrosunda yaptığı muziplikleri hatırlayarak olmuştu bu. Yoksa son on yıl boyunca onu kaybetmiştim, nerden nereye geldiğini bilemiyordum. İçimden, «Aferin, bu yaşta bu cesaret» diye söylenmiştim. Hatta çevremdekilerin, «Hiçbir şey olmaz» demelerine rağmen...

Tuhaftır, o «Hiçbir şey olmaz» diyenler, şimdi hep mevta oldular. Ama Müjdat ayakta demir gibi duruyor. Diyeceğim şu ki, Müjdat bu meslekte ihtilal yaptı. Bacak kadar boyuyla Türkiye'yi güldürdü. Hem de büyük bir cesaretle güldürdü. Öyle insanları hicvetti, öyleleriyle alay etti ki, bravo doğrusu, mangal gibi yürek varmış dedirtti.

Bu çocukta, kimsede olmayan bir başka meziyet daha var. Mimiklerini inanılmaz, düzgün ve konsantrasyonuna uygun biçimde kullanıyor. En büyük niteliklerinden biri de, taklit ettiği şeyi taklit değil de aslı gibi yapmasıdır. Bu büyük bir yetenektir. Sözgelimi homoseksüeli canlandıracaksa, homoların kendilerine özgü mimiklerinin yalnızca ikisini yapıyor, onunu da yapıp dejenere etmiyor olayı. Onda her taklitin normalini görürsünüz. Seyrederken yorulmazsınız...

Zeki Müren taklidiyle ilk sahneye çıktığı zaman yer yerinden oynamıştı. Adamı her şeyiyle taklit etmiş diye... Zeki ona da çok çattı, attı tuttu, ama hiçbir şey söktüremedi. Bunda kızacak bir şey yok. Örneğin benim taklidimi Uğur Böcekleri yıllarca yaptılar. Ben niye kızmıyorum? Tam tersi, arkadaşlarım beni adam yerine koymuş diye seviniyorum, teşekkür ediyorum.

Bizde; sahnede, ekranda, beyazperdede aynı biçimde başarılı olan yalnızca Müjdat'tır. Bakıyorum, görüyorum, bütün iyi niyetimi ortaya koyuyorum. Öbür komiklere objektif olmak istemiyorum, ama nafile! Filmde başarılı olan sahnede sıfır, ya da tersine, sahnede iyi olan öbür yerlerde başarısız. Şov olayı derseniz çok değişiktir. Bunların çoğu, seyirci karşısına yaprak gibi titreyerek, viskileri fondip devirerek çıkıyorlar. Bu çok yanlış bir tutumdur. Gerçek bir artistin sahneye içkili çıktığı ne görülmüş, ne de duyulmuştur. Elbet biz, kıçını başını açan, üç şarkı ezberleyen ya da üç numara öğrenen sahne hırsızlarından söz etmiyoruz. Şimdi değil de bu yazının sonunda söz açacağız gazino komiklerinden...

Evet, tiyatrodan gelmeler arasında üç büyük artist Gazanfer Özcan, Münir Özkul ve Erol Günaydın. Üçü de hem sahnede, hem sinemada iş yükleniyorlar, ama sinemada vedet olamadılar nedense. Benim hayret ettiğim nokta budur. Aynı şeyi Nejat Uygur için de söyleyebilirim. Tiyatroda iyiler, ama sinemada hâlâ tereddütleri var. Nedense pişmediler, hamlık devam ediyor hâlâ...

Kemal Sunal

Çok büyük para kazanmak, büyük komedyenlik değildir. Sinemada 1 numara olduğu ayan beyan belli olan Kemal Sunal da en büyük parayı alan sinema kralıdır. Afferim! En büyük parayı aldığı için afferim! Ben de zamanında en büyük parayı alırdım. Böylece rekorumu egale etmiş oldu, tebrik ederim. Bir komedyenin en büyük olması beni sevindirir. Yıllarca bunun mücadelesini yaptım.

Epeydir yurt dışındaydım. Sadri Alışık'ın da hevesini alıp bıraktığı bir dönemde sinemada bir komedyen çıkmış dediler. Ertem Eğilmez çıkarmış. Eğilmez'in dizi filmlerinde oynayan gençler grubundanmış bu çocuk. Bir türlü görmek nasip olmadı. Aslında ben, yeni yetmeler n'apmış diye telâşlanıp gizlice izleyenlerden asla değilim. Böyle bir kaygıyı hiçbir zaman duymadım. Daha önce de sözünü etmiştim, Sami Hazinses'le bizzat gidip tanışmış ve resim istemiş bir komedyenim ben.

Benim filmlerimin en çok tutulan yanlarından biri, birçok değiştirilmiş kelime uydurmamdı. «Yeşşee» bunların başında geliyordu. İşte bu kelimeler yüzünden başıma gelmeyen kalmamış, devletin bütün kurumlan elbirliği etmişçesine beni öyle bir dışlamışlardı ki, 1965'te sinemayı bırakmak zorunda kalmıştım. Hem de «Türk gençliğinin dil ahlâkını bozuyor» diye suçlanarak...

Sonunda Kemal Sunal'ın filmine gidebildim. Doğrusu şaşırdım. Tıpkı Müjdat gibi rahat ve kendinden emin. Bu çok iyi nottu. Ama komik bir mimik aradım durdum. Sabreden derviş misali, beklediğim an sonunda geldi. Kemal, bir ara güldü mü ya da sırıttı mı pek anlayamadım. Ama güldü galiba. Yakın plânda 32 dişi ve diş etleri göründü. İşte o an sinema gülmekten yıkıldı. Acaba dikkatimden

kaçan bir mimik mi vardı diye epeyce hayıflandım. Yanımdakine sordum. Hayır, başkaca bir şey olmamış. Aradan biraz daha geçti. «Eşşoğlueşşek», «Çüş», «Oha» filan bir sürü küfür, derken olayı çözdüm. Kemal, küfürü ve sırıtmayı sanat haline ve paraya çevirmiş.

Beni, hayatımı verdiğim sinemadan, gençliğin dilini «Abidik gubidik», «Yeşşe», «Temem bilekis», «Şepkem» dedim diye uzaklaştıran zihniyetin kulakları çınlasın! Yalnız, bir gerçek var ki, o da Kemal'in inanılmaz derecede «Perde Komik Tipi» olması. Sempatik ve ölçülü. Küfüre ne gerek var ki?

Egemen Bostancı'nın prodüksiyonunda bir başka çocuk gördüm. Görür görmez de bayıldım tipine de, tavırlarına da. Hemen öğrendim, adı İlyas Salman'mış. Bir Kürt tipi canlandırıyordu, harikaydı. Geberdim. Hatta bir temsilde daha seyrettim onu. Çok iyiydi.

Fakat o ne? Birkaç gün sonra, elime geçen bir magazin gazetesinde İlyas, hiçbir komedyeni beğenmiyor, atıp tutuyor... Ve böylece doğmadan ölüyor biçare...

Şener Şen

Genellikle armut dibine düşmez. Bizde bu sözü doğrulayacak pek çok örnek vardır. Hele tiyatro ve sinema sanatçıları arasında. Çocuklar, aman aman bir artistliği bırakın, anne babalarının ellerine su bile dökemez çoğu kez.

İlginç bir örnek vereyim. Rahmetli Cahit Irgat, rahmetli Avni Dilligil'in oğlu Erhan'ı kastederek şöyle demiştir: «Avni Dilligil büyük aktör, oğlu ise bir faktör». Yıllarca gülüşmelere yol açtı bu espri. Yargı, oldukça doğruydu denebilir. İstisnalar da olmuştur tabii, Reşit Gürzap'la Ali Şen'in oğulları gibi... Burda ben de şimdi Ali Şen'in oğlundan söz açmak istiyorum, Şener Şen'den...

Bazı aktörlerin çocukları, babalarının yaşadıklan ortamdan çok iyi yararlanmışlardır. Çocuklukları kuliste ya da sanat dünyasında geçmiş, binlerce olayı dinleyip bir sürüsünü de görüp yaşadıklarından

bellekleri çok küçük yaşta dolup taşmıştır. Eğer kafalarına aktör olmayı da koymuşlarsa iş biter sonunda...

Şener Şen'in neler yaşayıp gördüğünü bilmiyorum. Fakat babası Ali Şen'den aldığı kabiliyet mirası ortada... Kendisinde olanı ise tek kelimeyle müthiş. Bu adam hiçbirimize benzemiyordu. Her hareketi ölçülü. İleride çok büyük olacağı belli. Babası ayrıca çok alçakgönüllüydü. İleride bunu da anlayacağız.

Celâl Şahin

Bizde ilk gazino komedyeni Celâl Şahin'dir. O, herkesin ustasıdır. İlk tornistan şarkıları ve takliti sahneye fevkalade biçimde o sokmuş, 36 - 37 yıl bu işten ekmek yemiştir. Celâl Şahin, bu işe başladığı zaman hem çok yakışıklıydı, hem de pınl pırıl bir üniversiteliydi. Bu özellikleri de halkın ayrıca ilgisini çekiyordu.

En büyük meziyeti, her taklidi iyi yapması. Şahane bir sesi vardı, dansların hocasıydı, her enstrümanı çalardı ve repertuvarını kendi hazırlardı.

Celâl usta, ilginç tutkulan olan bir insandır. İşten sonra mutlaka bir bara gider, piposunu ve viskisini içerek demlenir, hiç kimsenin tavuğuna kış demezdi. Saatlerce çevreyi ve insanları inceler, yanına oturmak isteyen kadınlara asla izin vermezdi. Bu yüzden de adı hiçbir dedikoduya karışmamış, iyi bir aile reisidir.

Usta, gene arasıra şov yapmakla birlikte, apartmanının ve herkesten gizlediği parasının gelirleriyle paşa gibi yaşamaktadır şu anda. Allah ona uzun ömür versin ...

Bal Arıları

Gazino komedyenleri, genellikle tiyatrodan gelme değildi o yıllar. Müjdat-Perran dışında, gelmiş geçmiş gazino ikililerinin en büyüğü Bal Arıları'ydı. Ahmet ve rahmetli Engin... Bu ilk Bal Arıları en

kabiliyetli olanlardı. Çünkü ikisi de komedyendi. Sahnede birbirlerine yük olmazlardı. İkisi de her türlü enstrümanı çalar, halkı kırıp geçirirlerdi. O zamanlar Bal Arıları vedet kadar itibarlı ve çok para alan sanatçılardı. Rahmetli Engin çok genç yaşta lösemiden ölünce, Ahmet hiçbir zaman Engin gibi bir eş bulamamış, bir sürü insanla eşleşmiş durmuş, o da sonunda kahretmiş, janrını değiştirerek meslekten ayrılmış müstesna bir insandır.

Orhan Boran

Tek başına şov yapanların en büyüğü, benim ustam, mümtaz insan, yeri asla doldurulamayacak büyük bir sunucu...

Orhan Boran, Küçük Sahne'de çalışırdı ve başroller oynadığı filmleri vardı önceleri. Sonradan sahneyi seçerek «One Man Show» olmuştur. Acayip derecede yakışıklıydı. Sahne kişiliği vardı. Allah ona öyle bir ses vermişti ki, gerisi hikâye idi. Sanki ağzından bal akıyor sanırdınız. Mikrofonik bir ses bir anda seyirciyi kavrar, mükemmel Türkçesiyle herkesi esir alırdı. Şahane İngilizcesi de vardı. Londra'da, BBC'de spiker olarak çalışmıştı.

O zamanlar onun bir numaralı seyircisiydim. Yıllar sonra onu örnek alarak sahneye çıktım. Belden aşağı hikâyeleri onun kadar ustaca, nezih bir hale getirenine rastlamamıştım. O, anlattığı hikâyeleri öyle bir ustaca sunardı ki, dinleyici önce anlayamaz, sonra olayı sanki Boran yaşamış sanarak etki altında kalırdı. Orhan Boran doğuştan espri yapma sanatına da sahipti. Atan ya da kaşınan olursa, şahane üslûbuyla kaşır, halk gülmekten yerlerde sürünürken, kaşınan aval aval bakar, konuyu ancak evinde çözerdi.

Benim için de en büyük şov adamı derler. Yalnız ben onun yapmadığını seçmek zorundaydım. Çünkü asla bir Orhan Boran olunamaz. Yıllarca gölgesinde kalır, ezilir gidersin. Celâl abimle Orhan Boran'ın karışığını kendime sahnede örnek almışımdır. Bu yüzden de hâlâ bu işten ekmek yemekteyim. Allah onlardan razı olsun.

Orhan Boran, çok zarif ve kibar bir insandı. Fakat çok içtiği zaman da bir canavar olurdu. Bir ara öyle içiyor, dostlarını öyle üzüyordu ki,

herkes seferber olup onu yola getirmeye çalışmışlardı.

Orhan Boran, devrin en çok para alan adamıydı. Hatta bir gazino çalışmasında Zeki Müren'e yakın para ödendi demişlerdi onun için. Ben nasıl paraları kumarda yediysem, o da kadınlarla yedi bitirdi milyonları. Karısı daima vardı. Ama aşkları da ünlüydü, onlar da daima oldular. Aşklarından en ünlüsü Gönül Yazar'dı. Bir zamanlar dillere destandı. Ona bütün parasını harcıyor, en nadide mücevheratı alıyor, hatta araba dahi hediye ediyordu. Bu çılgınca aşk, onu intihara kadar sürükledi. İzmir Fuarı'nda, âşık olduğu bir kadın yüzünden koca bir pavyonun müşterilerine, tıpkı filmlerde olduğu gibi, tek tek şampanya açtırmış, yani 24 yıl önce 48 bin lira hesap ödemiş acayip adamdı. O paraya Moda'da mükemmel daireler alınırdı o zamanlar. Bugüne göre hesaplarsak 12-15 milyon eder. Demek Orhan Boran, bir gecede 15 milyon hesap ödemiş, sırf o pavyonda çalışan kadına jest olsun diye. Fevkalade eli açık, maddeye değer vermeyen insandır.

Orhan Boran, içki yüzünden patronlarla da bazen takışırdı. Hatta o hızla sahneye çıktığında, patronları yerin dibine batıran hikâyeler anlatırdı. Ad vermezdi, ama müşteri onun kimi kastettiğini anlardı. Bu yüzden Fahrettin Aslan'la çok kavga gürültü yapmış, bir defasında da Fahrettin bey tarafından hastanelik dahi edilmişti.

Orhan Boran'ı sahnede harcayacak adam daha yeryüzüne inmedi. 1985 Eurovision'u sunuş sırasında milyonlarca kişi önünde ona yapılan terbiyesizlik, yıllardır kendisine tapan milyonlarca seyircinin ne biçim tepkisine yol açtı, biliyor musunuz? Hey yetkililer, size sesleniyorum. Sizin gücünüz onu gölgelemeye yetmez. Orhan Boran'ı oraya ya çıkar, ya çıkarma! Madem çıkarıyorsun, hasret kalmış milyonlarla onu başbaşa bırak. «Komik yiyeceği boku bilir.» Üstü başı dökülen biri, kâğıttan kem-küm zor okudu. Hatta final açıklamalarını devlet sırrıymış gibi Orhan Boran'dan sakındı. Kimdir bu insan, kimin torpilidir?

Ya o geceki düzmece olay? «Aa, aramızda kim var» numarasıyla peruklu şarkıcıyı elinde bantlarla çıkarıp dakikalarca metazori dinleten yetkili kimdi? Koysana araya bir komedyen! Milletin kafası o biçim olmuş zaten, şarkı diye dinlediği bir sürü zırvadan! Mangalda kül bırakmıyorsunuz, ama bize sökmez.

Tekrar ediyorum, o gece Orhan Boran asla harcanmadı. Eli belinde, cümleleri sadece noktaladı. Ama öyle bir noktaydı ki, kendisini harcamak isteyenleri on bin katı harcıyordu.

Ateş Böcekleri

Gerçek Bal Arıları'ndan sonra, Ercan'la Yalçın, Türkiye'deki en büyük ikiliydiler. Ercan, güzel bir adam olmasına rağmen, acayip bir zengin yüze sahipti. Müşteriyi kırıp geçirirdi. Ben onun hastasıydım. Otuz yılı aşkın beraberlikleri oldu. Son on yıl içinde hırlamalar başladı. Sonunda kavga falan derken bu muhteşem ikili dağıldı.

Üç yıl önce Stardust'ta Ercan'ı tek başına şov yaparken seyrettim. Zamanında bu işi tek başına yapsaymış, beni resmen tökezletir, ayvayı yedirirmiş. Türkiye'nin en sempatik, en büyük komedyenlerinden biridir Ercan. Yalçın da bu ikilide iyi pasördü. Yıllarca birbirlerini çok iyi tamamladılar.

Bir zamanlar birlikte çok gezerdik. Çünkü ikisi de problem yaratmayan insanlardı. Dostlukları çok sağlamdı. Her gece İstanbul'un en kral eğlence yerlerini beraber dolaşır, gülmekten kusardık. Bizden hiçbir patron hesap almaz, biraz da ürkerdi. Diyelim o gece dört kulübe gittiysek, daha önce ayırtılmış yerlere oturtmak zorunda kalırlardı. Yer içer, ona buna meyveler içkiler yollatır, orda bulduğumuz karılarla tam kalkacağımız zaman hesap rica ederdik. Patron gelir, hesap pusulasını tutan eli arkada, yarım ağızla, «Vallahi Öztürk bey, sizden hesap almak bizi çok mahçup eder» derdi. Der demez de ben hemen bastırır, Yalçın'a büyük bir üzüntüyle, «Yalçın, Aslan beye çok ayıp oluyor. Bak, çok üzüldü. Rica edecem, hesabı ödeyip onu kırmayalım» derdim. Adama sarılıp yanaklarından öperken, yüksek sesle, «Bir daha böyle şey istemem, sonra gelmem haa...» deyip çıkardık. Arkamıza hiç bakmazdık, gülmemek için...

Adam neye yansın? Kıçının üstünde hâlâ çaktırmadan tuttuğu «Ev Yıkan» hesap pusulasına mı, gece kulübünün en özel karılarını almışız ona mı?

Üç yıl süren arkadaşlığımıza en ufacık bir gölge düşmedi. Çok mutlu anlar yaşadık. Her zaman onları ve o eski günlerimizi ararım.

Uğur Böcekleri

Şov yaptığım son yıllarda, Ankara'da Uğur Böcekleri'yle tanıştım. Onlarla da 15-20 gün tatlı anılarımız oldu. Bu ikili de TV programlarında çok başarılı olmuşlardı. Hele Figüran Osman parodisi enfesti. Kendilerine son yıllarda hiçbir TV programında rastlayamıyorum. Yazık böyle zihniyete.

Uzun yıllar benim taklidimi yaparak beni onurlandırdılar, yücelttiler. Bu vesileyle gene alenen teşekkür ederim kendilerine.

TV’NİN GARİPLİKLERİ

TV'nin gariplikleri nedense değişmedi. Sayın Toskay, yalnız bunların hiçbirine benzemiyor. Kim ne derse desin, TV % 80 değişti. Daha önceki zihniyet batsın inşallah!

Türk tiyatrosunun en büyüklerinden, koca bir devir yaratmış Muammer Karaca gibi bir devin, ölümünden iki ay önce, kimseye nasip olmayan bir şansla 45 dakikalık bir belgeselini hazırlamıştım. Koca Muammer Karaca, yalnızca benimle röportaj yapmayı kabul ettiği için, ayrıca konuşma sırasında hakkımda övücü sözler söylediğinden ölüm gününde yayınlamadılar. Çünkü bu olayı ben akıl ettim, onlar edemediler! Halka «Aferin Öztürk'e» dedirtmemek, amaçları bu!

TV demek, Türkiye'de “adam harcamak” demek, binbir dolap demektir. Neyse biz gene kaldığımız yerden devam edelim. Son komedyenlere geldi sıra. Ondan sonra kadın komedyenlerle bu bölümü bitirmiş olacağız.

Levent Kırca

Onu ilk kez TV programlarında görerek çok beğenmiştim. İddiasız, fakat çok değişik bir oyun stili var. Tiyatroda çok büyük aktör. Bence ikisini de aynı ölçüde götüren nadir komedyenlerden.

Mete İnselel

Rahmetli Mete, benim bağıra bağıra güldüğüm koca bir devdi. Ses tonu ve şahane mimikleriyle kendine özgü bir komedyendi. Zamansız ölümü Türk komedi dünyasında büyük bir kayıptır. Mete İnselel'i daima yaşatmak, hatırasını anmak görevimizdir. Onun adına bir yarışma gereklidir kanımca.

Aydemir Akbaş

Yıllarca bu mesleğin peynir ekmeğini yedi. Önceleri sinemada uzun yıllar kötü adam oynadı, tiyatrolarda ilginç kompozisyonlar canlandırdı. Komik olmuş dediler, çok merak ettim. İşi nasıl kıvırıyor diye gittim. Çok güldürdü hergele beni. Nerde filmini bulsam, hiç kaçırmam giderim.

Aydemir Akbaş'la, benim komik anlayışıma denk düşen sanatçıları bitiriyorum. Bazılarını yazmadım, çünkü gereksiz adamlar. Hatta zararlılar. Hele homoseksüel komedyene karşı büyük bir antipatim vardır. Doğrusu bu.

Kadın komedyenler

Şimdi sıra kadın komedyenlere geldi. Türkiye sahneleri çok kabiliyetli, kişilikli, yeri gerçekten doldurulamayan sanatçı komedyenler yetiştirdi. 1950 sıralamasına göre Halide Pişkin, Suna Pekuysal, Seden Kızıltunç ve Perran Kutman'dır bunlar. Kimse darılmasın, hepsiyle ayrı ayrı filmlerde oynamak şansım elde ettim. Bu kadınların yerine hiçbir yedek gelemedi. Halide Pişkin öldüğü zaman sinemada çok kötü taklitleri çıktı. Yazık ki kimse yerini tutamadı. Mualla Sürer de bunlardan biriydi. Biraz daha iyicesi Mürüvvet Sim'di, o kadar.

Suna Pekuysal, sinemada Perran'dan sonra bütün zamanların en büyük komik kadın sanatçısıdır. Sayısını bilemediğim kadar çok filmde eşleştik. Sürat-i intikali ve role adaptasyonu harikadır. Genellikle çaçaron kadın tiplerini oynar. Bu yüzden hep biteviye kalmıştır. Bir de iyice bırakmış kendini, yaşlı kadın psikozuna sokmuş. Ne gerek var ki buna? Her olaya takıyor ve oldukça kaprisli hale gelmiş. Kendisini en son gördüğümde böyleydi...

Seden Kızıltunç, her kalıba girmekle birlikte, köylü ve avam kadın tiplerinde daha başarılı. Sinemada pek önemli durumu yok. Yalnız tiyatro ve özellikle TV'deki başarısı harikulade. Genç kızlığından beridir tanırım. Üstün bir oyunculuk yeteneği vardır. Gençlik yıllarında birazcık sergüzeşt düşkünüydü. Epeyce evlilik geçti başından ve dünyayı dolaştı. Bir süre de sanat hayatından geri kaldı.

Ama sonra bu arayı kapamak ona pek güç gelmedi.

Perran Kutman

Perran, Halide Pişkin'le Suna'nın karışığıdır bence. Ve böyle bir sanatçının yerine yıllarca birinin geleceğini düşünmek ne büyük hata! Perran, Alahın Türk sanatına sunduğu büyük bir lütuftur.

Perran, çaçaron tipiyle saf-salak kadın tiplerini inanılmaz bir başarıyla çizmektedir. Ayrıca seyirciyi etkileyen bir fiziğe sahiptir. Halide Pişkin'le oynadım, o başta olmak üzere hiçbir kadın komedyen diyalekt yapamamışlardır. Bir kadın için bu, o kadar zor, o kadar tehlikelidir. Yalnız Seden'de, o da Orta Anadolu şivesi biçiminde görülmektedir. Oysa Perran, fam-fatal kadın ağızlarından tutun da, geniş bir yöre ağzından şehir ağzına kadar hepsini bir çırpıda, eğip bükmeden, yani karikatürize etmeden, inandırıcı olarak başarmaktadır. Bütün bu nitelikleri yanında, inanılmaz bir sahne kişiliği var onda. Bir artist için en önemli şeydir bu. Sahneye çıkar çıkmaz bütün seyirciyi avucunun içine alabilme...

Lütfullah Sururi böyle bir komedyendi işte. Sahneye çıkar, öylece durur. Önce hafif kaş oynatmalarla başlayan etki altına alma, hızla büyür, yalnız tek yanağıyla gülme numarasıyla birleşir. Sağ gözünü büyütürken sol gözü kısar, yürür gibi yapar yürümez. O sırada icat ettiği birtakım mimiklerle ölüyü dahi güldürürdü. Ondan sonra artık üstad ne yapsa halk gülerdi. Çünkü önce halkı yakalamak önemlidir. Sonra ne yaparsan yap ya da yapma, iş bitti demektir.

Böyle bir yeteneğe benim gerçek ustam, taklit ettiğim büyük komedyen Tevhit Bilge sahiptir. O da aynı böyleydi. Onun deli-kekeme parodisi vardı ki, en ön sırada oturan bir seyirci gülmekten kusmuş, kopan patırtıdan perde bile inmişti. İşte bu anlattıklarım, günümüz komedyenlerinin ancak bir ikisinde görülür. Perran da onlardan biridir.

Huysuz Virjin

Türkiye'nin en son zennesi (kadın rolü oynayan erkek) derlerdi Necdet abimiz için. Ben onu son yıllarında gördüm. Hiç de seyredemedim. Buna karşılık, 1978'de Kulüp 12'de seyredip TV'de Gülünüz Güldürünüz programında Türkiye'ye lanse ettiğim «Huysuz Virjin» yetişen en büyük şovmenlerden biridir. Yaşayan son zenne de odur.

Seyfi Dursunoğlu, Trabzonlu, üniversite mezunu, acayip kültürlü, uslu başlı bir beyefendidir. Gündelik hayatında adı hiçbir skandala karışmamış biricik sanatçıdır diyebilirim. Sesi ve dansı için pek bir şey söyleyemeyeceğim, ama irticalen yaptığı espriyi yapabilecek ikinci bir babayiğiti kimse bana gösteremez. Olağanüstü bir şey bu adam. Kişiye göre, nabza göre şerbet vermesini bilen, ona göre espri ayarı yapan büyük bir şovmendir. Ona daima hayran kalmışımdır. Çoğu zaman içimden «Allahım, şu adama verdiğin irticalen espri yapma sanatından bir nebze de bana lütfetseydin» demişimdir, şerefsizim. Güya bana da bu memlekette hazırcevap derler. Hiçbirimiz asla onun gibi olamayız.

Böylece kadın erkek komedyenlerin kendi açımdan panoramik bir değerlendirmesini yaptım. Diyeceksiniz ki, Öztürk efendi, neden filancadan hiç söz açmıyorsun. Olabilir, ben öyle değerlendirmişsem öyledir. Mümkün mertebe doğruyu yapmaya çalıştım inanın. Ben lâf gevezesine, onun bunun tavassutuyla ekrana çıkıp her boka maydanoz olan kişilere bu kitapta yer vermem. Birader sen kimsin? Maç mı anlatıyorsun, o halde sahaya marş marş! Ama ben her şeyim diyen adam hiçbir şeydir. Güzel konuşmak, palavra sıkmaya benzemez. En büyük sanat, espri yapan biri için, dinleyenleri nezahat dairesinde güldürmektir. En acısı da kendini üstad sanıp gülünç duruma düşmektir. Tadında bırakmak en büyük meziyettir. «İnsan kendini bilmek kadar irfan olamaz.»

Bir de kendini komedyen sananlarla, hötöröf komikler bu kitaba asla alınmamıştır. Bunu gene belirteyim.

REJİSÖRLER

Türk sinemasının ilk rejisörü için Sedat Simavi'dir derler. Yani, rejisörlerin piri bu ünlü gazetecidir. Öyle söylerler. Biz gene 1950'den sonraki takımdan söz edeceğiz. Sırasıyla Muhsin Ertuğrul, Turgut Demirağ, Baha Gelenbevi, Faruk Kenç, Orhon Arıburnu, Ö. Lütfi Akad, Sami Ayanoğlu, Semih Evin, Selâhattin Burçkin, Atıf Yılmaz, Osman F. Seden, Metin Erksan, Sırrı Gültekin, Halit Refiğ, Ertem Eğilmez, Ertem Göreç, Dr. Alyanak, Gülyüz, Memduh Ün, Orhan Elmas, Duygu Sağıroğlu, Natuk Baytan, Nişan Hançer, Muzaffer Aslan, Behlül Dal, Süha Doğan, Nevzat Pesen, Zafer Davutoğlu.

Adını verdiğim bu rejisörler 1950-70 arasındakiler dir. Ama ben en kalburüstüleri size arzediyorum. Arada bir sürü ıvır zıvır var. Bir zamanların en büyük rejisörleri diye verdiğimiz bu listede mektep medrese görmüş tek adam Turgut Demirağ'dır. Amerika'da, Hollywood'da rejisörlük eğitimi görmüş dedik, iyi ki görmüş, ya görmeseymiş n'olurdu acaba? Turgut Demirağ'ın yaptığı hiçbir film beğenilmedi ve tutulmadı. Buna ne dersiniz?

Ötekilerin hiçbiri reji okulu mezunu değil. Bir Metin Erksan var ki, filmi Almanya'da en ünlü ödül «Altın Ayı»yı almasına rağmen, reji öğrenimi falan görmemiştir. Halit Refiğ için de aynı şeyi söyleyeceğim. Ö. Lütfi Akad ve Atıf Yılmaz için de geçerli. Bir Sırrı Gültekin'e, yukarda saydıklarıma tanınan imkânların yarısı verilseydi Avrupa çapında olurdu. Bu yüzden, adını saydıklarım olağanüstü kişilerdir. Yine bu yüzden, istikrarlı rejisör de çıkmamıştır. Örnek veriyorum, bir bakarsın Metin Erksan gibi adamın hasılat rekorları kırmış filminin ardından ikinci filmi yerlerde sürünüyor, yatmış. Buyrun bakalım, gitti milyonlar...

İstikrarlı rejisör bulmak zordur, ama kimin ne yaptığı da bellidir. Osman Seden genellikle iş filmi dediğimiz ticari filmler çeker. Onun çizgisi bellidir. Aman-aman bir sanat filmi bekleyemezsiniz ondan. Bir zamanlar denemişti ve hiç de küçümsenmeyecek bir kordela sayılan «Düşman Yolları Kesti»yi yapmıştı. Ama şimdi öyle başkalarının parasıyla kumar oynamaya cesareti yok sanırım. Bütün çılgınlıkları kendi firması olan Kemal Film'de yapmıştı. Koca firmayı batırmadan

önce...

Bir örnek daha vereyim. Memduh Ün «Üç Arkadaş»ı yaptığı zaman, ülke çapında bir umut, bir heyecan duyulmuştu. Türk sinemasında bir aşama mı var diye yazıldı çizildi. Sonuç? Fos! Aynı şeyleri Lütfi Akad için de, Nevzat Pesen için de söyleyebilirim. Devamları nedense olmadı.

Sırrı Gültekin, prodüktörleri hiç yormadan, az masrafla prodüksiyonları rahatlatmış bir rejisördür. Onun daima bir çizgisi vardır. Yaptığı filmlere not verirsek, «7» diyebiliriz. Sırrı Gültekin hiç kötü film yapmadı. Ertem Eğilmez de halk tipi, iddiasız filmlerle daima akıllı projeler sayesinde iyi paralar kazanmıştır.

Benim için 1960'lı yılların süper rejisörü Halit Refiğ'di. Çünkü Halit Refiğ, sinemayı çok iyi bilen, derya gibi biriydi. Pratikte sinemaya vakıf olan Refiğ, Türkiyedeki en büyük film eleştireni olduğu için rejisörlüğe çok sağlam başladı. Aslında Avrupa ve Amerika'da biraz incelemeler yapsa Türkiye onunla çok şey kazanır...

1970-85 arası rejisörler için genç kuşak diyoruz. Bunlar, başta Zeki Ökten olmak üzere, Temel Gürsu, Şerif Gören, Ömer Kavur, Kartal Tibet ve Natuk Baytan...

Hele Zeki Ökten'in adı uluslararası olmuştur. Finlandiya'da TV'deki bir yetkili bana, ilerde ortak çekebileceğimiz bir proje için çalışmalar arasında, filmin rejisi sözkonusu olunca, rahatlıkla Zeki Ökten'in adını vermişti. Şaşkınlıktan adama salak salak bakmıştım bir süre. Ayrıca Batı Almanya'da da tanınıyor Zeki Ökten.

Genç kuşak arasında Şerif Gören'in de önemli yeri var. Ve bu adamların hepsinde de iş var. Natuk Baytan'ın yaptığı «Toprağın Teri» bence şahaneydi ve nitekim film 29 milyon hisse aldı İstanbul kombininden. Kartal, aktörlüğünden sonra kendine bu ikinci dalda da iyi bir yer yaptı. Rejisörlükte en zoru yapıyor, komedi rejisi yapıyor... Genellikle Kemal Sunal'ın filmlerini çekiyor. Bu daldaki filmlerin üstad rejisörü Temel Gürsu'dur. Bana göre Gürsu, en çok çalışan, istikrarlı rejisörlerin başında gelir.

Tunç Okan'dan da epeyce lâf ediliyor, ama işin doğrusu «Otobüs» filminde önemli bir şey yoktu. O kadar arzu ettiğim halde şu son filmine gidemedim, «Cumartesi Cumartesi»ye... Eleştiri olarak her kafadan bir ses çıkıyor.

Orhan Elmas

Rejisör Orhan Elmas, hemen parlayan, ama o oranda da çabuk ikna olan, çocuk ruhlu, hayal dünyası müthiş, hırçın tabiatlı, düşündüğünü hemen söyleyen, aptal mı yoksa hergelenin teki mi diye insanı şaşırtan biridir.

Züğürtlük yıllarımda evinde çok kaldım. Tesadüfen o da züğürttü. Ama arada bir fark vardı. O hem evli, hem de çocuk sahibiydi... Annesi rahmetli Hikmet hanımın eline bakıyordu. Ben de ona bakıp halime şükrediyordum. Yazdığı senaryolarla kapı kapı dolaşıyor, ya satmak, ya da rejisini yapmak istiyor, büyük mücadele veriyordu. 1953-54 yıllan sinemanın kriz dönemlerinden biriydi.

İlk reji yaptığı filmde beni oynattı. Böylece az da olsa Yeşilçam'da bir yer tutmamı sağladı. Bu yüzden ona minnettarım. Bir ara ayrılmaz iki arkadaş olduk. Fakat, dediğim gibi, ekonomik nedenler karısı Alev'le arasında sürekli geçimsizlik tablosu çiziyordu. Alev güzel, dürüst ve namuslu bir kızdı. Ayrıca onuruna çok düşkündü. Gün oluyor, çocuklarını bile doyuramıyordu. «Üçüncü Kat Cinayeti» adlı filmde onu başrolde oynamaya ikna etti. Böylece reji ve Alev'in oyunculuğundan gelecek para onları ferahlatacaktı. Nitekim de öyle oldu.

Ama çok müsrif olan Orhan birbuçuk ayda paraların altından girip üstünden çıktı. Sefalet ve geçimsizlik haydi gene sahneye çıktı. Orhan iş bulamıyordu. Alev'i binbir rica ile Ses Opereti'ne sokabildi. Biraz olsun rahatladılar.

Bir geceyarısı kaldığım pansiyonun kapısı tekmelenerek çalındı. Açtım, Orhan Elmas alı moru mor karşımda. Çok şaşırmıştım.

«Hayırdır Orhancığım?»

«Kalk giyin. Gidiyoruz.»

Ceketi kaptım, kapıda giyerken sordum :

«Yavu meraktan geberecem, n'oldu söylesene?»

«Alev kaçtı... »

«Ne! Alev mi kaçtı?»

«Evet. Sabah, oğlanla birlikte çıkmışlar. Bu saate kadar ne tiyatroya gitmiş, ne eve geldi. Mahvoldum, intihar edicem...»

Orhan duvarları yumrukluyor ve ağlıyordu. Manzara dayanılır gibi değildi. Benimse «Vah vah vah» demekten başka bir şey elimden gelmiyordu.

Düştük yollara. Yürü babam yürü. «İşte» diyordu Orhan, «flört ettiğimiz sokak. Belki burada oğlumla tur atıyorlardır». İki-üç tur atıyoruz o sokakta, bir şey yok. Taksim Gezisi'ne gidiyoruz. «Bir akşamüstü bir bank vardı, orada sandviç yemiştik.» diyor. Bankı bulup oturuyoruz, belki Orhan'ı hatırlayıp gelirler diye. Sabah ayazında popomuz dondu, ne gelen var ne giden...

Kaç saat geçti hatırlamıyorum. Sabaha yakındı. Yürümekten ayaklarımız zonklamaya başlamıştı. Taksim'deki Zafer Anıtı'nın dibine sürünerek oturduk. Cepte para yok, karın aç, sinirler gergin. Geberik durumda birbirimize yaslandığımız sırada, bir bekçi baba usul usul yaklaştı. Orhan'a eğilerek,

«Ülen oglim ne otirisiz burada?» dedi.

Orhan, yarı ağlamaklı, yarı hiddetli cevap verdi : «Karımı arıyorum bekçi baba, karımı arıyorum.» Bekçi gene yavaşça doğruldu. Kafasını bir sağa bir sola döndürüp heykellerdeki kadınlı erkekli gruplara göz attıktan sonra,

«Basın ülen» dedi. «Burda yohtir...»

Ordan ayrıldık. Gülmekten kusa kusa eve geldiğimizde sabah çoktan olmuştu. Bana gelmeden önce, tiyatroya gidip Alev'in akıbetini öğrenmek isteyen Orhan, Bülent adındaki yakın arkadaşına sorar. Bülent ise Alev'in tiyatroya gelmediğini, duruma çok üzüldüğünü söyler, kahırlanarak Alev'i aramaya yollara düşer Orhan'la. Orhan, en kötü gününde büyük ilgi gösteren, arkadaşlık örneği veren Bülent'i yere göğe koyamıyordu. Ertesi gün ise eve bırakılan mektupta Alev «Ben Bülent'leyim, beni arama» diyordu.

Rejisörlerin yatak odası

Bizdeki rejisörler, bir-ikisi dışında, zamparalığı çaktırmadan yapmışlardır. Yani Hollywood usûlü «Yıldızlık, rejisörün yatak odasından geçer» sözü bizde de kendi çapında geçerlidir.

Hele başından 14 evlilik geçmiş o devrin ünlü jönü ile ortaklık yapan kalburüstü rejisör A.. hiç belli etmezdi zamparalığı, ama piyasada enikonu bilinirdi. Saygın bir kişiliği olan bu adamın O.. adlı jönle kırdıkları ceviz bini aşıyordu. Büroları devrin en lüks, en alışılmamış olanıydı. Amerikan filmlerinde bile eşine zor rastlanır özelliklere sahipti. Yan duvarın üstünde kimsenin göremediği bir yerde düğmeye basılınca, koca duvar ters dönüyor, içerden bir yatakla Amerikan bar dışarı çıkıyordu. Bu gizli günah odasında demek ki önce antinikukaz durumla iş bitiyor, sonra da sözleşme imzalanıyordu. Bunun aksini düşünmek safdillik olurdu. Yoksa ciddi bir film şirketinde ne işi vardı bu tip Amerikan barlı yatak odasının?

Bu odadan kimler geçmişti, kimler...

Rahmetli Ahmet Tarık Tekçe, şaka olsun diye lâf arasında kahvede bir gün ortalığı kırıp geçiren şu öyküyü anlattı: Bu güçlü firma Ahmet'i iş dolayısıyla çağırmış, birkaç filmlik anlaşma yapmak istemişti. Tekçe'nin her ânı doluydu. Günde en az üç filme giderdi. Sayın rejisör A.. ile büyük jön O.. «Filanca tarihte bizde çalışacaksın» diye ısrar edince, rahmetli Tekçe, «Aman aman» demiş. «Her şeye evet!» Eliyle duvarın arkasını işaret ederek eklemiş: «Bu yaştan sonra oraya girmek istemiyorum. Bir oramız kalmıştı, onu da kaybetmeyelim.» Kahkahalar arasında sözleşmeyi imzalamış.

Anlayacağınız bu gizli oda herkes tarafından bilinirdi. Belki de hayatta bütün piyasanın bildiği tek gizli (!) odaydı, devekuşu misali.

Şu da bir gerçek ki, kadın artistlerimizin çoğu rejisörlerle evlenmişlerdir. Çünkü işlerine geliyordu bu yol. Hedefe daha çabuk, daha emin varmalarını sağlıyordu. Güzel ve ayağa düşmemiş olanlar, çevreden çok rahatsız ediliyorlar, onlar da nasıl olsa bu piyasadayız, evlenelim bir rejisörle, kurtulalım bu bataktan diyorlardı.

Örnek mi? En önce hatıra geleni Belgin Doruk'tu. Bebek kadar güzel olan bu kızımız, Türkiye ikinci güzeli olduğu zaman 19 yaşındaydı. Sinemadan teklif gelince, kendinden çok yaşlı olan Faruk Kenç'le evlenmeyi yeğ tuttu. Böylece kendini uzun süre Yeşilçam entrikalarından korudu. Sonra da âşık olduğu başka bir rejisör-prodüktörle, Özdemir Birsel'le evlendi.

Nurhan Nur'un Atıf Yılmaz'la, Filiz Akın'ın Türker İnanoğlu'yla, Esen Püsküllü'nün Yücel Uçanoğlu'yla evlenmeleri de fazla bir tesadüf değildi.

İşi evlenmeden sürdürenlere gelince, herkes bilir. Türkân Şoray'ın önce Abdurrahman Palay, Zeki Çan ve Türker İnanoğlu'yla sıkı dostluğunu, sonra da Orhan Günşiray'la nişanlandığını unutmak mümkün mü? Türkân o sıralar körpe, çaresiz, fevkalade dürüst ve içten bir kızdı. Söylenen her şeye inanıyordu. Ama rahmetli anası Meloş'un sıkı korumasındaydı. Haftada 4 sevgili değiştiren günümüz kızlarını düşünürsek, Türkân'ın hayatına, Yücel Hekimoğlu, Rüçhan

Adlı ve Cihan Ünal'la birlikte topu topu 6 kişi girmiştir. Onu gece kulüplerinde ya da Beyoğlu'nda turlarken hiç kimse görmemiştir. Ne var ki en büyük tılsımın Rüçhan beyde olduğunu unutmamak gerek. Adının hiçbir skandala karışmamasını, kişilik edinip erişilmez oluşunu bu beye borçludur. 25 yıllık beraberliklerinde, efendice ve sadakatli hanım hanımcık kalabilmesi de kendi maharetiydi ...

Bir de şimdiki yeni yetmelere bakın. Her gün çıkan magazinlerde ağızlara ne biçim ciklet oluyorlar. Gece bekâr odalarında masturbasyona yarayan resimlerinden başka geriye kalan bir şeyleri yok gibi. Demek ki Türkân gibisinin gelmesini bu millet 30 yıl daha bekleyecek.

Onun gibi olan biri daha var: Fatma Girik. Aynı karaktere sahiptirler. Aynı sıralamayı onun için de yapabilirim. Aralarında bir fark vardı, biri utangaç, öteki ise kelimenin tam anlamıyla Erkek Fatma idi. O da, Türkân'ın Rüçhan beye olduğu gibi, eski koleksiyonculardan Memdüh Ün'e takılmış, gençliğini ve bütün hayatını ona vermişti. Şimdi de yeğenleri ve köpekleriyle ömür tüketiyor.

Türkân gibi Fatma'yı da çok severim. Beni kediden dahi kıskanan eski karım Nevin, yalnızca Fatma'yı kıskanmazdı. Türkân'la Fatma, bir elmanın iki yarısı gibi her şeyleri, hatta kaderleri bile aynı kabul edilirlerdi. Türkân bu kaosu kırdı ve herkesi yanıttı. Şimdi küçük bebeğiyle mutlu olmanın hazzını sevenleriyle paylaşıyor.

Fatma'nın kaderini ise biz, Nevin'le ben, değiştirecek gibi olduk bir ara. Hatta başarıyorduk da. Ama o, kaosu kıramadı. Gücü buna yetmedi. Gene esarete dönüyordu. Eh, biz de engel olamadık artık.

Durul Gence ile evlendirmek istedik. Hatta onu Ankara'ya götürüp nişanladık bile. Önündeki koca istikbali göremedi. Evimizden haber vermeden, hepimiz uyurken gizlice kaçtı ve o rejisöre döndü.

Bu rejisör için kolleksiyoncu dedim. 1950-51'lerde o günlerin büyük ismi Nimet Alp'le yaşamıştı. Kadının hızı kesilince sokağa bıraktı onu. Derken, gene devrinin en büyüğü, yerine şimdi bile oyuncu olarak kimseyi gösteremediğimiz Muhterem Nur'la uzun yıllar beraber oldu.

O da aynı akıbete uğradı. Fatma listeye girince tamam; bir kurban daha diye düşündük. Olaylar biraz değişik gelişti. Fatma, Memduh Ün'ü kendine iyice bağlamış, ona deli gibi âşık olmuştu. Eh, Memduh da 60 yaşını geçip dede yaşına gelince, eski ayak oyunlarını oynayamadı Fatma'ya. Ve onu affetmek zorunda kaldı, tıpkı kızını affettiği gibi...

Yeşilçam'da homoseksüellik

Yeşilçam'da homoseksüel ilişkiler genellikle dedikodu çerçevesinde kalmış olup çoğunda somut bir sonuç yoktur. Fakat derin bir dedikodu kumkuması yıllarca süregelmiştir. Örneğin Cüneyt Arkın'la rejisör Ülkü Erakalın arasındaki ilişki hep söylenip durmuştur. Ama net olarak ispat edilememiştir. Hatta Büyükada'da el ele dolaştıkları, gece kulüplerinin birinde dans ettikleri bile söylenmiştir.

Bir arkadaş toplantısında kafalar çakırkeyif olunca Salih Güney'in konservatuvarda öğrenciyken homoseksüel ilişkilerde bulunduğunu itiraf ettiğini söyleyenler de vardı...

Fikret Hakan için de bu söylentiler çıkmıştır. Birlikte üç yıl aynı evde kaldık. Onun böyle bir yanına asla rastlamadım. Bilakis, zamparanın dik âlâsı bir tiptir. Eve iki kadın getirdiği çok olmuştur. Onun için tek söylenecek, ilginç bir kadın budalası olduğudur. Bir oda içinde iki ayrı kadını birbirinden habersiz ayarlar ve defterlerini dürerdi. Ama Konya Askeri Ortaokulda okurken homoseksüellik yüzünden kovulduğu dedikodusu hep kulağımıza gelmiş, bizler bu lâflara gülüp geçmişizdir.

Dediğim gibi bizde dedikodu mekanizması başta gelen faktörlerdendir. Boşu boşuna birçok kişi yanmıştır bu potada. Herkesin birbirini karalaması âdet haline gelmiştir. Öyle anlar olmuştur ki biz bile doğruyu, yanlışı ayırmaktan aciz kalmışızdır.

Bu tip dedikodular kadınlar arasında da sürüp gitmiştir. Örneğin Ajda Pekkan'ın eski doğu illerimizden birinin mebusu olarak bilinen şahsın Ayşe isimli hanımıyla ve Türkiye'ye şov yapmak için gelen dünya

çapında İtalyan şarkıcısı İva Zanicci ile çılgınca aşk yaşadığı sosyetede hep konuşuluyordu bir zamanlar. Fakat bizler, Ajda'yı kıskananlar tarafından çıkarılan bu iğrenç dedikodulara hiçbir zaman itibar etmedik, inanmadık.

Leylâ Sayar'la Sevda Ferdağ arasında da bu tip dedikodular vardı. Aynı şekilde asla inanmadık. Güzel, kabiliyetli ve şöhretli kadın artistlere daima pislik atılmıştır bu camiada.

TOPLU DEĞERLENDİRME

Bütün artistlerde yarın endişesi vardır. Acaba sonumuz nasıl kötü bitecek diye... Bu yüzden, sinemada biraz kıllanır gibi olur olmaz, hemen film şirketi açar bir artist. Bunu Ayhan Işık'tan bana kadar, o devirde kalburüstü kaç kişi varsa yapmıştır. Hepimiz para kazanacağız diye zaman zaman hem paramızdan, hem de itibarımızdan olduk. Bütün bunların dışında prodüktörü karşımıza alarak düşman kazandık.

Konu ben olduğuma göre, şöyle bir sıralama yapayım. 1962'de «Abidik Gubidik» gece kulübü, 1963'te bu kulübün Moda'da gazinosu, 1964'te Serengil Film ve Serengil Plâk Şirketi, 1970'te Seren Otel ve Motel işi (bu firma sonraları Libya'da 50 milyonla battı, 1977'de), 1978'de yeni kurduğum Serengil İthalat-İhracat firması olarak 25 milyonluk kredi sağlamama rağmen evrakı paraya çeviremedim. Aynı yılın sonunda Almanya'da (Batı Berlin) deri ticarethanesi açarak iki yıl bu işi yaptım. 1980'de Kıbrıs'ta Serengil Co. kurdum ve ithalat-ihracat belgeleri aldım. Kıbrıs'ın narenciyesini pazarlamak için 10 milyonum gitti. Bir liralık ticaret yapamadım. Verilen otellerde turizm yapamadım. O zamanlar Kıbrıs'ın korsan devlet sayılışı, ulaşımın getirdiği problemler yüzünden... 1983'te İskenderun Arsuz'da 23 milyon borçla açtığım gazino battı.

1962'den bu yana habire kurup 1984'te pes etmek zorunda kaldığım bu 10'a yakın firmadan bir lira kazanmadım. Yatırılan sermayeyi alt alta koyup toplarsak 200 milyon gibi bir rakam çıkıyor ortaya. Bu hesaba kumarda ve sefahat hayatında kaybettiklerim dahil değil.

Sanat hayatımda ne kadar başarılı olduysam, ticarette o oranda battım. Hep de üstüne üstüne giderek battım. Akıllandım mı dersiniz? Bilemem. Fakat 8 yıl sanatı bir kenara itmişim. Kafamdan sildiğim şov hayatına yeniden başlamak zorundayım. Oysa ben 1977'de en kral yerdeyken bu işi efendice bitirmiştim. Ne demiş atalarımız? Büyük lokma ye, büyük söz söyleme! Ama kim dinleyecek bu sözleri? Şimdi üç çocuğumun geçimi söz konusu. Artık çalışmaya zorunluyum. Hem de en zor dönemde. Şansa bakın... Kazık yemekten ve pahalılıktan gazino müşterisinin kaçtığı dönemde yeniden sahneye çıkacağım.

Ama bir şeyden korkum yok. Mesleğimin doğrultusunda daima hedefe vardım. Demek ki gene ne varsa sahnede var, doğduğum yerde yani. Müjdat Gezen, Kandemir Konduk, Giray Elmalı beni sahneye hazırlıyorlar. Bakalım n'olacak? İnsanın heyecanını yitirmesi çok kötü bir şey. Hani bir şeyi zoraki yapması. Ben anılarda kalmak isterdim. Kulaktan kulağa duyulmak isterdim. Ama gelin görün ki gene evdeki hesap çarşıya uymadı. Bu kitabı yazarak ayakta durmak zorunluğu ağırlık kazandı.

Bu kitabın hazırlandığı dönemlerde, magazin basınındaki anonslardan pimpiriklenenlerden soruyorum. N'oldu, açtığınız telefonlar, yolladığınız ricacılar hep boşunaymış, değil mi? Size her zaman söyledim. Herkesin bildiklerine genel olarak değindim. Hiçbirinizin çirkef dolu yatakhanenize girmeyeceğim dedim, dediğim de oldu. Ben magazin yazarı değilim. Burun kıvrılacak, avır tavır yapılacak adam da değilim. Bana mertçe yaklaşın, çünkü bu piyasadaki ağabeylerinizden biriyim.

Zurnik'te çalışırken bana namus dersi vereniniz çıkarsa, Bursa'daki kaplıcada aktör olmak uğruna kaybettiğin şerefini unutup bana erkeklik taslarsan, dansöz çantası taşırken prodüktör olup ortalığı kasıp kavuran tiran kesilirsen, ben o zaman allame-i cihan olsan susmam ve karşına çıkarım.

Şimdi bana diyeceksiniz ki, kimdi bunlar, niye kimliklerini söylemiyorsun? Lazın dediği gibi «O kendinu bilur»! Kimleri kastettiğimi şu anda bizim piyasa ve kendileri anladılar ya, yeter onlara... Arada bir kantarın topunu kaçırdılar mı hemen ikaz edeceksin. Babamın dediği gibi, kapıcıya arada bir kapıcılığını hatırlatacaksın! Biz de, kendini unutup saldıranlara, sen falanca değil misin diyoruz ve diyeceğiz. Kendini kendine hatırlatacağız. Asla rahat ettirmeyeceğiz bu gibilere.

Benim ölmemi bekleyen çoktur bu piyasada. Sebebi ortada. Pisliklerini bilenlerden birinin daha ortadan kalkması... Şimdi adamlara git beni sor, ne hezeyanlar, ne yalanlar işitirsin bu zavallılardan. En büyük ahlâksızlıklardan biri de başkasına iftirada bulunmaktır. Bundan büyük şerefsizlik tanımıyorum.

Bizim piyasada herkesin övünerek anlattığı tek şey şudur: «Enayiye bir bok attım, zürriyeti dahi temizleyemez». Pislik atmayı hüner sayıp açıkça anlatacak kadar da zavallı bir magazin basını var ki, bu zaten Allahın gazabına uğramış artist takımından ne ister bilinmez. Ayıptır beyler, yeter bizlerden istediğiniz. Müfteri olmak ne Türklüğe, ne müslümanlığa yakışır. Orospuya bile orospu denemeyen bir ortamda doludizgin gidiyorsunuz. Gün gelecek, sizin tek satırınızı okuyacak bir tek enayi bile bulamayacaksınız.

Geçenlerde patronu homoseksüel bir magazin dergisi bana açıkça saldırdı. Çok ünlü bir dolandırıcıyla beni aynı kefeye koyarak, onun filme alınacak hayatını benim oynayacağımı manşetten verdi. Bütün yaz hakkımda asılsız haberler üreten bu magazin dergisinin, dolaylı olarak beni bir sahtekârla neden eş tuttuğu ortaya çıktı. Pazarlık yaparak anılarımı alan, altı hafta gazetesinde yayınlayıp paramı vermeyen bu homoseksüelin davranışını bütün basın dünyasında kapı kapı dolaşarak anlattım. Ayrıca müessesesinde sevici bir yazarın çalışması, benim bu tiplere duyduğum antipati de eklenmeli buna... Şimdilik elimde koz olarak sakladığım bu kupürlerle bekliyorum.

İşte böyle aziz okurlarım, çirkef dolu bir gazete sahibi olan bu adam beni dolandırıyor, sonra da intikam almak için kamuoyu önünde beni dolandırıcı durumuna sokuyor. Ölür müsünüz, öldürür müsünüz, lütfen cevap verin! Vicdan denilen şeyin şu kadarcığı yok adamda. Ticaret yaptık, her ticaret erbabı gibi bizim de borcumuz var. Borçlu olmak namussuzluk değildir, parası olup da ödememek namussuzluktur. Şayet kafan çalışıyor, kül yutmuyorsan ya da uyanıksan cevap bunlar da hazırdır: Üçkâğıtçı... Ulan terbiyesiz herif, sen en büyük homoseksüel dolandırıcı ve üçkâğıtçısın... Kendisinin kaybedecek hiçbir şeyi kalmadığı için önüne gelene saldırıyor. Erkekseler, bana yaptıkları saldırıları bir kez daha denesinler de görelim. Dinime küfreden bari müselman olsa... En çok gücüme giden de bu zaten, beş para etmez küçük insanların beni eleştirmeye çalıştırması... Eleştiri yapacağım derken şeref ve haysiyetimizle oynamaya kalkmaları...

1950-60'larda «Radyo Haftası», «Yıldız», «Artist» gibi Yeşilçam'ı efendice eleştiren, artistleri yücelten, yalanı palavrası olmayan, kimseye çirkef atmayan magazin dergileri vardı. Şimdiyse kötü ve asılsız yazılarla artistleri dejenere ediyor, halkın gözünde onları

kişiliksiz, çaresiz ve ahlâksız durumuna sokuyorlar. Nerde o caddelerde artistlere yapılan sevgi gösterileri? O büyük ilgi acaba nerede kaldı?

Evet, onlar gerilerde kaldı. Sıfıra indirilmiş artist kişiliğine halk kesimi artık itibar etmiyor. Magazin basını zaten sallanmakta olan bu kişiliği iyice yerle bir etti. Düşünebiliyor musunuz? Kendi sanatçısına sahip çıkmak şöyle dursun, magazin basını üç kuruşluk kazanç uğruna sayfalarında onu bozuk para gibi harcıyor.

Peki bize kim sahip çıkacak? Kim mi, bize sahip çıkanlar hep öldüler. Yeşilçam sokağında Yeşilçam'ı aradım geçen gün. Ne zaman sıkılsam ve gençliğimi hatırlasam oraya giderim. Köşede erketeye yatmış pezevenk Stavro... Papyonunu düzeltip selâm verirken, Nevzat Pesen'le, Ayhan Işık kol kola gülümserler hep. Muammer Karaca, Salih Tozan, Vahi Öz ve Suphi Kaner, Necdet Tosun'u ayartarak beni kızdırmaya çalışıyorlar. Ahmet Tarık Tekçe, Süavi Tedü, Cahide Sonku, tam Pıtpıt'ın kahvesi önünde iskemleye oturup yolumu kesiyorlar... Bakıyorum herkes, kahvede uyumak için yer seçiyor kendine. Atıf Kaptan'ın işaretiyle kalkıyorum, Danyal Topatan'ın uzattığı çayı alarak Suphi Kaner'in yanına gidip oturuyorum. Hasan Tual'in bütün sokağı yırtan sesine karşılık, Hasan Ceylân ve Süha Doğan elle kolla konuşuyorlar... Hepsinde smokinler, bembeyaz gömlekler ve papyonlar... Konuşamıyorum.

Ne güzel, ne güzel, bütün dostlarım burada... Bir sessizlik, huzur, alışılmamış bir huzur var. Semih Sezerli ve hocam Avni Dilligil'i görünce şaşırıyorum bir an. Semih'i kenara çekerek, «Nedir bu olanlar, düğün sahnesi mi çekilecek?» diyorum. «E, tabii. Çabuk ol. Neden giyinmiyorsun? Seni bekliyor herkes...» diyor.

Hızla çıkıyorum Yeşilçam'dan. Cadde boyunca, insanlara çarpa çarpa yürüyorum. Herkes beni gösteriyor parmağıyla. «Gördün mü, Öztürk film çekiyor yollarda...». Evet, daha hızlanıyorum. Yetişmem gerek biliyorum, smokinleri giymem gerek, herkes bekliyor beni... Smokinlerimle... Eliya Pardo kapanmadan...

22 Nisan 1985, Öztürk Serengil